ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ

Ενότητα 1

Ταξίδια, τόποι, μεταφορικά μέσα

Ο θαλασσοπόρος

Έχω ένα καράβι, τόσο, με πανιά,
θάλασσες αφήνει, θάλασσες περνά.

Άφωνος στον κίνδυνο και θαλασσομάχος,
ταξιδεύω σχίζοντας πέλαγα μονάχος.

Στου περιβολιού μας τη δεξαμενή,
τα νερά τους σμίγουν πέντε ποταμοί!

Γύρω περιμένουν στις ακτές οι κάβοι
δίπλα τους ν᾽ αράξει τ᾽ άσπρο μου καράβι.

Στην Ινδία, στο Βόλγα, στο Μισσισσιππή
τρέχει το καράβι μου, πάει αστραπή.

Το φεγγάρι μέσα απ᾽ το πυκνό πλατάνι
στα ταξίδια του όλα συντροφιά μού κάνει.

Προς τα πολυτρίχια, λίγο παρακεί,
το τιμόνι αν στρίψω, να η Αμερική.

Πίσω απ᾽ του κισσού μας τη χλωρή κουρτίνα,
έγια μόλα, βάζω πλώρη για την Κίνα.

Το Σουέζ, την Πόλη και τον Παναμά,
ως να με φωνάξει για φαΐ η μαμά.

Ρίτα Μπούμη-Παπά

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς περιγράφουμε ένα πράγμα***
- ***Πώς χρησιμοποιούμε τους χρόνους του ρήματος***

Τα ψάθινα καπέλα

Απ' το παλιό μας σπίτι θυμάμαι λίγα πράγματα. Ήταν κάπου κοντά στο Λυκαβηττό κι είχε ταράτσα που 'βλεπε στο Φάληρο. Ζούσε μαζί μας ο πατέρας κι είχαμε ένα λαγωνικό που το λέγανε Ντικ. Θυμάμαι και δύο βάζα κινέζικα στις δυο γωνιές της σάλας. Τίποτ' άλλο. Η Μαρία όμως θυμάται πολλά. Μας τα λέει καμιά φορά κι εμείς δακρύζουμε, κρυφά η μια από την άλλη.

Με τον πατέρα πηγαίναμε στη θάλασσα σχεδόν κάθε Κυριακή. Είχε ένα παμπάλαιο αυτοκίνητο που 'μοιαζε με οβίδα και το λέγαμε «Καραϊσκάκη». Έτσι το 'χε βαφτίσει ένα παιδί καθώς περνούσαμε από έναν κεντρικό δρόμο της Αθήνας, και μεις χαρήκαμε, γιατί το αυτοκίνητο του πατέρα δεν ήταν κοινό αυτοκίνητο και του άξιζε να έχει ένα όνομα. Το χρώμα του ήταν καφέ ή γκρίζο ή ίσως και χακί, από μέσα ήταν στρωμένο με βυσσινί πετσί αληθινό, μια πολυτέλεια που ερχόταν σε αντίθεση με το σύνολο· ήταν ψηλό, εντελώς ανοιχτό και δίχως κουκούλα, με τη μηχανή του κομμένη μπροστά κατακόρυφα σαν φάτσα μούργικου σκύλου· πίσω κατέληγε σε μύτη που θύμιζε ουρά τσαλαπετεινού· κι εκεί στη μύτη υπήρχε ένα ξύλινο ντουλαπάκι, όπου πετούσαμε τα κοστούμια του μπάνιου, τα ψαρικά, κι ό,τι άλλο, ανάκατα. Κοντολογίς, ήταν ένα αυτοκίνητο με δικό του χαρακτήρα και εμφάνιση προκλητική.

Μαργαρίτα Λυμπεράκη, *Τα ψάθινα καπέλα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1997 (διασκευή)

1. Βρείτε όσες πληροφορίες μάς δίνει το μέρος του κειμένου που περιγράφει τον «Καραϊσκάκη», το παλιό αυτοκίνητο, και γράψτε τες στον πίνακα:

χρώμα	
σχήμα	
εσωτερικές λεπτομέρειες	
εξωτερικές λεπτομέρειες	

2. Δείτε τη σειρά με την οποία η συγγραφέας παρουσιάζει τα στοιχεία της περιγραφής. Πρώτα αναφέρει αυτό που περιγράφεται: «*ένα παμπάλαιο αυτοκίνητο...*».

- Στη συνέχεια αναφέρονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Ποια είναι αυτά;
- Πώς προχωράει μετά η περιγραφή, από το μέσα μέρος προς το έξω ή από το έξω μέρος προς το μέσα;
- Στο εξωτερικό του αυτοκινήτου, ποιο μέρος περιγράφεται πρώτα και ποιο μετά;

3. Η συγγραφέας μάς δίνει και τις δικές της εντυπώσεις από το αυτοκίνητο, για να κάνει πιο ζωντανή την περιγραφή. Για παράδειγμα, λέει: *«ένα παμπάλαιο αυτοκίνητο που έμοιαζε με οβίδα».* Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με τα σχόλια που κάνει η συγγραφέας:

μέρη αυτοκινήτου	σχόλια

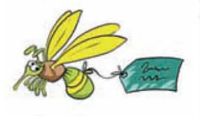

Όταν περιγράφουμε ένα αντικείμενο, συνήθως χρησιμοποιούμε ενεστώτα. Η συγγραφέας όμως θυμάται με νοσταλγία και περιγράφει το παλιό οικογενειακό της αυτοκίνητο. Γι' αυτό το λόγο χρησιμοποιεί χρόνους του παρελθόντος.

4. Είδατε σε μια βιτρίνα το ποδήλατο των ονείρων σας. Ένας συγγενής σας θέλει να σας το αγοράσει. Γράψτε ένα σύντομο γράμμα για να του το περιγράψετε ακριβώς.

Μην ξεχάσετε να αναφέρετε:

- τη γενική εντύπωση που δίνει
- την εξωτερική περιγραφή του (αν έχει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, τονίστε το)
- τα δικά σας σχόλια και συναισθήματα

5. Ο υπολογιστής «θύμωσε» και αρνείται να γράψει δυο ίδια γράμματα στη σειρά. Βρείτε ποιες λέξεις χρειάζονται διόρθωση.

Το προηγούμενο Σάβατο έφτασε στο σπίτι μας ένα γράμα από τον παπού μου που μένει μόνιμα λίγο έξω από τη Θεσαλονίκη. Μας καλούσε να περάσουμε οικογενειακώς λίγες ημέρες μαζί του και να απολαύσουμε τις τελευταίες ηλιόλουστες μέρες δίπλα στη θάλασα. Πώς θα μπορούσαμε να απορίψουμε μια τέτοια πρόταση, ένα διάλειμα ξεγνοιασιάς σε καθαρό περιβάλον; Αποφασίσαμε να ταξιδέψουμε με το τρένο για να χαρούμε τη διαδρομή και συνεννοηθήκαμε μαζί του για τις τελευταίες λεπτομέρειες.

Την επόμενη μέρα, φτάσαμε από νωρίς στον σταθμό και περιμέναμε την αναχώρηση της αμαξοστοιχίας. Όταν ανεβήκαμε στο τρένο, διαπιστώσαμε ότι οι θέσεις μας ήταν κατειλημένες, αλλά ευτυχώς το πρόβλημα λύθηκε εύκολα. Σε λίγο τα μεγάφωνα έκαναν έκληση να απομακρυνθούν όλοι από την άκρη της αποβάθρας, γιατί το τρένο ήταν έτοιμο να ξεκινήσει.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς αφηγούμαστε μια ιστορία***
- ***Πώς μιλάμε για το χτες, το σήμερα, το αύριο (χρόνοι ρημάτων, επιρρήματα, ουσιαστικά, σύνδεσμοι)***
- ***Πώς φτιάχνουμε την περίληψη μιας ιστορίας***

Το μυθιστόρημα του Ιουλίου Βερν «Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες» διαδραματίζεται το 1872. Ο Φιλέας Φογκ και ο υπηρέτης του Πασπαρτού έχουν βάλει στοίχημα να κάνουν τον γύρο του κόσμου σε 80 ημέρες. Βρίσκουν όμως εμπόδια που μπορούν να τους οδηγήσουν στην αποτυχία.

Ταξιδεύοντας με ελέφαντα

«Αν δεν έχετε αντίρρηση, θα πρότεινα να αναζητήσουμε κάποιο άλλο μέσο για να πάμε στο Αλάχαμπαντ» είπε ήρεμα ο Φιλέας Φογκ.

«Μα αυτή η καθυστέρηση δε θα είναι προς ζημία σας;» απάντησε ο κύριος Φράνσις.

«Όχι, την είχα προβλέψει».

«Πώς; Ξέρατε ότι οι γραμμές δε συνεχίζονται;»

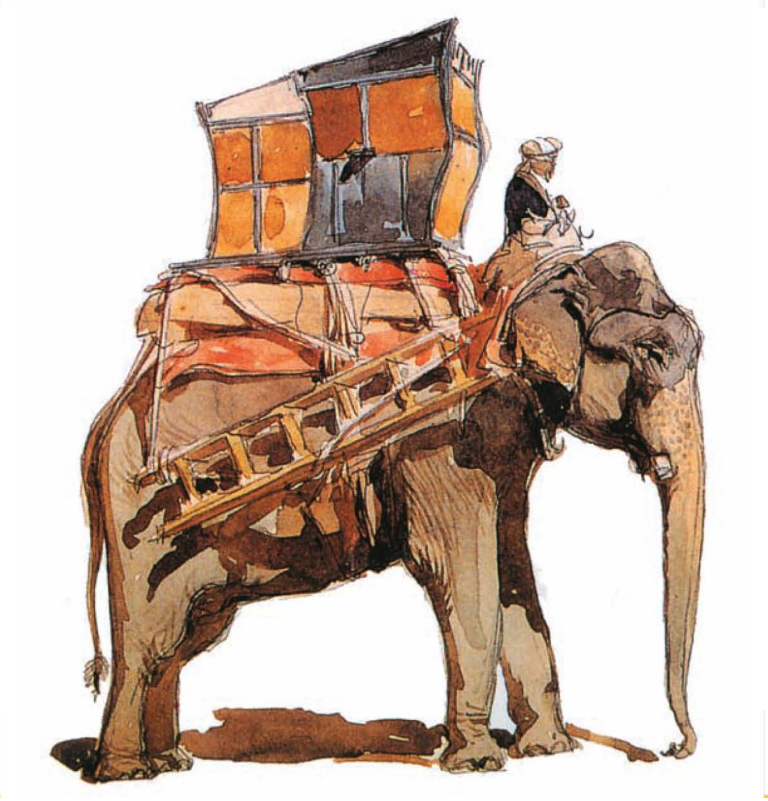

«Όχι, αλλά ήξερα ότι αργά ή γρήγορα θα εμφανιζόταν κάποιο εμπόδιο. Επομένως, τίποτα δεν έχει χαθεί. Σήμερα έχουμε 22 Οκτωβρίου, άρα θα φθάσουμε έγκαιρα» δήλωσε ο Φογκ με τέτοια αφοπλιστική αυτοπεποίθηση, που κανένας δεν τόλμησε να κάνει κάποιο σχόλιο.

Δυστυχώς, οι ράγες πράγματι σταματούσαν. Οι εφημερίδες μοιάζουν με ορισμένα ρολόγια που έχουν τη μανία να πηγαίνουν μπροστά. Έτσι, είχαν πρόωρα αναγγείλει ότι οι γραμμές είχαν ολοκληρωθεί. Οι περισσότεροι ταξιδιώτες γνώριζαν γι' αυτή τη διακοπή των γραμμών και, μόλις κατέβηκαν από το τρένο, πήραν κάθε διαθέσιμο μεταφορικό μέσο που υπήρχε στο χωριό. Όμως ο κύριος Φογκ και ο κύριος Φράνσις έψαξαν σε όλο το χωριό και δε βρήκαν τίποτα.

«Θα πάω με τα πόδια» είπε ο κύριος Φογκ.

Ο Πασπαρτού πλησίασε τον κύριό του, κάνοντας έναν εκφραστικό μορφασμό, καθώς σκεφτόταν τα θαυμάσια αλλά ακατάλληλα για πεζοπορία πασούμια του. Ευτυχώς, είχε κάνει κι αυτός μια έρευνα και, αφού δίστασε για λίγο, είπε:

«Κύριε, νομίζω ότι βρήκα ένα μέσο να ταξιδέψουμε».

«Τι;»

«Έναν ελέφαντα! Τον έχει ένας Ινδός που μένει εδώ δίπλα».

Πέντε λεπτά αργότερα οι τρεις συνταξιδιώτες έφταναν σε μια καλύβα, χτισμένη πλάι σε ένα χωράφι που το περιέζωνε ένας ψηλός φράχτης από πασσάλους. Μέσα στην καλύβα υπήρχε ένας Ινδός και στο χωράφι ένας ελέφαντας. Ο Ινδός τούς οδήγησε στο χωράφι. Εκεί αντίκρισαν ένα ζώο, σχεδόν εξημερωμένο. Αναμφίβολα ο Κιούνι –έτσι έλεγαν το ζώο– μπορούσε, όπως όλοι οι ελέφαντες, να καλύψει με μεγάλη ταχύτητα μεγάλες αποστάσεις και, καθώς δεν υπήρχε άλλο διαθέσιμο υποζύγιο, αποφάσισαν να τον χρησιμοποιήσουν. Όμως οι ελέφαντες, που έχουν αρχίσει να σπανίζουν στην Ινδία, δεν είναι καθόλου φτηνοί. Επομένως, τους έχουν μη στάξει και μη βρέξει, γι' αυτό και, όταν ο κύριος Φογκ ζήτησε να νοικιάσει τον ελέφαντα, ο Ινδός αρνήθηκε.

Ο Φογκ επέμενε και πρόσφερε το εξωφρενικό ποσό των δέκα λιρών την ώρα. Η απάντηση του Ινδού ήταν αρνητική. Είκοσι λίρες; Και πάλι όχι. Σαράντα λίρες; Πάντα όχι. Σε κάθε νέα προσφορά, ο Πασπαρτού τιναζόταν αγανακτισμένος, αλλά ο Ινδός ήταν αμετάπειστος.

Το ποσό όμως δεν ήταν καθόλου ευκαταφρόνητο. Αν δεχτούμε ότι ο ελέφαντας χρειαζόταν δεκαπέντε ώρες για να φτάσει στο Αλάχαμπαντ, ο ιδιοκτήτης του θα κέρδιζε εξακόσιες λίρες.

Χωρίς να χάσει την ψυχραιμία του, ο Φιλέας Φογκ πρότεινε στον Ινδό να αγοράσει τον ελέφαντά του, προτείνοντάς του αρχικά χίλιες λίρες.

Ο Ινδός δεν ήθελε να τον πουλήσει! Ίσως ο κατεργάρης να περίμενε ακόμα μεγαλύτερο κέρδος.

Ο κύριος Φογκ πλησίασε ξανά τον Ινδό και του πρόσφερε διαδοχικά χίλιες διακόσιες λίρες, χίλιες πεντακόσιες λίρες, χίλιες οχτακόσιες και, τέλος, δύο χιλιάδες λίρες. Ο Πασπαρτού, που συνήθως ήταν κοκκινωπός, είχε γίνει κάτασπρος από την αγωνία. Στις δύο χιλιάδες λίρες, ο Ινδός υποχώρησε.

«Θεούλη μου!» φώναξε ο Πασπαρτού. «Χρυσό τον πληρώνουμε αυτό τον ελέφαντα!»

Ιούλιος Βερν, *Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες*,
μετάφρ. Μ. Τζιαντζή, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, χ.χ. (διασκευή)

1. Βρείτε ποιες από τις φράσεις είναι σωστές (Σ) και ποιες λανθασμένες (Λ).

• Οι εφημερίδες ανάγγειλαν πρόωρα ότι οι σιδηροδρομικές γραμμές είχαν ολοκληρωθεί.		
• Ο Πασπαρτού πρότεινε στον κύριο Φογκ να ταξιδέψουν με έναν ελέφαντα.		
• Ο Κιούνι, ο ελέφαντας, δεν μπορούσε να καλύψει μεγάλη απόσταση με μεγάλη ταχύτητα.		
• Ο Ινδός αρνήθηκε πεισματικά να πουλήσει τον ελέφαντα, όσα λεφτά κι αν του έδωσαν.		

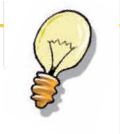

2. Θέλετε να διηγηθείτε με λίγα λόγια σε έναν φίλο σας την ιστορία που διαβάσατε.

Χρειάζεται δηλαδή να του πείτε:

- ποιος είναι ο βασικός ήρωας και ποια άλλα πρόσωπα παίρνουν μέρος
- πού και πότε συμβαίνει η ιστορία
- πώς ξεκινάει η περιπέτεια
- τι γίνεται μετά
- ποιο είναι το αποτέλεσμα
- τι σκέφτονται ή αισθάνονται τα πρόσωπα για ό,τι συνέβη

Απαντήστε με μια φράση σε κάθε ερώτηση και συνδέστε τις φράσεις μεταξύ τους σε ένα κείμενο (χρησιμοποιώντας συνδέσμους και άλλες λέξεις), για να διηγηθείτε περιληπτικά την ιστορία.

Για να δείξουμε πότε κάνουμε ή πότε γίνεται κάτι, χρησιμοποιούμε πολλούς τρόπους. Ένας τρόπος είναι οι χρόνοι των ρημάτων.

ΠΑΡΕΛΘΟΝ **κάτι που γινόταν ή έγινε**	**ΠΑΡΟΝ** **κάτι που γίνεται τώρα, τη στιγμή που μιλάμε**	**ΜΕΛΛΟΝ** **κάτι που θα γίνει ή θα γίνεται**
Παρατατικός έγραφα **Αόριστος** έγραψα **Υπερσυντέλικος** είχα γράψει	**Ενεστώτας** γράφω **Παρακείμενος** έχω γράψει	**Εξακολουθητικός μέλλοντας** θα γράφω **Συνοπτικός μέλλοντας** θα γράψω **Συντελεσμένος μέλλοντας** θα έχω γράψει

3. Ο συγγραφέας διηγείται μια ιστορία που έγινε στο παρελθόν. Φανταστείτε ότι διηγείται το παρακάτω μέρος της ιστορίας σαν να συμβαίνει τώρα. Ξαναγράψτε την ιστορία αλλάζοντας τους χρόνους. Σε ποιο χρόνο θα βάλετε τα ρήματα για να δείξετε ότι τα γεγονότα συμβαίνουν τη στιγμή που μιλάει;

Πέντε λεπτά αργότερα, ο Φιλέας Φογκ, ο σερ Φράνσις Κρόμαρτι και ο Πασπαρτού φτάνουν σε μια καλύβα, ...

....

....

....

....

....

....

.... *χρησιμοποιήσουν.*

Ποιος χρόνος είναι καλύτερος για να διηγηθούμε μια ιστορία με πιο ζωντανό τρόπο, σαν να συμβαίνει τώρα;

Τον χρόνο μπορούμε ακόμη να τον δείξουμε χρησιμοποιώντας επιρρήματα και ουσιαστικά με λειτουργία επιρρήματος. Πολλές φορές, όταν μιλάμε ή όταν γράφουμε, χρησιμοποιούμε επίσης και χρονικές προτάσεις. Αυτές αρχίζουν συνήθως με τις λέξεις *όταν, αφού, πριν, μόλις*.

Επιρρήματα
αργά
γρήγορα
αρχικά
νωρίς
σήμερα

Ουσιαστικά με λειτουργία επιρρήματος
το μεσημέρι (θα έρθω)
το απόγευμα (θα φύγω)

Χρονικές προτάσεις
αφού κλείστηκε η συμφωνία, ...

4. Θέλετε να διηγηθείτε κάτι ασυνήθιστο που έγινε σε ένα ταξίδι. Βρείτε έναν τίτλο και προσπαθήστε η ιστορία σας να περιέχει όσο το δυνατόν περισσότερα από τα κύρια στοιχεία που υπάρχουν στην άσκηση 2. Μην ξεχάσετε ότι, συνήθως, όταν διηγούμαστε μια ιστορία, βάζουμε τα γεγονότα σε χρονική σειρά. Μπορείτε να ξεκινήσετε τις προτάσεις σας με τις παρακάτω λέξεις και φράσεις που δηλώνουν χρόνο:

Στην αρχή του ταξιδιού, ...

Πρώτα, ...

Έπειτα, ...

Ξαφνικά, ...

Την ίδια στιγμή, ...

Ύστερα, ...

Λίγο πριν φτάσουμε στον προορισμό μας, ...

Τέλος, ...

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς γράφουμε μια ανακοίνωση***
- ***Πώς χρησιμοποιούμε τους χρόνους του ρήματος***

Δύο μέρες στο βουνό

Θα χρειαστείτε σακίδιο, 2 φόρμες, 2 ζευγάρια παπούτσια, αδιάβροχο, μπλοκ σημειώσεων, μολύβι, μεγεθυντικό φακό, σκούφο, γάντια, κασκόλ, γυαλιά ηλίου... για να περάσετε ένα αξέχαστο **διήμερο στον Παρνασσό** με τον **Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογο Αχαρνών**. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να είστε από 7 έως 18 χρόνων, αλλά και οι μικρότεροι μπορούν να συμμετάσχουν με τη συνοδεία των γονιών τους. Ένα διήμερο στη φύση με δραστηριότητες είναι ο στόχος του προγράμματος.

Θα εξασκηθείτε στη χιονοδρομία, θα γνωρίσετε φίλους, θα ανακαλύψετε την ομορφιά της ελληνικής φύσης, θα μάθετε να προσανατολίζεστε, θα διασκεδάσετε με θεατρικό παιχνίδι και, το κυριότερο, θα χορτάσετε καθαρό αέρα και θα περάσετε ξένοιαστες ώρες.

Το διήμερο θα πραγματοποιηθεί στις 15 και 16 Φεβρουαρίου στους Δελφούς και η μεταφορά σας μέχρι εκεί θα γίνει με πούλμαν. Όσοι επιθυμείτε να παρακολουθήσετε το πρόγραμμα, πρέπει να δηλώσετε συμμετοχή έως τις 31 Ιανουαρίου και να προκαταβάλετε μέρος των χρημάτων που απαιτούνται.

Τηλέφωνα επικοινωνίας: 210-2461528 (ΕΟΣ Αχαρνών)
υπεύθυνος προγράμματος, Κ. Σαμούλης.

περιοδικό «Ερευνητές», *Η Καθημερινή*, τεύχος 207, 11/1/03

1. Διαβάσατε την ανακοίνωση; Μπορείτε ν' απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις; Αν σας βοηθάει, μπορείτε να υπογραμμίσετε την απάντηση και μέσα στο κείμενο!

α. Ποιος διοργανώνει την εκδρομή στον Παρνασσό;
β. Με ποιον τρόπο μπορούν να πάρουν μέρος στην εκδρομή όσοι είναι μικρότεροι από 7 χρονών;
γ. Μπορεί να πάει στην εκδρομή όποιος είναι μεγαλύτερος από 18 χρονών;
δ. Πότε θα γίνει η εκδρομή στον Παρνασσό και με ποιο μεταφορικό μέσο;
ε. Πότε είναι η τελευταία μέρα για να δηλώσει κανείς συμμετοχή;
στ. Ποιος είναι ο κύριος Σαμούλης;
ζ. Τι θα κάνετε αυτές τις δυο μέρες, σύμφωνα με την ανακοίνωση;

2. Παρακάτω θα διαβάσετε τις εντυπώσεις από ένα ταξίδι στα Ζαγοροχώρια:

Πηγαίνοντας στα Ζαγοροχώρια συναντάτε ένα σύνολο 46 χωριών στην ορεινή περιοχή της Πίνδου. Στο Ζαγόρι δε βρίσκετε άσχημο χωριό. Στα απλά αγροτικά κτίσματα και στις εκκλησίες οι λαξευμένες πέτρες διατηρούν κάτι από τη μεγάλη τέχνη των παλιών μαστόρων.

Καλοδιατηρημένα χωριά βλέπετε πολλά. Το Πάπιγκο (Μικρό και Μεγάλο), το Μονοδένδρι, το Δίλοφο, το Καπέσοβο, το Τσεπέλοβο και πολλά άλλα ακόμα.

Ο δρόμος που σας οδηγεί ως το Πάπιγκο περνάει από την κεντρική αρτηρία για Κόνιτσα. Στη συνέχεια περνάτε από την Αρίστη και ανηφορίζετε προς τους δύο οικισμούς, το Μικρό και το Μεγάλο Πάπιγκο. Κάθεστε στην πλατεία του μικρού χωριού και κοιτάζετε τη θέα στις πλαγιές. Χαλαρώνετε στα καφενεδάκια και τις ταβέρνες του χωριού, κυρίως όμως χαίρεστε τη φύση. Αντικρίζετε τα λαμπερά νερά του Βοϊδομάτη, τις κορυφές της Αστράκας, αγναντεύετε τη θέα προς το φαράγγι του Βίκου, επισκέπτεστε τις κολυμπήθρες (φυσικές πισίνες στο δρόμο από Μεγάλο προς Μικρό Πάπιγκο) και, αν είστε έτοιμοι για πεζοπορία, παίρνετε τη μεγάλη ανηφόρα της Τύμφης και γνωρίζετε τη Δρακόλιμνη.

περιοδικό *Αθηνόραμα*, ειδική έκδοση, Νοέμβριος 2002 (διασκευή)

Θέλετε να δώσετε τις ίδιες πληροφορίες με ένα γράμμα σε κάποιον φίλο σας που σκέφτεται να επισκεφτεί τα Ζαγοροχώρια. Κάντε τις απαραίτητες αλλαγές όπως στο παράδειγμα:

Πηγαίνοντας στα Ζαγοροχώρια θα συναντήσεις...

3. Αν γινόταν μια εκδρομή το καλοκαίρι στη θάλασσα, τι θα γράφατε στην εφημερίδα του σχολείου σας για να το μάθουν όλοι οι συμμαθητές σας; Γράψτε μια ανακοίνωση με τίτλο «Δυο μέρες στη θάλασσα».

Μην ξεχάσετε να γράψετε:

- ποιος οργανώνει την εκδρομή
- τα στοιχεία του οργανωτή
- πού και πότε θα γίνει
- πώς θα πάτε
- ποιοι μπορούν να συμμετέχουν
- τι θα κάνετε στην εκδρομή
- τι θα χρειαστεί να πάρετε μαζί σας
- πόσα χρήματα θα πρέπει να πληρώσετε και σε ποιον

4. Φανταστείτε ότι μόλις γυρίσατε από την εκδρομή στον Παρνασσό και θέλετε να γράψετε ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σας για το πώς περάσατε, με τίτλο «Η εκδρομή στον Παρνασσό».

Μην ξεχάσετε να γράψετε:

- πού βρίσκεται το μέρος όπου πήγατε
- πότε και για ποιον λόγο πήγατε εκεί
- τη γενική εντύπωση
- τι είδατε στη διάρκεια της εκδρομής και με ποια σειρά
- τι κάνατε εκεί
- περιστατικά που συνέβησαν
- τα συναισθήματα και τις σκέψεις σας

5. Τι λέτε, θα θέλατε να διοργανώσετε και εσείς μια εκπαιδευτική εκδρομή με την τάξη σας στους Δελφούς;

Για να γίνει όμως με επιτυχία, μια καλή ιδέα είναι να δουλέψετε ομαδικά.

- Μια ομάδα θα βρει πληροφορίες για τους Δελφούς από τη μυθολογία και την ιστορία, θα γράψει μια **περίληψη** σε 150 με 200 λέξεις και θα τη διαβάσει στην τάξη. Θα δώσει τίτλο στο κείμενο και θα γράψει μόνο τα κύρια σημεία των κειμένων που διάβασε.
- Μια άλλη θα διαλέξει μέσα από τον οδικό χάρτη τη διαδρομή που θα ακολουθήσετε και από ποια μέρη θα περάσετε. Επίσης, θα βρει πληροφορίες για αυτά τα μέρη, ώστε στα ωραιότερα σημεία να κάνετε στάσεις.
- Πόσο θα στοιχίσει η εκδρομή; Πόσα παιδιά θα πάρουν μέρος; Πόσο πρέπει να είναι το αντίτιμο του εισιτηρίου; Μια ομάδα θα αναλάβει τα οικονομικά θέματα της εκδρομής και θα σημειώσει σε ένα τετράδιο όλα τα απαραίτητα στοιχεία.
- Στους Δελφούς, ποια μνημεία είναι καλό να επισκεφτείτε; Τι θα δείτε στο μουσείο; Η τέταρτη ομάδα θα βρει τις απαραίτητες πληροφορίες από ταξιδιωτικούς οδηγούς, θα τις καταγράψει και θα ξεναγήσει την υπόλοιπη τάξη στους Δελφούς.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Γιώργος Μπόντης, [*Ο ασημένιος δρόμος*] (σελ. 30)
- Όμηρος, [*Στο νησί των Φαιάκων*] (σελ. 46)
- Αντώνης Σαμαράκης, *Σ' ένα συνοριακό σταθμό* (σελ. 67)
- Λουκιανός, [*Ταξίδια γεμάτα περιπέτειες*] (σελ. 265)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- Βαρελλά Αγγελική, *Η Ελλάδα κι εμείς*, εκδ. Χρυσή Πένα, Αθήνα, 1991
- Ιωαννίδης Ι. Δ., *Ο γύρος του κόσμου χωρίς λεφτά*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1989
- *Παγκόσμιος Άτλαντας*, Εικονοπαίδεια, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 1995
- *Ταξίδια στις χώρες του κόσμου*, εκδ. Στρατίκη, Αθήνα, 1993

- *Ο στρατηγός*, Μπάστερ Κίτον και Κλάιντ Μπρόκμαν, 1926
- *Ο Τζίμης και το γιγαντοροδάκινο*, Χένρι Σέλινκ, 1996
- *Ταξιδεύοντας (Ο μοναχικός πλανήτης)*, ντοκιμαντέρ αγγλικής, γαλλικής, αμερικανικής, αυστραλιανής παραγωγής, 2000
- *Ταξιδεύοντας στην Ελλάδα*, ντοκιμαντέρ ελληνικής παραγωγής, 2002

- *Άσπρα καράβια*, στίχοι Σ. Σκίπης, μουσική Γ. Σπανός
- *Άσπρα, κόκκινα, κίτρινα, μπλε*, στίχοι Η. Λογοθέτης, μουσική Δ. Μούτσης
- *Κρουαζιέρα*, στίχοι, μουσική Β. Γερμανός
- *Ξημερώνει*, στίχοι Γ. Ρούσσος, μουσική Μ. Χατζιδάκις
- *Παπoράκι*, στίχοι Λ. Παπαδόπουλος, μουσική Μ. Λοΐζος
- *Σ' ένα εξπρές*, στίχοι Κ. Ντούμος, μουσική Γ. Σπανός
- *Φύσα, αεράκι*, στίχοι Ν. Γκάτσος, μουσική Σ. Ξαρχάκος

- Σιδηροδρομικό μουσείο, Σιώκου 4 (κάθ. Λιοσίων 301), Αθήνα

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- www.nationalgeographic.gr

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

1. Πώς αφηγούμαστε μια ιστορία

Γράφουμε:

- Πού και πότε συμβαίνουν τα γεγονότα της ιστορίας.
- Ποιο είναι το κεντρικό πρόσωπο της ιστορίας.
- Ποια άλλα πρόσωπα συμμετέχουν.
- Με ποιο γεγονός ξεκινάει η ιστορία.
- Με ποια γεγονότα ή πράξεις συνεχίζεται.
- Πώς τελειώνει η ιστορία.
- Τι σκέφτονται και τι αισθάνονται τα πρόσωπα (κυρίως το κεντρικό πρόσωπο) για ό,τι συνέβη.

Χρησιμοποιούμε:

- Χρόνους του παρελθόντος (κυρίως παρατατικό, αόριστο αλλά και ενεστώτα για ζωντάνια και αμεσότητα).
- Χρονικές (και αιτιολογικές) προτάσεις.
- Χρονικούς συνδέσμους, χρονικά επιρρήματα, φράσεις που δηλώνουν χρόνο.
- Ουσιαστικά και επίθετα στις περιγραφές.

2. Πώς περιγράφουμε ένα πράγμα

Γράφουμε:

- Πού βρίσκεται.
- Πώς το λένε.
- Πώς είναι (γενική εντύπωση, σχήμα, μέγεθος, χρώμα).
- Περιγραφή από τα έξω προς τα μέσα.
- Πώς το απέκτησα (αν είναι δικό μου).
- Πώς είναι φτιαγμένο, από τι υλικά.
- Πώς χρησιμοποιείται.
- Περιστατικά σχετικά με αυτό.
- Συναισθήματα και σκέψεις για όλα τα παραπάνω.

Χρησιμοποιούμε:

- Ενεστώτα (συνήθως) ρημάτων.
- Επίθετα και επιθετικούς προσδιορισμούς.
- Τοπικούς προσδιορισμούς.

Διορθώνω το γραπτό μου

Κάθε φορά που γράφω ένα κείμενο το ξαναδιαβάζω. Προσέχω όλα τα παρακάτω και διορθώνω όσα χρειάζονται. (Μπορεί να χρειαστεί να ξαναγράψω κάποια μέρη του κειμένου μου.)

1. Ποιος ήταν ο σκοπός μου; Τον πέτυχα; (*Συμβουλευτείτε τα σημεία που προτείνονται για ανάπτυξη στην* **εκφώνηση της εργασίας παραγωγής γραπτού λόγου** *κάθε φορά και τους* **επαναληπτικούς πίνακες** *στο τέλος της κάθε ενότητας.*)
2. Οργάνωσα το γραπτό μου σε παραγράφους;
3. Πώς είναι η ορθογραφία; Χρησιμοποίησα το λεξικό μου;
4. Χρησιμοποίησα σωστά τις τελείες και τα κόμματα;
5. Χρησιμοποίησα πολλές διαφορετικές λέξεις ή έχω επαναλάβει συχνά τις ίδιες λέξεις;
6. Τι μου άρεσε περισσότερο απ' όσα έγραψα;
7. Τι θα μπορούσα να έχω γράψει καλύτερα; Πώς μπορώ να το γράψω τώρα;
8. Τι θα μπορούσα να γράψω ακόμα; Τι θα μπορούσα να αφαιρέσω;
9. Θα καταλάβουν το κείμενο οι συμμαθητές μου;
10. Ποια σημεία θα τους αρέσουν περισσότερο και ποια λιγότερο;
11. Πώς είναι η εμφάνιση του γραπτού μου; Είναι καθαρό και καλογραμμένο; Μπορεί να το διαβάσει κανείς εύκολα;

Ενότητα 2

Κατοικία

Κατοικία Κατοικία Κατοικία

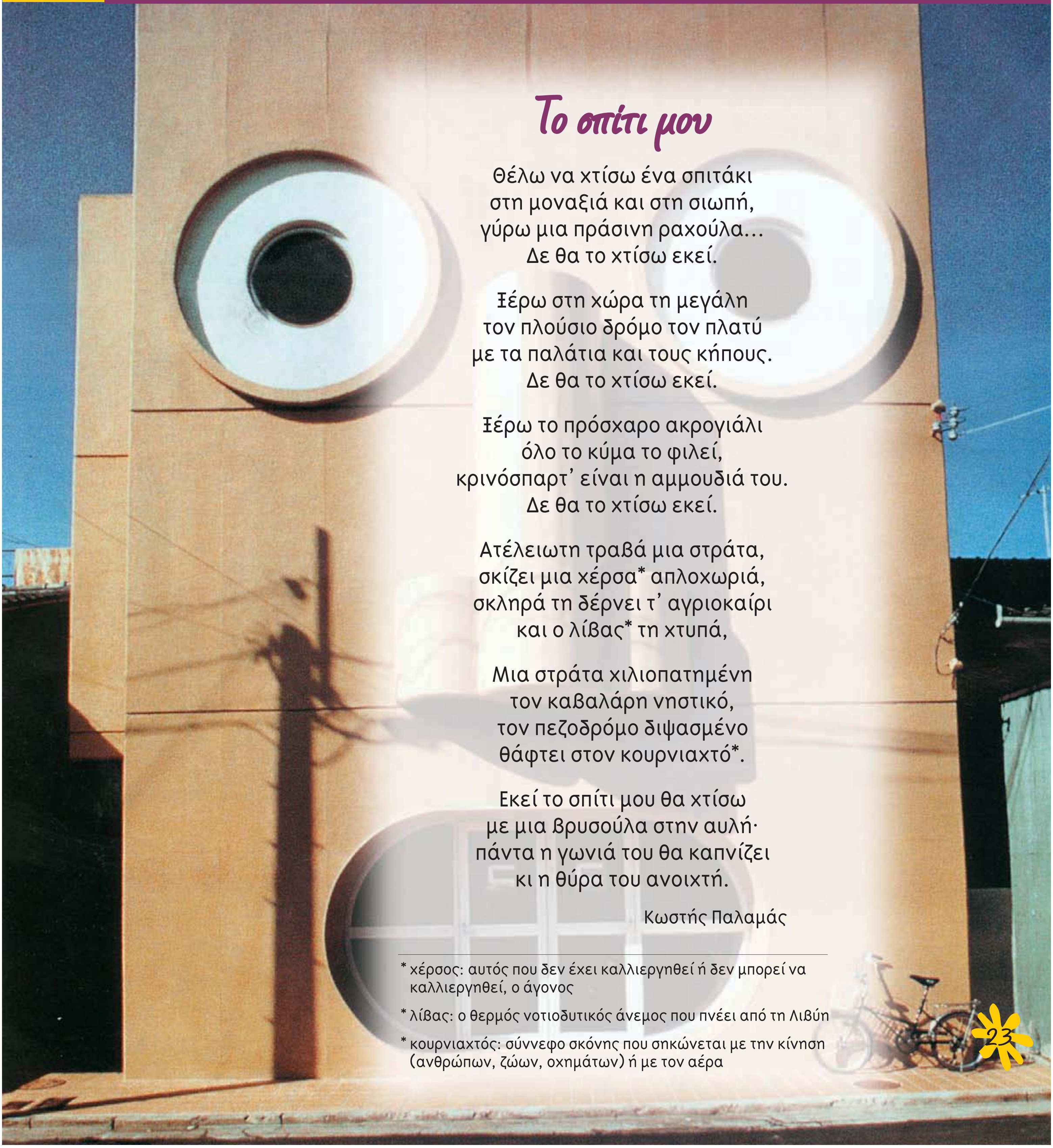

Το σπίτι μου

Θέλω να χτίσω ένα σπιτάκι
στη μοναξιά και στη σιωπή,
γύρω μια πράσινη ραχούλα…
Δε θα το χτίσω εκεί.

Ξέρω στη χώρα τη μεγάλη
τον πλούσιο δρόμο τον πλατύ
με τα παλάτια και τους κήπους.
Δε θα το χτίσω εκεί.

Ξέρω το πρόσχαρο ακρογιάλι
όλο το κύμα το φιλεί,
κρινόσπαρτ' είναι η αμμουδιά του.
Δε θα το χτίσω εκεί.

Ατέλειωτη τραβά μια στράτα,
σκίζει μια χέρσα* απλοχωριά,
σκληρά τη δέρνει τ' αγριοκαίρι
και ο λίβας* τη χτυπά,

Μια στράτα χιλιοπατημένη
τον καβαλάρη νηστικό,
τον πεζοδρόμο διψασμένο
θάφτει στον κουρνιαχτό*.

Εκεί το σπίτι μου θα χτίσω
με μια βρυσούλα στην αυλή·
πάντα η γωνιά του θα καπνίζει
κι η θύρα του ανοιχτή.

Κωστής Παλαμάς

---

* χέρσος: αυτός που δεν έχει καλλιεργηθεί ή δεν μπορεί να καλλιεργηθεί, ο άγονος
* λίβας: ο θερμός νοτιοδυτικός άνεμος που πνέει από τη Λιβύη
* κουρνιαχτός: σύννεφο σκόνης που σηκώνεται με την κίνηση (ανθρώπων, ζώων, οχημάτων) ή με τον αέρα

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς περιγράφουμε ένα κτίσμα***
- ***Ποιος είναι ο ρόλος του επιθέτου σε ένα περιγραφικό κείμενο***
- ***Ποιες λέξεις ή φράσεις δηλώνουν τόπο***

Το σπίτι του ποιητή Καβάφη

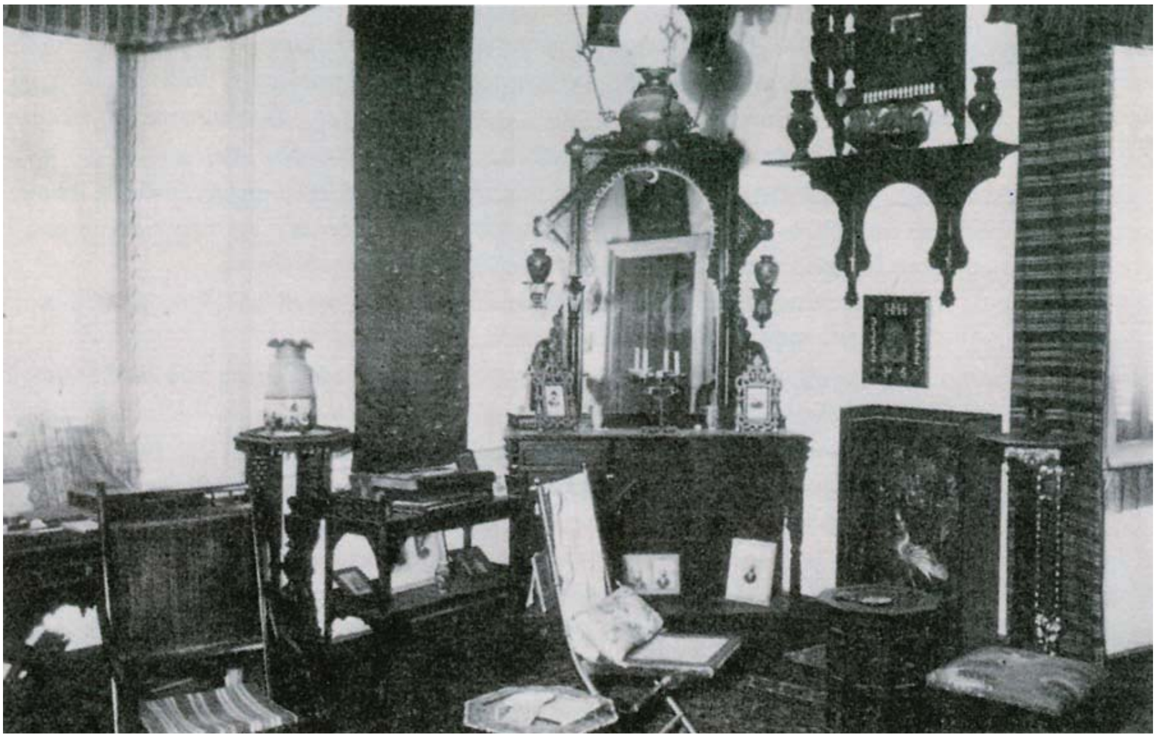

Το σπίτι του Καβάφη βρίσκεται στην οδό Λέψιους, έναν δρόμο στην καρδιά της Αλεξάνδρειας. Ο ποιητής κατοικούσε στον δεύτερο όροφο ενός μεγάρου, βαμμένου σε πορτοκαλί χρώμα. Από εκεί φαινόταν απέναντι το νοσοκομείο, χτισμένο ανάμεσα σε μικρά χαμηλά σπιτάκια.

Ο Καβάφης ήταν, χωρίς αμφιβολία, μανιώδης με την πρωτοτυπία. Από το διαμέρισμά του είχε βγάλει όχι μονάχα το τηλέφωνο και το ραδιόφωνο αλλά και το ηλεκτρικό και στη θέση του είχε βάλει κεριά και λάμπες πετρελαίου.

Το διαμέρισμα, όπως και η πρόσοψη του μεγάρου, δεν έχει τίποτα το ξεχωριστό, που να εντυπωσιάζει τον επισκέπτη, τίποτα το μοντέρνο. Επιπλωμένο, χωρίς πίνακες. Στην πλατιά ορθογώνια είσοδο, από το κατώφλι ακόμα, ένα μόνο πράγμα «χτυπάει»: η μακριά και ψηλή βι-

βλιοθήκη σαν ερμάρι, με τα περισσότερα φύλλα τζαμένια, που σκεπάζει όλο τον τοίχο, και τα στοιβαγμένα στα ράφια βιβλία, μεγάλα και μικρά, σχεδόν όλα δεμένα. Ένα έπιπλο επιβλητικό που και μόνο του χαρακτηρίζει τον ένοικο. Στο σαλόνι, εκεί όπου ο ποιητής συνήθιζε να δέχεται τους φίλους, ένας καναπές τούρκικος, αρκετές πολυθρόνες και καρέκλες, ντυμένες με παλιά χρυσοΰφαντα υφάσματα, μερικά τραπεζάκια από σκαλιστό ξύλο και πάνω τους ένα κηροπήγιο από ατόφιο ασήμι ή μια λάμπα πετρελαίου με θαμπό γυαλί. Πολλά χαλιά, μερικές φτηνές χαλκογραφίες στους τοίχους, μια κορνίζα από έβενο στολισμένη με φίλντισι, που πλαισιώνει ένα ανάγλυφο γύψινο με την αυτοκράτειρα Θεοδώρα, δουλειά ερασιτεχνική, και μια μεγάλη φωτογραφία, με τζάμι, κορνιζαρισμένη, που παριστάνει τη μητέρα του ποιητή, τη Χαρίκλεια Φωτιάδη.

Χτυπητή αντίθεση με τούτη την επίπλωση αποτελεί το δωμάτιό του. Ένα στενό κι απλό κρεβάτι, ένα τραπεζάκι από ακατέργαστο ξύλο, μια καρέκλα ψάθινη κι ένα σιδερένιο τρίποδο σκουριασμένο που είχε πάνω του μια λεκάνη με μια κανάτα σμαλτωμένη. Τις ζεστές νύχτες του καλοκαιριού ο ποιητής προτιμούσε, αντί να πηγαίνει στο λουτρό και έτσι να διακόπτει την κουραστική δουλειά του, να βουτάει μια πετσέτα στο νερό αυτής της λεκάνης για να δροσίζει το πρόσωπό του. Γιατί συχνά έμενε εκεί ως αργά, σκυμμένος πάνω στο χοντροφτιαγμένο τραπεζάκι, να χτενίζει ένα στίχο ή να ψάχνει για μια λέξη που θα έδινε πιο πιστά την ιδέα του.

Σ' αυτό το γυμνό δωμάτιο, το κρυφό του σπουδαστήριο, γεννιούνται ύστερα από τις πρώτες δοκιμές, μέσα σ' ένα τέταρτο του αιώνα, τα ποιήματά του, που, ακατανόητα στην αρχή για πολύ καιρό, θα προκαλέσουν αργότερα τον θαυμασμό ακόμα και στις πιο μακρινές χώρες. Ο Καβάφης είναι, πραγματικά, ο περισσότερο μεταφρασμένος στο εξωτερικό Νεοέλληνας ποιητής.

Δημήτρης Δασκαλόπουλος — Μαρία Στασινοπούλου, *Ο Βίος και το έργο του Κ.Π. Καβάφη*,
εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2002 (διασκευή)

1. Προσπαθήστε να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις, βρίσκοντας μέσα στο κείμενο τις πληροφορίες που χρειάζεστε:

α. **Τι** περιγράφει ο συγγραφέας; **Ποιος** κατοικούσε στο σπίτι;

β. **Πού** βρίσκεται το σπίτι; Έχουμε πληροφορίες για το πώς ήταν **απ' έξω**;

γ. Πώς είναι το σπίτι **από μέσα** με τη σειρά που βλέπει τους χώρους ο συγγραφέας;

δ. Ποια στοιχεία δείχνουν πώς ήταν η **ζωή** του ποιητή μέσα σ' αυτό;

ε. Ποιες είναι οι **σκέψεις** και τα **σχόλια** του συγγραφέα;

2. α. Ο συγγραφέας προτιμάει τον ενεστώτα στην περιγραφή του, ενώ, όταν αφηγείται στιγμές από τη ζωή του ποιητή, χρησιμοποιεί παρελθοντικούς χρόνους και κυρίως παρατατικό. Γιατί νομίζετε ότι συμβαίνει αυτό;

β. Στο κείμενο συναντάμε πολλά **επίθετα** που

- μας δίνουν περισσότερες πληροφορίες για τα πράγματα που περιγράφονται και κάνουν την περιγραφή πιο **ζωντανή, σαφή, ακριβή** και **παραστατική**.
- μας μεταφέρουν ένα σχόλιο που θέλει να κάνει ο συγγραφέας για ό,τι βλέπει και περιγράφει.

Τα επίθετα μας δείχνουν δηλαδή την **οπτική γωνία, την προσωπική ματιά** του συγγραφέα, το πώς βλέπει αυτός τα πράγματα που περιγράφει.

Μπορείτε να βρείτε μερικά επίθετα στο κείμενο που απλώς περιγράφουν και μερικά που ταυτόχρονα σχολιάζουν;

γ. Τα επίθετα περιγράφουν με σύντομο τρόπο ένα χαρακτηριστικό των ουσιαστικών που συνοδεύουν. Δείτε πώς θα περιγράφαμε χρησιμοποιώντας στη θέση των επιθέτων περισσότερες λέξεις:

Στο δωμάτιο υπάρχει ένα τραπεζάκι από ακατέργαστο ξύλο (από ξύλο που δεν το έχουν κατεργαστεί), μια καρέκλα ψάθινη (από ψάθα) κι ένα σιδερένιο τρίποδο (από σίδερο).

Προσπαθήστε να αντικαταστήσετε τα υπογραμμισμένα επίθετα του κειμένου με φράσεις που να περιγράφουν τα ουσιαστικά που συνοδεύουν.

δ. Κάντε το αντίστροφο στο κείμενο που ακολουθεί:

Για πολλά χρόνια το σπίτι εκείνο, το σπίτι-φάντασμα των παιδικών μου χρόνων, δεν κατοικούνταν. Δεν έχανα όμως ευκαιρία να το επισκέπτομαι, με κάποιο φόβο κάθε φορά, που δεν μπορούσα να εξηγήσω. Το σπίτι είχε δυο ορόφους και μια παλιά αυλή στρωμένη με πλάκες. Οι τοίχοι ήταν μεγάλου πάχους και ύψους. Ήταν από πέτρα. Τα παράθυρά του ήταν φραγμένα με κάγκελα και τα παντζούρια είχαν σχεδόν σαπίσει. Σπρώχνοντας τη βαριά από ξύλο πόρτα του, αντίκριζα μια εικόνα που με γοήτευε: Οι τοίχοι ήταν γεμάτοι με διακοσμήσεις, το ταβάνι όλο στολίδια και, αυτό που με εντυπωσίαζε περισσότερο, τα τζάμια στα παράθυρα είχαν πολλά χρώματα.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

ε. Σε ένα κείμενο που περιγράφει ένα κτίσμα μέσα στον χώρο υπάρχουν πολλές λέξεις, μόνες τους ή μαζί με άλλες, που φανερώνουν **τόπο**. Τέτοιες μπορεί να είναι, για παράδειγμα, επιρρήματα (*γύρω, πάνω, έξω*) ή φράσεις με προθέσεις (π.χ. *από την αυλή, σε μια γωνιά*).

Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες και βρείτε τέτοιες λέξεις μέσα στο κείμενο. Κερδίζει βέβαια η ομάδα που θα βρει τις περισσότερες.

3. Διοργανώνεται στην τάξη σας ένας διαγωνισμός με θέμα «Ένα κτίριο με ιδιαίτερη σημασία για την περιοχή». Το κτίριο αυτό μπορεί να είναι παλιό, με ιστορική σημασία (μπορεί να σας βοηθήσει το μάθημα της Ιστορίας) ή σύγχρονη κατασκευή. Το κείμενό σας δε χρειάζεται να ξεπερνάει τις 150 λέξεις.

Μπορείτε να πείτε:

- **πού** είναι / **πότε** χτίστηκε / ποια είναι η **ιστορία** του / πώς το γνωρίσατε
- πώς είναι **απ' έξω** και πώς **από μέσα** (ποια γενική εντύπωση σας δημιουργεί, ποια είναι τα γενικά χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής του, από τι υλικά είναι φτιαγμένο, πόσους και ποιους χώρους έχει, ποια είναι και πώς είναι τα αντικείμενα που συναντάει κανείς μέσα στο κτίσμα)
- αν ζουν ή έζησαν κάποια **πρόσωπα** σ' αυτό και αν ξέρετε κάτι για τη ζωή τους
- **πώς νιώθετε** κάθε φορά που βρίσκεστε εκεί

Αν θέλετε να κάνετε την περιγραφή σας πιο ζωντανή, χρησιμοποιήστε **ενεστώτα**, λέξεις ή φράσεις που φανερώνουν **τόπο** και όσο περισσότερα **επίθετα** μπορείτε.

4. Παρατηρήστε τις φωτογραφίες και μιλήστε στην τάξη για το πώς ήταν τα κτίσματα που βλέπετε άλλοτε και τώρα.

Θεσσαλονίκη:
Η μητρόπολη και η οδός Μητροπόλεως προπολεμικά (πάνω) και σήμερα (κάτω)

Θεσσαλονίκης εγκόλπιον,
εκδ. Εξάντας, Αθήνα, 1997

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Με τις αγγελίες*
- *Με τις ελλειπτικές προτάσεις*
- *Με τα αριθμητικά επίθετα / αριθμητικά ουσιαστικά*
- *Με τις συντομογραφίες και τα αρκτικόλεξα*

Μικρές αγγελίες

Α΄ στήλη

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Αχαρνών, ευκαιρία, για λίγες ημέρες, νεόκτιστο έτοιμο ρετιρέ, 2 ύπνου (70 τ.μ. συν 30 τ.μ. βεράντα συν 10 τ.μ. οροφοαποθήκη), οροφοδιαμέρισμα 5ου προτελευταίου, ευκαιρία 36,3 εκατ. (106.530 ευρώ), Επιδάμνου 26 ☎210/2011926, 693/6937209, 693/2850860 (TK18896)

ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ (Ελληνορώσων), δυάρι, πλήρως και πολυτελώς ανακαινισμένο, ισόγειο διαμέρισμα 45 τ.μ., σαλόνι - κουζίνα ενιαίο, μπάνιο, 1 υ/δ, επένδυση πέτρας, σταθερά μικροέπιπλα, φωτιστικά, σποτς, εντοιχισμένη κουζίνα, πόρτα ασφαλείας, κήπος, μπροστά σε πάρκο, 50 μ. από Κηφισίας (Ιατρικό Κέντρο Ψυχικού). Προνομιούχο για κατοικία ή εξαιρετική επένδυση. Μεσιτικό ☎210/6105301 -2 ή 697/2779466 (TT15542)

ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ (Γηροκομείο), κοντά στο μετρό Πανόρμου, α) οροφοδιαμέρισμα 91 τ.μ. 5ος, 2 υ/δ συν γραφείο, πολύ καλή κατασκευή, πάρκιν, αποθήκη, τζάκι, ηλιακός, εγκατάσταση συναγερμού, ετοιμοπαράδοτο, 187.820 ευρώ, β) οροφοδιαμέρισμα διπλοκατοικίας 132 τ.μ. 2ος, 2 υ/δ, γραφείο, γ) 150 τ.μ. 3ος, 2 υ/δ. POLIS ☎210/6850511 -4 (TK18863)

ΕΞΑΡΧΕΙΑ διαμέρισμα 73 τ.μ., 3ος όροφος, σε πεζόδρομο, χολ, κουζίνα, μεγάλο καθιστικό, βεράντα, θέα, τιμή 111.000 ευρώ. ΑΤΤΙΚΗ ΓΗ ☎210/3318333 -4, www.attikigi.gr (TK18945)

ΕΞΑΡΧΕΙΑ διαμέρισμα 146 τ.μ., 5ος όροφος, άριστη κατάσταση, 30 τ.μ. βεράντα, κατάλληλο και για επαγγελματική στέγη. Α & Λ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ☎210/5910300, 210/5910244, κωδ. 10 ☐

● ΘΗΣΕΙΟ νεόδμητο διαμέρισμα 85 τ.μ., 3ος όροφος, φωτεινό, διαμπερές, πολυτελούς κατασκευής, τζάκι, αποθήκη, υπόγειο γκαράζ, τιμή 173.147 ευρώ. ΑΤΤΙΚΗ ΓΗ ☎210/3318333 -4, www.attikigi.gr (TK18945)

ΘΗΣΕΙΟ πλησίον πεζόδρομου Απ. Παύλου, οικία 200 τ.μ., διατηρητέα, διώροφη, ανακαινισμένη, με εσωτερική αυλή, συνδυασμός κατοικίας - επαγγελματικής στέγης, αποκλείονται μεσίτες ☎210/3462723

● ΚΟΛΩΝΑΚΙ (Ραβινέ), διαμέρισμα 86 τ.μ., 2ος όροφος, 2 υ/δ, μπάνιο, wc, πόρτα ασφαλείας, αποθήκη, τιμή 252.000 ευρώ. ΑΤΤΙΚΗ ΓΗ ☎210/3318333 -4, www.attikigi.gr (TK18945)

● ΚΥΨΕΛΗ οροφοδιαμέρισμα 180 τ.μ., 3 υ/δ, 1ος όροφος, αυτόνομη θέρμανση, ανακαινισμένο, νεοκλασικό αρχοντικό, καινούρια υδραυλικά - ηλεκτρικά, γύψινα, δική του είσοδος, 190.000 ευρώ ☎210/6755377

ΚΥΨΕΛΗ οδός Σικίνου, διαμέρισμα 75 τ.μ., 1ος όροφος, τριάρι, διαμπερές, πωλείται ☎210/6723980, 210/6712261

● ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ Συγγρού, διαμέρισμα 73 τ.μ., 3ος όροφος, προσόψεως, πωλείται ☎210/6742629, 210/9428626

ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ Ανω, διαμέρισμα 95 τ.μ., 2 υ/δ, 1ος όροφος, υπό κατασκευή, διαμπερές, γκαράζ, συναγερμός, ηλιακός ☎210/6911815

ΚΑΜΙΝΙΑ διαμέρισμα 90 τ.μ., 1ος όροφος, χωρίς κοινόχρηστα, φρεσκοβαμμένο, a/c θέρμανση - ψύξη, χωρίς κοινόχρηστα, τιμή 470 ευρώ ☎210/5739292

Β΄ στήλη

ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ Τσάκος, διαμέρισμα 62 τ.μ., 2ος όροφος, δυομισάρι, διαμπερές, βοηθητικό χώρο στο υπόγειο ☎210/7756327, μετά τις 15.00

ΒΑΡΚΙΖΑ έναντι πλαζ, μονοκατοικία 300 τ.μ., 5 υ/δ, γκαράζ, 4 λουτρά, 2 κουζίνες, σε τρίφατσο οικόπεδο 600 τ.μ., πισίνα, ιδιοκτήτης, τιμή 2.500 ευρώ ☎210/8973355, 210/9659519

ΔΙΟΝΥΣΟΣ μεζονέτα 600 τ.μ., 6 υ/δ, 3θέσιο πάρκιν, 3 επιπέδων, 2 living room, 3 κουζίνες, 4 μπάνια, 4 wc, ξενώνας, κήπος 1 στρ., ενοικιάζονται και ανεξάρτητα ☎210/8613928

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ πλησίον μετρό, γκαρσονιέρα 45 τ.μ., 2ος όροφος, τιμή 270 ευρώ ☎210/9629592

ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ ρετιρέ 70 τ.μ., 5ος όροφος, πάρκιν, αυτόνομη θέρμανση, νεόδμητο, τριάρι, ηλιόλουστο, boiler, συναγερμος, τέντες, a/c, διαμπερές, ηλιακός, αποθήκη ☎210/9329116

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ οροφοδιαμέρισμα 80 τ.μ., 2 υ/δ, 3ος όροφος, αυτόνομη θέρμανση, διαμπερές, πανοραμική θέα, τζάκι, μπόιλερ, βεράντες, χωρίς ασανσέρ, τιμή 500 ευρώ ☎210/9933232

ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ δώμα 20 τ.μ., 6ος όροφος, ενοικιάζεται ☎210/9515817

● ΚΑΛΛΙΘΕΑ γκαρσονιέρα 26 τ.μ., ημιυπόγεια, ενοικιάζεται ☎210/9569048

● ΚΑΛΛΙΘΕΑ γκαρσονιέρα 27 τ.μ., υπερυψωμένο ισόγειο, με μεγάλη αυλή, φωτεινή, μερικώς επιπλωμένη, τιμή 400 ευρώ ☎210/8217029, 14.00 - 15.00, 210/2280887

● ΝΕΑ ΧΑΛΚΗΔΟΝΑ Επτακοσίων Θεσπιέων, διαμέρισμα 73 τ.μ., ισόγειο, κεντρική θέρμανση, διαμπερές, πόρτες αλουμινίου, καινούρια ντουλάπια, πλησίον συγκοινωνιών, ενοικιάζεται ☎210/2585388

ΓΑΛΑΤΣΙ Αγίας Γλυκερίας και Κουρτίου, διαμέρισμα 84 τ.μ., 2 υ/δ, 3ος όροφος, τζάκι, μπάνιο, WC, τέντες, boiler, μεγάλες βεράντες, ενοικιάζεται ☎210/8076616

● ΒΑΡΗ γκαρσονιέρα 35 τ.μ., ισόγεια, αυτόνομη θέρμανση, καινούρια, 320 ευρώ ☎210/8955906

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗΣ πλησίον σταθμού Αγίου Νικολάου, διαμέρισμα 50 τ.μ., υπερυψωμένο ισόγειο, διαμπερές ☎210/8672419, 22810/80221, απογευματινές ώρες

● ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ Καλογρέζα, ρετιρέ 55 τ.μ., 5ος όροφος, αυτόνομη θέρμανση, δυάρι, μεγάλα μπαλκόνια, ημιυπαίθριος χώρος, ηλιακός, 4 ετών ☎210/2715798

ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ διαμέρισμα 68 τ.μ., 1 υ/δ, 5ος όροφος, βαμμένο, διαμπερές, πλήρως ανακαινισμένο, άνετοι χώροι, ηλιακός, τέντες, νυχτερινό ρεύμα, πλησίον συγκοινωνιών ☎210/9353507

● ΝΙΚΑΙΑ Αγιοι Ανάργυροι, στούντιο 32 τ.μ., 2ος όροφος, ρετιρέ, νεόκτιστο, χωρίς κοινόχρηστα, διαθέσιμο από 12/03, τιμή 240 ευρώ ☎210/7573123, πρωί, 210/6397971, απόγευμα

● ΝΙΚΑΙΑ γκαρσονιέρα 38 τ.μ., ημιυπόγειο, κατάλληλο για φοιτητές ☎210/4927468

ΝΙΚΑΙΑ γκαρσονιέρα 45 τ.μ., αυτόνομη θέρμανση, σε μονοκατοικία ☎210/4921938

● ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ μονοκατοικία 90 τ.μ., αυτόνομη θέρμανση, ξύλινη επένδυση, τριάρι, με κεραμοσκεπή, τζάκι, ηλιακό, αποκλείονται κατοικίδια, τιμή 500 ευρώ ☎22940/93285

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ πλησίον σκοπευτηρίου, διαμέρισμα 60 τ.μ., 1ος όροφος, τριώροφης οικίας, 2 δωματίων, χολ, κουζίνα, λουτρό, προσόψεως, φωτεινό ☎210/7661538

εφημερίδα *Χρυσή Ευκαιρία*, 5/11/03

1. α. Διαβάζοντας τις μικρές αγγελίες θα είδατε τις παρακάτω λέξεις ή φράσεις. Μπορείτε να βρείτε τη σημασία τους στο λεξικό;

ρετιρέ, ανακαινισμένο, εντοιχισμένη κουζίνα, προνομιούχο, οροφοδιαμέρισμα, διαμπερές, διατηρητέα, «WC» (βεσέ), αυτόνομη θέρμανση, κεντρική θέρμανση, μεζονέτα, a/c (ερκοντίσιον), πανοραμική θέα, δώμα, νυχτερινό ρεύμα, στούντιο, κεραμοσκεπή

Αφού βρήκατε τι σημαίνουν αυτές οι λέξεις, μπορείτε τώρα να τις κατατάξετε στις παρακάτω κατηγορίες;

είδη σπιτιών	χαρακτηριστικά σπιτιών

β. Ποιες από τις παραπάνω είναι ξένης προέλευσης;

2. Προσέξατε τις μικρές αγγελίες για σπίτια που πωλούνται ή ενοικιάζονται; Γιατί νομίζετε ότι είναι σύντομες;

3. Μια τετραμελής οικογένεια (μπαμπάς, μαμά και δυο κόρες) πρέπει να βρει ένα διαμέρισμα για να εγκατασταθεί.

Δε θέλουν να μείνουν σε χαμηλό όροφο και θέλουν να έχει το διαμέρισμα φυσικό φως από τον ήλιο και ηλιακό θερμοσίφωνα, για να μην πληρώνουν πολλά χρήματα στη ΔΕΗ.
Ποιο διαμέρισμα πιστεύετε ότι θα διάλεγαν από τις αγγελίες του βιβλίου σας; Μπορείτε να δικαιολογήσετε την άποψή σας;

4. Μέσα στις αγγελίες που διαβάσατε υπάρχουν πολλά τακτικά αριθμητικά. Μπορείτε να βρείτε τρία και να τα μετατρέψετε σε όλα τα άλλα είδη αριθμητικών που γνωρίζετε;

Απόλυτα αριθμητικά (π.χ. δύο, τρία)	Τακτικά αριθμητικά (π.χ. πρώτος, τρίτη)	Πολλαπλασιαστικά αριθμητικά (π.χ. διπλός, τριπλός)	Αναλογικά αριθμητικά (π.χ. διπλάσιος, δεκαπλάσιος)	Περιληπτικά αριθμητικά (π.χ. τετράδα, δωδεκάδα)

Ψάχνοντας για τα αριθμητικά θα βρήκατε τις λέξεις δυάρι, τριάρι, πεντάρι κτλ. Αυτές οι λέξεις είναι αριθμητικά; Συζητήστε το μέσα στην τάξη σας με τη βοήθεια ενός λεξικού!

Θα έχετε παρατηρήσει ότι από πολλές αγγελίες λείπει το ρήμα, γιατί ο αναγνώστης το μαντεύει εύκολα. Για παράδειγμα, στην πρώτη στήλη εννοείται το ρήμα «πωλείται» και στη δεύτερη το ρήμα «ενοικιάζεται». Βέβαια, απουσιάζουν και άλλα ρήματα, όπως «έχει», «βρίσκεται» κτλ.

Όπως θυμάστε, οι προτάσεις που δεν έχουν κάποιον από τους βασικούς τους όρους (ρήμα ή υποκείμενο) λέγονται **ελλειπτικές**.

Οι ελλειπτικές προτάσεις είναι πολύ συνηθισμένες, κυρίως στον προφορικό λόγο. Αυτό συμβαίνει επειδή πολλά από αυτά που λέγονται ή γράφονται εννοούνται εύκολα.

5. Αυτές οι αγγελίες πολύ περίεργες είναι! Δε φτάνει που οι προτάσεις τους είναι ελλειπτικές, έχουν και συντομογραφίες. Γιατί άραγε τις χρησιμοποιούμε; Μπορείτε να βρείτε τι σημαίνουν οι παρακάτω;

τ.μ. ....

2υ/δ ....

2ου ορόφου ....

6. Είστε υπάλληλος στην εφημερίδα *Οι Μικρές Αγγελίες*. Η δουλειά σας είναι να επεξεργάζεστε τις αγγελίες που σας στέλνουν ώστε να μπορούν να δημοσιευτούν. Πρέπει να είναι σύντομες, αλλά να δίνουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Μια κυρία σάς έφερε την παρακάτω αγγελία:

«Λέγομαι Κατερίνα Χατζηαποστόλου και θα ήθελα να νοικιάσω ένα διαμέρισμα που έχω στο Χολαργό. Είναι ένα διαμέρισμα που βρίσκεται στον τρίτο όροφο μιας εξαώροφης πολυκατοικίας στην οδό Θράκης και στον αριθμό 56. Η πολυκατοικία βρίσκεται απέναντι από τη στάση των λεωφορείων που έχουν προορισμό το κέντρο της Αθήνας. Το διαμέρισμα έχει 2 υπνοδωμάτια, ένα σαλόνι, δυο τουαλέτες και μεγάλη βεράντα, μπρος πίσω. Έχει ήλιο όλη την ημέρα, γι' αυτό έχω βάλει ηλιακό θερμοσίφωνα και τέντες. Η πολυκατοικία είναι 15 ετών και έχουμε κεντρική θέρμανση. Το ενοίκιο είναι 650 ευρώ το μήνα. Αν ενδιαφέρεστε, μπορείτε να τηλεφωνήσετε στο νούμερο: 000-5555555».

α. Μπορείτε να τη δημοσιεύσετε έτσι; Η αγγελία είναι μεγάλη και καταλαμβάνει πολύ χώρο. Γράψτε την από την αρχή. Δεν πρέπει όμως να ξεπεράσετε τις 35-40 λέξεις.

β. Η αγγελία όμως εξακολουθεί να είναι μεγάλη και την ξαναγράφετε με ακόμα πιο σύντομο τρόπο (15-20 λέξεις).

Μην ξεχάσετε:

- να υπογραμμίσετε τις σημαντικές πληροφορίες
- να φτιάξετε ελλειπτικές προτάσεις
- να χρησιμοποιήσετε αριθμητικά
- να χρησιμοποιήσετε συντομογραφίες

7. Έχετε σκεφτεί τι μπορεί να κρύβεται πίσω από το όνομα του δρόμου όπου μένετε; Φτιάξτε ομάδες και «εξερευνήστε» τη γειτονιά σας.

- Καταγράψτε όλους τους δρόμους που βρίσκονται γύρω από το σχολείο σας.
- Τι γνωρίζετε γι' αυτούς;
- Αν δε γνωρίζετε την ιστορία κάποιων δρόμων, ζητήστε πληροφορίες από τους μεγαλύτερους. Μπορείτε να μάθετε περισσότερα ψάχνοντας στις εγκυκλοπαίδειες τα αντίστοιχα ονόματα των δρόμων.
- Η κάθε ομάδα θα αναλάβει κι από ένα όνομα δρόμου. Μόλις συγκεντρώσετε το υλικό σας, θα γράψετε ένα **άρθρο** για την εφημερίδα του σχολείου σας με θέμα: «Ο δρόμος είχε τη δική του ιστορία».

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Με την κλίση των θηλυκών ουσιαστικών σε -η και -ος***

ΠΕΜΠΤΗ 6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2003 ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ 9

ΟΤΑΝ Η ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΤΩΝ ΕΝΟΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ ΠΕΡΝΑΕΙ ΚΡΙΣΗ

Κύριε, μας ενοχλείτε...

✦ **ΡΕΠΟΡΤΑΖ:**
Δημήτρης Γ. Πεφάνης

«Ποιος πήγε και άπλωσε τα ρούχα στην ταράτσα»; Η φράση αυτή, βγαλμένη από το θέατρο, ταιριάζει «γάντι» στους ενοίκους πολλών πολυκατοικιών. Οι διενέξεις μεταξύ των συνιδιοκτητών ή και των ενοικιαστών είναι αρκετά συχνό φαινόμενο στην καθημερινή ζωή των ακινήτων.

Είτε πρόκειται για επουσιώδη θέματα που λύνονται με την επέμβαση του διαχειριστή είτε για ουσιαστικές διαφορές που παίρνουν την άγουσα προς τη Δικαιοσύνη, οι περιπτώσεις είναι αρκετά συχνές. Επειδή, και στην περίπτωση αυτή, το προλαμβάνειν είναι καλύτερο του θεραπεύειν, η μελέτη του κανονισμού της πολυκατοικίας αποτελεί το καλύτερο «όπλο», προκειμένου να αποφευχθούν δυσάρεστες εκπλήξεις.

«Ο πιο συχνός λόγος που οδηγεί σε αντιδικίες μεταξύ των ιδιοκτητών είναι οι θόρυβοι που μπορεί να δημιουργήσει ένα διαμέρισμα σε ώρες κοινής ησυχίας» υποστηρίζει ο κ. Σπύρος Ράδος, δικηγόρος και διαχειριστής πολυκατοικίας στην περιοχή του Νέου Κόσμου. Επίσης συχνές είναι οι περιπτώσεις όπου ιδιοκτήτες διαμερισμάτων σε υψηλούς ορόφους τινάζουν χαλιά ή απλώνουν ρούχα, δημιουργώντας προβλήματα σε όσους βρίσκονται από κάτω τους. «Συνήθως αυτά τα προβλήματα λύνονται με απλές συστάσεις από το διαχειριστή και δεν καταλήγουν στα δικαστήρια» υποστηρίζει ο κ. Ράδος. Άλλες περιπτώσεις διενέξεων είναι η κατάληψη κοινοχρήστων χώρων και η μη πληρωμή κοινοχρήστων. Αν οι συστάσεις του διαχειριστή δεν επιφέρουν αποτελέσματα, οι διενέξεις αυτού του είδους οδηγούνται στη δικαιοσύνη.

Καλό είναι να γνωρίζετε τι προβλέπει ο κανονισμός της πολυκατοικίας και ποιες χρήσεις επιτρέπονται ώστε να μην αντιδικείτε με τους γείτονές σας

εφημερίδα *Ακίνητα*, 6/11/03

1. Διαβάσατε προσεκτικά το άρθρο της εφημερίδας; Αν ναι, επιλέξτε τη σωστή απάντηση:

α. Οι διαφωνίες μεταξύ των ενοίκων μιας πολυκατοικίας είναι:
   1. ένα φαινόμενο αρκετά σπάνιο
   2. ένα φαινόμενο που παρουσιάζεται αρκετά συχνά

β. Οι πιο συχνοί λόγοι που οδηγούν σε αντιδικίες μεταξύ των ενοίκων είναι:
   1. η τοποθέτηση πίνακα ανακοινώσεων στην είσοδο της πολυκατοικίας
   2. οι θόρυβοι σε ώρες κοινής ησυχίας, η μη πληρωμή των κοινοχρήστων και η παράνομη κατάληψη κοινόχρηστων χώρων

γ. Για να αποφεύγονται οι διενέξεις, θα πρέπει όλοι οι ένοικοι της πολυκατοικίας:
   1. να ορίσουν διαχειριστή και να ακολουθούν τις συστάσεις του.
   2. να έχουν μελετήσει και να εφαρμόζουν τους ειδικούς κανονισμούς που έχουν καθοριστεί.

2. α. Εσείς πιστεύετε πως πρέπει να τηρούνται οι κανονισμοί; Γιατί;

β. Μήπως έχετε ζήσει κι εσείς μια δυσάρεστη εμπειρία στο σπίτι όπου μένετε; Ενοχλήσατε ποτέ τους άλλους ενοίκους της πολυκατοικίας ή σας ενόχλησαν εκείνοι; Τι ακριβώς συνέβη; Τι κάνατε για να αντιμετωπίσετε το πρόβλημα;

3. Διαβάστε τα παρακάτω μικρά άρθρα προσεκτικά και βρείτε για καθένα από αυτά:

- ποιος από τους τρεις τίτλους που σας προτείνουμε ταιριάζει
- έναν αστείο τίτλο που θα σκεφτείτε εσείς

Σπίτι για πλατσουρίσματα
Οι κάτοικοι της ερήμου
Κοινότητα ... από ύφασμα

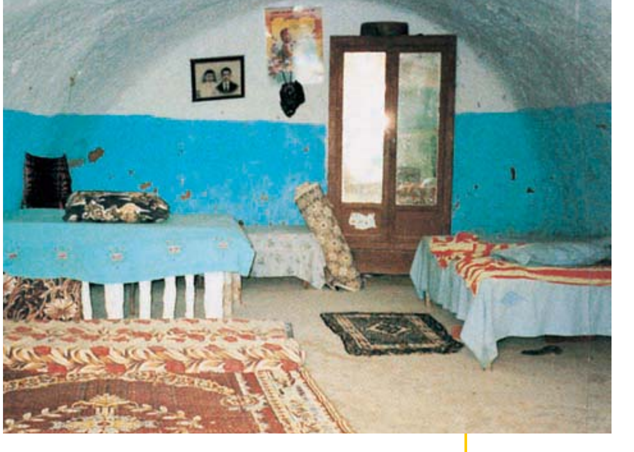

Ζουν στην Τυνησία, στη Ματμάτα της Σαχάρας. Τα σπίτια τους είναι υπόγειες σπηλιές, πολλών τετραγωνικών μέτρων. Είναι δροσερά σπίτια, οάσεις ξεκούρασης μέσα στη λάβρα της ερήμου, και διατηρούνται καθαρά, παρ' ότι δε διαθέτουν καμιά από τις σύγχρονες ανέσεις. Οι άνθρωποι που κατοικούν σ' αυτά είναι σοβαροί και νοικοκυρεμένοι, Άραβες φιλόξενοι και φιλικοί. Δεν είναι εύκολο να γνωρίζει κανείς αν πήραν το όνομά τους από τα πουλιά «Τρωγλοδύτες» ή το αντίστροφο.

περιοδικό «Γεωτρόπιο», *Ελευθεροτυπία*, τεύχος 185, 25/10/03

Έτσι ονομάζουν τον ποταμό Ορινόκο στη γλώσσα τους οι Ινδιάνοι Ουαράο, που για να γλιτώσουν από τους δουλεμπόρους του 18ου αιώνα διασκορπίστηκαν στο δέλτα του ποταμού, έναν λαβύρινθο από αμέτρητες διακλαδώσεις και κολπίσκους.

Σήμερα οι Ουαράο εξακολουθούν να παίζουν μπάλα, να ψαρεύουν, να κάνουν μπάνιο και να χτίζουν τα σπίτια τους στα ζεστά νερά του ποταμού, από τα οποία εξαρτάται η επιβίωσή τους.

περιοδικό *Γαιόραμα*, τεύχος 34,
Νοέμβ.- Δεκ. 1999

Μοναχική συντροφιά οι ίσκιοι σε έναν ποιμενικό καταυλισμό Καζάχων στα Αλτάια Όρη, όπου τα κετσεδένια (από ύφασμα μάλλινο) γιουρτ (κυκλικές σκηνές με κωνική σκεπή) φαντάζουν σαν κουκκίδες διάσπαρτες στα απέραντα βοσκοτόπια. Ακόμα και στις μόνιμες χειμερινές τους κοινότητες, οι Καζάχοι θέλουν ελεύθερο χώρο γύρω τους. Οι γείτονες μπορεί να βρίσκονται χιλιόμετρα μακριά.

περιοδικό *Γαιόραμα*, τεύχος 59,
Ιαν.- Φεβρ. 2004

4. Το σχολείο σας είναι χτισμένο δίπλα σε αυτοκινητόδρομο. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, ο θόρυβος ενοχλεί μαθητές και δασκάλους και τους εμποδίζει να δουλέψουν. Γίνετε κι εσείς δημοσιογράφοι και γράψτε το δικό σας άρθρο για τη σχολική εφημερίδα.

Μην ξεχάσετε να πείτε:

- σε ποιο μέρος συμβαίνουν όσα θα περιγράφει το άρθρο
- πότε συμβαίνουν
- τι ακριβώς συμβαίνει
- ποιοι είναι αυτοί που έχουν σχέση με τα γεγονότα
- πόσο σπουδαία είναι αυτά τα γεγονότα

5. Στα κείμενα που αναφέρονται στην κατοικία συναντάμε θηλυκά ουσιαστικά λόγιας κλίσης τα οποία τελειώνουν σε -η και -ος, π.χ. *χρήση, είσοδος – έξοδος*. Συμβουλευτείτε τη γραμματική για να ενώσετε σωστά τις παρακάτω λέξεις με τις καταλήξεις τους:

οι πόλ…	οι οδ…	οι αποδείξ…
η πόλ…	τις οδ…	των πόλ…
η απόδειξ…	η οδ…	της πόλ…
των αναγνώσ…	η διένεξ…	
της κατάληψ…	η ενοικίασ…	
τις συστάσ…	των χρήσ…	
οι διενέξ…	της ενοικίασ…	

οί	εις	εις
ούς	η	εις
εων	ης	ός
η	εων	εις
ης	εων	η
η	ης	

6. α. Στο κρυπτόλεξο κρύβονται 8 λέξεις που έχουν σχέση με την κατοικία. Προσπαθήστε να τις βρείτε.

Ε Ε Ε Ε Ε Ε Ε Ε Ε Ε Α Α Α Α Α Ε Α Α Α Α
Π Ο Λ Υ Κ Α Τ Ο Ι Κ Ι Α Α Α Α Ν Α Α Α Α
Α Ρ Δ Φ Γ Α Α Κ Λ Ο Ψ Ο Ε Α Α Ο Α Α Α Α
Α Ο Σ Δ Γ Η Ρ Κ Δ Ι Α Χ Ε Ι Ρ Ι Σ Τ Η Σ
Α Φ Α Ι Α Α Α Α Α Ν Α Η Κ Α Α Κ Α Α Α Α
Α Ο Α Φ Α Α Τ Α Α Ο Α Ε Κ Ν Α Ο Α Α Α Α
Α Σ Α Ν Α Α Σ Α Α Χ Α Σ Δ Ν Α Σ Α Α Α Α
Α Α Α Ε Δ Ι Α Μ Ε Ρ Ι Σ Μ Α Α Α Α Α Α Α
Σ Σ Σ Χ Σ Σ Σ Σ Σ Η Α Α Α Α Α Α Α Α Α Α
Δ Φ Γ Η Ξ Κ Λ Α Σ Σ Α Σ Δ Φ Γ Η Η Ξ Κ Λ
Α Ε Ρ Τ Υ Θ Ο Α Α Τ Α Α Α Α Α Α Α Α Α Α
Ζ Χ Ψ Ε Ν Ο Ι Κ Ι Α Σ Τ Η Σ Ο Ο Ο Ο Ο Ω

β. Συμπληρώστε κάθε πρόταση από τις παρακάτω με τη λέξη που ταιριάζει. Συμβουλευτείτε το λεξικό σας.

Οι .... θα πρέπει να καταβάλλουν μηνιαία το ενοίκιο στον .... του διαμερίσματος. Οι .... μπορεί να χρειαστεί να αλλάζουν σπίτια συχνά γιατί το σπίτι που μένουν δεν τους ανήκει, ενώ οι .... μπορούν να μείνουν στο σπίτι που έχουν αγοράσει ή να το νοικιάσουν σε κάποιους άλλους ή να το πουλήσουν. Ο .... είναι υπεύθυνος για τη συντήρηση της πολυκατοικίας. Τα .... πληρώνονται κάθε μήνα από τους .... ή από τους .... των διαμερισμάτων.

γ. Συμπληρώστε το κείμενο τοποθετώντας τη φράση που βρίσκεται κάθε φορά στην παρένθεση στη σωστή πτώση και στο σωστό αριθμό:

Οι .... (κοινόχρηστος χώρος) χρησιμοποιούνται από όλους τους ενοίκους της πολυκατοικίας. Τα προβλήματα που δημιουργούνται μεταξύ των ενοίκων λύνονται συνήθως με τις............... .... (απλή σύσταση) του διαχειριστή. Οι πιο .... (συχνή περίπτωση) παρεξηγήσεων είναι το τίναγμα των χαλιών από τους ενοίκους των επάνω ορόφων. Η ανάγνωση του κανονισμού της πολυκατοικίας, όπου ρυθμίζονται οι .... (καθημερινή λεπτομέρεια), θα λύσει .... (πολλή παρεξήγηση).

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

(κοίταξε πρώτα στη σελίδα 22 τον πίνακα: Διορθώνω το γραπτό μου)

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

1. Πώς περιγράφουμε ένα κτίσμα

Γράφουμε:

- Πού βρίσκεται.
- Πότε χτίστηκε, ποια είναι η ιστορία του.
- Πώς είναι το κτίσμα, καθώς η περιγραφή μας προχωράει από τα έξω προς τα μέσα (ποια γενική εντύπωση δημιουργεί, ποια είναι τα γενικά χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής του, από τι υλικά είναι φτιαγμένο, πόσους και ποιους χώρους έχει, ποια είναι και πώς είναι τα αντικείμενα που συναντάει κανείς μέσα στο κτίσμα).
- Ζουν ή έζησαν κάποια πρόσωπα σε αυτό; Γνωρίζουμε κάτι για τη ζωή τους;
- Ποια συναισθήματα ή σκέψεις μάς προκαλεί το κτίσμα.

Χρησιμοποιούμε:

- Ενεστώτα (συνήθως) ρημάτων.
- Επίθετα και επιθετικούς προσδιορισμούς.
- Τοπικούς προσδιορισμούς.

2. Πώς γράφουμε μια μικρή αγγελία

- Ξεχωρίζουμε τις πιο σημαντικές πληροφορίες που πρέπει να περιέχει.
- Φτιάχνουμε ελλειπτικές προτάσεις, δηλαδή προτάσεις όπου το ρήμα παραλείπεται γιατί το καταλαβαίνουμε εύκολα.
- Χρησιμοποιούμε αριθμητικά, συντομογραφίες και αρκτικόλεξα, όπου αυτό είναι δυνατόν.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Φώτης Κόντογλου, *Ο αστρολάβος* (σελ. 13)
- Μ. Παναγιωτόπουλος, *Η πολιτεία της λίμνης* (σελ. 24)
- Ηλίας Βενέζης, *Η Χιονάτη της Πάρνηθας* (σελ. 37)
- Κώστας Ουράνης, *Ο Μυστράς* (σελ. 187)
- Διδώ Σωτηρίου, *Οι πρόσφυγες* (σελ. 206)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- Γκέρτσου-Σαρή Άννα, *Σπίτι δίχως αυλή*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1987
- *Κατοικίες και οικογενειακή ζωή*, εκδ. Αξιωτέλλη, Αθήνα, 1995
- Ξανθούλης Γιάννης, *Μια τρελή τρελή πολυκατοικία*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1998
- Σωτηρίου Διδώ, *Μέσα στις φλόγες*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1993

- *Επιστροφή*, στίχοι Π. Τριανταφυλλίδης, μουσική Α. Χριστοφέλλη
- *Θα κάτσω σπίτι*, στίχοι, μουσική Λ. Κηλαηδόνης
- *Το ψωμί είναι στο τραπέζι*, στίχοι Ι. Καμπανέλλης, μουσική Μ. Θεοδωράκης

- Ιστορικό - Λαογραφικό Μουσείο Κορίνθου, Ερμού 1, Κόρινθος
- Λαογραφικό - Ιστορικό - Φυσικής Ιστορίας Μουσείο Κοζάνης, Ι. Δραγούμη 9-11, Κοζάνη
- Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης, Βασ. Όλγας 68, Θεσσαλονίκη
- Μουσείο Ποντιακού Ελληνισμού, Αγνώστων Μαρτύρων 73, Νέα Σμύρνη, Αθήνα

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:30 Page 39

Ενότητα 3

28η Οκτωβρίου

Η τελευταία Π.Α.* εκατονταετία

Κατηφόρισαν με σκισμένα χιτώνια, με παλιά ντουφέκια
δίχως ψωμί στο γυλιό* δίχως σφαίρες.
Μονάχα με μικρά οργισμένα ποτάμια κλείναν τα
περάσματα πίσω τους.

Είχαν βαδίσει μήνες και μήνες πάνου σ' άγνωστες πέτρες
πάνου στο χιόνι μαζί με τις ελιές τους και τ' αμπέλια τους —
άλλος άφησε κει πάνου ένα πόδι, ένα χέρι
άλλος άφησε ένα μεγάλο κομμάτι απ' την ψυχή του
καθένας κ' έναν ή πιότερους νεκρούς...

Γιάννης Ρίτσος

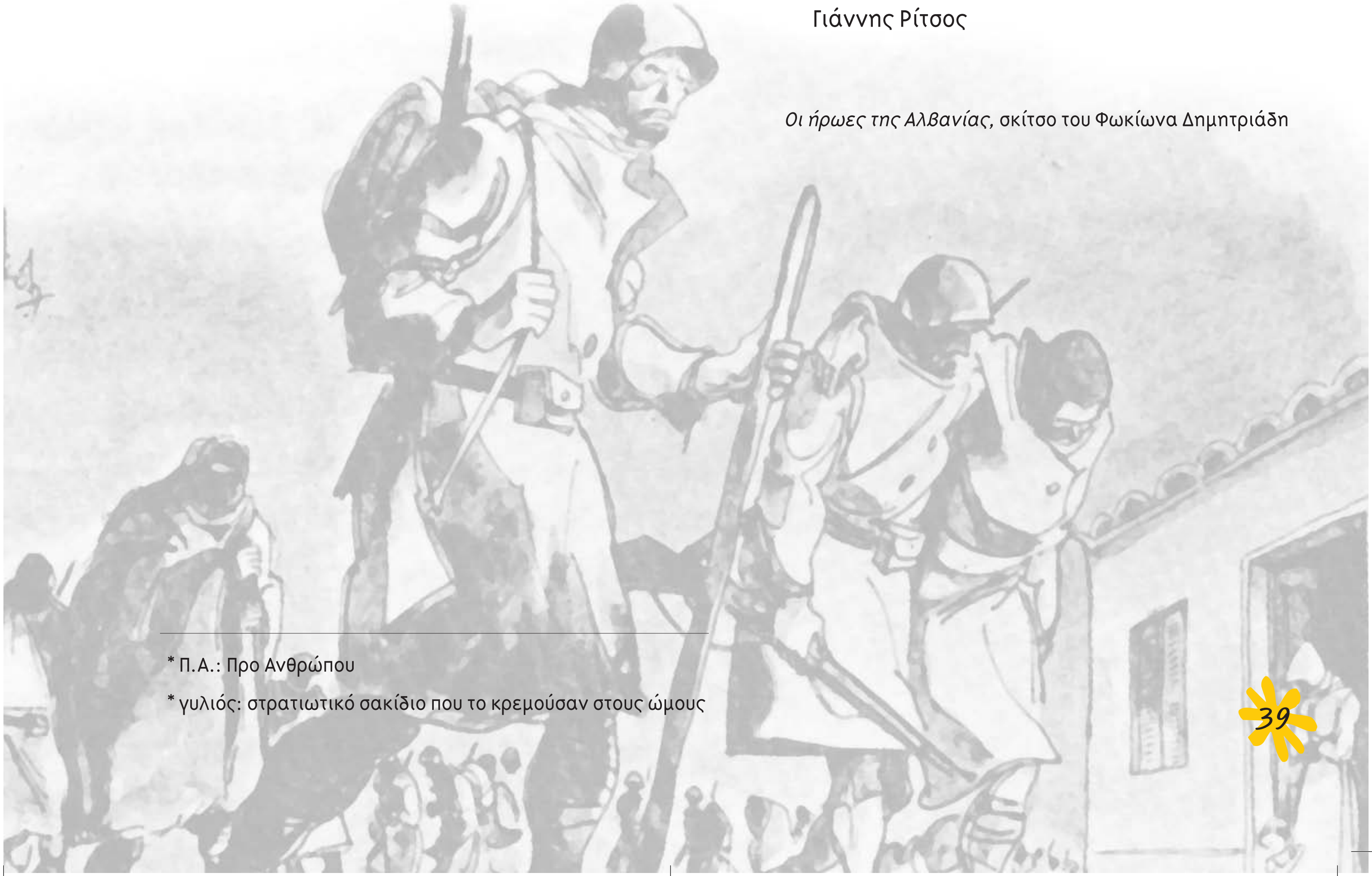

Οι ήρωες της Αλβανίας, σκίτσο του Φωκίωνα Δημητριάδη

* Π.Α.: Προ Ανθρώπου

* γυλιός: στρατιωτικό σακίδιο που το κρεμούσαν στους ώμους

1. Στο ποίημα που μόλις διαβάσατε μας δίνονται κάποιες πληροφορίες για το τέλος του Ελληνοϊταλικού πολέμου. Μπορείτε να βρείτε στους στίχους τις πληροφορίες αυτές;

2. Με ποιες εικόνες ο ποιητής μάς δείχνει τις θυσίες που έκαναν οι αγωνιστές του ’40 στα βουνά της Πίνδου;

Η μικρή Ελλάδα υψώνει τη φωνή της

Σκηνή 1η: Πλατεία

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Σαν σήμερα ο Ιταλός πρεσβευτής Γκράτσι ζήτησε να παραδοθεί η πατρίδα μας στη σκλαβιά και στην ταπείνωση. Ο πόλεμος ξεκίνησε με ένα «ΟΧΙ», που έγινε αχός και τραγούδι στο στόμα όλων των Ελλήνων.

Φώτα. Ο χώρος μετατρέπεται σε πλατεία. Τοποθετούμε καρέκλες κυκλικά και δημιουργούμε ένα καφενείο. Σειρήνες, καμπάνες, φωνές. Μικροί, μεγάλοι τρέχουν αναστατωμένοι, σαν να μην ξέρουν πού να πάνε. Τέσσερα γεροντάκια κάθονται στον καφενέ και πίνουν τον καφέ τους. Δύο εφημεριδοπώλες περνούν ανάμεσα στον κόσμο.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΠΩΛΕΣ: Εφημερίδες! Εφημερίδες!

Ο κόσμος παγώνει στη θέση του, σαν άγαλμα.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΠΩΛΗΣ Α΄: Κήρυξη πολέμου! Εφημερίδες!

ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΠΩΛΗΣ Β΄: Γενική επιστράτευση! Εφημερίδες!

Μοιράζουν τις εφημερίδες τους στα γεροντάκια. Το πλήθος δημιουργεί ομάδες, μία των στρατιωτών και μία των γυναικών. Στον καφενέ τα γεροντάκια κουβεντιάζουν.

ΚΥΡ ΜΑΝΩΛΗΣ: Και τι δε θα ’δινα να ’μουνα είκοσι ετών!

Σηκώνεται και κάνει διατάσεις, τον πιάνει η μέση του, ξανακάθεται.

ΚΥΡ ΒΑΣΙΛΗΣ: Πρόσεχε, μη φύγει κάνα κόκαλο!

Γελούν.

ΚΥΡ ΒΑΓΓΕΛΗΣ: Κοιτάτε, φεύγουν τα φανταράκια μας!

Σηκώνονται και χαιρετούν.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ: Στο καλό, παιδιά! Η Παναγιά μαζί σας!

Χαιρετούν με μαντίλια.

ΓΕΡΟΝΤΑΚΙΑ: Στο καλό, παιδιά! Στο καλό και με τη νίκη!

Φώτα. Η σκηνή αδειάζει και μένουν μόνο οι φαντάροι.

Σκηνή 2η: Στα βουνά της Πίνδου

Ακούγεται ηχογραφημένη εκπομπή από το ραδιόφωνο.

πίνακας του Αλέξανδρου Αλεξανδράκη

ΡΑΔΙΟ: Ο ελληνικός στρατός ανεβαίνει τα βουνά της Πίνδου. Ο συνταγματάρχης Δαβάκης έκανε ένα θαυμάσιο ελιγμό. Η πρώτη ελληνική νίκη ενάντια στις δυνάμεις του Άξονα. Οι Ιταλοί υποχωρούν προς την Αλβανία.

Φώτα. Οι φαντάροι σέρνονται στο έδαφος, σταματούν και αφουγκράζονται.

ΔΑΒΑΚΗΣ: Να χωριστούμε!

Γνέφει στους μισούς να πάνε αριστερά, μερικοί Ιταλοί κινούνται αμέριμνοι. Το στράτευμα περικυκλώνει τους Ιταλούς. Σηκώνονται πάνω και φωνάζουν.

ΕΛΛΗΝΕΣ: Αέραaa...

ΙΤΑΛΟΙ: Αγιούτο! (Βοήθεια!)

Οι Έλληνες στήνουν χορό γύρω από τους Ιταλούς. Χορεύουν και τραγουδούν.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Οι προμήθειες όμως δεν έφταναν και οι Έλληνες κρύωναν. Έτσι, οι γυναίκες της Πίνδου έπλεξαν φανέλες για τους φαντάρους, μάζεψαν όπλα και πυρομαχικά και φορτωμένες σκαρφάλωσαν στα βουνά, αψηφώντας τον κίνδυνο, για να εφοδιάσουν τον στρατό μας.

Σκηνή 3η: Το σπίτι της κυρα-Λένης

Φώτα. Γυναίκες με μαντίλες στο κεφάλι πλέκουν με βελόνες. Η κυρα-Λένη κρατάει ένα γράμμα, κάνει πως διαβάζει. Ακούγεται ηχογραφημένη η φωνή του γιου της...

πίνακας του Έκτορα Δούκα

«Γεια και χαρά σου, μάνα. Εδώ όλα καλά! Κάθε μέρα και νίκη! Κρύο, μάνα, παγωνιά! Όλα άσπρα! Πετάξαμε και τα ρούχα για ν' ανέβουμε, μας βαραίνανε! Σώθηκαν και οι σφαίρες... Κου-ράγιο, μάνα, θα γυρίσω νικητής. Να προσέχεις! Σε φιλώ, ο γιος σου».

ΚΥΡΑ-ΛΕΝΗ: Άλλη μια βελονιά κι έτοιμοι!
ΦΡΟΣΥΝΗ: Μάνα, θ' ανέβουμε το βουνό;
ΚΥΡΑ-ΛΕΝΗ: Ναι, πριν χαράξει!
ΚΥΡΑ-ΑΝΝΑ: Πακετάρατε τα όπλα;
ΚΥΡΑ-ΜΑΡΙΑ: Ναι! Κάτω από τις κάλτσες!
ΜΑΝΟΥΣΩ: Ψωμί πήρατε;
ΚΥΡΑ-ΒΑΓΓΕΛΙΩ: Και ψωμί, και νερό, και φρούτα!
ΚΥΡΑ-ΛΕΝΗ: Άντε, γυναίκες, να προλάβουμε.

Η είσοδος του ελληνικού στρατού στη Κορυτσά, ανώνυμου ζωγράφου

Οι γυναίκες δένουν από έναν μπόγο και τον βάζουν στην πλάτη. Ξεκινούν η μία πίσω από την άλλη, σκυφτές από το βάρος. Φώτα.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ:

Μέρα με τη μέρα τα ελληνικά στρατεύματα σημείωναν και μια νίκη, και ανάγκασαν τους Ιταλούς να υποχωρήσουν. Ακολούθησε η κατάληψη της Κορυτσάς, της Πρεμετής, του Αργυρόκαστρου, της Χιμάρας και της Κλεισούρας, παρά τον βαρύτατον χειμώνα. Η ιταλική επίθεση του Μάρτη του 1941 συντρίφθηκε. Έξι μήνες ο ελληνικός στρατός μαχόταν ηρωικά, ώσπου στις 6 Απριλίου του 1941, η Γερμανία, σύμμαχος της Ιταλίας, επιτέθηκε εναντίον της Ελλάδας. Ο στρατός μας αντιστάθηκε και πάλι στους κατακτητές. Ούτε εκεί νικήθηκε. Όχι! Οι Γερμανοί μπήκαν στην Ελλάδα και στις 27 Απριλίου του 1941 υψώθηκε στην Ακρόπολη το «λάβαρο της βίας». Ακολούθησαν τα χρόνια της Κατοχής, χρόνια δύσκολα. Οι δυνάμεις του Άξονα πέτυχαν βέβαια τη στρατιωτική κατοχή της Ελλάδας, όχι όμως και την υποταγή της ψυχής και του φρονήματος του ελληνικού λαού. Τέσσερις μέρες μετά την κατάληψη άρχισε η Αντίσταση του λαού μας. Δημιουργήθηκαν μυστικές οργανώσεις, οι οποίες κυκλοφορούσαν παράνομα αντιστασιακά φυλλάδια που κινητοποιούσαν το λαό. Οργανώθηκαν ένοπλες αντάρτικες ομάδες, που κατόρθωσαν να περιορίσουν την εχθρική κατοχή στις μεγάλες πόλεις. Η σκλαβιά των Ελλήνων κράτησε 1.264 νύχτες. Στις 12 Οκτωβρίου του 1944 ο ελληνικός λαός με πανηγυρισμούς και ζητωκραυγές καλωσορίζει την πολυπόθητη λευτεριά.

Γωγώ Αγγελοπούλου, «Η μικρή Ελλάδα υψώνει τη φωνή της»,
περιοδικό *Παράθυρο στην Εκπαίδευση του Παιδιού*, τεύχος 11, Σεπτ. - Οκτ. 2002 (διασκευή)

1. α. Σχολιάστε τον τίτλο του θεατρικού κειμένου σε σχέση με το περιεχόμενό του. Διαλέξτε ένα διαφορετικό τίτλο και εξηγήστε για ποιο λόγο τον προτιμάτε:

- **Οι Ελληνίδες στον Αγώνα του '40**
- **ΟΧΙ**
- **Στα βουνά της Πίνδου**

β. Συζητήστε στην τάξη σας πώς αντιμετωπίστηκε η εισβολή των Ιταλών από τους γέροντες, από τις γυναίκες και από τους φαντάρους.

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:31 Page 43

2. Με αφορμή τον εορτασμό της 28ης Οκτωβρίου, φτιάξτε έναν **ιστορικό πίνακα** όπου θα αναφέρετε με χρονολογική σειρά τα γεγονότα που συνέβησαν την ιστορική αυτή περίοδο και αναρτήστε τον στην αίθουσα εκδηλώσεων για να ενημερώσετε τους προσκεκλημένους. Για τη συμπλήρωση του πίνακά σας μπορείτε να πάρετε πληροφορίες από το θεατρικό κείμενο που διαβάσατε και από τα αντίστοιχα κείμενα του βιβλίου της Ιστορίας.

π.χ.

28η Οκτωβρίου 1940	Ο Ιταλός πρεσβευτής Γκράτσι ζητάει την παράδοση της Ελλάδας και...

῍Ηρθαν

(Και όλα έγιναν σαν ξένα)

Στην αρχή που είχαν έρθει περπατούσαν στους δρόμους και μερικοί Έλληνες στρατιώτες γύριζαν στα σπίτια τους κουρασμένοι κι αδυνατισμένοι κι αξύριστοι γιατί είχαν έρθει από την Αλβανία με τα πόδια. Οι αρβύλες τους ήταν τρύπιες κι άλλοι ήταν ξυπόλυτοι και πεινούσαν και οι στολές τους ήταν ξεσκισμένες και χωρίς κουμπιά. Ο κόσμος τούς λυπόταν και τους συμπονούσε και τους έδινε τσιγάρα κι άλλοι ψωμί και καλαμπόκια ψημένα. Όσοι δεν είχαν τι να τους δώσουν τους έλεγαν να κάνουν κουράγιο κι άλλοι τους έλεγαν παροιμίες, πως η ζωή είναι ρόδα και γυρίζει και πως πίσω έχει η αχλάδα την ουρά.

Οι Ιταλοί ζήλευαν που έβλεπαν τόση αγάπη για τους Έλληνες κι όχι και γι' αυτούς, που μάλιστα είχαν φύγει μακριά από την πατρίδα τους και ζούσαν στην ξενιτιά στη δική μας πατρίδα, και μια μέρα έβγαλαν μια αυστηρή διαταγή όλο ζήλια που απαγόρευε στους στρατιώτες μας να γυρίζουν με τις στολές τους και τους ανάγκαζε να φορούν κανονικά ρούχα.

Ο γιος της κυρίας που κάθεται πίσω από το σπίτι της παλιάς δασκάλας μόλις γύρισε από την Αλβανία είδε κάτι Ιταλούς που τον κοίταζαν ειρωνικά και νευρίασε και αγρίεψε και τους φώναξε «Αέρααα!». Εκείνοι έφυγαν φοβισμένοι, αλλά γύρισαν πίσω με άλλους και άρχισαν να τον χτυπούν και να του δίνουν κλοτσιές,

ώσπου ο κακομοίρης έπεσε κάτω κι εκείνοι τότε του έδιναν πιο πολλές, κι όταν είδαν πως είχαν μαζευτεί γύρω τους άνθρωποι θυμωμένοι έτοιμοι να τους βουτήξουν και να τους βάλουν κάτω και να τους πατήσουν, κιτρίνισαν και κοκκίνισαν και πρασίνισαν σαν τις στολές τους και χαιρέτησαν με ευγένεια και έφυγαν για να γλιτώσουν, κάνοντας πως κάτι θυμήθηκαν ξαφνικά και έπρεπε κάπου να πάνε μην αργήσουν.

Εμείς τα παιδιά δεν έχουμε πολλή όρεξη να πηγαίνουμε σχολείο και οι γονείς μας μας στέλνουν με το ζόρι και μας λένε πως όπου να 'ναι τα πράγματα θα καλυτερέψουν και, αν δεν καλυτερέψουν, θα συνηθίσουμε, που είναι χειρότερο, αλλά δε θα φαίνεται χειρότερο, γιατί οι συνήθειες έχουν αυτό το καλό. Δε λέω, σ' εμάς τα παιδιά ποτέ δε μας άρεσε να πηγαίνουμε σχολείο και τόσα χρόνια πηγαίναμε για τις εκδρομές και για να παίζουμε στα διαλείμματα, ενώ τώρα πηγαίνουμε όλο λύπη και πολλά παιδιά έρχονται νηστικά και καθόμαστε στα σκαλάκια και στα πεζούλια και λέμε αινίγματα κι ο σχολίατρος είπε πως, αν συνεχιστεί αυτή η κατάσταση, πολλοί μαθητές θα πάθουν αδενομάθεια.

Η εφημερίδα του μπαμπά όλο μικραίνει και δεν είναι κάτασπρο το χαρτί της, όπως πριν, και γράφει μόνο πόσο ακριβύνανε τα πράγματα και πως γι' αυτό δε φταίει ο ιταλικός στρατός, αλλά οι σύμμαχοί μας οι Άγγλοι, που κάνουν πως θέλουν το καλό μας αλλά ανεβάζουν τις τιμές επίτηδες για να λένε ότι τις ανεβάζουν οι κακοί Ιταλοί, για να μην τους αγαπάμε.

Ο μπαμπάς διαβάζει προσεκτικά αυτή τη φτωχική εφημεριδούλα για να δει μήπως ο ανθυποστρατηγός έβγαλε μια καινούρια διαταγή και απαγορεύει κάτι ακόμη, γιατί, αν δεν το ξέρουμε, μπορεί να τιμωρηθούμε αυστηρά και, επειδή ο κόσμος δεν έχει φαγητό να φάει, έγιναν τα συσσίτια που πηγαίνουμε όλοι και περιμένουμε από το πρωί με μία κατσαρολίτσα πότε θα φέρουν τα καζάνια να μας μοιράσουν φασουλάδα χωρίς αλάτι και λάδι, αλλά μόνο με λίγα φασόλια μέσα σε πολύ νερό. Όταν έρχονται, τρέχουμε και στριμωχνόμαστε ποιος θα πάρει πρώτος, γιατί δε φτάνει κάθε μέρα για όλους και οι τελευταίοι δεν παίρνουν και γίνονται τσακωμοί ακόμα και ανάμεσα στους φίλους και ανάμεσα στους γονείς και στα παιδιά τα δικά τους και των άλλων.

Κυριάκος Ντελόπουλος, *Ο Άκης στα όπλα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2002 (διασκευή)

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:31 Page 45

1. α. Το απόσπασμα που διαβάσατε ξεκινάει με τη φράση «Στην αρχή που είχαν έρθει περπατούσαν στους δρόμους...». Ποιους εννοεί ο συγγραφέας ότι είχαν έρθει στην πόλη; Σε ποια ιστορική περίοδο αναφέρεται, σε αυτή του Ελληνοϊταλικού πολέμου, της Κατοχής ή της Απελευθέρωσης;

β. Η αφήγηση στο απόσπασμα γίνεται από κάποιον μεγάλο ή από ένα παιδί; Μπορείτε να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με φράσεις του κειμένου;

γ. «...και μια μέρα έβγαλαν μια αυστηρή διαταγή όλο ζήλια που απαγόρευε στους στρατιώτες μας να γυρίζουν με τις στολές τους και ότι έπρεπε να φορούν κανονικά ρούχα...». Πιστεύετε ότι οι Ιταλοί πήραν μια τέτοια απόφαση από ζήλια; Συζητήστε το στην τάξη σας.

δ. Περιγράψτε πώς τρέφονταν οι Έλληνες κατά την περίοδο της Κατοχής. Πιστεύετε ότι τα παιδιά κινδύνευαν να πάθουν αδενομάθεια ή αδενοπάθεια; Εξηγήστε την απάντησή σας.

2. Ένα από τα δεινά του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου ήταν ο λιμός, δηλαδή μεγάλη πείνα από έλλειψη τροφής. Μάθετε πώς οι Έλληνες αντιμετώπιζαν το πρόβλημα της πείνας την περίοδο αυτή. Συγκεντρώστε πληροφορίες από εφημερίδες, περιοδικά και ιστορικά βιβλία που αναφέρονται στο θέμα αυτό. Μπορείτε ακόμη να ρωτήσετε τους παππούδες και τις γιαγιάδες σας, που πιθανότατα έζησαν τον πόλεμο από κοντά. Παρουσιάστε τις πληροφορίες σας περιληπτικά με 150 ως 200 λέξεις στην τάξη ή στη γιορτή της 28ης Οκτωβρίου. Δώστε τίτλο στο κείμενό σας και γράψτε μόνο τα κύρια σημεία αυτών που διαβάσατε, τονίζοντας τους μεγάλους αγώνες που έκαναν οι Έλληνες παρά τα δεινά που υπέστησαν.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Νικηφόρος Βρεττάκος, *Ένας στρατιώτης μουρμουρίζει στο αλβανικό μέτωπο* (σελ. 211)
- Γιάννης Μπεράτης, [*Στα βουνά της Αλβανίας*] (σελ. 213)
- Άλκη Ζέη, [*Η παρέλαση*] (σελ. 215)
- Ζωρζ Σαρή, *Τα κουλουράκια* (σελ. 218)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- Γκώνας Νίκος — Ραπτοπούλου Σοφία, *Το έπος του 1940 μέσα από τις εφημερίδες και τα περιοδικά της εποχής*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2004
- Ζέη Άλκη, *Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1987
- Κορνήλιος Μανόλης, *Πολύ ωραίο τ' όνομά σου, ελευθερία*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1987
- Ροδοπούλου Σούλα, *Τα 40 κόσκινα*, εκδ. Μόκας, Αθήνα, 1988
- Σαρή Ζωρζ, *Οι νικητές*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1995

- *Η αυτοκρατορία του ήλιου*, Στίβεν Σπίλμπεργκ, 1987
- *Η ζωή είναι ωραία*, Ρομπέρτο Μπενίνι, 1997
- *Οι Γερμανοί ξανάρχονται*, Αλέκος Σακελλάριος, 1948
- *Τόπος ηρώων, Αυτή είναι η Κρήτη*, ντοκιμαντέρ ελληνικής παραγωγής, 2000

- *Βάζει ο Ντούτσε τη στολή του*, στίχοι Γ. Θίσβιος, μουσική Θ. Σακελλαρίδης
- *Ο δρόμος*, στίχοι Κ. Μητροπούλου, μουσική Μ. Λοΐζος
- *Ο στρατιώτης*, στίχοι Κ. Μητροπούλου, μουσική Μ. Λοΐζος
- *Παιδιά, της Ελλάδος παιδιά*, στίχοι Μ. Τραϊφόρος — Α. Σαββίδης, μουσική Μ. Σογιούλ
- *Της δικαιοσύνης ήλιε νοητέ*, στίχοι Ο. Ελύτης, μουσική Μ. Θεοδωράκης
- *Το ακορντεόν*, στίχοι Γ. Νεγρεπόντης, μουσική Μ. Λοΐζος

- Θωρηκτό Γ. Αβέρωφ, Μαρίνα Φλοίσβου, Π. Φάληρο, Αθήνα
- Ναυτικό Μουσείο, Ακτή Θεμιστοκλέους, Πειραιάς
- Πολεμικό Μουσείο, Ριζάρη 2, Αθήνα

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:31 Page 47

Ενότητα 4

Διατροφή Διατροφή Διατροφή Διατροφή

Η πολύ λαίμαργη φάλαινα που έφαγε τη θάλασσα

Κατάπιε όλα τα κύματα,
όλες τις σταγόνες,
όλους τους ναύτες,
όλες τις γοργόνες,
όλους τους φάρους,
όλους τους ξιφίες,
τους σπάρους, τα χταπόδια
και τους αστερίες!
Τα κανό, τα καβουράκια
και της θάλασσας
τ' αλογάκια!
Έφαγε με φόρα
τις βάρκες μία μία
και με μεγάλη βουλιμία
τα αεροπλανοφόρα
και της γραμμής τα πλοία!
Και, πράγμα που δεν πρέπει,
δεν άφησε ούτε φύκι,
δεν άφησε ούτε λέπι!
Κι έμεινε μεμιάς
στη μέση μιας μεγάλης
ερημιάς!
«Τα 'χαψα όλα —είπε—
μία κι έξω,
ώρα τώρα να χωνέψω
τα καβουράκια
και τις μέδουσες τις
κακομοίρες».
Είδε τότε να 'ρχονται από
μακριά
με καμάκια μυτερά
έξι εφτά φαλαινοθήρες!
«Αχ! —σκέφτηκε—
τι συμφορά!
Έρχονται να με σκοτώσουν,
να με κάνουν μαργαρίνη
και μπανέλες!
Τι τις ήθελα τις τρέλες;
Τι τρομάρα! Τι τρεμούλα!
Αχ μανούλα μου, γλυκιά
μανούλα!»
Τι να κάνει, τι;
Ούτε νερό
να κολυμπήσει,
ούτε θάλασσα
για να κρυφτεί!
«Αχ —φώναξε— τι φρίκη!
έφαγα τη θάλασσα
που μ' έκρυβε!
Δεν άφησα ούτε φύκι!
Ήτανε μεγάλο κρίμα
να φάω και το τελευταίο κύμα!
Δεν υπάρχει άλλη λύση!
Προτού με κάνουν λιώμα,
πρέπει αυτή η ερημιά
να ξαναπλημμυρίσει»
είπε η φάλαινα,
κι άνοιξε το στόμα
και βγήκαν τα κύματα
και οι κυκλώνες,
οι ναύτες, τα πέλαγα
και οι γοργόνες,
οι σπάροι, οι ξιφίες,
τα χταπόδια και οι αστερίες,
τα κανό, τα καβουράκια
και της θάλασσας
τ' αλογατάκια.
Έκανε η φάλαινα
ένα μακροβούτι,
στο νεράκι χώθηκε,
κρύφτηκε και σώθηκε!
Κι από τότε τής κόπηκε
η λαιμαργία
και τρώει τις μαρίδες
μία μία!

Ευγένιος Τριβιζάς

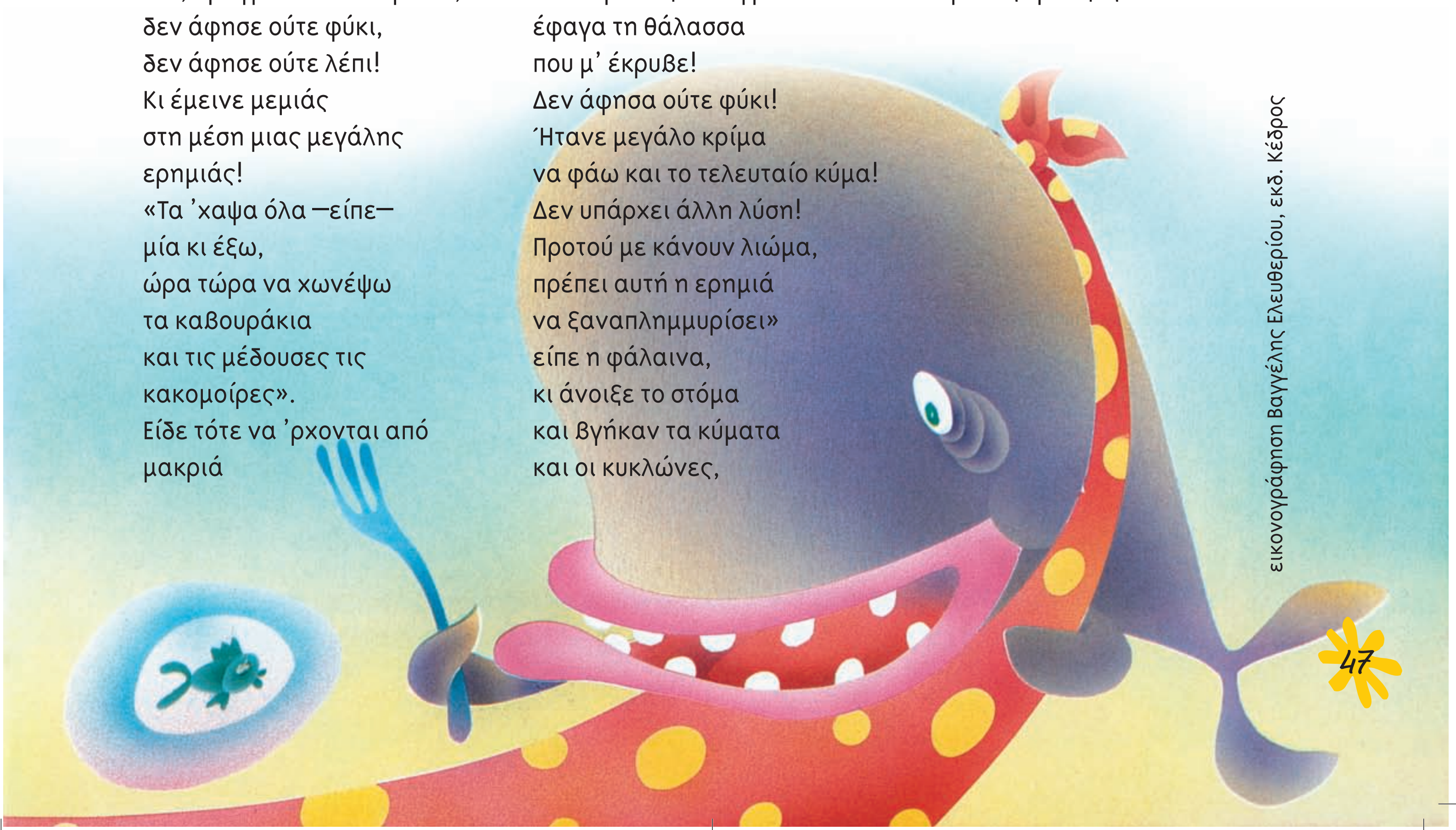

εικονογράφηση Βαγγέλης Ελευθερίου, εκδ. Κέδρος

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς δίνουμε οδηγίες για μια συνταγή***
- ***Πώς σχηματίζουμε την προστακτική των σύνθετων ρημάτων***
- ***Πώς χρησιμοποιούμε τις αποτελεσματικές προτάσεις***

Συνταγές μαγειρικής

Κάτι ωραίο μαγειρεύεται στην κουζίνα. Μάθετε τι διαβάζοντας τη συνταγή:

Μακαρόνια με κιμά

Υλικά

500 γραμμάρια μακαρόνια
500 γραμμάρια μοσχαρίσιος κιμάς
1 ποτηράκι του κρασιού λάδι
2 κρεμμύδια ξερά τριμμένα
1 πράσινη πιπεριά κομμένη σε κύβους
1 μεγάλο καρότο κομμένο σε κύβους
1 κιλό ντομάτες ξεφλουδισμένες
και χοντροκομμένες
1 ποτήρι του νερού χυμό ντομάτας
½ ποτηράκι του κρασιού άσπρο κρασί
ζάχαρη, αλάτι και πιπέρι
τυρί ρεγκάτο τριμμένο

Εκτέλεση

Σε μια κατσαρόλα βάζω τον κιμά με το λάδι και το κρεμμύδι, τον ανακατεύω συνέχεια για να μη σβολιάσει και προσθέτω την πιπεριά, το καρότο, το κρασί, ζάχαρη, αλάτι και πιπέρι. Μετά ρίχνω τις ντομάτες και τον χυμό ντομάτας, προσθέτω λίγο νερό και αφήνω τον κιμά να βράσει και να μείνει με τη σάλτσα του. Βράζω τα μακαρόνια, τα σουρώνω και τα βουτυρώνω. Απλώνω σε μια πιατέλα, διαδοχικά, λίγο τυρί ρεγκάτο, τα μακαρόνια, πάλι τυρί, τον κιμά με τη σάλτσα του και τελειώνω με τυρί.

Ρένα της Φτελιάς, *Συνταγές για ζυμαρικά*, εκδ. Νέα Σύνορα, Αθήνα, 2000

1. Παρατηρήσατε ότι η συνταγή είναι χωρισμένη σε δύο μέρη; Ποια είναι αυτά και ποιες πληροφορίες μάς δίνει το κάθε μέρος;

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:31 Page 49

2. Ο διπλανός σας θέλει να μαγειρέψει το φαγητό που σας προτείναμε, αλλά δεν έχει καταλάβει καλά τι πρέπει να κάνει. Εσείς του εξηγείτε και του περιγράφετε τη συνταγή όσο το δυνατό καλύτερα.

Δεν ξεχνάτε να του πείτε:

- ποια είναι τα απαραίτητα υλικά για τη συνταγή και
- ποια είναι η διαδικασία μαγειρέματος βήμα προς βήμα

Προσέξτε να του δώσετε σαφείς οδηγίες για να μην τα κάνει «σαλάτα»!

Στη συνταγή τα ρήματα που δίνουν οδηγίες βρίσκονται σε έγκλιση **οριστική**.
Εδώ η οριστική χρησιμοποιείται για να δείξει μια ενέργεια η οποία επαναλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο κάθε φορά. Θυμηθείτε, ακόμη, ότι χρησιμοποιούμε οριστική όταν μιλάμε για κάτι βέβαιο και πραγματικό.
Για παράδειγμα: *Το απόγευμα θα μαγειρέψω. Ο ήλιος λάμπει. Χτες έπαιξα μπάλα.*

3. Τα ξαδέρφια σας ετοιμάζουν ένα τραπέζι-έκπληξη. Υπαγορέψτε τους τις οδηγίες της συνταγής σε δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο και συνοπτική προστακτική : *Σε μια κατσαρόλα βάλτε τον κιμά...*

4. Σε ένα πάρτι, αποφασίζετε με τους φίλους σας να φτιάξετε την παρακάτω νοστιμιά. Εσείς αναλαμβάνετε να τους καθοδηγήσετε. Ξαναγράψτε το κείμενο χρησιμοποιώντας συνοπτική υποτακτική : *Πρέπει πρώτα να χρησιμοποιήσουμε ένα πιάτο και μετά...*

Ρολόι για φάγωμα

Ξέφυγε από τα συνηθισμένα και ξύπνησέ τους όλους με ένα ρολόι που... τρώγεται! Χρησιμοποίησε ένα πιάτο για βάση του ρολογιού σου. Κόψε, με φορμάκια της κουζίνας σε διάφορα σχήματα, ψωμί του τοστ, τυρί, ζαμπόν —ακόμη και ομελέτα— και χρησιμοποίησέ τα ως αριθμούς του ρολογιού. Κόψε καρότο για δείκτες και ρύθμισέ τους στην ώρα που θέλεις.

Έτοιμο να καταπλήξει όσους βρεθούν στην κουζίνα σου!

περιοδικό *Kid's fun*, τεύχος 4, Νοέμβ. 2001

2. Ο διπλανός σας θέλει να μαγειρέψει το φαγητό που σας προτείναμε, αλλά δεν έχει καταλάβει καλά τι πρέπει να κάνει. Εσείς του εξηγείτε και του περιγράφετε τη συνταγή όσο το δυνατό καλύτερα.

Δεν ξεχνάτε να του πείτε:

- ποια είναι τα απαραίτητα υλικά για τη συνταγή και
- ποια είναι η διαδικασία μαγειρέματος βήμα προς βήμα

Προσέξτε να του δώσετε σαφείς οδηγίες για να μην τα κάνει «σαλάτα»!

Στη συνταγή τα ρήματα που δίνουν οδηγίες βρίσκονται σε έγκλιση **οριστική**. Εδώ η οριστική χρησιμοποιείται για να δείξει μια ενέργεια η οποία επαναλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο κάθε φορά. Θυμηθείτε, ακόμη, ότι χρησιμοποιούμε οριστική όταν μιλάμε για κάτι βέβαιο και πραγματικό.
Για παράδειγμα: *Το απόγευμα θα μαγειρέψω. Ο ήλιος λάμπει. Χτες έπαιξα μπάλα.*

3. Τα ξαδέρφια σας ετοιμάζουν ένα τραπέζι-έκπληξη. Υπαγορέψτε τους τις οδηγίες της συνταγής σε δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο και προστακτική αορίστου: *Σε μια κατσαρόλα βάλτε τον κιμά...*

4. Σε ένα πάρτι, αποφασίζετε με τους φίλους σας να φτιάξετε την παρακάτω νοστιμιά. Εσείς αναλαμβάνετε να τους καθοδηγήσετε. Ξαναγράψτε το κείμενο χρησιμοποιώντας υποτακτική αορίστου: *Πρέπει πρώτα να χρησιμοποιήσουμε ένα πιάτο και μετά...*

Ρολόι για φάγωμα

Ξέφυγε από τα συνηθισμένα και ξύπνησέ τους όλους με ένα ρολόι που... τρώγεται! Χρησιμοποίησε ένα πιάτο για βάση του ρολογιού σου. Κόψε, με φορμάκια της κουζίνας σε διάφορα σχήματα, ψωμί του τοστ, τυρί, ζαμπόν —ακόμη και ομελέτα— και χρησιμοποίησέ τα ως αριθμούς του ρολογιού. Κόψε καρότο για δείκτες και ρύθμισέ τους στην ώρα που θέλεις.

Έτοιμο να καταπλήξει όσους βρεθούν στην κουζίνα σου!

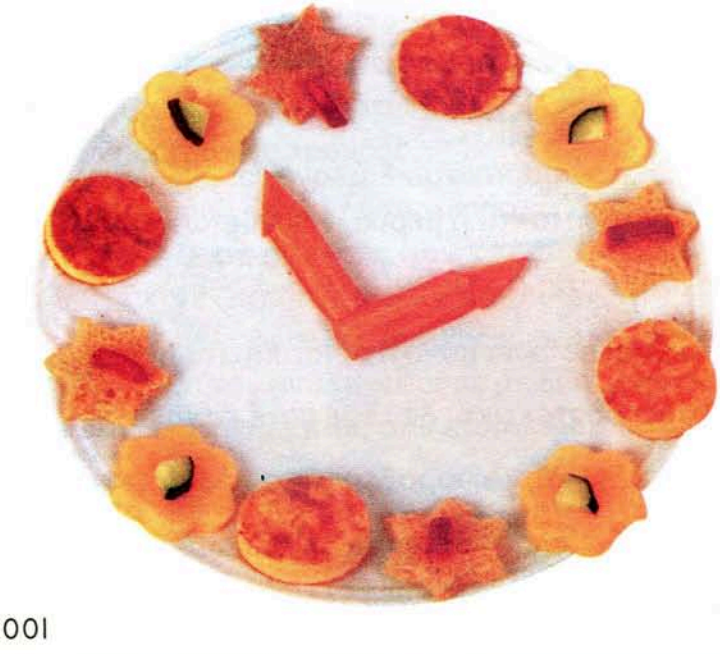

περιοδικό *Kid's fun*, τεύχος 4, Νοέμβ. 2001

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:31 Page 50

Παραδοσιακές γεύσεις

Τρώγοντας απολαμβάνουν καλύτερα τη συντροφιά ΄Ελληνες και Τούρκοι. Υπάρχουν μάλιστα τόσα κοινά έθιμα και συνήθειες που εύκολα καταλαβαίνει κανείς πόσο κοντά είναι οι δύο λαοί. Για παράδειγμα, την Πρωτομαγιά στην Ελλάδα και στην Τουρκία οι άνθρωποι πηγαίνουν στην εξοχή, **ώστε να γιορτάσουν την άνοιξη με γλέντια στους αγρούς**. Στα παράλια της Τουρκίας και την Κρήτη, τη μέρα αυτή, βράζουν φρέσκα βότανα για να αποκτήσουν δύναμη και να προστατεύονται από τα μάγια. Εξάλλου, πολλοί από τους κοινούς μεζέδες δεν είναι μαγειρεμένοι. Τα τουρσιά ή τα παστά ψάρια συντηρούνται από τους δύο λαούς με τον ίδιο τρόπο, μέσα σε ξίδι, αλάτι, άρμη ή λάδι, με αποτέλεσμα να μπορούν να τα τσιμπολογήσουν ακόμα και με το χέρι.

Μ. Λαμπράκη – Ε. Akin, *Ελλάδα, Τουρκία στο ίδιο τραπέζι*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2002

Η πρόταση ***«ώστε να γιορτάσουν την άνοιξη με γλέντια στους αγρούς»*** είναι μια **εξαρτημένη αποτελεσματική / συμπερασματική πρόταση** διότι φανερώνει ποιο είναι το αποτέλεσμα της πρότασης που προηγείται. Οι προτάσεις αυτές εισάγονται με τους αποτελεσματικούς συνδέσμους **ώστε, που** ή με φράσεις (**ώστε να, που να, με αποτέλεσμα να**).

5. **α.** Βρείτε στο κείμενο άλλες αποτελεσματικές προτάσεις.

β. Συμπληρώστε με αποτελεσματικές προτάσεις τις παρακάτω φράσεις:

- Είναι τόσο λιχούδης, ...
- ΄Ετρωγε τόσο λίγο, ...
- Το γιορτινό τραπέζι είχε τόση επιτυχία, ...
- Μαγειρεύει τόσο νόστιμα, ...

6. Στον παρακάτω διάλογο, οι δυο φίλοι, ο σερβιτόρος και ο πελάτης έκαναν αρκετά λάθη στην προστακτική μερικών σύνθετων ρημάτων. Μπορείτε να τα βρείτε και να τα διορθώσετε;

Θυμηθείτε:

Αύξηση παίρνει μόνο η οριστική. Για παράδειγμα, λέμε ***έφερε*** *έναν φίλο του μαζί.*

Στην προστακτική, δε λέμε ποτέ ***έφερέ*** *μου έναν καφέ*. Λέμε ***φέρε*** *μου έναν καφέ.*

Προσέξτε και τα παραδείγματα που ακολουθούν:

- Ο δάσκαλος μας *ανέλυσε* το μάθημα ⇒ γ΄ ενικό, οριστική αορίστου
- *Ανάλυσε* τι ακριβώς θέλεις ⇒ β΄ ενικό, συνοπτική προστακτική

σκίτσο Π. Ζερβού, περιοδικό «9», *Ελευθεροτυπία*, τεύχος 190, 25/2/04 (διασκευή)

Γάρος, το κέτσαπ των αρχαίων

Ο κοινός πολίτης της αρχαιότητας τρεφόταν με χυλό από δημητριακά ή όσπρια, πίτα άζυμου ψωμιού και λαχανικά. Για να δώσουν γεύση στη μονότονη αυτή δίαιτα, πρόσθεταν στα φαγητά μια σάλτσα την οποία ονόμαζαν «γάρο» και τη χρησιμοποιούσαν όπως εμείς σήμερα το κέτσαπ.

Ο «γάρος» φτιαχνόταν από μικρά ψάρια ή από κολιούς και εντόσθια ψαριών, τα οποία ανακάτευαν με μπόλικο αλάτι, κρασί, ξίδι και μαϊντανό και τα άφηναν στον ήλιο 2-3 μήνες να ζυμωθούν και να γίνουν μια παχύρρευστη μάζα. Αυτό το καθόλου εύοσμο κατασκεύασμα το πρόσθεταν παντού, όχι μόνο στην αρχαιότητα αλλά και μετέπειτα, ως και τους βυζαντινούς χρόνους.

Πολλοί πιστεύουν ότι η γεύση της σάλτσας αυτής θα πρέπει να έμοιαζε με σάλτσες που χρησιμοποιούνται σήμερα στην κινέζικη και άλλες κουζίνες της Άπω Ανατολής. Άλλοι, πάλι, λένε ότι, αν λιώσουμε στο μπλέντερ παστή σαρδέλα και την ανακατέψουμε με ξίδι, μυρωδικά και λίγο λάδι, θα έχουμε μια πολύ καλή απομίμηση του «γάρου».

Αγλαΐα Κρεμέζη, *Συνταγές και ιστορίες για μάγειρες με ανησυχίες*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2004 (διασκευή)

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:31 Page 52

7. Ο «γάρος» ήταν μια... αρχαία νοστιμιά. Τι άλλο έτρωγαν στην αρχαιότητα; Πού και πώς οργάνωναν τα γεύματά τους; Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες και να τις παρουσιάσετε στην τάξη;

- Χωριστείτε σε ομάδες και διαλέξτε ένα θέμα.
- Αναζητήστε πληροφορίες σε βιβλία, εγκυκλοπαίδειες ή στο διαδίκτυο.
- Για να φτάσει ο χρόνος, πρέπει να κάνετε μια **περίληψη** των πληροφοριών που βρήκατε. Δώστε τίτλο στο κείμενό σας και γράψτε μόνο τα κύρια σημεία των κειμένων που διαβάσατε.
- Μπορείτε να συνοδεύσετε το κείμενο με σχετικές εικόνες.

Τώρα είστε έτοιμοι για την παρουσίαση!

8. Βρήκατε στην κουζίνα ένα παλιό τετράδιο, όπου η γιαγιά έγραφε τις συνταγές της. Τα χρόνια έχουν περάσει και έχουν σβηστεί πολλά γράμματα. Μπορείτε να τα συμπληρώσετε;

Φασολάκια βραστά

1/2 κιλό φασολάκια
2 κόκκινες πιπεριές
1/4 κούπας λάδι
2 κουταλιές ξίδι
λίγη ζάχαρη
1 σκελίδα σκόρδο τριμμένο
αλάτι πιπέρι

Καθαρ...στε και πλ...ντε τα φασολάκια. Βάλτε τα σε κατσαρόλα μέσα σε νερό που βράζει και βράστ... τα για 15΄, να μαλακ...σουν, χωρίς να παραβράσουν. Στραγγ...στε τα καλά, βάλτε τα σε πιατέλα και στολ...στε τα με τις πιπεριές. Σε ένα βαζάκι που κλ...νει καλά, βάλτε τα υλικά της σάλτσας, χτυπ...στε τα ν' ανακατε...τούν καλά και περιχ...στε τη σαλάτα, λίγο πριν τη σερβ...ρετ... . Αν οι πιπεριές είναι διατηρημένες σε βάζο, στραγγ...στ... τες και χρ...σιμοπ...ήστε τες όπως είναι. Αν είναι φρέσκιες, ψ...στε ή βράστε τες πρώτα και ξεφλουδ...στε τες.

Ελληνική κουζίνα – μαγειρική, εκδ. Β. Αλεξιάδου, Αθήνα, 2003

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Με τον τρόπο που η διαφήμιση ενημερώνει και προσπαθεί να πείσει τον καταναλωτή για το προϊόν που διαφημίζεται***
- ***Με το σχηματισμό και τη χρήση των παραθετικών επιθέτων και επιρρημάτων***
- ***Με εκφράσεις***
- ***Με τα αντώνυμα (αντίθετα) επιθέτων***

Στη διαφήμιση... όλα είναι δυνατά!

Διαφήμιση I

1. α. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των διαφημίσεων που βλέπετε (σε περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες, στην τηλεόραση, στον κινηματογράφο) ή ακούτε (στο ραδιόφωνο);
Για να τραβήξουν την προσοχή μας, οι διαφημίσεις συνήθως έχουν:

- μια «ζωντανή» **εικόνα** με έντονα χρώματα
- το **όνομα** του προϊόντος και της μάρκας του (δεν υπάρχουν πάντα και τα δύο)
- μια διασκεδαστική, **σύντομη** και εύκολη να τη θυμόμαστε **συνθηματική φράση** (σλόγκαν) που έχει σχέση με την εικόνα, με το όνομα του προϊόντος ή με το βασικό προτέρημά του
- ένα **μικρό κείμενο** που περιγράφει το προϊόν και μας ενημερώνει γι' αυτό

Διαφήμιση 2

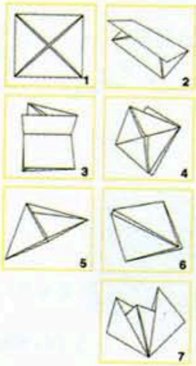

ΦΤΙΑΞ' ΤΟ ΚΙ ΕΣΥ!
Αφού απολαύσετε τη δική σας σοκολάτα γάλακτος, πάρτε στα χέρια σας το περιτύλιγμά της και ακολουθήστε τις οδηγίες για να φτιάξετε τη δική σας, μοναδική βάρκα.
Καλή διασκέδαση!

Διαφήμιση 3

Δοκιμάστε τις νέες μας γεύσεις και χορτάστε... υγιεινή διατροφή!

Τώρα, μια νέα, ολόφρεσκη γευστική πρόταση είναι εδώ για να σας κατακτήσει. Μοναδικά, ξεχωριστά σάντουιτς που παρασκευάζονται και συσκευάζονται καθημερινά στα καταστήματά μας και σας προσφέρουν την πιο ισορροπημένη και γευστική πρόταση διατροφής.

"φάγατε" τον κόσμο;

Ήρθαν οι ΠΙΟ ξεχωριστές γεύσεις!

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:32 Page 55

Διαφήμιση 4

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:32 Page 56

β. Χωριστείτε σε 4 ομάδες, πάρτε η κάθε ομάδα μία από τις αριθμημένες διαφημίσεις και συμπληρώστε τον πίνακα δίνοντας ένα δικό σας όνομα στο προϊόν.

	όνομα	εικόνα	σύντομη φράση (σλόγκαν)	κείμενο
διαφήμιση 1				
διαφήμιση 2				
διαφήμιση 3				
διαφήμιση 4				

γ.

α. Συζητήστε με τους συμμαθητές σας ποια από τις τέσσερις διαφημίσεις σάς άρεσε περισσότερο και γιατί. Ακόμα, ποια νομίζετε ότι μας πληροφορεί καλύτερα για τη χρησιμότητα του προϊόντος που διαφημίζει;

β. Βρείτε μερικά από τα πλεονεκτήματα του κάθε προϊόντος, όπως τα παρουσιάζει καθεμία από τις τέσσερις διαφημίσεις. Υπάρχουν άραγε μειονεκτήματα; Γιατί δε μαθαίνουμε τίποτα γι' αυτά;

γ. Ο διαφημιστής που ετοίμασε τη διαφήμιση 2 είχε μια έξυπνη ιδέα. Σχεδίασε τις οδηγίες για την κατασκευή μιας χάρτινης βάρκας με το περιτύλιγμα της σοκολάτας. Γιατί νομίζετε ότι το έκανε;

δ. Η διαφήμιση 3 χρησιμοποιεί ένα λογοπαίγνιο, «παίζει» δηλαδή με την έκφραση «φάγατε τον κόσμο». Έχει καμία σχέση η έκφραση αυτή με τα προϊόντα που διαφημίζονται σε αυτή τη διαφήμιση;

ε. Με τι σχετίζεται το προϊόν στην εικόνα της διαφήμισης 4; Ποιες λέξεις του κειμένου ή της σύντομης φράσης (σλόγκαν) έχουν σχέση με την εικόνα και δείχνουν τη βασική ιδέα της διαφήμισης; Ποια είναι αυτή;

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:32 Page 57

Για να τραβήξει την προσοχή μας μια διαφήμιση, να μας επηρεάσει και να μας πείσει, χρησιμοποιεί:

- Κυρίως την **προστακτική έγκλιση** (μερικές φορές και την **υποτακτική**)
- Πολλά σημεία στίξης, και ιδιαίτερα το **θαυμαστικό**, το **ερωτηματικό** και τα **αποσιωπητικά**
- Πολλά **επίθετα** και μάλιστα με τρόπο συχνά υπερβολικό. Έτσι, τα σάντουιτς της διαφήμισης 3, για παράδειγμα, δεν είναι μόνο *καλά* αλλά *μοναδικά, ξεχωριστά* και όχι απλώς *φρέσκα* αλλά *ολόφρεσκα*. Ακόμα, το γάλα Α δεν είναι απλώς *θρεπτικό* αλλά *θρεπτικότερο (πιο θρεπτικό)* από άλλα γάλατα (συγκριτικός βαθμός). Πολύ συχνά μάλιστα είναι *το θρεπτικότερο*, το *πιο θρεπτικό απ' όλα*, είναι *θρεπτικότατο* (υπερθετικός βαθμός).

2. α. Ένας διαφημιστής που διάβασε τη διαφήμιση 4 (σελ. 55) αποφάσισε να την κάνει ακόμα πιο πειστική γράφοντας στον υπερθετικό βαθμό κάποια από τα επίθετα. Μετατρέψτε όσα επίθετα μπορείτε από τον θετικό στον υπερθετικό βαθμό, δίνοντας τον μονολεκτικό ή τον περι-φραστικό τύπο (π.χ. θρεπτικός ➪ θρεπτικότατος, ο θρεπτικότερος / ο πιο θρεπτικός). Στη συνέχεια συζητήστε στην τάξη αν ο διαφημιστής πέτυχε έτσι καλύτερα τον σκοπό του.

Δοκιμάστε να κάνετε και το αντίστροφο, να μετατρέψετε δηλαδή μερικά επίθετα της διαφήμισης 3 (σελ. 54) από τον υπερθετικό στον θετικό βαθμό. Νομίζετε πως άλλαξε κάτι;

β. Συμπληρώστε το κείμενο που ακολουθεί με παραθετικά επιρρημάτων. Μπορείτε να γράψετε μία ή περισσότερες λέξεις.

Οι αρχαίοι Σπαρτιάτες έτρωγαν ....(λιτός, υπερθ. βαθμός), τουλάχιστον .... (λιτός, συγκρ. βαθμός) από τους Αθηναίους. Και οι Αθηναίοι πάντως έτρωγαν .... (φτωχικός, συγκρ. βαθμός) από τους Βοιωτούς. Οι τελευταίοι, καλλιεργώντας ευφορότατα κτήματα, περνούσαν .... (άνετα και πλούσια, υπερθ. βαθμός).

γ. Βρείτε στις 4 διαφημίσεις (σελ. 53-55) τις φράσεις με θαυμαστικό και προστακτική και προσπαθήστε να πείτε γιατί χρησιμοποιούνται.

Κοιτάξτε στη διαφήμιση 2 τις φράσεις «σοκολάτα γάλακτος» και «σε πελάγη ευτυχίας». Συνήθως ονομάζουμε **συμφράσεις** δύο λέξεις που τις συναντάμε συχνά μαζί, όπως «σοκολάτα γάλακτος», και **εκφράσεις** τις φράσεις που οι λέξεις τους σχηματίζουν ένα σύνολο με ιδιαίτερο νόημα, όπως «(πλέει) σε πελάγη ευτυχίας» ή «τι τραβάει η όρεξή σας;» (Δεν μπορούμε να καταλάβουμε το νόημα της έκφρασης μόνο από τη σημασία του ρήματος «τραβάω» και τη σημασία του ουσιαστικού «όρεξη».)

3. Τέτοιες συμφράσεις και εκφράσεις συναντάτε στο κείμενο που ακολουθεί. Μπορείτε να βάλετε τις λέξεις της παρένθεσης στη σωστή θέση;

(κουταλιές σούπας, γίνω καπνός, ποιότητα ζωής, κέικ γλύκισμα, πεπτικό σύστημα, χυμό πορτοκάλι, κέικ σοκολάτα, γάλα εβαπορέ)

Μπήκα στην κουζίνα ενώ οι υπόλοιποι κοιμούνταν ακόμα, για να τους ετοιμάσω μια συνταγή που είχα διαβάσει στο κουτί με το .... που αγοράζω. Στην πραγματικότητα με τη συνταγή διαφήμιζαν το γάλα. ΄Εξυπνη ιδέα. Πολλοί θα το αγόραζαν για να δοκιμάσουν τη συνταγή! Στο κουτί έγραφε: «......................... αλλά με πολλή, πολλή σοκολάτα!». Ακολούθησα πιστά τις οδηγίες, έβαλα μπόλικα αυγά, πολλές .... κακάο και, αντί για νερό, πρόσθεσα λίγο .... Πριν το ψήσω, δοκίμασα το ζυμάρι: ΄Ηταν πραγματικά ένα ....! Τότε μπήκε στην κουζίνα ο μπαμπάς και άρχισε τις παρατηρήσεις. Και τι δεν είπε! Πόσο βλαβερά είναι τα αυγά για τη χοληστερίνη, πόσο «βαριά» η σοκολάτα για το .... Είπε και κάτι για ...., που δεν το κατάλαβα, και χαρακτήρισε το κέικ μου «κέικ-βόμβα». ΄Ηταν το αποκορύφωμα. Σκέφτηκα να εξαφανιστώ από την κουζίνα, να .... Αλλά είπα μόνο: «Αμάν, καλέ μπαμπά, μια έκπληξη ήθελα να σας κάνω!».

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:32 Page 59

4. Μια μεγάλη διαφημιστική εταιρεία κάνει διαγωνισμό διαφήμισης για τα παρακάτω προϊόντα. Για να πάρετε μέρος, δεν έχετε παρά να ετοιμάσετε τη δική σας διαφήμιση.

Μην ξεχάσετε:

- να **ονομάσετε** το προϊόν και τη μάρκα του
- να σκεφτείτε μια έξυπνη **σύντομη συνθηματική φράση** (σλόγκαν)
- να γράψετε ένα **μικρό κείμενο** με τα **πλεονεκτήματα** του προϊόντος
- να ομορφύνετε τη διαφήμισή σας με μια «ζωντανή» **εικόνα** σε έντονα χρώματα (θα μπορούσε να έχει κάποια σχέση και με τη σύντομη φράση-σλόγκαν)
- να χρησιμοποιήσετε αρκετά **σημεία στίξης** (κυρίως ερωτηματικά, θαυμαστικά, αποσιωπητικά), **προστακτική** (ή **υποτακτική**) έγκλιση και πολλά **επίθετα** στον **συγκριτικό και υπερθετικό βαθμό**

5. Η διαφήμισή σας ήταν τόσο καλή, που σας ζήτησαν να την παρουσιάσετε μέσα σε 15 δευτερόλεπτα στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση.

Να θυμάστε ότι:

- ίσως χρειαστεί να μικρύνετε λίγο τα κείμενά σας και να βρείτε έναν ή περισσότερους συμμαθητές σας για να εκφωνήσουν το κείμενο ή να παίξουν τους ρόλους
- η εικόνα παίζει σπουδαίο ρόλο στην έντυπη και στην τηλεοπτική διαφήμιση αλλά όχι στη ραδιοφωνική

Μπορείτε να μαγνητοφωνήσετε τις διαφημίσεις σας για να τις ξανακούσετε.

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:32 Page 60

6. α. Εξηγήστε τι σημαίνουν οι παρακάτω παροιμίες και συζητήστε στην τάξη αν θα μπορούσαν μερικές από αυτές να χρησιμέψουν ως σύντομες φράσεις (σλόγκαν) σε διαφημίσεις.

- *Καλύτερα να σε ντύνω παρά να σε ταΐζω*
- *Ο καλός ο μύλος όλα τ' αλέθει*
- *Νηστικό αρκούδι δε χορεύει*

β. Χρησιμοποιήστε μία από τις παραπάνω παροιμίες στο τέλος μιας δικής σας ιστορίας που θα αφηγηθείτε στην τάξη. Διαλέξτε την πιο πρωτότυπη και διασκεδαστική από τις ιστορίες!

7. α. Ένας διαφημιστής που του αρέσουν τα αστεία άλλαξε στη διαφήμιση 3 (σελ. 54) όσα επίθετα μπορούσε, γράφοντας τα αντώνυμά τους. Κάντε το ίδιο, ξαναδιαβάστε το κείμενο και πείτε αν ο διαφημιστής συνεχίζει με τον τρόπο αυτό να προβάλλει το προϊόν που διαφημίζει.

β. Διαλέξτε από τις λέξεις που σας δίνονται τη λέξη που λείπει στα δύο παρακάτω κείμενα-διαφημίσεις και γράψτε τη σημασία της:

σωματικός, -ή, -ό / διανοητικός, -ή, -ό / διατροφικός, -ή, -ό / ιδανικός, -ή, -ό / ζωικός, -ή, -ό / υγιής, -ής, -ές

Α. Ο συνδυασμός σωστής διατροφής και σωματικής άσκησης είναι .... για την υγεία. Για ένα .... πρωινό προτιμήστε δημητριακά με γάλα.

Β. Με την ισορροπημένη διατροφή εξασφαλίζεις .... οργανισμό. Για να είστε .... παιδιά, τρώτε καθημερινά φρούτα και λαχανικά!

γ. Κόψτε από εφημερίδες και περιοδικά πέντε σύντομες συνθηματικές φράσεις (σλόγκαν) σχετικά με το θέμα της διατροφής και υπαγορέψτε τες στον διπλανό σας. Στη συνέχεια συγκρίνετέ τες με τις αυθεντικές και διορθώστε μαζί του τα λάθη (αν υπάρχουν!).

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Με τις υποθετικές προτάσεις***
- ***Με τα έναρθρα και τα άναρθρα ουσιαστικά***
- ***Με τη χρήση των διαλυτικών***
- ***Με τη σημασία και τη χρήση εκφράσεων***

Η χελώνα και ο Ρεβιθάκης

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας ψαράς χήρος και δεν είχε καθόλου παιδιά και πήγε μια μέρα να ψαρέψει και δεν έπιασε τίποτα· μόνο μια χελώνα πιάστηκε στα δίχτυα του και είπε:

— Αυτή ήταν το τυχερό μου, ας την πάρω στο σπίτι· και την πήρε και την είχε στο σπίτι του.

Ενώ πρώτα ήταν το σπίτι του μέσα στα σκουπίδια βουτηγμένο, τη δεύτερη τη μέρα που πήγε τη χελώνα στο σπίτι, το νύρε σκουπισμένο και παστρεμένο* γυαλιά καρφιά και θαύμασε ο καημένος ο ψαράς ποιος τα κάνει αυτά.

Την άλλη την ημέρα λοιπόν φύλαξε και βλέπει και βγαίνει από μέσ' απ' τη χελώνα μια κοπέλα που η ομορφιά της στον κόσμο δε στάθηκε. Άμα βγήκε λοιπόν, την έπιασε και είπε:

— Συ λοιπόν είσαι που με νοικοκυρεύεις και δεν το ξέρω;

Κι έπιασε και έσπασε το καύκαλο της χελώνας κι απόμεινε κοπέλα πια και τη στεφανώθηκε και την πήρε γυναίκα.

Ο βασιλιάς εκείνου του τόπου ήταν ανύπαντρος κι έδωκε σ' όλα τα κορίτσια από ένα πέπλο να κεντήσουν και όποια το κεντήσει καλύτερα θα την πάρει γυναίκα. Έδωκαν και στου ψαρά τη γυναίκα. Κι εκείνη, χωρίς να ξέρει με τι σκοπό θα το κεντήσει, έπιασε και κέντησε ένα πέπλο και είχε τη θάλασσα με τα ψάρια και με τα καράβια. Κέντησαν κι άλλα κορίτσια και είχε προστάξει ο βασιλιάς την ίδια την ημέρα τα ίδια τα κορίτσια να πάνε καθένα το πέπλο. Λοιπόν, πήγε κάθε ένα το πέπλο του, πήγε και η γυναίκα του ψαρά.

Άμα την είδε αυτός, τρελάθηκε από την ομορφιά της. Βλέπει και το πέπλο που είχε κεντήσει κι ήταν το καλύτερο απ' όλα, και είπε να την πάρει και αυτή αποκρίνεται πως είναι παντρεμένη μ' έναν ψαρά.

— Πες στον άντρα σου να έρθει εδώ, της είπε ο βασιλιάς.

— Ορισμός σας, αφέντη βασιλιά, είπε και πάει στο σπίτι της και είπε στον άντρα της «να πας και σε θέλει ο βασιλιάς».

Πηγαίνει ο καημένος ο ψαράς και λέει του βασιλιά:

— Τι με θέλεις, αφέντη βασιλιά;

---

* παστρεμένο: καθαρό

— Αυτή η γυναίκα πόχεις εσύ δεν είναι για σένα· λοιπόν, αν θέλεις να κρατήσεις τη γυναίκα σου, θα κάνεις ένα τραπέζι από ψάρια να φιλέψεις* όλο το στράτευμά μου και να χορτάσει, αλλιώς θα την πάρω εγώ.

— Καλά, αφέντη βασιλιά, αποκρίνεται ο ψαράς, και πάει στο σπίτι και λέει στη γυναίκα του: Αχ, γυναίκα, το πέπλο μάς βγήκε σε κακό. Με πρόσταξε ο βασιλιάς, αν θέλω να σε κρατήσω, να φιλέψω όλο το στράτευμά του ψάρια μια μέρα, αλλιώς θα σε πάρει εκείνος, γιατί, λέει, δεν ταιριάζεις με μένα.

— Απ' αυτό το πλάι να κοιμηθεί ο βασιλιάς, είπε η γυναίκα του. Εσύ, άντρα μου, να πας τώρα δα στο μέρος που με ψάρεψες και να φωνάξεις τη μάνα μου να σου δώσει το μικρό το τεντζεράκι.

Πηγαίνει λοιπόν ο ψαράς στη θάλασσα και φωνάζει:

— Κυρά μάνα θάλασσα, έβγα και σε θέλω.

Βγαίνει από μέσα από τη θάλασσα μια γυναίκα και του λέει:

— Καλώς το γαμπρό μου και καλώς τον· τι αγαπάς;

— Μ' έστειλε η θυγατέρα σου να μου δώσεις το μικρό το τεντζεράκι.

— Καλά, γαμπρέ, είπε και κατέβηκε κι έφερε ένα τεντζεράκι που έπαιρνε ένα πιάτο φαΐ μονάχα, και το έδωσε στον γαμπρό της και πάει και λέει στη γυναίκα του:

— Εμ, αυτού αν εμένα μονάχα κάνεις να μαγειρέψεις δε φτάνει, όχι το στράτευμα του βασιλιά.

— Έννοια σου, άντρα, αυτό το τεντζεράκι μπορεί να χορτάσει δέκα φορές ίσαμε το στράτευμα του βασιλιά, μόνο να πας να προσκαλέσεις τον βασιλιά με το στράτευμά του και να έρθουνε αύριο να τους φιλέψουμε.

Σηκώνεται λοιπόν ο ψαράς και πήγε στον βασιλιά και του λέει:

— Αύριο, αφέντη βασιλιά, αν κοπιάσετε, το τραπέζι θα είναι έτοιμο.

Τη δεύτερη τη μέρα λοιπόν παίρνει ο βασιλιάς το στράτευμά του και πήγανε και καθίσανε σ' ένα πλατύ μέρος· και είχε τρεις ανθρώπους και κουβαλούσανε τα φαγιά. Πήγανε οι άνθρωποι του βασιλιά και τους λέει ο ψαράς:

— Ρωτήστε το βασιλιά τι φαγί θέλει πρώτα.

Πήγανε και ρωτήσανε το βασιλιά και πρόσταξε να πάνε πρώτα σούπα ψαρένια. Απλώνει η γυναίκα του ψαρά την κουτάλα μες στο τεντζεράκι και βγάζει ψωμιά όσα χρειαζότανε. Ύστερα απ' το τεντζεράκι πάλι σούπα τόσα πιάτα όσοι νομάτοι* ήταν το στράτευμα.

Αφού φάγανε σούπα, πρόσταξε ο βασιλιάς να φέρουνε βραστά ψάρια. Χώνει πάλι την κουτάλα η γυναίκα και έβγαλε βρασμένα ψάρια. Ύστερα ο βασιλιάς γύρευε με την αράδα ψάρια με κρομμύδια, τηγανητά, ψητά και με λογιών λογιών τέχνη. Κι όλα αυτά τα φαγιά βγαίνανε μέσα από το τεντζεράκι, ώσπου χόρτασε το στράτευμα του βασιλιά και σηκωθήκανε και πάνε στη δουλειά τους και γλιτώνει ο ψαράς τη γυναίκα του.

Αφού περάσανε κάμποσες μέρες, τον φώναξε τον ψαρά πάλι ο βασιλιάς και του λέει:

— Αυτή η γυναίκα δεν ταιριάζει με σένα· αν δεν ταΐσεις αύριο όλο το στράτευμά μου με σταφύλια, θα σου πάρω τη γυναίκα σου.

— Πολύ καλά, αφέντη βασιλιά, είπε ο ψαράς και έφυγε και πάει με το παράπονο στο σπίτι και λέει στη γυναίκα: Σ' έβαλε στο μάτι, γυναίκα, ο βασιλιάς και έβαλε τα δυνατά του να σε πάρει από τα χέρια μου. Πρόσταξε τώρα να φιλέψω όλο το στράτευμά του σταφύλι. Τέτοιον καιρό πού να βρούμε σταφύλια!

— Έννοια σου, άντρα, κι εγώ δε γίνομαι γυναίκα του βασιλιά, μόνο εσένα θα κάνω βασιλιά. Να πας τώρα δα στη μάνα μου και να της γυρέψεις ένα τσαμπί σταφύλι.

* φιλέψεις: κεράσεις
* νομάτοι: άνθρωποι

Πηγαίνει ο ψαράς στη θάλασσα και φωνάζει:

— Κυρά μάνα θάλασσα, έβγα όξω και σε θέλω.

Βγαίνει η θάλασσα και του λέει:

— Καλώς τον γαμπρό μου και καλώς τον· τι αγαπάς;

— Μ' έστειλε η θυγατέρα σου να μου δώσεις ένα καλαθάκι σταφύλια.

— Τώρα, γαμπρέ, είπε η θάλασσα και πάει, του φέρνει ένα καλαθάκι σταφύλια· ίσαμε μια οκά* σταφύλια είχε μέσα εκείνο το καλαθάκι και το πήρε και το πάει στη γυναίκα του και της λέει:

— Αυτά τα σταφύλια εμένα μονάχα δε σώνουνε.

— Έννοια σου κι αυτό το καλαθάκι είναι θαυματουργό και άιντε στον βασιλιά και πες του να έρθει με το στράτευμά του να χορτάσει σταφύλια.

Πήγε ο ψαράς και λέει του βασιλιά:

— Αν κοπιάσετε μαζί με το στράτευμά σου αύριο, τα σταφύλια είναι έτοιμα.

Τη δεύτερη τη μέρα πάει ο βασιλιάς με το στράτευμά του και καθίσανε στο ίδιο το πλατύ το μέρος και πηγαίνανε οι άνθρωποι του βασιλιά και στου ψαρά το σπίτι και κουβαλούσανε τα σταφύλια με τα πιάτα· και η γυναίκα του ψαρά έβγαζε από το καλαθάκι και δεν άδειαζε, ώσπου χορτάσανε τα στρατεύματα και τα παίρνει ο βασιλιάς και φύγανε. Πάει και ο ψαράς στο σπίτι του και λέει στη γυναίκα του:

— Σε γλίτωσα και σήμερα, γυναίκα. Για να δούμε τι άλλο θα συλλογιστεί ο πολυχρονεμένος ο βασιλιάς μας.

Περάσανε πάλι κάμποσες μέρες και του μηνάει* ο βασιλιάς του ψαρά και του λέει:

— Αυτή η γυναίκα δεν είναι για σένα· αυτή ταιριάζει με μένα. Λοιπόν τώρα θέλω να μου φέρεις έναν άνθρωπο να έχει δυο πιθαμές το μπόι του και τρεις πιθαμές τα γένια του.

Πηγαίνει ο ψαράς στη γυναίκα του και της λέει:

— Τώρα τα μπλέξαμε, γυναίκα· μας γυρεύει ο βασιλιάς να του πάω έναν άνθρωπο να έχει δυο πιθαμές μπόι και τρεις πιθαμές τα γένια του.

— Έννοια σου, άντρα, κι αυτό θα ταιριάξει. Εγώ έχω έναν αδελφό τέτοιον. Να πας στη μάνα μου και να της πεις να μου στείλει μαζί σου τον αδελφό μου το Ρεβιθάκη για να κουνάει το παιδί μας στο σκαφίδι*.

Πάει στη θάλασσα ο ψαράς και φωνάζει:

— Κυρά μάνα θάλασσα, έβγα όξω και σε θέλω.

Βγήκε η θάλασσα και της λέει:

— Μ' έστειλε η θυγατέρα σου, να της στείλεις το Ρεβιθάκη για να κουνάει το μωρό μας στο σκαφίδι.

— Καλά, γαμπρέ, είπε η θάλασσα και φώναξε: Ρεβιθάκη, να πας στην αδελφή σου να κουνάς το μωρό της.

Αφού τάισε τις όρνιθές του, ο Ρεβιθάκης ανεβαίνει σ' έναν πετεινό και βγαίνει μέσ' από τη θάλασσα. Τον βλέπει ο ψαράς και ήταν δυο πιθαμές το μπόι του και τρεις πιθαμές τα γένια του και σερνότανε καταγής. Μπαίνει ο ψαράς μπροστά και πάνε σπίτι.

— Τι με θέλεις, αδελφή;

— Να πας στον βασιλιά να σε δει.

Μπαίνει λοιπόν πάλι μπροστά ο ψαράς, καταπόδι ο Ρεβιθάκης, πάνε στον βασιλιά.

---

* οκά: μονάδα βάρους που χρησιμοποιούνταν πριν το κιλό

* μηνάει: ειδοποιεί

* σκαφίδι: κούνια

— Τι ορίζεις, αφέντη βασιλιά; ρώτησε ο Ρεβιθάκης.
— Σε φώναξα να σε δω, είπε ο βασιλιάς.
— Ε, με είδες τώρα;
— Σε είδα, είπε ο βασιλιάς.
Τότε ο Ρεβιθάκης λέει:
— Πήδηξε, πετεινέ!

Πήδηξε ο πετεινός και από τη φαρμακάδα που είχε το τσίμπημά του πέθανε ο βασιλιάς. Τότε λέει ο Ρεβιθάκης στο Συμβούλιο του βασιλιά:

— Θα βάνετε τον γαμπρό μου βασιλιά ή θα βάνω τον πετεινό μου να σας τσιμπήσει;
— Θα τον βάνουμε, είπε το Συμβούλιο.

Και τον έβαναν τον ψαρά στον θρόνο βασιλιά και φέρανε και τη γυναίκα του βασίλισσα και βασιλεύουνε ως τώρα· έχουν και τον Ρεβιθάκη πάνω στον πετεινό καβαλάρη και ανεβοκατεβαίνει πάνω στο παλάτι και ζουν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα.

Ο Ρεβιθάκης πάνω στον πετεινό του

Ελληνικά Παραμύθια, εκλογή Γ. Α. Μέγα, εκδ. Ι. Δ. Κολλάρος, Αθήνα, 1993 (διασκευή)

1. Διαβάσατε προσεκτικά το παραμύθι με τον Ρεβιθάκη;
Υπάρχουν μικρά επεισόδια που επαναλαμβάνονται και σε κάθε επανάληψη κάτι αλλάζει.
Μπορείτε να βρείτε αυτά τα επεισόδια στο παραμύθι;
π.χ. *«Αυτή η γυναίκα πόχεις εσύ, δεν είναι για σένα...» «και γλιτώνει ο ψαράς τη γυναίκα του».*
Πόσες φορές επαναλαμβάνεται αυτό το επεισόδιο; Τι αλλάζει κάθε φορά;

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 11-01-04 22:03 Page 65

2. Η γλώσσα στην οποία είναι γραμμένο το παραμύθι σάς φαίνεται διαφορετική από αυτήν που μιλάμε συνήθως σήμερα; Π.χ. κάποιοι τύποι ρημάτων, *έδωκε*, *πόχεις*, και κάποιοι τύποι ονομάτων, *παστρεμένο*, *αυτού*.
Μπορείτε να βρείτε και άλλα τέτοια παραδείγματα;

3. Υπάρχουν λέξεις ή φράσεις που δείχνουν τι σκέφτονται ή τι αισθάνονται τα πρόσωπα της ιστορίας; Μπορείτε να τις βρείτε;
Αν δεν είναι αρκετές, μπορείτε να προσθέσετε και άλλες παρόμοιες λέξεις ή φράσεις;
Σε ποια σημεία του κειμένου θα τις βάζατε;

4. Διαβάστε το παραμύθι που ακολουθεί:

Ο μανδαρίνος* και ο γάτος

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας μανδαρίνος που είχε έναν γάτο παχουλό και καλοταϊσμένο που τον αγαπούσε πολύ. Ήταν τόσο περήφανος για το εξαιρετικά όμορφο και δυνατό ζώο του, που το ονόμασε «Ουρανό».

Όμως μια μέρα ένας φίλος του του λέει:

— Επίτρεψέ μου να παρατηρήσω ότι υπάρχει κάτι πιο ισχυρό από τον ουρανό, είναι τα σύννεφα, αφού μπορούν να κρύψουν τον ουρανό.

— Έχεις δίκιο, απάντησε ο μανδαρίνος, και σ' ευχαριστώ. Από δω και πέρα θα φωνάζω τον υπέροχο γάτο μου «Σύννεφο».

Λίγο καιρό αργότερα ένας άλλος μανδαρίνος πήγε στο σπίτι του για να πιουν τσάι.

— Τι, ρώτησε έκπληκτος, φωνάζετε «Σύννεφο» αυτό το εξαίσιο ζώο; Αφού υπάρχει κάτι πιο δυνατό από τα σύννεφα, είναι ο άνεμος που τα διώχνει από μπροστά του.

Έτσι λοιπόν ο αφέντης του ονόμασε «Άνεμο» τον γάτο για τον οποίο ήταν τόσο περήφανος.

Δεν είχε περάσει μια βδομάδα και ο δήμαρχος της πόλης, καλεσμένος στο σπίτι του μανδαρίνου, είδε τον γάτο...

κινέζικος μύθος (διασκευή)

Όπως βλέπετε, το παραμύθι δεν έχει τελειώσει. Προσπαθήστε τώρα να γράψετε τη συνέχεια και το τέλος του, συνεχίζοντας την ίδια επαναληπτική δομή μικρών επεισοδίων.

* μανδαρίνος: ανώτερος δημόσιος υπάλληλος στην αυτοκρατορική Κίνα

Αν θέλεις να κρατήσεις τη γυναίκα σου, — υπόθεση

θα κάνεις ένα τραπέζι από ψάρια. — απόδοση

Η εξαρτημένη πρόταση που εισάγεται με το σύνδεσμο **αν** ή **εάν** ονομάζεται **υπόθεση**, ενώ η ανεξάρτητη ονομάζεται **απόδοση**.

5. *Αν θέλεις να κρατήσεις τη γυναίκα σου, θα κάνεις ένα τραπέζι από ψάρια να χορτάσει όλο το στράτευμα,* είπε ο βασιλιάς στον φτωχό ψαρά.

Βρείτε παρόμοιες προτάσεις μέσα στο κείμενο και διατυπώστε τες με όλους τους δυνατούς τρόπους:

Αν ήθελες ....

....

Αν θελήσεις ....

....

Αν θα ήθελες ....

....

6. Ξέρετε ότι στη χώρα των παραμυθιών τα πράγματα μιλάνε;

Το μαγικό τεντζεράκι είπε στην όμορφη κοπέλα μερικά μυστικά μαγειρικής για να εντυπωσιάσει τον βασιλιά και το στράτευμά του.

Εσείς μπορείτε να της πείτε μερικά ακόμα; Γράψτε τα δικά σας μαγειρικά μυστικά!

Θα γλείφουν και τα δάχτυλά τους αν ....

....

Θα τους κόψεις την πείνα αν ....

....

Θα ξεγελάσεις την πείνα τους αν ....

....

Θα τα κάνεις κάθε φορά σαλάτα αν ....

....

MATHITIS-A'TEYXOS.QXD 2-06-04 00:32 Page 67

7. Αν διαβάσετε τις δυο παραγράφους *«Πήγανε και ρωτήσανε τον Βασιλιά... και γλιτώνει ο ψαράς τη γυναίκα του»*, θα δείτε ποια είναι τα αγαπημένα φαγητά του Βασιλιά.

Τα ίδια φαγητά όμως έχει και το διάσημο εστιατόριο «Το πιρούνι του καλοφαγά».

Ο ιδιοκτήτης του θέλει να φτιάξει έναν κατάλογο για να διαφημίσει τα φαγητά του μαγαζιού του. Για να τον βοηθήσετε, διορθώστε το κείμενο και γράψτε το στο τετράδιό σας βάζοντας άρθρα όπου χρειάζεται.

Το πιρούνι του καλοφαγά

- Το ψωμί μας είναι ζυμωτό!
- Τα βραστά ψάρια μας μοσχοβολάνε θάλασσα!
- Φτιαγμένη από ποικιλία χίλιων ψαριών είναι ψαρόσουπά μας!
- Το στιφάδο μας από ψάρια λιώνει στο στόμα!
- Ψάρια μας τηγανίζονται σε φρέσκο ελαιόλαδο!
- Ανεπανάληπτες είναι σάλτσες μας για τα ψητά ψάρια!

8. Οι λέξεις τρελάθηκαν! Κάτι έκανε η κοπέλα με το τεντζεράκι της και από μέσα πετάγονται λέξεις που κάποια διαλυτικά τους έχουν μπει σε λάθος θέση, ενώ άλλα έχουν φύγει τελείως. Μπορείτε να βρείτε τη σωστή γραφή των λέξεων;

φαί ....

πλάϊ ....

άϊντε ....

μπόϊ ....

τάϊσες ....

9. α. Εδώ βλέπετε κάποιες από τις εκφράσεις που είπε το μαγικό τεντζεράκι στην κοπέλα. Μήπως μπορείτε να τις γράψετε σωστά;

1. Κάποιο πάτο έχει η λάβα. → ....

....

2. Καίγομαι σε μια πιρουνιά σανό. → ....

....

3. Μασάω τα πόδια μου. → ....

....

4. Από την πύλη έρχομαι και στην κορφή καρότο. → ....

....

5. Στύβω χυμό στ' όνομά του. → ....

....

β. Μπορείτε τώρα να βρείτε τη σημασία τους; Γράψτε δίπλα σε κάθε εξήγηση τον αριθμό της έκφρασης που ταιριάζει:

- Αποφεύγω να μιλήσω ξεκάθαρα. ....
- Δείχνω σε κάποιον απεριόριστη εμπιστοσύνη. ....
- Κάτι ύποπτο συμβαίνει. ....
- Η απάντηση που δίνω ή παίρνω δεν είναι ακριβής. ....
- Αδυνατώ ν' αντιμετωπίσω και την παραμικρή δυσκολία. ....

Πώς οργανώνεται ένα διαφημιστικό κείμενο

Η διαφήμιση ενημερώνει και προσπαθεί να πείσει τον καταναλωτή για το προϊόν που διαφημίζεται:

- Με μια «ζωντανή» **εικόνα** που τραβάει την προσοχή.
- Με μια **σύντομη συνθηματική φράση** (σλόγκαν) που έχει σχέση με την εικόνα, με το όνομα του προϊόντος ή με το βασικό προτέρημά του.
- Με ένα **μικρό κείμενο** που περιγράφει το προϊόν και μας ενημερώνει για τα **πλεονεκτήματά** του.
- Με τη χρήση πολλών **επιθέτων**, συχνά σε **συγκριτικό** και **υπερθετικό** βαθμό.
- Με την **προστακτική** και μερικές φορές με την **υποτακτική έγκλιση**.
- Με τη χρήση πολλών σημείων στίξης, και ιδιαίτερα του **θαυμαστικού**, του **ερωτηματικού** και των **αποσιωπητικών**.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Μάρω Λοΐζου, *Το χαμογελαστό συννεφάκι* (σελ. 253)
- Ευγένιος Τριβιζάς, [*Η θλιμμένη αγελάδα*] (σελ. 273)
- Ράντγιαρντ Κίπλινγκ, *Η φάλαινα κι ο οισοφάγος της* (σελ. 280)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- Μεταξά-Παξινού Μαίρη, *Σώος και αβλαβής από... τις δίαιτες*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2003
- Οικονομίδου Χριστίνα (επιμ.), *Μπουκιές και ψίχουλα*, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 2002
- Στίκα Δέσποινα, *Μακαρονολυμπιάδα*, εκδ. Τέσσερα, Αθήνα, 1990

- *Η κατσαρόλα, το γεύμα και ο ουρανίσκος*, ντοκιμαντέρ ελληνικής παραγωγής, 2002
- *Η Οδύσσεια της διατροφής*, ντοκιμαντέρ γαλλικής παραγωγής, 1997
- *Ο γύρος του κόσμου «με κέικ»*, ντοκιμαντέρ καναδικής παραγωγής, 1999
- *Στα γρανάζια της παραγωγής της τροφής μας*, ντοκιμαντέρ καναδικής παραγωγής, 1998

- *Η μπόσα νόβα του ζαχαροπλαστείου*, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Δ. Μαραγκόπουλος
- *Μαγιονέζα ή το κίτρινο χρώμα*, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Λ. Πλάτωνος
- *Ο χορός των μπιζελιών*, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Λ. Πλάτωνος

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- www.gefsi.gr
- www.gourmed.gr
- www.sintages.gr

Ενότητα 5

17η Νοέμβρη 17η Νοέμβρη 17η Νοέμβρη

Οι τρεις μέρες

Ήταν του αύριο η γενιά,
δεκαοχτώ, δεκαεννιά,
ήταν χιλιάδες τα παιδιά
και τρία τα μερόνυχτα.

Την πρώτη μέρα τραγουδούν,
την πρώτη νύχτα μάς καλούν,
την πρώτη μέρα η λευτεριά
γραμμένη λέξη με μπογιά.

Τη δεύτερη τη μέρα τους,
τη μάνα, τον πατέρα τους
καμώνονται πως τους ξεχνούν
κι όλη μέρα τραγουδούν.

Την τρίτη τη φαρμακερή
φωνή λαλεί από το πρωί
το όνειρο να μη χαθεί
κι η ιστορία να γραφτεί.

Ήταν του σήμερα η γενιά,
παιδιά με ανοιχτή καρδιά,
τα σημαδέψαν στα τυφλά
και σκότωσαν τη λευτεριά.

Κωστούλα Μητροπούλου

1. Το ποίημα αναφέρεται στις τρεις μέρες των γεγονότων του Πολυτεχνείου το 1973. Μπορείτε να βρείτε από έναν τίτλο για καθεμία από τις τρεις στροφές, που αναφέρονται στις τρεις αυτές ιστορικές μέρες;

2. Η ποιήτρια μιλώντας για τη γενιά του Πολυτεχνείου γράφει στην πρώτη στροφή «ήταν του αύριο η γενιά», ενώ στο τέλος του ποιήματος γράφει «ήταν του σήμερα η γενιά». Τι θέλει να τονίσει με αυτό;

Εδώ Πολυτεχνείο

«Εδώ Πολυτεχνείο!

Σας μιλάει ο ραδιοφωνικός σταθμός των ελεύθερων αγωνιζόμενων φοιτητών, των ελεύθερων αγωνιζόμενων Ελλήνων. Είμαστε ο μόνος σταθμός που μετά από έξι χρόνια δικτατορίας στην Ελλάδα μπορεί να λέει ελεύθερα την αλήθεια. Αυτή τη στιγμή στην Αθήνα πανηγυρίζει όλος ο λαός. Χτυπούν οι καμπάνες χαρμόσυνα παντού, γιατί αυτή τη στιγμή γεννιέται και σημαίνει η ώρα της λευτεριάς».

Η φωνή βγαίνει μέσα από ’να μαύρο κουτάκι, ένα τρανζίστορ της Άννας, που είναι ακουμπισμένο πάνω στο χαμηλό τραπεζάκι, ανάμεσα στα δυο κρυστάλλινα βάζα με τις ασημένιες σκαλιστές βάσεις.

Είναι Παρασκευή βράδυ.

Από δω και τρεις μέρες οι φοιτητές κατέλαβαν το Πολυτεχνείο. Έφτιαξαν έναν πομπό, απ’ αυτόν ακούγεται η φωνή τους.

«Εδώ Πολυτεχνείο».

Στο σαλόνι, στις πολυθρόνες με την μπλε στόφα, κάθονται η Μαρία και η Άννα. Ακούνε. Ο Αντρέας περπατάει πάνω κάτω. Ακούει κι αυτός.

«Πού να βρίσκεται ο Παύλος; Μέσα στο Πολυτεχνείο; Κι αυτή η φωνή του αγοριού που λέει και ξαναλέει: Εδώ Πολυτεχνείο. Εδώ Πολυτεχνείο... πόσο μοιάζει με τη φωνή του Μάνου»...

Η Μαρία το μεσημέρι κατέβηκε να δει. Θαμπώσανε τα μάτια της! Κόσμος πολύς γύρω τριγύρω, και μέσα από τα κάγκελα απλώνονταν τα χέρια για να δεχτούν τις προσφορές του λαού: τρόφιμα, τσιγάρα, σοκολάτες, λουλούδια. Τα παιδιά τραγουδούσαν τραγούδια της λευτεριάς. Υψωμένα πλακάτ έγραφαν: ΚΑΤΩ Η ΧΟΥΝΤΑ - ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΨΩΜΙ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ. Άλλα συνθήματα είχαν γραφτεί πάνω στους τοίχους και πάνω σε πανό από χοντρό κάμποτο*: ΛΑΕ ΠΟΛΕΜΑ - ΣΟΥ ΠΙΝΟΥΝΕ ΤΟ ΑΙΜΑ - ΟΛΟΙ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ - ΕΡΓΑΤΕΣ - ΑΓΡΟΤΕΣ - ΦΟΙΤΗΤΕΣ. Οι διαδηλωτές σκαρφάλωναν στα τρόλεϊ και στα λεωφορεία που περνούσαν γεμάτα κόσμο και έγραφαν πάνω τους: ΚΑΤΩ Η ΧΟΥΝ-

* κάμποτο: βαμβακερό ύφασμα

ΤΑ. Ο τηλεβόας έκανε έκκληση: Συμπαρασταθείτε μας. Μια σκάλα ήταν στημένη από τη μεριά της Στουρνάρα. Οι νέοι την ανέβαιναν και πηδούσαν μέσα στον χώρο του Πολυτεχνείου. Ο κόσμος κοιτούσε, δεν έφευγε, δε φοβόταν. Λες κι ήταν πανηγύρι. Μύριζε λευτεριά.

Η Μαρία γύρισε σπίτι συγκινημένη, ενθουσιασμένη.

«Πού είναι ο Παύλος; Θα 'ναι ακόμα στο Πολυτεχνείο. Αντρέα, έπρεπε να κατέβεις κι εσύ, να δεις αυτά τα παιδιά. Κρεμασμένα από τα κάγκελα τραγουδούσαν "Πότε θα κάνει ξαστεριά". Κανένας δε θα τολμήσει να τους αγγίξει. Να δεις που η χούντα δε θ' αντέξει, θα γκρεμιστεί. Όλη η Αθήνα ξεσηκώθηκε. Πρέπει να τους βοηθήσουμε. Αγγελική, έλα να φτιάξουμε ένα δέμα. Θα βάλουμε ό,τι έχουμε στα ντουλάπια μας: ζάχαρη, καφέ, κονσέρβες, ρύζι. Έχουμε φρούτα; Άννα, κατέβα στον μανάβη κι αγόρασε φρούτα και μπισκότα από τον μπακάλη. Δρόμος σου είναι, Αγγελική, φεύγοντας πέρασε και δώσε το δέμα στα παιδιά. Το φωνάζουν από τον τηλεβόα, έχουνε ανάγκη από τρόφιμα. Θα ξεκουραστώ λιγάκι και θα κατέβω ξανά. Συμφωνήσαμε με την Τόνια και τη φίλη της, τη Μυρτώ να πάμε»...

Γελούσαν κατεβαίνοντας την Ακαδημίας.

Μαζί τους και άλλος κόσμος, γυναίκες, άντρες, παιδιά, γέροι και γριές κατευθύνονται στο Πολυτεχνείο. Όμως από τα θωρακισμένα αυτοκίνητα, που σαν τυφλά θεριά σούρνονται στους γύρω δρόμους, ρίχνονται δακρυγόνα αέρια. Κλαίνε οι άνθρωποι. Τα μάτια πονάνε. Άλλοι βήχουν, άλλοι κάνουν εμετό, άλλοι λιποθυμούν. Ο σταθμός του Πολυτεχνείου συμβουλεύει: «Βάλτε λεμόνι στα μάτια σας, μην τα τρίβετε». Όταν φτάνουν στην οδό Πατησίων, ο δρόμος φέγγει από τις φωτιές. Εφημερίδες, τηλεφωνικοί κατάλογοι, ξύλα, πανιά καίγονται. Ο καπνός εξουδετερώνει τα δακρυγόνα. Όμως οι βόμβες πέφτουν όλο και πιο πολλές. Η αστυνομία τις ρίχνει μέσα στον περίβολο του Πολυτεχνείου. Οι φωνές των φοιτητών είναι βραχνές. Η βοή μεγαλώνει. Ο ραδιοφωνικός σταθμός κάνει έκκληση προς τον Ερυθρό Σταυρό. Χρειάζονται φάρμακα, χρειάζονται γιατρούς, χρειάζονται ασθενοφόρα, υπάρχουν πληγωμένοι. Το Πολυτεχνείο σπαράζει.

«Ελληνικέ Λαέ, πρέπει να μας συμπαρασταθείς, πρέπει να συνεχίσεις τον αγώνα μας. Κι αν αυτή τη στιγμή μάς πιάσουνε, κι αν αυτή τη στιγμή μάς σκοτώσουν, ναι, δε φοβόμαστε να πεθάνουμε, όταν θα πεθάνουμε ελεύθεροι. Έλληνες, πρέπει να μάθετε την αλήθεια. Να μάθετε πως τα παιδιά σας γεννήθηκαν λεύτερα.

Έλληνες, τα τανκς αυτή τη στιγμή έχουν στραφεί με τις μπούκες των κανονιών τους προς το Πολυτεχνείο. Οι φοιτητές έχουν ξεκουμπώσει τα πουκάμισά τους και δείχνουν τα στήθια τους. Το μόνο όπλο που έχουν προς τα τανκς.

Έλληνες, ακόμη το Πολυτεχνείο είναι ελεύθερο. Αν δε συμμεριστείτε αυτό τον αγώνα μας, θα χαθεί η Ελλάδα μας.

Είμαστε άοπλοι, είμαστε άοπλοι, είμαστε άοπλοι. Ούτε μια πέτρα δεν έχουμε για να ρίξουμε στ' αδέλφια μας. Όλοι είμαστε αδέλφια, Έλληνες, κι αν ακόμη αυτή τη στιγμή σαρώσουν τα τανκς το Πολυτεχνείο, πιστεύουμε σε σένα. Πιστεύουμε στη συνέχεια του αγώνα.

Ελληνικέ λαέ, πρέπει να μας συμπαρασταθείς. Σήμερα, αυτή τη στιγμή πώς είναι δυνατόν να κοιμηθείς όταν τα τανκς στέκουν μπροστά στις πύλες του Πολυτεχνείου και σημαδεύουν τα παιδιά σου;»

Τα τανκς κατέβηκαν.

Ποια παιδιά σημαδεύουν;

Ποια παιδιά έχουν ξεκουμπώσει τα πουκάμισά τους και περιμένουν τις σφαίρες; Τα παιδιά της Αθήνας, τα δικά μας παιδιά.

«Εδώ Πολυτεχνείο.

Θέλουμε ορθοπεδικούς. Έχουμε πληγωμένους. Χρειαζόμαστε φάρμακα, χρειαζόμαστε ενέσεις μορφίνης, έχουμε πληγωμένους, θέλουμε γιατρούς...

Εδώ Πολυτεχνείο, θα διακόψουμε για λίγο τη μετάδοση των ειδήσεων. Μόλις μάθουμε νέα, θα επικοινωνήσουμε πάλι μαζί σας. Μείνετε στους δέκτες σας, στο ίδιο μήκος κύματος»...

Το μαύρο κουτί βουβαίνεται.

Ξημέρωνε Σάββατο 17 του Νοέμβρη.

Ζωρζ Σαρή, *Τα γενέθλια*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1979

1. α. Οι φοιτητές που βρίσκονταν μέσα στο Πολυτεχνείο είχαν φτιάξει τον δικό τους ραδιοφωνικό σταθμό. Γιατί πιστεύετε ότι τον έφτιαξαν; Σε τι θα τους βοηθούσε;

β. Οι φοιτητές του Πολυτεχνείου ζητούν βοήθεια και συμπαράσταση απ᾽ όλο τον ελληνικό λαό. Γιατί νομίζετε ότι το κάνουν αυτό; Με ποιους τρόπους ζητούν από τον ελληνικό λαό να τους βοηθήσει;

γ. *«Κι αν αυτή τη στιγμή μάς πιάσουνε, κι αν αυτή τη στιγμή μάς σκοτώσουν, ναι, δε φοβόμαστε να πεθάνουμε, όταν θα πεθάνουμε ελεύθεροι».* Τι πιστεύετε ότι θέλουν να πουν με τα λόγια αυτά οι φοιτητές του Πολυτεχνείου;

δ. Με ποιον τρόπο αντιμετώπισαν οι φοιτητές τα τανκς και τα πολυβόλα που σημάδευαν την πύλη του Πολυτεχνείου; Ποια ήταν τα όπλα των φοιτητών;

2. Μπορείτε να **δραματοποιήσετε** το απόσπασμα που διαβάσατε και να το παίξετε στο σχολείο σας την ημέρα της επετείου της 17ης Νοέμβρη.

Για να γίνει αυτό, χρειάζεται πρώτα να επεξεργαστείτε κατάλληλα το κείμενο:

- Βρείτε τα επεισόδια που θα αποτελέσουν τις διαφορετικές σκηνές στη δραματοποίηση. Από πού αρχίζει και πώς τελειώνει το καθένα;
- Ποια είναι τα πρόσωπα του αποσπάσματος; Μοιράστε τους ρόλους μεταξύ σας.
- Ποια είναι τα συναισθήματα των προσώπων σε κάθε επεισόδιο; Βρείτε τους τρόπους με τους οποίους θα τα αποδώσετε σε κάθε σκηνή.
- Φτιάξτε τους διαλόγους για κάθε σκηνή και βρείτε το κατάλληλο ύφος με το οποίο θα πρέπει να αποδοθεί η κάθε ατάκα.

Προσέξτε! Γράφουμε πρώτα το όνομα του ήρωα που μιλάει με κεφαλαία γράμματα, μετά βάζουμε άνω κάτω τελεία και στη συνέχεια γράφουμε αυτά που λέει.

Αν θέλετε, μπορείτε να προσθέσετε και σκηνοθετικές οδηγίες μέσα σε παρενθέσεις στο τέλος κάθε ατάκας.

- Φανταστείτε τα σκηνικά και τα κοστούμια που θα φτιάξετε. Θα πρέπει να ταιριάζουν με την εποχή που περιγράφεται στο κείμενο.
- Μπορείτε να βρείτε αυθεντικά ηχογραφημένα αποσπάσματα από τον ραδιοφωνικό σταθμό του Πολυτεχνείου και να ακούγονται αυτά στη γιορτή σας, αλλιώς μπορείτε να τα ηχογραφήσετε μόνοι σας. Για τη μουσική επένδυση του έργου σας συμβουλευτείτε το παράρτημα «Ακούστε» αυτής της ενότητας.

Επίσης, μπορείτε να μαζέψετε υλικό, όπως φωτογραφίες, εφημερίδες της εποχής, μαρτυρίες από ανθρώπους που πήραν μέρος και να το παρουσιάσετε στην εκδήλωση που θα κάνετε.

3. Ένα από τα αιτήματα των φοιτητών του Πολυτεχνείου ήταν και η δημοκρατία. Γιατί ζητούσαν δημοκρατία; Τι δεν τους άρεσε στη δικτατορία;

Φτιάξτε μία **αφίσα** και γράψτε πέντε λόγους για τους οποίους λέμε «ναι» στη δημοκρατία και πέντε λόγους για τους οποίους λέμε «όχι» στη δικτατορία. Χρησιμοποιήστε ένα μεγάλο χαρτί, βάλτε με χοντρά γράμματα έναν σύντομο τίτλο και γράψτε από κάτω τα μηνύματά σας. Μπορείτε να βοηθηθείτε και από το βιβλίο της Πολιτικής Αγωγής.

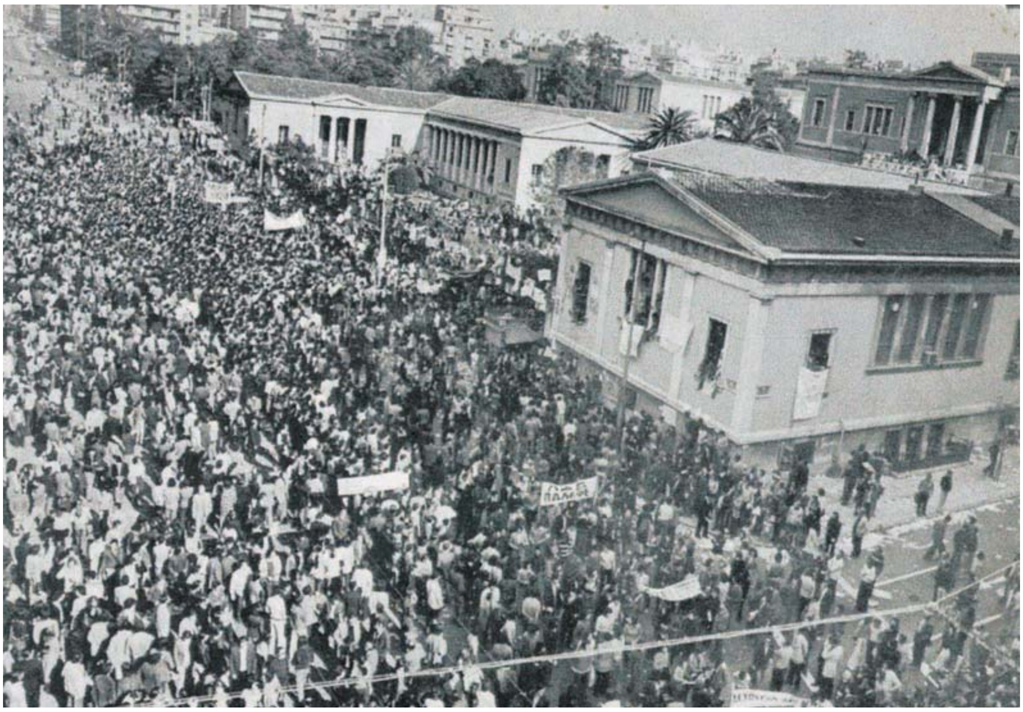

Αναμνήσεις από αυτόπτες μάρτυρες

Α. «Την ημέρα εκείνη είχα υπηρεσία. Μόλις άρχισαν τα επεισόδια, μπήκαμε επιφυλακή. "Οι φοιτητές καίνε την Αθήνα" μας έλεγαν, και εμείς τους πιστεύαμε.

Στις 1.15 το πρωί της 17ης Νοεμβρίου φτάσαμε στη διασταύρωση των λεωφόρων Αλεξάνδρας και Πατησίων. Υπήρχαν οδοφράγματα, φωτιές και ακινητοποιημένα λεωφορεία. Με διάφορες μανούβρες αριστερά δεξιά, μπρος πίσω, άνοιξα τον δρόμο και προχωρήσαμε. Ο κόσμος, θυμάμαι, μας φώναζε "είμαστε αδέλφια, είμαστε αδέλφια". Εγώ όμως τους έβλεπα σαν παράσιτα.

Είχε πάει 2 το πρωί. Φτάνοντας μπροστά στην πόρτα, έστριψα το άρμα προς το Πολυτεχνείο. Οι στρατιωτικοί δίνουν προθεσμία λίγων λεπτών στους φοιτητές για να αποχωρήσουν από το Πολυτεχνείο, να παραδοθούν. Δεκάδες φοιτητές κρέμονταν από τα κάγκελα, ενώ εκατοντάδες βρίσκονταν στον προαύλιο χώρο.

Τότε ήρθε ο επικεφαλής και μου λέει: "Θα μπούμε μέσα, θα ρίξουμε την πύλη. Ετοιμάσου!". Μέχρι που μπήκα μέσα, πίστευα αυτό που έκανα. Στη συνέχεια έγινε ο εφιάλτης της ζωής μου.

Η καγκελόπορτα έπεσε αμέσως. Με το που έπεσε η πύλη του Πολυτεχνείου, εισέβαλαν οι αστυνομικοί για να συλλάβουν τους φοιτητές. Όπως περνούσαν οι φοιτητές, θυμάμαι ότι έριχναν μέσα στα τανκς πακέτα με τσιγάρα και ό,τι προμήθειες είχαν μαζί τους. Όταν γυρίσαμε, το άρμα έμοιαζε με περίπτερο. Όσο σκέφτομαι ότι οι φοιτητές μάς έδιναν σάντουιτς και τσιγάρα, μετά απ' όσα τους κάναμε...

Δεν μπορώ να το συχωρέσω αυτό το πράγμα στον εαυτό μου. Σκέφτομαι τι πήγα και έκανα! Ντρέπομαι γι' αυτό που ήμουν, γι' αυτό που έκανα».

εφημερίδα *Το Βήμα*, 9/11/03

Β. «Έχω γυρίσει στην εφημερίδα — δούλευα τότε στα "Σημερινά". Γύρω στις 22.15, το βράδυ της Παρασκευής, χτυπάει το τηλέφωνο. Ήταν ο Τσαλόγλου. "Ακούω τα τανκς να κατεβαίνουν από το Κολωνάκι. Έχε το νου σου!". Ειδοποιώ και τους άλλους.

Μια ομάδα δημοσιογράφων κι εγώ με τη μηχανή κατεβαίνουμε την Πατησίων. Άρχισα να φωτογραφίζω τον δρόμο όπως ήταν, με τις φωτιές που έχουνε βάλει οι διαδηλωτές με ξύλα από οικοδομές, για να αντιμετωπίσουν τα δακρυγόνα. Τραβάω

φωτογραφίες και προχωρούμε προσεχτικά. Η ώρα είχε στο μεταξύ προχωρήσει, και ύστερα από λίγο εμ-φανίζονται τα τανκς και σταματάνε απέναντι από την πόρτα του Πολυτεχνείου. Θυμάμαι, από μια πολυκατοικία πάνω βγήκε μια γυναίκα και φώναξε: "Αίσχος!" Γυρίζει αμέσως το οπλοπολυβόλο του το τανκς και ρίχνει μια στον αέρα προς την πολυ-κατοικία, απέναντι από το Πολυτεχνείο, πάνω από τα κεφάλια μας... Ξάφνου βγαίνουν οι φοιτητές και τους φωνάζουνε: "Είμαστε αδέλφια!".

Έχει πάει 2.00 το πρωί και έχει πλέον τελειώσει το τελεσίγραφο... Και τότε, βλέπουμε άξαφνα το τανκς που ήταν απέναντι από την πύλη να κάνει κατά πάνω της. Με το σπάσιμο της πύλης έγινε χάος μεγάλο. Δεν μπορούσες να καταλάβεις τι γινότανε, ο κόσμος να τρέχει, άλλοι να πηδάνε από τα παράθυρα να φύ-γουν, να τους κυνηγάνε...

Όσα είδανε τα μάτια μας εκείνες τις ημέρες να μη ζήσει άνθρωπος να τα ξαναδεί. Είναι κάτι που σε πονάει».

εφημερίδα *Η Καθημερινή*, 15/11/98

1. Μόλις διαβάσατε δύο μαρτυρίες από ανθρώπους που έζησαν από κοντά τα γεγονότα της 17ης Νοέμβρη. Μπορείτε να καταλάβετε, από αυτά που είδαν και περιγράφουν, για ποιους λόγους ο καθένας τους βρισκόταν εκεί εκείνη τη νύχτα;

2. Στις δύο μαρτυρίες οι ομιλητές περιγράφουν τι είδαν και τι έκαναν εκείνη τη νύχτα. Μπορείτε να βρείτε μέσα από τις αφηγήσεις τους στοιχεία που δείχνουν πώς ένιωθαν τότε για όλα αυτά και πώς νιώθουν σήμερα; Έχει αλλάξει κάτι στα συναισθήματά τους;

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Γιάννης Ρίτσος, *Λαός* (σελ. 222)
- Μαργαρίτα Λυμπεράκη, *[Η εξέγερση]* (σελ. 223)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- Καλιότσος Παντελής, *Η σφεντόνα του Δαβίδ*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003
- Κλιάφα Μαρούλα, *Οι πελαργοί θα ξανάρθουν*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1993
- Σαρή Ζωρζ, *Τα γενέθλια*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1979
- Σαρή Ζωρζ, *Τα Χέγια*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1987

- *Παράσταση για ένα ρόλο*, δραματοποιημένο ντοκιμαντέρ, Διονύσης Γρηγοράτος, 1978
- *Εδώ Πολυτεχνείο*, ντοκιμαντέρ, Δημήτρης Μακρής, 1974

- *Ένα το χελιδόνι*, στίχοι Ο. Ελύτης, μουσική Μ. Θεοδωράκης
- *Η συγκέντρωση της ΕΦΕΕ*, στίχοι-μουσική Δ. Σαββόπουλος
- *Θα σημάνουν οι καμπάνες*, στίχοι Γ. Ρίτσος, μουσική Μ. Θεοδωράκης
- *Κουβέντα μ' ένα λουλούδι*, στίχοι Γ. Ρίτσος, μουσική Μ. Θεοδωράκης
- *Όταν σφίγγουν το χέρι*, στίχοι Γ. Ρίτσος, μουσική Μ. Θεοδωράκης
- *Πάλης ξεκίνημα*, στίχοι Α. Παναγούλης, μουσική Μ. Θεοδωράκης
- *Πότε θα κάνει ξαστεριά*, παραδοσιακό της Κρήτης
- *Το γελαστό παιδί*, στίχοι B. Behan, μετάφρ. Β. Ρώτας, μουσική Μ. Θεοδωράκης

- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα

Ενότητα 6

Η ζωή σε άλλους τόπους

Ήτανε μια κοπέλα στο Πεκίνο
που ’λεγε πάντα «Δώσ’ μου κι απ’ εκείνο».
Και σαν της τα δώσαν όλα,
έσκασε σαν πασαβιόλα
και την κλάψανε πολύ στο Πεκίνο.

Ήτανε μια γριά από τη Λιβύη
που διάβαζε του Πλουτάρχου τσοι βίοι.
Όταν τέλειωνε έναν τόμο,
τον επέταγε στο δρόμο
τούτη η σκολαστικιά απ’ τη Λιβύη.

Ήτανε μια μικρή από τη Βραζιλία
που φώναζε: «Για πες μου, βράζει, Ηλία,
το σινάπι που ’χα βάλει
προχτές βράδυ στο τσουκάλι
για να κάνει ποδόλουτρο η Κυρία;».

Ένας μαχαραγιάς από το Γάγγη
είχε στη μύτη κρεμασμένο ένα σπαράγγι.
Το κουνούσε, το κουνούσε,
απ’ τον ύπνο κουτουλούσε
και κοιμότανε στις όχθες του Γάγγη.

Ήτανε μια κοπέλα στην Προύσα
μισή μελαχρινή και μισή ρούσα.
Με χρωματιστές κορδέλες
είχε δέσει τριάντα βδέλλες
και τις έβοσκε τριγύρω στην Προύσα.

Ήτανε μια Κυρία στο Κόγκο
που χάθηκε μέσα στο λόγκο.
Καθώς κοίταε να δει
πού να πάει για να βγει,
παίζαν τα δάχτυλά της μ’ ένα φιόγκο.

Γιώργος Σεφέρης

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Με ποιον τρόπο προσπαθούμε να πείσουμε κάποιον ότι η άποψή μας είναι σωστή***
- ***Με τις αιτιολογικές προτάσεις***

Αυτόχθονες λαοί

Όταν το 15ο αιώνα ξεκίνησαν τα ταξίδια τους οι μεγάλοι εξερευνητές, ήρθαν για πρώτη φορά σε επαφή με νέους, αυτόχθονες λαούς. Αυτόχθονα λέμε αυτόν που κατοικεί στη γη των προγόνων του. Σημαίνει, δηλαδή, ιθαγενής ή ντόπιος.

Οι εξερευνητές, που ήταν τεχνολογικά πιο εξελιγμένοι, τους εξόντωσαν, έκλεψαν χρυσό και ασήμι, καταπάτησαν τη γη τους, εξαφάνισαν τους πολιτισμούς τους. Οι «πολιτισμένοι» λαοί τούς θεώρησαν «πρωτόγονους» και συχνά τούς φέρονταν σαν να ήταν ζώα, γι' αυτό τους μετέτρεψαν σε σκλάβους.

Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν να εξαφανιστούν πολλοί λαοί, κάποιοι άλλοι να χάσουν την πολιτισμική τους ταυτότητα και μερικοί να εγκαταλείψουν τη γη τους. Όμως σε πολλές γωνιές του πλανήτη μας υπάρχουν αυτόχθονες που διατηρούν ακόμη τον παραδοσιακό τρόπο ζωής τους.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

Φινμαρκσβίντα, Νορβηγία 1968, George E. Mobley, εκδ. National Geographic

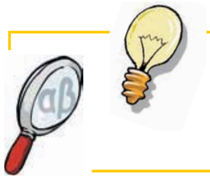

1. Ποιους λαούς λέμε αυτόχθονες; Γιατί στις μέρες μας έχουν απομείνει λίγοι;

2. *Οι «πολιτισμένοι» λαοί τούς θεώρησαν «πρωτόγονους»*: γιατί οι λέξεις είναι μέσα σε εισαγωγικά;

3. Στη φωτογραφία βλέπουμε μια οικογένεια Λαπώνων. Τι μπορούμε να καταλάβουμε για τον τρόπο ζωής τους;

Ποιους άλλους αυτόχθονες/ιθαγενείς λαούς γνωρίζετε; Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες και εικόνες από τη ζωή και τον πολιτισμό των ιθαγενών πληθυσμών στην εγκυκλοπαίδεια και στο διαδίκτυο (π.χ. www.nationalgeographic.gr, www.georama.gr). Σε ποιες περιοχές του πλανήτη ζουν; Πώς είναι οι κατοικίες τους; Ποιες είναι οι συνήθειες και ο καθημερινός τρόπος ζωής τους; Κάντε μια **περίληψη** των πληροφοριών που βρήκατε με 150 ως 200 λέξεις, δώστε τίτλο στο κείμενό σας και γράψτε μόνο τα κύρια σημεία αυτών που διαβάσατε.

Σπίτι μας είναι η γη

Στη Βόρεια Αμερική κατοικούσαν κυρίως Ινδιάνοι. Στα μέσα του 19ου αιώνα, οι λευκοί έποικοι έδιωξαν τους Ινδιάνους από τα εδάφη τους, άλλοτε ειρηνικά κι άλλοτε βίαια. Ο δρόμος που ακολούθησαν οι Ινδιάνοι ονομάστηκε «μονοπάτι των δακρύων».

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα της απάντησης που έστειλε το 1855 ο αρχηγός των Ινδιάνων στον Πρόεδρο των ΗΠΑ, ο οποίος είχε ζητήσει να αγοράσει ένα τμήμα της γης τους.

Πώς μπορείτε να αγοράσετε ή να πουλήσετε τον ουρανό ή τη ζεστασιά της γης; Η ιδέα μάς φαίνεται περίεργη. Επειδή ακριβώς δε μας ανήκουν η δροσιά του αέρα και η διαύγεια του νερού, πώς είναι δυνατόν να τα αγοράσετε; Κάθε κομματάκι αυτής της γης είναι ιερό για τον λαό μου. Κάθε βελόνα του λαμπερού πεύκου, κάθε αμμουδερή κοίτη ποταμού, κάθε κομματάκι ομίχλης μέσα στα σκοτεινά δάση, κάθε ξέφωτο και κάθε βούισμα εντόμου είναι ιερό στη μνήμη και στην εμπειρία του λαού μου.

Είμαστε ένα μέρος της γης, κι αυτή, πάλι, ένα κομμάτι από εμάς. Τα ευωδιαστά λουλούδια είναι οι αδερφές μας. Το ελάφι, το άλογο, ο μεγάλος αετός είναι οι αδερφοί μας. Τα βράχια στους λόφους, το πράσινο χρώμα των λιβαδιών, η ζεστασιά του πόνεϊ και ο άνθρωπος, όλα ανήκουν στην ίδια οικογένεια. Γι' αυτό και όταν ο Μεγάλος Αρχηγός στην Ουάσιγκτον μας παραγγέλνει ότι θέλει να αγοράσει τη γη μας ζητάει πολλά από εμάς. Ο Μεγάλος Αρχηγός μάς παραγγέλνει ότι θα

μας εξασφαλίσει ένα μέρος έτσι που να μπορούμε να ζήσουμε άνετα μεταξύ μας. Θα σκεφτούμε, λοιπόν, την προσφορά του για ν' αγοράσει τη γη μας. Αλλά δε θα είναι κι εύκολο. Γιατί αυτή η γη είναι για μας ιερή.

Ξέρουμε ότι ο λευκός άνθρωπος δεν καταλαβαίνει τα ήθη μας. Ένα κομμάτι γης μοιάζει γι' αυτόν μ' ένα οποιοδήποτε άλλο κομμάτι, γιατί είναι ένας ξένος που έρχεται μες στη νύχτα και παίρνει από τη γη αυτό που έχει ανάγκη. Η γη δεν είναι ο αδερφός του, αλλά ο εχθρός του, και μόλις την κυριεύσει πηγαίνει μακρύτερα.

Συμπεριφέρεται στη μητέρα του, τη γη, και στον αδερφό του, τον ουρανό, σαν να ήταν πράγματα που αγοράζονται, που λεηλατούνται, που πουλιούνται, όπως τα πρόβατα ή τα λαμπερά μαργαριτάρια. Η απληστία του θα καταβροχθίσει τη γη και δε θ' αφήσει πίσω της παρά μια έρημο.

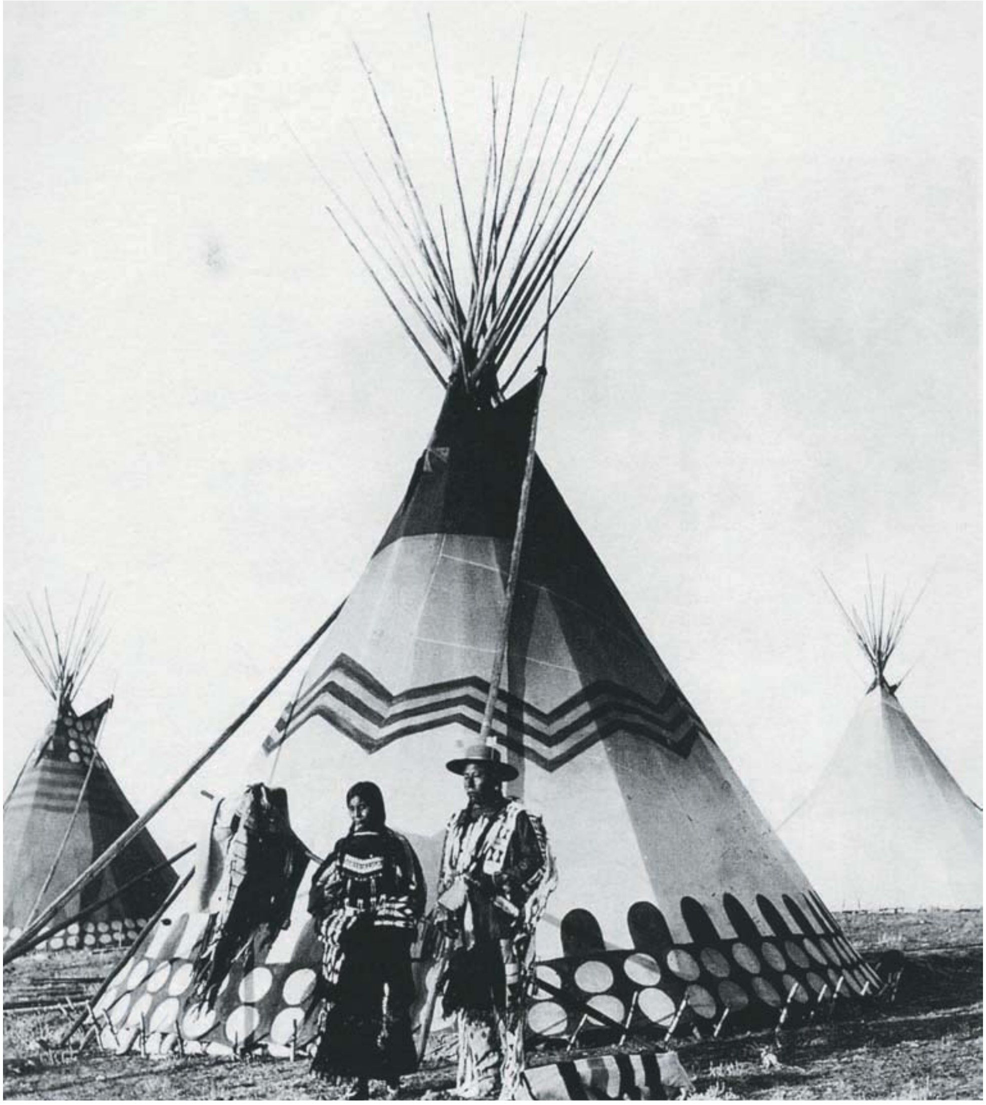

Παλαιότερα οι Ινδιάνοι κατοικούσαν σε σκηνές, όπως στη φωτογραφία. Σήμερα έφτασαν να αποτελούν μειονότητες, που ζουν σε καταυλισμούς ανάμεσα στα βιομηχανικά μεγαθήρια-πόλεις των ΗΠΑ.

Ξέρουμε τουλάχιστον αυτό: η γη δεν ανήκει στον άνθρωπο, ο άνθρωπος ανήκει στη γη. Αυτό το ξέρουμε. Όλα τα πράγματα είναι αλληλένδετα, όπως το αίμα ενώνει μια οικογένεια. Όλα τα πράγματα είναι αλληλένδετα.

Ένα πράγμα που ξέρουμε εμείς —και που ο λευκός άνθρωπος θα ανακαλύψει ίσως κάποτε— είναι ότι ο Θεός μας είναι ο ίδιος Θεός. Ίσως να σκέφτεστε να τον αποκτήσετε τώρα, όπως θέλετε να αποκτήσετε τη γη μας, αλλά δεν μπορείτε. Είναι ο Θεός του ανθρώπου, και το έλεός του είναι το ίδιο και για το λευκό και για τον ερυθρόδερμο άνθρωπο. Αυτή η γη είναι πολύτιμη για τον άνθρωπο, και όταν τη βλάπτει είναι σαν να δείχνει περιφρόνηση στον Δημιουργό.

Πού είναι ο αετός; Χαιρετισμός στη γη, εκδ. ΚΟΑΝ, Αθήνα, 1997 (διασκευή)

1. α. Ο αρχηγός των Ινδιάνων λέει ότι η φύση είναι το σπίτι τους. Τι εννοεί;

β. Πώς βλέπει ο λευκός τη φύση, σύμφωνα με τον Ινδιάνο;

2. α. Οι λευκοί πρότειναν στους Ινδιάνους να αγοράσουν τη γη τους. Ο αρχηγός των Ινδιάνων από την αρχή κιόλας του κειμένου τονίζει:

Η ιδέα (ν' αγοράσετε ή να πουλήσετε τον ουρανό ή τη ζεστασιά της γης) *μάς φαίνεται παράξενη.*

Αυτή είναι η **θέση** του, η **άποψή** του. Σκοπός του είναι **να πείσει λογικά**. Για τον σκοπό αυτό, την άποψή του την αιτιολογεί λέγοντας:

Επειδή ακριβώς δε μας ανήκουν η δροσιά του αέρα και η διαύγεια του νερού...

Στη συνέχεια, σε όλο το κείμενο, δίνει και άλλους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη του, η γη και ο ουρανός δεν μπορούν να πουληθούν. Βρείτε άλλους δύο λόγους με τους οποίους **προσπαθεί να πείσει λογικά** και χρησιμοποιήστε σε μια φράση τον καθένα, όπως στο παράδειγμα:

Δεν μπορούμε να αγοράσουμε ή να πουλήσουμε τη γη, επειδή η γη δεν ανήκει στον άνθρωπο, ο άνθρωπος ανήκει στη γη.

β. Ο Ινδιάνος, για να πείσει τον «λευκό αρχηγό», **χρησιμοποιεί φράσεις που δείχνουν τα συναισθήματα** των Ινδιάνων απέναντι στη φύση και μπορούν να συγκινήσουν. Για παράδειγμα, προσπαθεί να προκαλέσει τον φόβο για τη συμπεριφορά του λευκού απέναντι στη φύση, λέγοντας:

Η απληστία του λευκού θα καταβροχθίσει τη γη και δε θ' αφήσει πίσω της παρά μια έρημο.

Βρείτε παρόμοιες φράσεις του Ινδιάνου και πείτε ποιο συναίσθημα σας προκαλούν (συγκίνηση, φόβο, χαρά, λύπη).

3. Σε αρκετά σημεία της επιστολής του, ο αρχηγός τονίζει την άποψη των Ινδιάνων με συγκεκριμένες φράσεις, π.χ. ξέρουμε ότι ο λευκός άνθρωπος...

Με ποιες άλλες φράσεις δηλώνουμε την άποψή μας για ένα θέμα;

→ πιστεύω πως...
→ κατά τη γνώμη μου...
→ ....
→ ....

Όταν εκφράζουμε μια άποψη, μια θέση, χρειάζεται συχνά να την αιτιολογήσουμε. Αυτό γίνεται κυρίως με κάποιες εξαρτημένες προτάσεις που εισάγονται (ξεκινούν) με συνδέσμους ή με λέξεις και εκφράσεις που φανερώνουν αιτία, όπως:

γιατί, επειδή, διότι, αφού, καθώς, μια και, μια που

Οι προτάσεις αυτές, όπως ξέρουμε, ονομάζονται **αιτιολογικές.**

4. Στηρίξτε τις παρακάτω απόψεις χρησιμοποιώντας δικές σας αιτιολογικές προτάσεις:

- Οι Ινδιάνοι δεν ήθελαν να εγκαταλείψουν τη γη τους ....
....
- Οι ώρες κοινής ησυχίας, παντού στον κόσμο, πρέπει να γίνονται σεβαστές από όλους..........
....
- Η ανακάλυψη μιας αρχαίας κατοικίας είναι σπουδαίο αρχαιολογικό εύρημα.........................
....
- Οι αυτόχθονες λαοί έχουν σχεδόν εξαφανιστεί ....
....

5. Κοντά στην περιοχή σας έχει δημιουργηθεί ένας καταυλισμός όπου φιλοξενούνται πρόσφυγες διωγμένοι από διάφορες χώρες. Όμως κάποιοι θέλουν να τους διώξουν.
Η τάξη σας, λοιπόν, αποφασίζει να ζητήσει από τον δήμαρχο να συνεχίσουν οι πρόσφυγες να φιλοξενούνται στον καταυλισμό και να τους βοηθήσει να βελτιώσουν ακόμα περισσότερο τις συνθήκες ζωής τους. Ετοιμάστε την επιστολή που ακολουθεί, με σκοπό να πείσετε λογικά αλλά και να συγκινήσετε τον δήμαρχο.

Μην ξεχάσετε:

Στην επιστολή χρειάζεται να πείτε τις απόψεις σας και να τις αιτιολογήσετε:

- πώς ζουν τώρα οι πρόσφυγες στον καταυλισμό
- γιατί δεν πρέπει να τους διώξουν
- γιατί είναι σωστό να τους βοηθήσουμε να φτιάξουν τη ζωή τους

Φροντίστε να χρησιμοποιήσετε:

- αιτιολογικές προτάσεις
- σκέψεις και φράσεις που θα συγκινήσουν το δήμαρχο
- ρήματα και φράσεις που φανερώνουν την άποψή σας
- λέξεις όπως βέβαια, φυσικά, λοιπόν, τελικά

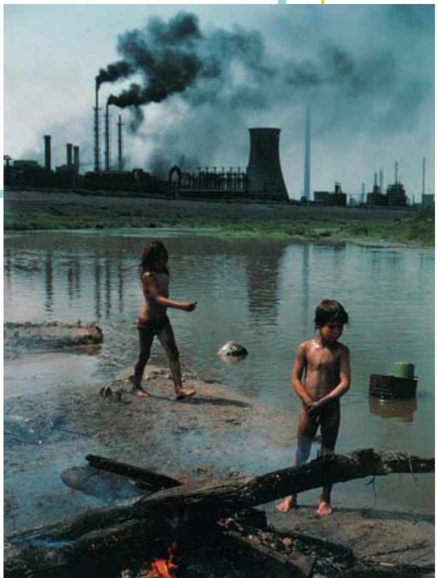
Κόπσα Μίκα, Ρουμανία 1990, James Nachtwey, εκδ. National Geographic

Κύριε δήμαρχε,

Είμαστε ....

και αποφασίσαμε να ....

Το πρόβλημα που μας απασχολεί είναι ....

Οι άνθρωποι αυτοί, φυσικά, ...

Μας στενοχωρεί πολύ το γεγονός ότι ....

Νομίζουμε ότι οι ταλαιπωρημένοι αυτοί πρόσφυγες ....

....

Ακόμα, πιστεύουμε πως ....

διότι ....

Μπορούμε να αδιαφορούμε για .... ;

Γι' αυτό, λοιπόν, θα ήταν πολύ σημαντικό κατά τη γνώμη μας να ....

Ελπίζουμε η επιστολή μας να ....

Με τιμή

6. Μετά από λίγες μέρες βλέπετε ότι δεν έχει γίνει τίποτα ακόμα για να βοηθηθεί ο καταυλισμός των προσφύγων. Αποφασίζετε, λοιπόν, να στείλετε μια επιστολή στην εφημερίδα, για να πληροφορηθούν περισσότεροι άνθρωποι το πρόβλημα αυτό και να βρεθεί μια λύση. Μπορείτε στην επιστολή σας να ακολουθήσετε τις οδηγίες που δόθηκαν για την προηγούμενη επιστολή. Θυμηθείτε μόνο ότι τώρα γράφετε προς τον διευθυντή της εφημερίδας.

Με τι θα ασχοληθούμε:

- **Με τους τοπικούς προσδιορισμούς**

Αιολική γη

Η «Αιολική γη» μάς μεταφέρει στα Κιμιντένια, βουνά της Μικράς Ασίας, όπου ζει η οικογένεια του μικρού Πέτρου με αρχηγό τον παππού. Ο Πέτρος με την Άρτεμη, την πιο αγαπημένη από τις τέσσερις αδερφές του, ζουν τα παιδικά τους χρόνια και τα όνειρα στον τόπο όπου γεννήθηκαν. Σιγά σιγά ο μαγικός τους κόσμος γκρεμίζεται, όταν έρχονται αντιμέτωποι με τον πόλεμο και αναγκάζονται να ζήσουν τον ξεριζωμό απ᾽ τον τόπο και τη γη τους.

Τα άστρα όλα έχουν βγει. Ταξιδεύουν στο Αιγαίο τα παιδικά μας όνειρα. Το κύμα χτυπά τη μάσκα του καϊκιού μας και τα κοιμίζει. Κοιμηθείτε, όνειρά μας. Στην ξένη χώρα που πάμε, πρόσφυγες, τι άραγες να μας περιμένει, τι μέρες να είναι ν᾽ ανατείλουν;

[...] Ταξιδεύουν στο Αιγαίο τα όνειρά μας.

Η γιαγιά μας κουράστηκε. Θέλει να γείρει το κεφάλι της στα στήθια του παππού, που έχει καρφωμένα πίσω τα μάτια του μπας και ξεχωρίσει τίποτα από τη στεριά, τίποτα απ᾽ τα Κιμιντένια. Μα πια δε φαί-νεται τίποτα. Η νύχτα ρούφηξε μέσα της τα σχήματα και τους όγκους.

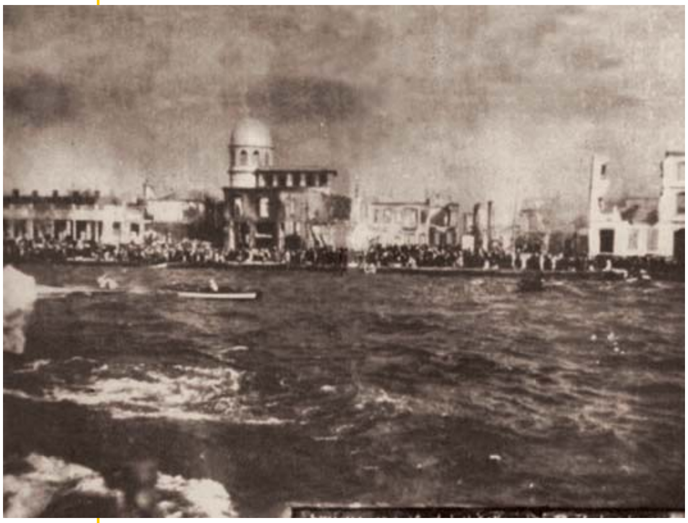

Η γιαγιά γέρνει το κεφάλι της να το ακουμπήσει στα στήθια που την προστατέψανε όλες τις μέρες της ζωής της. Κάτι την μποδίζει και δεν μπορεί να βρει το κεφάλι ησυχία. Σαν ένας βόλος να είναι κάτω από το πουκάμισο του γέροντα.

— Τι είναι αυτό εδώ; ρωτά σχεδόν αδιάφορα.

Ο παππούς φέρνει το χέρι του. Το χώνει κάτω απ᾽ το ρούχο, βρίσκει το μικρό ξένο σώμα που ακουμπά στο κορμί του και που ακούει τους χτύπους της καρδιάς του.

— Τι είναι;

— Δεν είναι τίποτα, λέει δειλά ο παππούς, σαν παιδί που έφταιξε. Δεν είναι τίποτα. Λίγο χώμα είναι.

— Χώμα!

Ναι, λίγο χώμα απ᾽ τη γη τους. Για να φυτέψουν ένα βασιλικό, της λέει, στον ξένο τόπο που πάνε. Για να θυμούνται.

Αργά τα δάχτυλα του γέροντα ανοίγουν το μαντίλι όπου είναι φυλαγμένο το χώμα. Ψάχνουν κει μέσα, ψάχνουν και τα δάχτυλα της γιαγιάς, σαν να το χαϊδεύουν. Τα μάτια τους, δακρυσμένα, στέκουν εκεί.

— Δεν είναι τίποτα λέω. Λίγο χώμα. Γη, Αιολική Γη, Γη του τόπου μου.

Ηλίας Βενέζης, *Αιολική γη*, εκδ. Εστία, Αθήνα, 1992

1. Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο αφηγητής του αποσπάσματος που διαβάσατε; Γιατί;

2. Ποια είναι τα συναισθήματα των προσφύγων όταν ταξιδεύουν για άλλον άγνωστο τόπο; Σε ποια σημεία του αποσπάσματος φαίνονται αυτά;

3. Συζητήστε μεταξύ σας τι σημαίνουν οι φράσεις του συγγραφέα «Κοιμηθείτε, όνειρά μας» και «Γη, Αιολική Γη, Γη του τόπου μου».

Στη Μικρά Ασία ζούσαν για πολλούς αιώνες Έλληνες που ασχολούνταν κυρίως με το εμπόριο. Είχαν επίσης σημειώσει μεγάλη πρόοδο σε όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής. Με τον Μικρασιατικό Πόλεμο και την Καταστροφή του 1922 έγιναν ειδικές συνθήκες ανταλλαγής πληθυσμών, με αποτέλεσμα τον ξεριζωμό των Ελλήνων από τον τόπο τους.

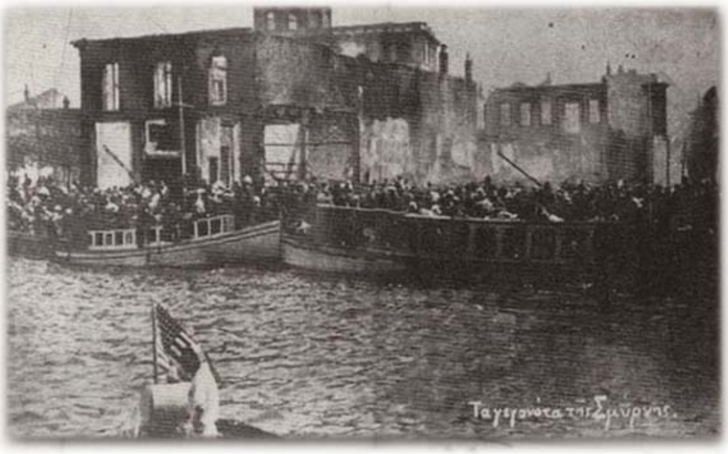

4. Διοργανώστε μια εκδήλωση αφιερωμένη στο δραματικό αυτό γεγονός της ιστορίας μας. Βρείτε πληροφορίες για τη Μικρασιατική Καταστροφή από εγκυκλοπαίδειες, ιστορικά βιβλία και άλλες ιστορικές πηγές. Κρατήστε σημειώσεις από τις πληροφορίες που θα βρείτε και φτιάξτε ένα **κείμενο που θα εκφωνήσετε** στην εκδήλωσή σας. Συγκεντρώστε επίσης φωτογραφικό υλικό που θα εκθέσετε στην εκδήλωση.

5. Όπως γνωρίζετε και από το βιβλίο της Ιστορίας, οι Έλληνες Μικρασιάτες, αναγκασμένοι να εγκαταλείψουν τον τόπο τους, εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα ως πρόσφυγες. Πάρτε συνέντευξη από όσους έχουν καταγωγή από τη Μικρά Ασία (από γονείς ή παππούδες). Ρωτήστε τους ποιος ήταν ο τόπος προέλευσής τους και τι γνωρίζουν από τους συγγενείς τους για τις συνθήκες διαβίωσης εκεί, πριν από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ζητήστε τους να σας περιγράψουν το χρονικό της καταστροφής και της εγκατάλειψης της πατρίδας τους. Επίσης, ζητήστε τους φωτογραφίες που πιθανό να έχουν από εκείνη την εποχή. Τέλος, διαβάστε αυτές τις μαρτυρίες στην εκδήλωση που θα διοργανώσετε γι' αυτό το γεγονός.

6. Και στις μέρες μας όμως δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις λαών που εξαναγκάζονται να εγκαταλείψουν τον τόπο τους και τα σπίτια τους. Στις φωτογραφίες βλέπετε πρόσφυγες από την Αφρική που προσπαθούν να ξεφύγουν από την πείνα και τον πόλεμο. Περιγράψτε στους συμμαθητές σας τις φωτογραφίες και μιλήστε για τα συναισθήματα που σας δημιουργούν.

Νεαροί Αφρικανοί Πρόσφυγες: Χτίζοντας το μέλλον,
Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

7. Συμπληρώστε το κείμενο με τον τοπικό προσδιορισμό που ταιριάζει.

απ' τη μεγάλη πόρτα, στο πρόσωπο, στο αγρόκτημα, μες στην αυλή, στα τριγύρω μέρη, απ' τα καράβια, απ' τις περιπολίες, μες στο πρόσωπό του

Ο ήλιος χαμήλωνε. Η μέρα μας .... πέρασε φοβερά ανήσυχη. Δεν ξεμυτίσαμε................................ . Οι ζευγάδες τριγυρίζουν ...., κάνουν παρέες παρέες, κουβεντιάζουν σιγανά. Σκοτεινό σύννεφο πέφτει .... του παππού. Του φέρνουν τα νέα πότε....................................., πότε .... που τους στέλνει να κάνουν .... Στέκομαι από μακριά και τον κοιτάζω άφωνος, προσπαθώντας να διαβάσω ....

Ηλίας Βενέζης, *Αιολική γη*, εκδ. Εστία, Αθήνα, 1992 (διασκευή)

Με τι θα ασχοληθούμε:

- **Πώς δίνουμε πληροφορίες για μια χώρα**
- **Ποιος είναι ο ρόλος του ενεστώτα σε ένα κείμενο που πληροφορεί / περιγράφει**

ΤΑ ΕΘΝΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ: Δημοκρατία της Πορτογαλίας ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Λισαβώνα
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 9,9 εκατ. ΝΟΜΙΣΜΑ: Εσκούδο ΕΠΙΣΗΜΗ ΓΛΩΣΣΑ: Πορτογαλική

1640 | 1640 | June 10 | P | 0 | +351 | .pt

ΜΕ ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΕΣ ΑΚΤΕΣ στον Ατλαντικό, η Πορτογαλία βρίσκεται στο δυτικό άκρο της Ιβηρικής Χερσονήσου. Ο ποταμός Τάγος χωρίζει τον ορεινό Βορρά από τον πιο πεδινό Νότο. Το 1974, αναίμακτο στρατιωτικό κίνημα ανέτρεψε μια πολυετή δικτατορία. Το 1975 διεξήχθησαν δημοκρατικές εκλογές και έκτοτε οι ένοπλες δυνάμεις έχουν αποσυρθεί από την πολιτική. Στη δεκαετία του 1980 εφαρμόστηκε ένα σημαντικό πρόγραμμα κοινωνικοοικονομικού εκσυγχρονισμού. Η συμμετοχή της χώρας στην Ε.Ε., από το 1986, υποβοήθησε αυτήν τη διαδικασία.

Σάντα Μαρία ντε Πενανγκουιάο, ένα μικρό χωριό στην οινοπαραγωγό ενδοχώρα, στο κέντρο της κοιλάδας του Ντόουρου

ΚΛΙΜΑ

Μεσογειακό/θαλάσσιο

ΧΑΡΤΗΣ ΚΑΙΡΟΥ

Η Πορτογαλία έχει ήπιο μεσογειακό κλίμα, το οποίο μετριάζεται από τα ρεύματα του Ατλαντικού. Τα καλοκαίρια είναι θερμά και υγρά, ενώ οι χειμώνες σχετικά ήπιοι.

Η ενδοχώρα έχει πιο ευμετάβλητο κλίμα από τα παράλια. Οι βροχοπτώσεις είναι περισσότερες στον ορεινό Βορρά. Στο κέντρο της χώρας το κλίμα είναι πιο εύκρατο.

Στα νότια, η περιοχή της Αλγκάρβε έχει κατά το πλείστον ξηρό κλίμα και μεγάλη ηλιοφάνεια.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ελάχιστη ηλικία αποφοίτησης: 15

91% | 300.573 φοιτητές

Η Πορτογαλική είναι η έβδομη ομιλούμενη γλώσσα στον κόσμο. Δωρεάν κρατική εκπαίδευση παρέχεται σε όλους τους μαθητές από 3 έως 15 ετών.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

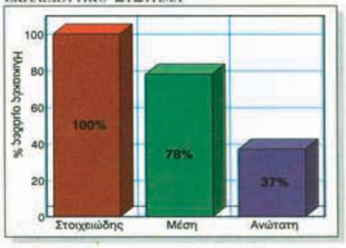

Πολλές μεσοαστικές οικογένειες στέλνουν τα παιδιά τους σε ιδιωτικά σχολεία. Τα κρατικά πανεπιστήμια είναι μεγάλα και υπερπλήρη. Υπάρχουν αρκετά αξιόλογα ιδιωτικά πανεπιστήμια.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Συνολική έκταση : 92.390 τετρ. χλμ (35.670 τετρ. μλ)

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ

Πυκνότητα πληθ.

Πορτογαλική | 107 κάτ. ανά τετρ. χλμ

ΑΣΤΙΚΟΣ/ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΑ

ΕΘΝΟΤΗΤΕΣ

Η πορτογαλική κοινωνία, που κάποτε εθεωρείτο μάλλον εσωστρεφής, ενσωματώνεται γοργά στην υπόλοιπη Δυτική Ευρώπη. Οι εθνοτικές και θρησκευτικές εντάσεις είναι περιορισμένες.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Πολυκομματική δημοκρατία

1999/2003 | Πρόεδρος, Ζόρζε Σαμπάιο

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Εθνοσυνέλευση, 230 μέλη

PS = Σοσιαλιστικό Κόμμα PSD = Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα
PP = Λαϊκό Κόμμα CDU = Ενιαίος Δημοκρατικός Συνασπισμός

Η Πορτογαλία είναι πολυκομματική δημοκρατία.

ΚΥΡΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Μεταμόρφωση

Η Πορτογαλία έχει μεταμορφωθεί πολιτικά τις τελευταίες δεκαετίες. Η εδραίωση της δημοκρατίας από την Επανάσταση των Γαρυφάλλων το 1974 και η ένταξή της στην Ε.Ε. από το 1986 οδήγησαν την Πορτογαλία στην ευρωπαϊκή πορεία. Η νέα αυτή εποχή εμπιστοσύνης προς τη χώρα σφραγίστηκε με την Διεθνή Έκθεση στη Λισαβώνα το 1998. Την ίδια χρονιά, ο Ζοζέ Σαραμάγκου έγινε ο πρώτος Πορτογάλος Νομπελίστας λογοτεχνίας. Το 1999, η Πορτογαλία ήταν μια από τις 11 χώρες που εισήγαγαν πρώτες το ευρώ.

Σύγχρονος άτλας του κόσμου 2001,
Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη

ΙΟΥΔΑΪΣΜΟΣ

Η θρησκεία του εβραϊκού λαού, ο Ιουδαϊσμός, ξεκίνησε πριν από 4.000 χρόνια. Οι Εβραίοι πιστεύουν σε ένα Θεό, ο οποίος τους έχει επιλέξει για να διαδώσουν το μήνυμά Του στον υπόλοιπο κόσμο (περιούσιος λαός). Η εβραϊκή γιορτή του Πάσχα (που στα εβραϊκά σημαίνει πέρασμα) γιορτάζεται την άνοιξη, σε ανάμνηση της επιστροφής των Εβραίων στο Ισραήλ μετά την εξορία στην Αίγυπτο.

Πιάτο με το πασχαλινό γεύμα

ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΣ

Ο Ινδουισμός αναπτύχθηκε στην Ινδία πριν χιλιάδες χρόνια. Οι Ινδουιστές έχουν πολλούς θεούς, αλλά όλοι είναι μέρος μιας μεγαλύτερης δύναμης, η οποία ονομάζεται Βράχμα. Οι ινδουιστές πιστεύουν ότι όταν πεθαίνει ένας άνθρωπος, ξαναγεννιέται ως άνθρωπος, ζώο ή φυτό. Όσο καλύτερες είναι οι πράξεις που κάνει κανείς σε μία ζωή, τόσο καλύτερη θα είναι και η αναγέννησή του.
Η ινδουιστική γιορτή Ντιβάλι δοξάζει τη νίκη του καλού ενάντια στο κακό.

Κατά τη γιορτή Ντιβάλι, οι πιστοί ανάβουν κεριά.

Οι Βουδιστές έχουν ελάχιστα υπάρχοντα και αφιερώνουν τη ζωή τους στην ερμηνεία των κηρυγμάτων του Βούδα.

ΒΟΥΔΙΣΜΟΣ

Οι οπαδοί του μεγάλου Ινδού δασκάλου Βούδα είναι γνωστοί ως βουδιστές. Όπως και οι ινδουιστές, πιστεύουν στην αναγέννηση μετά το θάνατο. Ελπίζουν να υπερβούν τον κύκλο του θανάτου και της αναγέννησης και να φτάσουν σε μια κατάσταση αγνότητας και διαφώτισης, η οποία είναι γνωστή ως νιρβάνα (γαλήνη της απόλυτης ακινησίας), ακολουθώντας έναν τρόπο ζωής βασισμένο στην καλή συμπεριφορά, το διαλογισμό και τη σοφία.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Οι χριστιανοί πιστεύουν ότι ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ ήταν ο υιός του Θεού. Ζούσε στη ρωμαϊκή επαρχία της Παλαιστίνης όπου και σταυρώθηκε. Για τους χριστιανούς η ζωή, ο θάνατος και η ανάσταση του Ιησού ελευθερώνει τους πιστούς από το προπατορικό αμάρτημα που τους βαραίνει. Η πιο σημαντική χριστιανική γιορτή είναι το Πάσχα, κατά το οποίο οι χριστιανοί δοξάζουν την ανάσταση του Ιησού.

ΙΣΛΑΜ

Οι πιστοί του Ισλάμ ονομάζονται μουσουλμάνοι. Η πίστη τους αποκαλύφθηκε πρώτα στον προφήτη Μωάμεθ τον 7ο αιώνα. Οι μουσουλμάνοι πιστεύουν σε ένα θεό, τον Αλλάχ. Υπόσχονται να προσεύχονται πέντε φορές την ημέρα, να νηστεύουν το μήνα του Ραμαζανιού, να δίνουν ελεημοσύνη στους φτωχούς και να κάνουν ένα τουλάχιστον προσκύνημα κατά τη διάρκεια της ζωής τους στην ιερή πόλη Μέκκα.

Όταν οι μουσουλμάνοι προσεύχονται στρέφονται προς την κατεύθυνση της Μέκκας.

Αγόρι Σιχ με τουρμπάνι

ΣΙΧΙΣΜΟΣ

Ο πνευματικός ηγέτης Γκουρού Νανάκ ίδρυσε το Σιχισμό στη Βόρεια Ινδία το 16ο αιώνα. Οι Σιχ ακολουθούν τους 10 γκουρού (θρησκευτικούς δασκάλους), που αποκάλυψαν την αλήθεια για το Θεό και οι οποίοι τόνισαν τη σημασία της εργασίας υπέρ της κοινότητας καθώς και της λατρείας. Οι άνδρες (καθώς και μερικές γυναίκες) Σιχ φορούν τουρμπάνι για να δείξουν την πίστη τους και την ένταξή τους στην κοινότητα των Σιχ.

Για περισσότερες πληροφορίες
ΒΟΥΔΙΣΜΟΣ
ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΣ
ΙΟΥΔΑΪΣΜΟΣ
ΙΣΛΑΜ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣΥΝΗ

Εικονογραφημένη Νεανική Εγκυκλοπαίδεια, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα

1. Διαβάστε τις πληροφορίες για την Πορτογαλία και συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί:

Πορτογαλία

πληθυσμός	γλώσσα	θρησκεία	κλίμα	πολιτική κατάσταση

2. Στα σημεία του κειμένου που μιλούν για το κλίμα και την εκπαίδευση στην Πορτογαλία παρατηρούμε ότι τα περισσότερα ρήματα είναι σε ενεστώτα. Νομίζετε ότι θα μπορούσαν να βρίσκονται σε άλλο χρόνο (του παρελθόντος ή του μέλλοντος); Αν όχι, γιατί;

3. α. Εργαστείτε ομαδικά και διαλέξτε μια χώρα για να την παρουσιάσετε στην τάξη.

Για μεγαλύτερη ευκολία, μπορείτε να συμπληρώσετε έναν πίνακα όπως ο παραπάνω με τα αντίστοιχα στοιχεία περιληπτικά. (Αν την έχετε επισκεφτεί, μιλήστε και για την εμπειρία σας εκεί. Κοιτάξτε πρώτα στο βιβλίο σας, σελ. 93.)

Μπορείτε ακόμα να φωτοτυπήσετε τη σελίδα με τον πίνακα και να τη μοιράσετε στους συμμαθητές σας για να έχουν ένα σχεδιάγραμμα όσων θα τους πείτε. Μην ξεχάσετε να έχετε μαζί σας μια φωτογραφία κι έναν χάρτη της χώρας αυτής.

β. Στο κείμενο αναφέρεται ως νόμισμα της Πορτογαλίας το εσκούδο. Γνωρίζετε ποιο είναι το νόμισμά της σήμερα; Πότε έγινε η αλλαγή;

Με την ευκαιρία αυτή μπορείτε να συζητήσετε στην τάξη τι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, από πόσες χώρες αποτελείται καθώς και πότε εντάχθηκε η Πορτογαλία αλλά και η χώρα μας σε αυτή.

4. Στο δεύτερο κείμενο διαβάζουμε για μερικές από τις θρησκείες του κόσμου. Στην **εφημερίδα** του σχολείου σας γίνεται ένα **αφιέρωμα** με τίτλο «Θρησκείες στον κόσμο». Χωρίζεστε σε ομάδες, κάθε ομάδα συγκεντρώνει στοιχεία για διαφορετική θρησκεία και τα παρουσιάζει στην τάξη.

Μην ξεχάσετε να πείτε:

- πότε αναπτύχθηκε η θρησκεία
- πώς ονομάζονται οι πιστοί της
- σε ποια θεϊκή δύναμη πιστεύουν
- τι πρέπει να κάνουν κατά τη διάρκεια της ζωής τους
- ποια είναι η πιο σημαντική γιορτή τους

5. Ο διπλανός σας σας υπαγορεύει τις παρακάτω φράσεις από το κείμενο για να δει αν θυμάστε πώς γράφεται η κατάληξη στα ρήματα (-ετε ή -εται). Διαλέξτε το ρήμα με τη σωστή κατάληξη:

- Η πορτογαλική κοινωνία ενσωματώνεται / ενσωματώνετε γοργά στην υπόλοιπη Δυτική Ευρώπη.
- Δωρεάν κρατική εκπαίδευση παρέχεται / παρέχετε σε όλους τους μαθητές από 3 έως 15 ετών.
- Κοιτάζοντας τον χάρτη, βρίσκεται / βρίσκετε την Πορτογαλία στο άκρο της Ιβηρικής Χερσονήσου.
- Η Πορτογαλία έχει ήπιο μεσογειακό κλίμα, το οποίο μετριάζετε / μετριάζεται από τα ρεύματα του Ατλαντικού.
- Η εβραϊκή γιορτή του Πάσχα γιορτάζετε / γιορτάζεται την άνοιξη.
- Βράχμα ονομάζετε / ονομάζεται μια μεγάλη θεϊκή δύναμη στην οποία πιστεύουν οι ινδουιστές.
- ΄Ενας πιστός μουσουλμάνος προσεύχετε / προσεύχεται πέντε φορές την ημέρα.

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

(κοίταξε πρώτα στη σελίδα 22 τον πίνακα: Διορθώνω το γραπτό μου)

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

1. Με ποιον τρόπο προσπαθούμε να πείσουμε κάποιον ότι η άποψή μας είναι σωστή

Χρησιμοποιούμε:
- Επιχειρήματα (φράσεις που στηρίζουν λογικά τις απόψεις μας).
- Φράσεις που δείχνουν τα συναισθήματά μας ή προκαλούν συναισθήματα σε αυτόν που μας ακούει.
- Λέξεις που δηλώνουν την άποψή μας (π.χ. νομίζω, πιστεύω).
- Αιτιολογικές προτάσεις για να δικαιολογήσουμε όσα λέμε.

2.α. Πώς δίνουμε πληροφορίες για μια χώρα

Γράφουμε:
- Ποιο είναι το όνομά της.
- Πού βρίσκεται.
- Στοιχεία για τη ζωή εκεί (π.χ. πληθυσμό, γλώσσα, θρησκεύματα, κλίμα κτλ.).

Χρησιμοποιούμε:
- Συνήθως χρόνο ενεστώτα.
- Επίθετα και επιθετικούς προσδιορισμούς.
- Τοπικούς προσδιορισμούς.

2.β. Πώς δίνουμε πληροφορίες για έναν τόπο που έχουμε επισκεφτεί

Αναφέρουμε:
- Πότε και πώς (και για ποιο λόγο) πρωτοπήγαμε εκεί.
- Γενική εντύπωση (τι βλέπει κανείς με μια πρώτη ματιά, τι του κάνει εντύπωση).
- Περιγραφή του τόπου (περιγράφουμε ό,τι είδαμε με τη σειρά).
- Τι κάναμε σε αυτόν τον τόπο.
- Περιστατικά σχετικά με αυτόν.
- Συναισθήματα και σκέψεις για όλα τα παραπάνω.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Διδώ Σωτηρίου, [*Οι πρόσφυγες*] (σελ. 206)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- *Προσφυγική Ελλάδα*, φωτογραφίες από το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών
- Κουτσοθανάσης Βασίλης, *Λαϊκά παραδοσιακά τραγούδια της Σμύρνης*, εκδ. Βασιλόπουλος Στ., 1990
- Λοΐζου Μάρω, *Το τελευταίο ινδιάνικο καλοκαίρι*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1984
- Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου Λότη, *Παραμύθια από την Αφρική*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1995
- Σκαλιώρα Κατερίνα, *΄Ενα αλλιώτικο ταξίδι*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα,1988
- Ψαραύτη Λίτσα, *΄Ενα καλοκαίρι στη σκιά του Βούδα*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1986

- *΄Αγνωστοι πολιτισμοί*, ντοκιμαντέρ γαλλικής παραγωγής, 1996
- *΄Ενα ταξί, μια πόλη,* ντοκιμαντέρ αγγλικής παραγωγής, 1999
- *Ιμαλάια*, Ερίκ Βαλί, 1999
- *Ο Κιρικού και η μάγισσα*, Μισέλ Οσελό, 1998
- *Περίοδος συγκομιδής*, Μαρίνα Ραζμπέκινα, 2003

- *Η νήσος των Αζορών*, στίχοι Μποστ, μουσική Μ. Θεοδωράκης
- *Αχ Παπουαλίλη*, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Ν. Κυπουργός
- *Η χώρα των Μπεμπάντων*, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Ν. Κυπουργός
- *Μια Βραδιά στο Πόρτο Λίλι*, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Ν. Κυπουργός

- Εβραϊκό Μουσείο, Νίκης 39, Αθήνα
- Μουσείο Ασιατικής Τέχνης, Κέρκυρα
- Ευρωπαϊκό Κέντρο Επικοινωνίας και Πολιτισμού, Αριστοτέλους 18, Θεσσαλονίκη

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- www.ekepp.gr
- www.ert.gr/kosmos936/gr
- www.nationalgeographic.gr
- www.unicef.gr

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

ΒΙΒΛΙΟΣΗΜΟ

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Ενότητα 7

Η ζωή έξω από την πόλη

Το σκιάχτρο

Το 'ντυσαν με παλιόρουχα και το 'στησαν
στη μέση του μεγάλου χωραφιού για δράκο φύλακα.
Όμως εκείνο αγαπούσε τα πουλιά κι εμάς
το ίδιο με τους ήλιους τους ηλιόσπορους.
Έτσι, σαν ήρθαν οι σπουργίτες τιτιβίζοντας
και κάθισαν στο τρύπιο του καπέλο,
τους χαμογέλασε πλατιά,
άνοιξε ορθάνοιχτα το στήθος του,
κι οι φίλοι του χτίσανε φωλιά
πλάι στη μεγάλη αχυρένια του καρδιά.

Βούλα Αρβανιτίδη

εικονογράφηση Τίνο Γκαταγάν,
για το βιβλίο *Το σκιάχτρο*, εκδ. Πατάκη

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς παρουσιάζουμε πληροφορίες για ένα γεγονός που συνέβη***
- ***Πώς μετατρέπουμε τις ονοματικές σε ρηματικές φράσεις (και αντίστροφα)***
- ***Πώς κλίνονται τα επίθετα σε -ης, -ης, -ες***
- ***Πώς χρησιμοποιούνται οι κλιτές μετοχές σε -μένος -μένη -μένο***

Ολική καταστροφή στις καλλιέργειες

Ανυπολόγιστες είναι οι καταστροφές στα εσπεριδοειδή, τις ελιές και τα κηπευτικά κυρίως στην Κρήτη και την Πελοπόννησο, από την κακοκαιρία των τελευταίων ημερών. Ζημιές στα πορτοκάλια καταγράφονται ήδη και στη Θεσπρωτία, ενώ όσοι δεν είχαν προλάβει να μαζέψουν τις ελιές στη Φθιώτιδα και τη Θάσο τώρα, εκτός από τα κατεστραμμένα δένδρα, έχουν χάσει και τη φετινή σοδειά.

Στα Χανιά οι πρώτες εκτιμήσεις δείχνουν πως οι καταστροφές στις καλλιέργειες, στην κτηνοτροφία, αλλά και στο επαρχιακό και αγροτικό οδικό δίκτυο είναι τεράστιες.

Ζωοτροφές από ελικόπτερο

Τεράστιες καταστροφές έχει προκαλέσει η κακοκαιρία των τελευταίων ημερών στα εσπεριδοειδή και τις ελιές, κυρίως στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη.

Ανάλογη κατάσταση έχει δημιουργηθεί και στο νομό Ρεθύμνου, όπου χιλιάδες αιγοπρόβατα βρίσκονται αποκλεισμένα στον Ψηλορείτη και από προχθές οι νομαρχίες σε συνεργασία με την Πολεμική Αεροπορία ρίχνουν ζωοτροφές από αέρος, προκειμένου να περισωθούν όσα ζώα γίνεται. Χθες το απόγευμα, ελικόπτερο «σούπερ πούμα» πραγματοποίησε επιτυχή προσγείωση στον Ομαλό και πήρε στη Σούδα 29 γυναίκες και παιδιά, κυρίως οικογενειών κτηνοτρόφων, που είχαν αποκλεισθεί εκεί και τις τελευταίες ημέρες είχαν περάσει δύσκολες ώρες. Οι άνδρες της Πολεμικής Αεροπορίας κατάφεραν επίσης χθες να εντοπίσουν τέσσερις κτηνοτρόφους που είχαν δηλωθεί ως αγνοούμενοι στην ευρύτερη πε-

Τεράστιες καταστροφές έχει προκαλέσει η κακοκαιρία των τελευταίων ημερών στα εσπεριδοειδή και τις ελιές, κυρίως στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:32 Page 9

ριοχή του χωριού Καλλικράτης, στα Σφακιά.

Στο Ρέθυμνο, η ηλεκτροδότηση είχε αποκατασταθεί σε όλες τις περιοχές του νομού λίγο πριν από τα μεσάνυχτα προχθές, αλλά και εκεί οι ζημιές στις καλλιέργειες είναι ανυπολόγιστες, κυρίως στις Σείσες και το Φόδελε. Όπως επισημαίνεται από τις Διευθύνσεις Γεωργίας των νομαρχιών της Κρήτης, το πρόβλημα είναι διπλό: δεν έχουν καταστραφεί μόνον οι σοδειές, αλλά και τα ίδια τα δένδρα, που είτε έσπασαν από το βάρος του χιονιού και του καρπού τους είτε «κάηκαν» από τον πάγο.

Η κατάσταση όμως δεν είναι καλύτερη στην Πελοπόννησο, αφού στο μεγαλύτερο μέρος τους οι καλλιέργειες των εσπεριδοειδών έχουν υποστεί μεγάλες ζημιές. Μόνο στη Λακωνία, τουλάχιστον το 50% της παραγωγής πορτοκαλιών έχει «καεί» από τον πάγο και μάλιστα εκτιμάται πως φέτος ίσως δε γίνουν εξαγωγές.

εφημερίδα *Τα Νέα*, 9/1/02 (διασκευή)

1. Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα άρθρο εφημερίδας που μας παρουσιάζει μια είδηση. Ποιες είναι οι βασικές πληροφορίες που μας δίνει; Θα τις βρείτε απαντώντας τις ερωτήσεις:

α. Για ποιο θέμα μιλάει το άρθρο;

β. Πού και πότε συνέβη το γεγονός;

γ. Ποια είναι η σημασία του γεγονότος και ποιους σοβαρούς κινδύνους δημιούργησε;

δ. Με ποιον τρόπο αντιμετωπίστηκαν οι κίνδυνοι;

2. α. Πώς, κατά τη γνώμη σας, μπορεί να επηρεάσει τη ζωή των κατοίκων ένα τέτοιο γεγονός μακροπρόθεσμα, δηλαδή για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα;

β. Ποια είναι, λοιπόν, τα συμπεράσματα που μπορείτε να βγάλετε για τη ζωή μακριά από τα μεγάλα αστικά κέντρα, δηλαδή στο χωριό και κοντά στη φύση; Ποιες δυσκολίες ή καθημερινά προβλήματα νομίζετε ότι αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι αυτών των περιοχών;

3. Αν ξεφυλλίσουμε οποιαδήποτε εφημερίδα, «το μάτι μας πέφτει» στους **τίτλους των άρθρων**, που δίνουν συνήθως το βασικό θέμα της είδησης. Παρατηρήστε ότι ο τίτλος αυτού του άρθρου είναι τυπωμένος διαφορετικά από το υπόλοιπο κείμενο. Ποιες διαφορές βλέπετε και γιατί, κατά τη γνώμη σας, συμβαίνει αυτό;

4. Πολλά άρθρα συχνά συνοδεύονται από φωτογραφίες. Κοιτάξτε τη φωτογραφία που υπάρχει στο άρθρο. Ποια πληροφορία της είδησης απεικονίζεται; Διαβάστε και τη **λεζάντα**, δηλαδή το μικρό κείμενο που σχολιάζει ή περιγράφει τη φωτογραφία και βρίσκεται κάτω από αυτή.

5. Ο δημοσιογράφος, μόλις τελείωσε το άρθρο, έψαξε να βρει τον κατάλληλο τίτλο. Για να τραβήξει το ενδιαφέρον του κοινού, δε χρησιμοποίησε ρήμα στον τίτλο, αλλά μια ονοματική φράση που δε φανερώνει ποιος και πότε έκανε κάτι. Έγραψε λοιπόν:

«Ολική καταστροφή στις καλλιέργειες».

Για το ίδιο θέμα διαβάζετε στις εφημερίδες ένα άρθρο με τίτλο: **«Υποβολή αιτήσεων από τους αγρότες για αποζημιώσεις».** Τι θα έγραφε ο δημοσιογράφος, αν ήθελε να τονίσει ποιος κάνει την ενέργεια και πότε;

Συμπληρώστε: «Οι αγρότες...».

6. Στο άρθρο συναντήσαμε το επίθετο ***επιτυχής***. Ας θυμηθούμε πώς κλίνονται τα επίθετα σε **-ης, -ης, -ες** συμπληρώνοντας τον πίνακα.

Ενικός αριθμός			
Ονομ.	*ο επιτυχής*	*η επιτυχής*	*το*
Γεν.	*του*	*της*	*του*
Αιτ.	*τον*	*την*	*το επιτυχές*
Κλητ.			
Πληθυντικός αριθμός			
Ονομ.	*οι*	*οι επιτυχείς*	*τα*
Γεν.	*των επιτυχών*	*των*	*των*
Αιτ.	*τους*	*τις*	*τα*
Κλητ.			

Αντί για επίθετα, χρησιμοποιούμε αρκετές φορές **μετοχές παθητικού παρακειμένου**, για παράδειγμα: *επιτυχημένος* αντί για *επιτυχής*. Οι μετοχές αυτές προέρχονται από ρήματα αλλά έχουν **λειτουργία επιθέτου**: συνοδεύουν ουσιαστικά και τους δίνουν μια ιδιότητα. Επίσης, μπορεί να σχηματίζουν και επίρρημα, π.χ. *επιτυχημένα.* Άλλα παραδείγματα: *δυστυχισμένος* (αντί για *δυστυχής*), *ευτυχισμένος* (αντί για *ευτυχής*), *συνηθισμένος* (αντί για *συνήθης*).

7. Στο παρακάτω κείμενο μπορείτε να συμπληρώσετε τα γράμματα που λείπουν στις μετοχές; Μετά, βρείτε από ποια ρήματα προέρχονται και σκεφτείτε ποιες έχουν λειτουργία επιθέτου:

Ο κόσμος ήταν συγκεντρ....μένος στην πλατεία του χωριού. Ακόμα και από τα πιο απομακρ....μένα σπίτια του χωριού είχαν έρθει ντυμένοι με τα καλά τους οι χωρικοί. Τα πρόσωπα φαίνονταν πρόσχαρα, σχεδόν ευτυχ....μένα. Τα βλέμματα όλα ήταν στρα....μένα στο Δημαρχείο. Σε λίγο, στο άνοιγμα της πόρτας φάνηκε το τιμώμενο πρόσωπο, ένας φημ....μένος επιστήμονας, προσκεκλ....μένος των αρχών του χωριού.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:32 Page 12

8. Μετά την κακοκαιρία, το Υπουργείο Γεωργίας εξέδωσε ανακοίνωση για να ενημερώσει τους αγρότες. Συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις από τον πίνακα που ακολουθεί. Μην ξεχάσετε να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές.

ηλεκτροδότηση, αποζημίωση, παραγωγή, θερμοκήπιο,
εσπεριδοειδές, χιονόπτωση, καλλιέργεια, αγρότης

Ανακοίνωση

Το Υπουργείο Γεωργίας, μετά τις πρόσφατες .... που έπληξαν πολλές περιοχές της χώρας και επέφεραν καταστροφές στις .... και κυρίως στα .... του νομού Λακωνίας, ανακοινώνει τα ακόλουθα μέτρα:

- Θα δοθούν έγκαιρα οι .... στους .... των οποίων η .... καταστράφηκε.
- Η Αγροτική Τράπεζα θα χορηγήσει ειδικά δάνεια για να διορθωθούν οι ζημιές στα .... που γκρεμίστηκαν από το χιόνι.

Παράλληλα, σε συνεργασία με τη ΔΕΗ, γίνεται προσπάθεια να αποκατασταθεί έγκαιρα η .... στις περιοχές που έχουν πληγεί.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:32 Page 13

9. Η χώρα αντιμετωπίζει ένα μεγάλο κύμα κακοκαιρίας και τα προβλήματα είναι πολλά στις διάφορες γεωγραφικές περιοχές. Ως δημοσιογράφοι, έχετε συγκεντρώσει ορισμένες πληροφορίες για την κατάσταση και τις έχετε καταγράψει στον ακόλουθο πίνακα. Φροντίζετε να βρείτε και τις υπόλοιπες:

ποιο είναι το γεγονός;	πλημμύρες	θαλασσοταραχή	κατολισθήσεις
πού συνέβη;	Αθήνα	Αιγαίο πέλαγος	ορεινά χωριά Ηπείρου
πότε συνέβη;	χτες το βράδυ	όλη την περασμένη εβδομάδα	χτες το απόγευμα
ποιοι σχετίζονται με αυτό;	κάτοικοι νοτίων προαστίων	κάτοικοι Κυκλάδων	κάτοικοι χωριών
πώς συνέβη; (αίτια - συνθήκες)			
ποια είναι η έκταση, η σπουδαιότητά του;			
ποιους σοβαρούς κινδύνους δημιούργησε το γεγονός;			
με ποιον τρόπο αντιμετωπίστηκαν οι πιο σοβαροί κίνδυνοι;			

Αφού συγκεντρώσατε, λοιπόν, όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, είναι ώρα να ετοιμάσετε το άρθρο σας για το αυριανό φύλλο της εφημερίδας. Εκτός από τα γεγονότα, είναι χρήσιμο να πείτε και τη δική σας άποψη, πώς βλέπετε δηλαδή εσείς όσα έγιναν. Στον τίτλο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ονοματική φράση. Στο τέλος, ελέγξτε αν έχετε παρουσιάσει αναλυτικά την είδηση, με όλες τις λεπτομέρειες που συγκεντρώσατε.

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς περιγράφουμε χώρους που μας κάνουν να νιώθουμε έντονα συναισθήματα***
- ***Πώς μιλάμε κυριολεκτικά ή μεταφορικά για κάτι***
- ***Πώς ξεχωρίζουμε μια απλή από μια επαυξημένη πρόταση***

Τριάντα εννιά καφενεία και ένα κουρείο

Η πολύτιμη σχέση με τον παππού μου μου άνοιξε τον δρόμο μιας ιδιαίτερης αγάπης για τα καφενεία. Το χωριό μου τότε είχε πολλά και ωραία καφενεία.

«Άντε να πάμε στον καφενέ» έλεγε ο παππούς και μου έκλεινε πονηρά το μάτι.

Συχνά με έπαιρνε μαζί του και μου έδινε τα λουκούμια όταν κέρδιζε τους φίλους του στην πρέφα. «Πάμε στον λουκουμέ» έλεγα εγώ από μέσα μου και γελούσα και χαιρόμουνα με το αστείο μου, σαν την παροιμία που λέει «Γιάννης κερνά, Γιάννης πίνει». Για μένα λοιπόν τα καφενεία του χωριού μου ήταν μεγάλα λουκούμια με παράθυρα που είχαν θέα προς τη θάλασσα και ωραία μαρμάρινα τραπέζια. Άλλα καφενεία είχαν χρώμα και γεύση τριαντάφυλλου, άλλα πράσινης μέντας και άλλα ήταν κεχριμπαρένια και μοσχοβολούσαν μέλι και κερί. Όμως όλα τα λουκούμια-καφενεία μύριζαν στο βάθος τους καφέ και ούζο και γαρίδες με ντομάτα.

Στον Μόλυβο δεν έχει πια ούτε ένα καφενείο. Όταν τα βράδια του καλοκαιριού μαζεύουν την τουριστική πραμάτεια και κλείνει η αγορά, βγαίνω απ' το παραθυράκι του μυαλού μου και φέρνω έναν χειμώνα όλο γούστο.

Η μάνα μου μόλις σιδέρωσε τις πετσέτες του μαγαζιού μας κι εγώ τις παίρνω ζεστές ζεστές και τις πηγαίνω στο κουρείο του πατέρα μου.

Τα χέρια του μυρίζουν κολόνια, τα μάτια του στολίζουν την αγορά. Το κουρείο μας καθαρό, μυρωδάτο, αρχοντικό, με τα παλιά καρυδένια έπιπλα και τους μεγάλους καθρέφτες. Μέσα τους βλέπω το λιμάνι, τις τράτες, το ηλιοβασίλεμα.

Τότε με κατακλύζει μια μυρωδιά από κολόνια, καφέ και αθερίνα τηγανητή. Τα κουκουλώνει όλα γλυκά, αθόρυβα.

Μέσα στη νύχτα και στη μυρωδιά ξεφυτρώνουν και πάλι τα λουκούμια-καφενεία μου. Καθαρίζω την άχνη τους και αναγνωρίζω τα μαρμάρινα τραπέζια, τα ποτηράκια του ούζου, τα μικρά

κανονάκια του κονιάκ, τα πιατέλια με τους μεζέδες και τα ψωμάκια αντίδωρα.

Ακούω τους χτύπους των χεριών στο χαρτοπαίγνιο, τις ζαριές και τις μουσικές παρηγοριές απ' το τζουκμπόξ...

Εξαίρεση οι Κυριακές με τις γυναίκες, περιποιημένες, αρωματισμένες, με κόκκινα κραγιόν και άσπρα κολιεδάκια, σε οικογενειακές εξόδους, υποβρύχιες γλυκές κοινωνίες βανίλιας μέσα στα λουκούμια-καφενεία μου.

Γλείφω την άχνη απ' τα χείλη μου. Σκουπίζω και τα υπολείμματα που έπεσαν στο γαλάζιο φουστανάκι μου. Τα φώτα στους δρόμους χαμηλώνουν. Δώδεκα, μεσάνυχτα. Πρέπει να γυρίσω στο σπίτι. Είναι αργά.

Παίρνω βιαστικά άχνη από το χάρτινο κουτί των λουκουμιών, ρίχνω μπόλικη στα τζάμια, στις πόρτες, στα παράθυρα, στα κεραμίδια, στους πέτρινους τοίχους, να τα κρύψω, να τα κρύψω τα λουκούμια-καφενεία μου. Να μην τα δει κανείς. Κανείς να μη μου τα πάρει.

Φωτεινή Φραγκούλη, *39 καφενεία και ένα κουρείο*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1999

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:32 Page 16

Γλώσσα

1. Βρείτε πληροφορίες από την περιγραφή που διαβάσατε και προσπαθήστε να απαντήσετε:

α. Πού βρίσκονταν τα καφενεία;

β. Πώς ήταν τα καφενεία (εξωτερική όψη και εσωτερικοί χώροι);

γ. Ποιούς συναντούσε κανείς στα καφενεία τις καθημερινές και ποιους τις Κυριακές; Τι έκαναν;

δ. Ποιο πρόσωπο έκανε τη συγγραφέα να αγαπήσει τα καφενεία; Πώς χαρακτηρίζει τη σχέση της με το πρόσωπο αυτό;

ε. Πού ήταν το κουρείο του πατέρα της και πώς ήταν εσωτερικά;

2. Γιατί η Φωτεινή Φραγκούλη αποκαλούσε τον καφενέ «λουκουμέ»;

Πώς νομίζετε ότι ένιωθε κάθε φορά που βρισκόταν σε καφενείο; Βρείτε στην πρώτη παράγραφο συγκεκριμένες λέξεις ή φράσεις που μιλάνε για τα συναισθήματά της.

3. α. Η συγγραφέας χρησιμοποιεί το **πρώτο ενικό πρόσωπο** και γενικά **φράσεις** και **λέξεις που μιλάνε για τις αναμνήσεις της** από τους ανθρώπους και τα καφενεία του Μόλυβου (η σχέση με τον παππού μου..., μου έδινε λουκούμια, με έπαιρνε μαζί του, για μένα...).

Μπορείτε να βρείτε κι άλλες λέξεις ή φράσεις με τις οποίες μιλάει για την προσωπική της διάθεση; Ποια νομίζετε ότι είναι η διάθεση αυτή (σοβαρή, κωμική, νοσταλγική, ειρωνική, μελαγχολική...);

β. Το κείμενο είναι γεμάτο από **εικόνες** που έχουν σχέση με τις αισθήσεις μας, π.χ.:

Τα καφενεία είχαν θέα προς τη θάλασσα και ωραία μαρμάρινα τραπέζια. (οπτική)

Ακούω τις μουσικές παρηγοριές απ' το τζουκμπόξ. (ακουστική)

Μοσχοβολούσαν μέλι και κερί. (οσφρητική)

Γλείφω την άχνη από τα χείλη μου. (γευστική)

Μπορείτε να βρείτε μερικές ακόμα από το κάθε είδος;

Στο κείμενο συχνά η γλώσσα χρησιμοποιείται **μεταφορικά** και όχι **κυριολεκτικά**. Για παράδειγμα, η συγγραφέας λέει ότι *τα καφενεία είχαν χρώμα και γεύση τριαντάφυλλου ή πράσινης μέντας.* Έτσι, «μεταφέρει» ιδιότητες των λουκουμιών στα καφενεία και μας πληροφορεί καλύτερα για το τι σημαίνουν γι' αυτή και μόνο τα παλιά καφενεία του τόπου της.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:32 Page 17

4. Προσπαθήστε να βρείτε κι εσείς άλλες μεταφορές στο κείμενο.

Μερικές προτάσεις είναι πολύ σύντομες, έχουν μόνο τους **κύριους όρους**. Όπως ξέρουμε, τις προτάσεις αυτές τις λέμε **απλές**. Π.χ. *Τα καφενεία ήταν πολλά.*

Συνήθως όμως οι κύριοι όροι συνοδεύονται από άλλους, που δεν είναι τόσο σημαντικοί, αλλά συμπληρώνουν τους κύριους όρους. Αυτοί οι **δευτερεύοντες όροι** μπορεί να είναι: επίθετα, διάφορα επιρρήματα, φράσεις με προθέσεις κ.ά. Οι προτάσεις, έτσι, γίνονται πιο «πλούσιες» και πιο ακριβείς.

Π.χ. *Για μένα λοιπόν τα καφενεία του χωριού μου ήταν μεγάλα λουκούμια με παράθυρα. Τα βράδια του καλοκαιριού μαζεύουν την τουριστική πραμάτεια.*

Οι παραπάνω προτάσεις λέγονται **επαυξημένες.**

5. Σε τρεις μικρές παραγράφους γράφετε μια ιστορία για να τη διαβάσετε στην τάξη. Συμπληρώνετε τις απλές προτάσεις που ακολουθούν με λέξεις από τα συννεφάκια και άλλες δικές σας, ώστε να γίνουν επαυξημένες. Στην πρώτη παράγραφο μπορείτε να μιλήσετε για τον παππού και τη γιαγιά, στη δεύτερη για το σπίτι τους στο χωριό και στην τρίτη για τον σκύλο τους.

Θυμάμαι τον παππού και τη γιαγιά.

Ο παππούς και η γιαγιά με κέρναγαν πορτοκαλάδες και υποβρύχια.

Το σπίτι είχε μια κληματαριά.

Είχαν έναν σκύλο.

Ο σκύλος κι εγώ παίζαμε.

μαλλιαρός
κεφάτος
φιλόξενος
πέτρινος

γύρω
κοντά
συχνά
βιαστικά

τα απογεύματα
στο βάθος
με τον παππού και τη γιαγιά
προς τη θάλασσα

6. α. Περιγράψτε τη φωτογραφία. Πού νομίζετε ότι ζουν οι άνθρωποι που φαίνονται σ' αυτή; Από πού το καταλαβαίνετε; Τι ακριβώς κάνουν;

β. Ποια συναισθήματα νιώθετε όταν κοιτάζετε αυτή τη φωτογραφία;

γ. Μπορείτε να φανταστείτε τι συζητούν τα πρόσωπα που φαίνονται στη φωτογραφία; Γράψτε τους διαλόγους.

7. Η συγγραφέας Φωτεινή Φραγκούλη συγκεντρώνει κείμενα από τα παιδιά της Στ΄ τάξης του σχολείου σας με θέμα: «Ένας χώρος όπου έχω περάσει πολύ καλά ή καθόλου καλά».

Στο δικό σας κείμενο μην ξεχάσετε να πείτε:

- **πού** ήταν ο χώρος / **πώς** ήταν απ' έξω και πώς από μέσα
- **πώς γνωρίσατε** το χώρο αυτό
- **ποιους συναντούσατε** εκεί
- **γιατί πηγαίνατε**
- **πώς νιώθατε** κάθε φορά που βρισκόσασταν εκεί

Χρησιμοποιήστε μερικές **μεταφορές** και **εικόνες** για να περιγράψετε καλύτερα την προσωπική σας διάθεση.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 11-01-04 21:49 Page 19

8. Διαβάζουμε στο κείμενο: «Η πολύτιμη σχέση με τον παππού μου μου **άνοιξε** τον δρόμο μιας ιδιαίτερης αγάπης για τα καφενεία».

Διαβάστε τις προτάσεις που ακολουθούν στην αριστερή στήλη και στη συνέχεια αντιστοιχίστε τες με τις σωστές σημασίες τους, στη δεξιά στήλη. Μπορείτε να σημειώσετε ποιες από τις προτάσεις έχουν κυριολεκτική και ποιες μεταφορική σημασία;

- Πρέπει να ανοίξω έναν τραπεζικό λογαριασμό.
- Άνοιξε την πόρτα.
- Άνοιξε τ' αυτιά σου, να μη σου ξεφύγει τίποτε!
- Η ανακάλυψη αυτή θα ανοίξει νέους δρόμους στην επιστήμη.

→

- Δημιουργώ καινούριες προοπτικές, χαράζω νέα πορεία.
- Δίνω βάση, προσέχω.
- Απελευθερώνω το πέρασμα.
- Ξεκινώ συναλλαγές, αποκτώ δικαίωμα κατάθεσης και ανάληψης χρημάτων.

9. Το κείμενο που ακολουθεί μας πληροφορεί για τα καφενεία ενός άλλου χωριού στη Μυτιλήνη, στην Αγιάσο. Συμπληρώστε όλα τα [ι] που λείπουν.

Στα καφεν__α της Αγιάσου είναι δύσκολο να φύγ__ς ξένος, χωρίς να σε ρωτ__σουν ποιος είσαι και να σε καλέσουν για ένα ούζο. Αυτό όμως είναι συνήθ__α και σε όλα τα άλλα χωριά της Λέσβου. Η βόλτα καταλ__γει σε μεζέδες, ούζα, κεράσματα και γνωριμ__α με όλους τους πελάτες των καφεν__ων, αλλά και με όσους τυχαίνει να περνούν.

Φωτεινή Φραγκούλη, *39 καφενεία και ένα κουρείο*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1999

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:33 Page 20

Με τι θα ασχοληθούμε:

- Πώς περιγράφουμε μια σειρά από πράξεις, π.χ. έθιμα ή κοινωνικά γεγονότα και εκδηλώσεις
- Πώς χρησιμοποιούμε τον ενεστώτα και τον αόριστο
- Πώς κάνουμε μια περίληψη

Καλοκαίρι με δρεπάνι, τσ

Το καλοκαίρι πηγαίνω στο σπίτι του παππού, στη Ρούμελη. Τελευταία μου ανακάλυψη εκεί ήταν ένα παλιό ημερολόγιο. Στην ετικέτα έγραφε: «Μυστικό ημερολόγιο του Θοδωρή και της Μυρσίνης». Ο Θοδωρής και η Μυρσίνη είναι ξαδέρφια της γιαγιάς μου, που σήμερα έχουν πατήσει τα εξήντα. Άνοιξα το «μυστικό» ημερολόγιο και το ρούφηξα σαν γρανίτα λεμόνι

Δευτέρα 1η Ιουνίου, δηλαδή του Θεριστή, 1950

Πρώτη του Θεριστή σήμερα. Ο μπαμπάς λέει ότι θα 'χουμε πολύ καλή σοδειά γιατί έβρεξε πολύ το Μάρτη. Φέτος θα μας πάρει μαζί στο χωράφι να βοηθήσουμε. Γι' αυτό σηκώθηκα από τις 5 το πρωί και γράφω βιαστικά... Ο μπαμπάς ήδη σαμαρώνει και ταΐζει το ζώο. Φωνάζει τον Θοδωρή να φέρει τα δρεπάνια. Η μαμά βάζει ψωμί, ελιές και κρεμύδια στο σακούλι μας. Ανάστα ο Κύριος είναι το σπίτι... Πάω!

Μυρσίνη (Μ.)

1η Ιουνίου, αργά το βράδυ

Νύχτα ακόμη ξεκινήσαμε μαζί και με τους άλλους θεριστές που δουλεύουν στο χωράφι μας. Και αυτοί μαζί με όλη τους την οικογένεια. Αξημέρωτα φτάσαμε στο χωράφι. «Ώρα καλή κι ευλογημένη μας!» είπε η μάνα μου στις άλλες γυναίκες, για ν' αρχίσουν. «Καλά μπερεκέτια!» απάντησαν οι άντρες και μεμιάς, φραπ φριπ, άναψαν τα δρεπάνια στο σταροχώραφό μας. Στην αρχή κοίταζα σαν χαμένος... Οι πιο δυνατοί άντρες, με τα μεγάλα δρεπάνια, δούλευαν στη μέση του χωραφιού. Οι πιο αδύναμοι, με τα μικρά, στις άκρες. «Το σταυρό πρώτα!» φώναξε ο πατέρας. Θέρισαν πρώτα ένα κομμάτι σε σχήμα σταυρού. Για την καλή αρχή, λέει. Μετά τις πρώτες πέντ' έξι χεριές, η μάνα μου πέρασε το δρεπάνι στον ώμο για να ελευθερώσει τα χέρια της, πήρε τα στάχυα, ξεχώρισε τα πιο μακριά και τα 'δεσε. Το πρώτο δεμάτι έτοιμο. Μπήκα κι εγώ στη δουλειά. Με τους πιο αδύναμους τώρα. Του χρόνου ελπίζω στους δυνατούς. Όταν ανέβηκε ο ήλιος για τα καλά, μαζευτήκαμε κάτω από το δέντρο ιδρωμένοι και κατακόκκινοι! Φάγαμε και ήπιαμε και τραγουδήσαμε.

Θοδωρής (Θ.)

25 Ιουνίου

Έλαμπε ολόκληρη η Καλλινίτσα. Φέτος ήταν σειρά της Λαμπρινής να ντυθεί Καλλινίτσα, δηλαδή νύφη για τον Αϊ-Γιάννη τον Κλήδονα. Η Λαμπρινή είναι 12 χρόνων. Μαζευτήκαμε όλο κορίτσια και γυναίκες στο σπίτι της. Την ντύσαμε και τη στολίσαμε. Όταν τη βγάλαμε έξω άρχισαν να της τραγουδούν. Η Καλλινίτσα κράταγε τον τέτζερη με το αμίλητο νερό, που το 'χε φέρει από την πηγή δίχως να βγάλει τσιμουδιά. Πήγαινε μπροστά κι από πίσω ολόκληρη πομπή οι φίλες της. Περπατούσε αργά και ήταν πολύ σοβαρή. Σαν ιέρεια, σαν θεά έμοιαζε. Λες και την ώρα εκείνη γινόταν μάντισσα αληθινή. Τη σεργιανίσαμε σ' όλο το μαχαλά και η κάθε κόρη έβγαζε κάτι δικό της και το 'ριχνε στο

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:33 Page 21

τσουγκράνα και αμίλητο νερό!

δοχείο με το αμίλητο νερό. Άλλη βραχιόλι, άλλη κουμπί, άλλη το χτένι της. Το
βράδυ η μάνα της Λαμπρινής έβγαλε τον τέτζερη με το αμίλητο νερο στον μπαχτσε της.
Εκεί θα έμενε όλο το βράδυ, κάτω από τ' άστρα. Φαίνεται πως τ' άστρα θα το μαγεύουν.
Έπειτα ανάψαμε φωτιές και τις πηδούσαμε και παίζαμε.
Ο μπαμπάς λέει ότι τις φωτιές του Αϊ-Γιαννιού τις ανάβουμε
για να δυναμώσουμε τον ήλιο, που μπαίνει σε άλλη τροχιά μετά τις 21 Ιουνίου, πιο αδύναμη.
Και για να κάνουμε μια καινούργια, καθαρή αρχή, «να φύγει το κακό, να μείνει το καλό», λέει.
Μ.

Πέμπτη 10 Ιουλίου, του Αλωνάρη
Σήμερα πήγα με τον μπαμπά στο αλώνισμα. Ο πατέρας με κάθισε πάνω στο άλογο, για να έχει
βάρος το ζώο και να πιάνει καλύτερα η δοκάνα τα άχυρα. Η δοκάνα είναι ένα επίπεδο ξύλο
με τσακμακόπετρες από κάτω. Αυτές κάνουν τη δουλειά, το ξεχώρισμα του καρπού.
Μόλις μ' έβαλε ο μπαμπάς στο άλογο, ο αλωνάρης έδεσε το σχοινί των αλόγων στον
στρίγερο, στο ξύλο που είναι στημένο στη μέση του αλωνιού. «Άπλωσε!» φώναξε
στ' άλογα ο αλωνάρης, και τους έδωσε μια στα πισινά με τα καμουτσίκια. Παραλίγο
να γκρεμιστώ! Όταν τυλίχτηκε το σχοινί στον στρίγερο, ο αλωνάρης ξαναφώναξε
στ' άλογα «Άλλαξε!», κι αυτά τα καημένα άρχισαν να τρέχουν από την αντίθετη
πλευρά. Εγώ το απολάμβανα πια να τρέχω στην πλάτη του αλόγου και να βλέπω να
πετιούνται τ' άχυρα δεξιά κι αριστερά. Η σοδειά φέτος είναι καλή, λέει ο μπαμπάς.
Θ.

15 Ιουλίου
Χαρά μεγάλη έχω. Θα πάμε φέτος σε ΟΛΑ τα πανηγύρια. 17 Ιουλίου
της Αγίας Μαρίνας, 20 του Προφήτη Ηλία, 26 της Αγίας Παρασκευής
και 28 του Αγίου Παντελεήμονα... Του Αϊ-Λια θ' ανέβουμε στο εκκλησάκι,
στην κορφή του βουνού, με τα πόδια! Θα κοιμηθούμε κάτω από τ' άστρα
και θα πούμε πάλι την ιστορία του προφήτη που κουβαλούσε ένα κουπί
παντού και ρωτούσε τι ήταν αυτό που κουβαλά. Κι όλοι του λέγανε
κουπί. Μα όταν κάποιος του απάντησε ότι είναι ξύλο, δε γνώριζε
δηλαδή τη θάλασσα, τότε έστησε πια το καλύβι του κι έμεινε εκεί
μια ζωή. Την ιστορία αυτή τη λένε κάθε χρόνο, μα κάθε φορά
την ακούω σαν να 'ταν καινούργια.
Μ.

πίνακες του Δ. Γιολδάση

εφημερίδα *Η Καθημερινή*, 27/7/02

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:33 Page 22

1. Διαβάσατε το απόσπασμα από ένα παιδικό ημερολόγιο. Έχετε πολλές άγνωστες λέξεις; Βρείτε τη σημασία τους στο λεξικό. Δείτε, τώρα, αν καταλάβατε το κείμενο απαντώντας στις ερωτήσεις με σωστό (Σ) ή λάθος (Λ).

α. Το παλιό ημερολόγιο το ανακάλυψε η συγγραφέας του κειμένου στο σπίτι του παππού της στη Ρούμελη.		
β. Το ημερολόγιο είναι γραμμένο από δύο παιδιά, τη Μυρσίνη και το Θοδωρή, που ζουν σήμερα στο χωριό.		
γ. Την 1η Ιουνίου ξεκινάει ο θερισμός στα χωράφια και γι' αυτό ονομάζεται πρώτη του θεριστή.		
δ. Το αλώνισμα είναι το ξεχώρισμα του καρπού από τα άχυρα.		
ε. Τα πανηγύρια γίνονται για να γιορταστεί κάποιος άγιος ή αγία και είναι ένα μεγάλο γεγονός για το χωριό.		

Για μεγαλύτερη σιγουριά, εντοπίστε στο κείμενο τα στοιχεία που δικαιολογούν τις απαντήσεις σας.

πίνακας του Δ. Γιολδάση

2. α. Ο θερισμός και το αλώνισμα πιστεύετε ότι γίνονται και στη σημερινή εποχή με τον ίδιο τρόπο που μας περιγράφουν τα παιδιά; Αν όχι, μήπως ξέρετε με τι μέσα γίνονται;

β. Τα έθιμα του χωριού ζωντάνευαν κάθε χρόνο, όπως μαθαίνουμε από το ημερολόγιο των παιδιών. Πιστεύετε ότι το ίδιο ισχύει και στη σημερινή εποχή; Αιτιολογήστε την άποψή σας.

3. α. Το κείμενο μπορεί να χωριστεί σε δύο μεγάλες ενότητες. Η μια θα περιέχει τις αγροτικές δραστηριότητες του χωριού και η άλλη τα έθιμα που γίνονταν κάθε χρόνο στο χωριό. Μπορείτε τώρα να βρείτε ποια μέρη του ημερολογίου ανήκουν στη μία ενότητα και ποια ανήκουν στην άλλη ενότητα;

β. Φτιάξτε ένα σχεδιάγραμμα για κάθε ενότητα του ημερολογίου για να διηγηθείτε και να περιγράψετε στην τάξη σας αυτό που διαβάσατε.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1η:
1 Ιουνίου, 10 Ιουλίου

- ✔ Ποια είναι τα βασικά πρόσωπα, πού γίνονται τα γεγονότα και πότε;
- ✔ Ποιο είναι το σημαντικό γεγονός όπου παίρνουν μέρος οι ήρωες;
- ✔ Ποια ήταν η δουλειά που έπρεπε να κάνουν; Πώς ξεκίνησαν τη δουλειά; Τι έγινε στη συνέχεια;
- ✔ Ποιο ήταν το τέλος;
- ✔ Πώς αισθάνονταν τα πρόσωπα για το γεγονός στο οποίο έλαβαν μέρος;

ΕΝΟΤΗΤΑ 2η:
25 Ιουνίου, 15 Ιουλίου

- ✔ Ποια έθιμα παρουσιάζονται, πότε γίνονται αυτά και πού;
- ✔ Τι περιλαμβάνουν οι εκδηλώσεις στο κάθε έθιμο; Πώς αρχίζει, τι γίνεται στη συνέχεια και πώς τελειώνει;
- ✔ Τι ακριβώς συμβολίζει το κάθε έθιμο και γιατί γίνεται;
- ✔ Πώς αντιδρούν όσοι παρακολουθούν τις εκδηλώσεις του εθίμου ή παίρνουν μέσος σ' αυτές;

γ. Θέλετε να διηγηθείτε και να γράψετε το κείμενό σας με λιγότερα λόγια, περιληπτικά; Γράψτε μια φράση για κάθε ερώτηση. Προσέξτε να συμπεριλάβετε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες.

4. α. Στο κομμάτι «Ὼρα καλή ..... ελπίζω στους δυνατούς», του ίδιου κειμένου, υπογραμμίστε όλα τα ρήματα που βρίσκονται στην οριστική του αορίστου. Φανταστείτε ότι διηγείστε την ιστορία σαν να τη ζούσατε τώρα. Ξαναγράψτε αυτή την παράγραφο βάζοντας τα ρήματα που υπογραμμίσατε στην οριστική ενεστώτα. Τι έχει αλλάξει; Εάν γράφατε στο ημερολόγιό σας, ποιους χρόνους θα χρησιμοποιούσατε; Γιατί;

β. Αν διαβάσατε το κείμενο της Πέμπτης 10 Ιουλίου, θα παρατηρήσατε ότι όλα τα ρήματα βρίσκονται σε χρόνο αόριστο, εκτός από τις φράσεις *«Η δοκάνα είναι ένα επίπεδο ξύλο με τσακμακόπετρες από κάτω. Αυτές κάνουν τη δουλειά, το ξεχώρισμα του καρπού»* όπου χρησιμοποιείται ενεστώτας. Διαβάστε όλη την παράγραφο και εξηγήστε γιατί συμβαίνει αυτό.

5. α. Σίγουρα κι εσείς έχετε ζήσει από κοντά κάποια κοινωνική δραστηριότητα ή εκδήλωση, όπως είναι ο γάμος, η βάφτιση, ένα πανηγύρι κ.ά. Μιλήστε για την εμπειρία σας στους συμμαθητές σας, σε ένα μικρό κείμενο, όπου θα περιγράφετε πώς εξελίχθηκε η εκδήλωση. Ακολουθήστε το σχεδιάγραμμα της πρώτης ενότητας. Μην ξεχάσετε να γράψετε πώς αισθανθήκατε γι' αυτό που ζήσατε.

πίνακας του Δ. Γιολδάση

β. Περιγράψτε στους συμμαθητές σας κάποιο έθιμο που συνηθίζεται να γίνεται κάθε χρόνο στο χωριό σας ή στην πόλη σας ή στην πατρίδα σας. Κατά την περιγραφή σας ακολουθήστε το σχεδιάγραμμα της δεύτερης ενότητας. Στο τέλος θα ήταν ωραίο να διαβάσετε στην τάξη σας τα έθιμα για τα οποία έχετε γράψει και να φτιάξετε «Το μικρό τετράδιο των εθίμων».

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:33 Page 25

6. Βρείτε μέσα στο κείμενο όλες τις λέξεις που έχουν σχέση με τις αγροτικές ασχολίες και με τη ζωή στο χωριό. Αφού τις βρείτε, τοποθετήστε τες στη σωστή κατηγορία:

Ουσιαστικά	Ρήματα

Διαλέξτε πέντε από τις παραπάνω λέξεις και γράψτε μια μικρή ιστορία.

7. Στο κείμενο της 15ης Ιουλίου περιέχονται οι γιορτές κάποιων αγίων. Βρείτε πληροφορίες από τα το βιβλίο των Θρησκευτικών ή από εγκυκλοπαίδειες για τη ζωή των αγίων αυτών. Μπορείτε να βρείτε και κάποιες λαϊκές παραδόσεις που συνδέονται με τις γιορτές. Γράψτε για κάθε άγιο τα κύρια στοιχεία των πληροφοριών που βρήκατε, όπως: όνομα, τόπος καταγωγής, έργα, λόγοι για τους οποίους μαρτύρησε, ποιο ήταν το μαρτύριό του.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:33 Page 26

8. Η Λούλα η Μαστιχούλα πήρε τον λόγο και μας διηγείται αυτοπροσώπως την πορεία της από τα δέντρα της Χίου μέχρι το στόμα μας! Μπέρδεψε όμως τη σειρά στα στάδια παραγωγής της. Βοηθήστε την, βάζοντας στη σωστή σειρά τις παραγράφους:

☐ Ακολουθεί το «κέντημα» του κυρ Σχίνου, με τα «κεντητήρια», για να αρχίσει να «δακρύζει». Χαράζουν, δηλαδή, μικρές τομές στον κορμό και στα κλαδιά του, αρχίζοντας από κάτω προς τα πάνω, μια φορά την εβδομάδα και για πέντε, έξι φορές συνολικά.

☐ Τον Ιούνιο καθαρίζεται και ισοπεδώνεται ένας κυκλικός χώρος κάτω από κάθε μαστιχόδεντρο, το λεγόμενο «τραπέζι». ΄Επειτα, στρώνεται με ειδικό άσπρο χώμα, πάνω στο οποίο θα κυλήσω αργότερα, για να μπορώ να στεγνώσω και να με συλλέγουν ευκολότερα.

☐ Από τον Νοέμβρη, και για όλο σχεδόν τον χειμώνα, αρχίζει η περιποίησή μου από ομάδες πολύ υπομονετικών και άξιων γυναικών: με καθαρίζουν από τα ξένα σώματα, με πλένουν με νερό και σαπούνι και με απλώνουν να στεγνώσω σε μέρος δροσερό και προστατευμένο. ΄Ετσι, λαμπερή και πεντακάθαρη, με παραδίδουν στην `Ενωση Μαστιχοπαραγωγών, για να αρχίσει η επεξεργασία μου.

☐ Τον Σεπτέμβρη, που έχω πλέον... πήξει, αρχίζει το μάζεμά μου, με ειδικά εργαλεία, τα «τιμητήρια». Πρώτα μαζεύουν τις «πίτες», τα μεγάλα κομμάτια μου, τα οποία τοποθετούν σε πλεκτά πανεράκια, τα μαστιχοκάλαθα, ανακατεμένα με ασπρόχωμα. Αργότερα μαζεύουν και τα μικρότερα ψιχουλάκια μου, ένα ένα, ή ξύνουν απαλά το μαστιχόδεντρο και τα σκουπίζουν όλα μαζί από το «τραπέζι» όπου πέφτουν.

☐ Αφού γίνει η διαλογή μου σε ποιότητες, αποφασίζεται πώς θα αξιοποιηθώ, συσκευάζομαι αναλόγως και προωθούμαι στην αγορά. Γίνομαι τσίχλα, με χρησιμοποιούν στη φαρμακευτική, στην οδοντιατρική, στην παρασκευή καλλυντικών και αρωμάτων, στη ζαχαροπλαστική και στην ποτοποιία, ακόμα και στη ζωγραφική και στην υφαντουργία, ως σταθεροποιητή χρωμάτων.

περιοδικό «Ερευνητές», *Η Καθημερινή*, τεύχος 243, 27/9/03 (διασκευή)

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 00:33 Page 27

9. Θέλετε να δώσετε συνοπτικά τα βήματα που οδηγούν τη μαστίχα από το δέντρο στην αγορά; Χρειάζεται μια ονοματική φράση (με ουσιαστικό χωρίς ρήμα) ως τίτλος του κάθε βήματος.

Η πορεία της μαστίχας

1. Καθάρισμα, ισοπέδωση και στρώσιμο με ειδικό άσπρο χώμα.
2. ....
....
3. ....
....
4. ....
....
5. ....
....

10. Παίξτε με τη μαστιχούλα! Γράψτε τη λέξη **«ΜΑΣΤΙΧΟΥΛΑ»** και, κάνοντας συνδυασμούς με τα γράμματα που περιέχονται σ' αυτήν, φτιάξτε άλλες λέξεις.

Για να κάνετε την αρχή, σας δίνονται οι ορισμοί μερικών λέξεων:

- Στηρίζουν τα δόντια: ....
- Τη μασάμε: ....
- Χρησιμοποιείται στη σφεντόνα: ....
- Πιάνουν τα τρόφιμα από την πολυκαιρία: ....

Βρείτε κι άλλες λέξεις χρησιμοποιώντας τα ίδια γράμματα.

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

(κοίταξε πρώτα στη σελίδα 30 τον πίνακα: Διορθώνω το γραπτό μου)

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

1.α. Ποιες είναι οι βασικές πληροφορίες που φροντίζουμε να αναφέρουμε όταν θέλουμε να μιλήσουμε για ένα γεγονός

- Πού συνέβη το γεγονός.
- Πότε συνέβη.
- Ποιοι έχουν σχέση με αυτό.
- Ποια ήταν η αιτία.
- Τι ακριβώς έγινε (με χρονική σειρά).
- Ποια είναι η σημασία και ποιες οι συνέπειες του γεγονότος.
- Ποια είναι τα μέσα, οι τρόποι αντιμετώπισης των συνεπειών.
- Ποια είναι τα συμπεράσματα που βγαίνουν.

1.β. Πώς περιγράφουμε μια σειρά πράξεων που επαναλαμβάνονται, π.χ. έθιμα ή κοινωνικά γεγονότα και εκδηλώσεις

- Ποια είναι η διαδικασία, πότε γίνεται και πού.
- Ποιοι συμμετέχουν και πώς.
- Ποια είναι τα στάδια, οι διαδοχικές φάσεις (γεγονότα-πράξεις με τη σειρά που συμβαίνουν).
- Τι ακριβώς συμβαίνει σε κάθε στάδιο και γιατί γίνεται.
- Πώς τελειώνει η διαδικασία.
- Πώς αντιδρούν όσοι παρακολουθούν ή παίρνουν μέρος.

2. Πώς περιγράφουμε ένα χώρο που γνωρίσαμε

- Πού ήταν αυτός ο χώρος.
- Πώς ήταν απ' έξω και πώς από μέσα.
- Ποιος ήταν ο λόγος που μας έκανε να αγαπήσουμε ή απλώς να γνωρίσουμε τον χώρο αυτό.
- Ποιους συναντούσαμε και τι κάναμε εκεί.
- Τι σκεφτόμασταν και πώς νιώθαμε κάθε φορά που βρισκόμασταν εκεί.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 11-01-04 21:49 Page 29

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Κωστής Παλαμάς, *Στον κήπο* (σελ.18)
- Οδυσσέας Ελύτης, *Ο ήλιος ο ηλιάτορας* (σελ.16)
- Ελένη Χωρεάνθη, *Η Ασπρούδα* (σελ.34)
- Αίσωπος, *Οι ψαράδες που έπιασαν μια πέτρα* (σελ.141)
- Νίκος Καζαντζάκης, *Ο γιος* (σελ. 155)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- Κλιάφα Μαρούλα, *Ένα δέντρο στην αυλή μας*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα,1985
- Παπαδιαμάντης Αλέξανδρος, *Διηγήματα για παιδιά και νέους*, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα, 2002
- Τόλκιν Τζον Ρόναλντ Ρούελ, *Ο αγρότης ο Τζάιλς απ' το χωριό*, μετάφρ. Ε. Χατζηθανάση, εκδ. Αίολος, Αθήνα, 2002
- Τσουκαλά Δανάη, *Μύθοι και θρύλοι από τα νησιά μας*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1995
- Φακίνου Ευγενία, *Ελληνικό Πανόραμα*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1995

- *Μπέιμπ, το ζωηρό γουρουνάκι*, Κρις Νουνάν, 1995
- *Ο ψύλλος*, Δημήτρης Σπύρου, 1989
- *Τα δελφινάκια του Αμβρακικού*, Ντίνος Δημόπουλος, 1993
- *Το δέντρο που πληγώναμε*, Δήμος Αβδελιώδης, 1986

- *Μέσα σ' αυτή τη βάρκα*, στίχοι, μουσική Μ. Χατζιδάκις
- *Σαράντα γιδοπρόβατα*, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Λ. Πλάτωνος
- *Το ποτάμι*, μουσική Μ. Χατζιδάκις (ορχηστρικό)
- *Του μικρού Βοριά*, στίχοι Ο. Ελύτη, μουσική Μ. Θεοδωράκης
- *Τριαντάφυλλο*, στίχοι Φ. Γκ. Λόρκα, μετάφραση Α. Σολωμός, μουσική Μ. Χατζιδάκις

- Κέντρο Γαία, Όθωνος 100, Κηφισιά, Αθήνα
- Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Κυδαθηναίων 17, Πλάκα, Αθήνα
- Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Γουλανδρή, Λεβίδου 13, Κηφισιά, Αθήνα

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- www.greenpeace.gr
- www.helmepajunior.gr
- www.wwf.gr

Διορθώνω το γραπτό μου

Κάθε φορά που γράφω ένα κείμενο το ξαναδιαβάζω. Προσέχω όλα τα παρακάτω και διορθώνω όσα χρειάζονται. (Μπορεί να χρειαστεί να ξαναγράψω κάποια μέρη του κειμένου μου.)

1. Ποιος ήταν ο σκοπός μου; Τον πέτυχα; (*Συμβουλευτείτε τα σημεία που προτείνονται για ανάπτυξη στην* **εκφώνηση της εργασίας παραγωγής γραπτού λόγου** *κάθε φορά και τους* **επαναληπτικούς πίνακες** *στο τέλος της κάθε ενότητας.*)
2. Οργάνωσα το γραπτό μου σε παραγράφους;
3. Πώς είναι η ορθογραφία; Χρησιμοποίησα το λεξικό μου;
4. Χρησιμοποίησα σωστά τις τελείες και τα κόμματα;
5. Χρησιμοποίησα πολλές διαφορετικές λέξεις ή έχω επαναλάβει συχνά τις ίδιες λέξεις;
6. Τι μου άρεσε περισσότερο απ' όσα έγραψα;
7. Τι θα μπορούσα να έχω γράψει καλύτερα; Πώς μπορώ να το γράψω τώρα;
8. Τι θα μπορούσα να γράψω ακόμα; Τι θα μπορούσα να αφαιρέσω;
9. Θα καταλάβουν το κείμενο οι συμμαθητές μου;
10. Ποια σημεία θα τους αρέσουν περισσότερο και ποια λιγότερο;
11. Πώς είναι η εμφάνιση του γραπτού μου; Είναι καθαρό και καλογραμμένο; Μπορεί να το διαβάσει κανείς εύκολα;

Ενότητα 8

Χριστούγεννα

Κάλαντα των Χριστουγέννων

Καλήν εσπέραν, άρχοντες, κι αν είν' ο ορισμός σας,
Χριστού τη θεία γέννηση να πω στ' αρχοντικό σας.
Χριστός γεννάται σήμερον εν Βηθλεέμ τη πόλει,
οι ουρανοί αγάλλονται, χαίρει η φύσις όλη.
Κόλιαντα*, μέλιαντα*, τρεις χιλιάδες πρόβατα
και πεντακόσια γίδια, κι ο πιστικός* που τα 'βοσκε άξιος και παλικάρι.
Τα μέτραγε, τα σιούραγε*, του λείπουν πεντακόσια.
Κόλιαντα, μπάμπω*, κόλιαντα του πιστικού κουλούρα
κι εμένα κολιαντίνα* να βόσκω τα κατσίκια
στου Λάζαρου το λόγκο* στο μέγα το χωράφι και στο μικρό τ' αμπέλι.
Κόλιαντα γυρεύουμε κι αν μας δίνουν παίρνουμε
κι αν μας δείρουν φέ 'ομε!...

παραδοσιακά κάλαντα

* κόλιαντα: κάλαντα
* μέλιαντα: γλυκίσματα των Χριστουγέννων
* πιστικός: βοσκός
* σιούραγε: έβαζε στη σειρά παίζοντας σουραύλι (φλογέρα)
* μπάμπω: γριά, γιαγιά
* κολιαντίνα: το κέρασμα που δίνουν στα παιδιά για τα κάλαντα

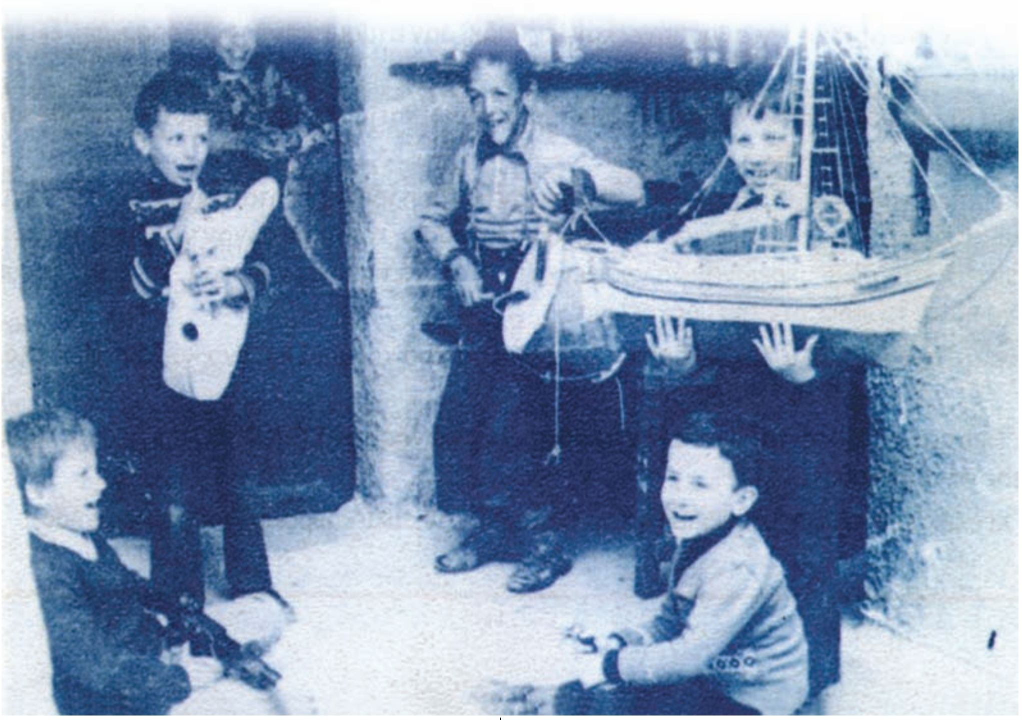

1. Αυτά που μόλις διαβάσατε είναι τα κάλαντα που τραγουδούν την ημέρα των Χριστουγέννων σε κάποιες περιοχές της Ηπείρου.

Τα κάλαντα από την Ήπειρο μοιάζουν με τα κάλαντα που εσείς γνωρίζετε; Μπορείτε να κάνετε μια μικρή έρευνα και να βρείτε κάλαντα και από άλλους τόπους της Ελλάδας.

Τα Χριστούγεννα του υπολογιστή

Το λογιστικό κέντρο ήταν άδειο και βουβό. Οι μηχανές σταμάτησαν γι' απόψε. Ο υπολογιστής ASTRA 5603 αισθανόταν πολύ κουρασμένος. Μήνες τώρα δεν είχε σταματήσει να δουλεύει. Οι υπάλληλοι τον τροφοδοτούσαν με προγράμματα κι εκείνος σκοτωνόταν να τα βγάλει πέρα.

Επιτέλους ήρθαν τα Χριστούγεννα. Για λίγες μέρες ήθελε κι εκείνος να ηρεμήσει, να ξεκουράσει την καλωδιακή καρδιά του. Τώρα που σταμάτησαν να δουλεύουν τα κουμπιά και τα πλήκτρα του, αχ, ένιωθε μια χαλάρωση σ' όλο του το ...κορμί.

Η κυρία Ασημίνα, η καθαρίστρια, μπήκε μέσα κρατώντας με το ένα χέρι τον κουβά και τη σκούπα και με το άλλο το αγοράκι της.

— Κάθισε κάπου, Χαράλαμπε, αλλά ήσυχα, έτσι; Μην αγγίζεις τους υπολογιστές και κάνεις καμιά ζημιά, καήκαμε. Ναι, καλό μου; Εγώ θα τελειώσω τη δουλειά μου και θα πάμε σπίτι.

Το παιδί θαύμαζε τα μηχανήματα και τους προσωπικούς υπολογιστές πάνω στα γραφεία των υπαλλήλων. Η αίθουσα ήταν ψυχρή και η παρουσία τους έδινε την εντύπωση ενός εξωγήινου τοπίου... Μόνο ένα δεντράκι χριστουγεννιάτικο αναβόσβηνε τα φώτα του και θύμιζε σ' εκείνη την παγερή αίθουσα τη μεγάλη γιορτή. Ο Χαραλάμπης έτρεχε από το ένα μηχάνημα στο άλλο.

— Τι κάνει αυτός; Τι κάνει εκείνος; ρωτούσε τη μητέρα του, λες και ήταν ειδική να του απαντήσει.

— Να σου πω την αλήθεια, δεν ξέρω, κούνησε εκείνη το κεφάλι της. Αυτόν εδώ τον έχω ακούσει να κάνει γκρρρ, γκρ, κρι, γκρ, κρακ. Αυτός εδώ κάνει σαν να τον πνίγουν. Αυτός με τα κόκκινα φωτάκια είναι ο πιο αστείος. Αναβοσβήνει και ξεφυσάει σαν ατμομηχανή. Φςς, σσσσ, φς, έκανε η μαμά κωμικά.

— Να τον χαϊδέψω λιγάκι; Τι θα πάθει; ρώτησε το παιδί και με τα χεράκια του ακούμπησε τον ASTRA 5603. Τρυφερά...

Ο κομπιούτερ ρίγησε. Πρώτη φορά τον άγγιζαν με τόση τρυφερότητα. Κανείς δεν του έδειχνε τέτοιο ενδιαφέρον. Όλοι στέκονταν μπροστά του αδιάφοροι, τον μπούκωναν με τρυπητά καρτελάκια και δισκέτες και τον υποχρέωναν να γράφει κατεβατά, να τυπώνει νούμερα, να κάνει προσθέσεις. Μόνο να κάνει τούμπες δεν τον υποχρέωναν.

— Εσύ μ' αρέσεις πολύ, του ψιθύρισε. Έχεις γυαλιστερά κουμπιά και ένα κόκκινο φως στο κούτελο.

— Έχω πολλά προσόντα. Αυτό είναι αλήθεια, συμφώνησε ο ASTRA 5603. Μα φυσικά το παιδί δεν μπόρεσε να τον ακούσει.

— Κι έχεις κι ένα ύφος! συνέχισε ο Χαραλάμπης. Σαν πολύ κουρασμένος μου φαίνεσαι!

Τα καλώδια τρεμόπαιζαν στην καρδιά του υπολογιστή και ήταν έτοιμα να σπάσουν από συγκίνηση. Ήθελε να πει στο παιδί ότι, ναι, ήταν πολύ κουρασμένος και ότι βαρέθηκε να κάνει εκατομμύρια προσθέσεις στο λεπτό, ότι βαρέθηκε να τακτοποιεί στη μνήμη του όλα όσα του αποθήκευσαν οι άνθρωποι.

Ο Χαραλάμπης κάθισε στην καρέκλα του Ντίνου, του χειριστή, και έβγαλε από την τσέπη του ένα πακετάκι από ασημόχαρτο.

— Θες λίγο σκαλτσούνι; πρότεινε στον ASTRA 5603. Η μαμά μου το έφτιαξε. Έκοψε ένα κομματάκι σκαλτσούνι και το έδωσε στον υπολογιστή, προσέχοντας να μην τον δει η μαμά του. Φάε, επέμενε το παιδί. Είναι ωραίο, και ας είναι νηστίσιμο. Τώρα δεν έχω τίποτ' άλλο να σου δώσω. Νηστεύουμε. Κατάλαβες; Το βράδυ, μετά την εκκλησία θα φάμε πολλές λιχουδιές. Αχ, μωρέ, να μην έχεις πόδια να σε πάρω και εσένα μαζί μου να ψάλουμε μαζί!

Αφού έφαγε το σκαλτσούνι του ο Χαραλάμπης κι αφού... ζαχάρωσε τον κομπιούτερ, πήρε ένα άσπρο χαρτί από το διπλανό γραφείο και ζωγράφισε μια εκκλησία, ένα ψηλό καμπαναριό, μια φάτνη, πρόβατα και βόδια. Ζωγράφισε ένα αστέρι, μια Παναγιά με μαντίλα να κρατάει στην αγκαλιά της το μωρό. Έκανε κι άλλες ζωγραφιές με χριστουγεννιάτικα δέντρα και αγγελάκια και τις έριξε στην ειδική θήκη για τις δισκέτες.

— Να τα φυλάξεις τα σχέδιά μου, τον παρακάλεσε. Ακούς; Εγώ για σένα τα σχεδίασα.

Ο υπολογιστής χαμογέλασε και με τα κουμπιά του και με τα φωτάκια του. Εδώ είχε κλείσει στη μνήμη του ένα πλήθος πληροφορίες που δεν τον ενδιέφεραν και τις χριστουγεννιάτικες ζωγραφιές του παιδιού δε θα κρατούσε; Τρεις ώρες πέρασαν με τη συντροφιά του Χαραλάμπη.

Όταν έφυγαν, έκλεισαν καλά καλά την πόρτα και το κέντρο έμεινε και πάλι βουβό. Μόνο το χριστουγεννιάτικο δεντράκι συνέχισε ν' αναβοσβήνει τα φωτάκια του. Η καρδιά όμως του ASTRA 5603 είχε πάθει μεγάλη ζημιά. Τα πάντα είχαν σπάσει μέσα του κι έγιναν μια μαλακιά μάζα. Κι ύστερα... Ε, ύστερα άρχισε να δουλεύει μόνος του, για το κέφι του. Δεν έκανε θόρυβο, ούτε φσςς, ούτε ήχους ηλεκτρονικούς, γκρ, γρ, γρρρ, αλλά έβγαζε από μέσα του κάτι σαν μουσική, μια μουσική που έμοιαζε με χριστουγεννιάτικο τραγούδι. Ένα αστέρι που ξενυχτούσε έξω από το παράθυρο του λογιστικού κέντρου τον είδε να φεγγοβολάει και να δείχνει στην οθόνη του ένα ανθρώπινο πρόσωπο, τρυφερό και βασανισμένο.

Όταν οι υπάλληλοι, μετά τις γιορτές, ξαναγύρισαν στο γραφείο, μπροστά στον ASTRA 5603 ήταν τυπωμένο ένα βουναλάκι με παιδικά σχέδια. Μια φάτνη, μια Παναγιά με τη μαντίλα και το Χριστό, πρόβατα και βόδια και ένα σωρό αστέρια. Ο Ντίνος, ο χειριστής, νόμισε ότι του έκαναν φάρσα.

— Βρε παιδιά, τι γίνεται εδώ; Ο κομπιούτερ μου τύπωσε μια φάτνη. Πλάκα μού κάνετε; Πάω να τον αγγίξω και κολλάω. Είναι πασπαλισμένος με ζάχαρη, σαν να έτρωγε σκαλτσούνι! Βρε, περίεργα πράγματα που συμβαίνουν!

Επειδή ο Ντίνος ήταν πάντα πρόσχαρος και γελαστός, οι συνάδελφοί του νόμισαν ότι αστειευόταν, όπως συνήθως. Χαμογέλασαν μ' αυτά που έλεγε και συνέχισαν τη δουλειά τους.

Αγγελική Βαρελλά, *Με ευχές, φλουριά και αγάπη*, εκδ. Περίπλους, Αθήνα, 2000 (διασκευή)

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Τι έκανε την καρδιά του υπολογιστή να ραγίσει; Τι του συνέβη για πρώτη φορά;

β. Με ποιους τρόπους κατάφερε ο Χαραλάμπης να συγκινήσει τον υπολογιστή;

γ. Ο Ντίνος και ο Χαραλάμπης δεν αντιμετωπίζουν τον υπολογιστή με τον ίδιο τρόπο. Υπάρχει μια διαφορά. Ποια είναι αυτή;

2. Ο Χαραλάμπης με τις χριστουγεννιάτικες κάρτες-ζωγραφιές του κατάφερε να «δώσει» καρδιά στον υπολογιστή. Άλλωστε, τα Χριστούγεννα συνηθίζουμε να ανταλλάσσουμε κάρτες με ευχές για να εκφράσουμε τα συναισθήματά μας.

Μπορείτε και εσείς να φτιάξετε τις δικές σας **κάρτες** και να τις στείλετε σε αγαπημένα σας πρόσωπα, π.χ. στον δάσκαλο ή στη δασκάλα σας, στον παππού ή στη γιαγιά σας, στον φίλο ή στη φίλη σας. Δεν ξεχνάμε ότι αλλιώς γράφουμε στον δάσκαλο ή στη δασκάλα μας (είμαστε πιο τυπικοί και έχουμε πιο επίσημο ύφος), αλλιώς στον παππού ή στη γιαγιά μας (είμαστε πιο φιλικοί, δείχνοντας όμως τον σεβασμό μας) και αλλιώς στον φίλο ή στη φίλη μας (έχουμε φιλικό και απλό ύφος).

Εμείς σας δίνουμε μερικούς τρόπους για να αρχίσετε και για να τελειώσετε την κάρτα σας. Εσείς διαλέξτε ποιος είναι ο πιο σωστός για την κάθε περίπτωση!

- Σεβαστέ/ή μου...
- Φίλε/η μου...
- Αγαπημένε/η μου...
- Αξιότιμε/η...
- Καλέ/ή μου...
- Κύριε/α...

- Με σεβασμό...
- Σε φιλώ...
- Με τιμή...
- Σας φιλώ...
- Με εκτίμηση...

Το φλουρί του φτωχού

Το πρώτο φλουρί της βασιλόπιτας που μου έπεσε βγήκε μοιρασμένο. Ήταν αληθινό φλουρί, γιατί ο πατέρας μου τον καιρό εκείνο συνήθιζε να βάζει στη βασιλόπιτα του σπιτιού μας μια χρυσή αγγλική λίρα.

Πώς έρχονται τα πράματα καμιά φορά!

Ο πατέρας μου, όρθιος μπροστά στο αγιοβασιλιάτικο τραπέζι, έκοβε την πίτα, ονοματίζοντας κάθε κομμάτι ξεχωριστά, πριν κατεβάσει το μεγάλο μαχαίρι του ψωμιού. Αφού έκοψε το κομμάτι του σπιτιού, των αγίων, το δικό του και της μητέρας μου, πριν αρχίσει τα κομμάτια των παιδιών σταμάτησε, σαν να θυμήθηκε κάτι.

— Ξεχάσαμε, είπε, το κομμάτι του φτωχού. Αυτό έπρεπε να 'ρθει ύστερ' από τους αγίους. Ας είναι όμως. Θα το κόψω τώρα κι ύστερα θ' αρχίσω τα κομμάτια των παιδιών. Πρώτα ο φτωχός.

Κατέβασε το μαχαίρι και είπε:

— Του φτωχού.

Έπειτα θα ερχόταν το δικό μου κομμάτι, που ήμουν ο μεγαλύτερος από τα παιδιά.

Καθώς τραβούσε όμως το κομμάτι του φτωχού, το χρυσό φλουρί κύλησε στο τραπεζομάντιλο. Το κόψιμο της πίτας σταμάτησε. Κοιτάζαμε ο ένας τον άλλο κι ο πατέρας όλους μας.

— Ποιανού είναι τώρα το φλουρί; είπε η μητέρα μου. Του φτωχού ή του Πέτρου; Εγώ λέω πως είναι του Πέτρου.

Η καημένη η μητέρα! Το είχε καημό να πέσει σ' εμένα.

— Ούτε του φτωχού είναι, είπε ο πατέρας μου, ούτε του Πέτρου. Το σωστό σωστό. Το φλουρί μοιράστηκε. Ήταν ανάμεσα στα δυο κομμάτια. Καθώς τα χώρισα με το μαχαίρι, έπεσε κάτω. Το μισό λοιπόν είναι του φτωχού, το μισό του Πέτρου.

— Και τι θα γίνει τώρα; ρώτησε στενοχωρημένη η μητέρα μου.

Τι θα γίνει; συλλογιζόμαστε κι εμείς.

— Μην πονοκεφαλιάζετε, είπε ο πατέρας. Άνοιξε το πορτοφολάκι του, έβγαλε από μέσα δυο μισές χρυσές λίρες και τις ακούμπησε στο τραπέζι. Να τι θα γίνει. Αυτή φυλάξτε τη, να τη δώσετε στον πρώτο ζητιάνο που θα χτυπήσει την πόρτα μας. Είναι η τύχη του. Η άλλη μισή είναι του Πέτρου.

Και μου την έδωσε.

— Καλορίζικη! Και του χρόνου παιδί μου! Είσαι ευχαριστημένος;

Ήμουν και με το παραπάνω.

— Θα του τη δώσω εγώ με το χέρι μου, είπα.

Γελούσαμε όλοι με την παράξενη τύχη μου. Τ' άλλα παιδιά με πείραζαν: «Ο σύντροφος του φτωχού». Μονάχα ο πατέρας μου δε γελούσε. Εκείνος με τράβηξε κοντά του, με φίλησε και μου είπε:

— Μπράβο σου! Είσαι καλό παιδί.

Το άλλο πρωί, μόλις ξυπνήσαμε, χτύπησε η πόρτα. Κάτι μου έλεγε πως ήταν ο ζητιάνος, που έφτανε βιαστικός να πάρει το μερίδιό του.

Έτρεξα στην πόρτα με τη μισή λίρα. Ήταν ένας γέρος φτωχός, με κάτασπρη γενειάδα, γερτός από τα χρόνια, και τρέμοντας από το κρύο μουρμούριζε ευχές.

— Πάρε, παππού, του είπα.

Ο γέρος το έφερε κοντά στα μάτια του για να το κοιτάξει καλύτερα. Δεν μπορούσε να πιστέψει πως κρατούσε χρυσάφι στα χέρια του — τον καιρό εκείνο που όλοι έδιναν στους φτωχούς δίλεπτα και μονόλεπτα.

— Τι είναι αυτό, παιδάκι μου; με ρώτησε.

— Μισή λίρα είναι, παππού, του είπα. Πάρε την. Δική σου είναι.

Ο καημένος δεν ήθελε να το πιστέψει.

— Μήπως έκανες λάθος, παιδάκι μου; Για ρώτησε τους γονείς σου.

Του εξήγησα με τι τρόπο είχαμε μοιραστεί το φλουρί της βασιλόπιτας. Ο γέρος έτρεμε από τη χαρά του. Σήκωσε ψηλά τα μάτια και είπε:

— Ο Θεός είναι μεγάλος! Να ζήσεις, παιδάκι μου, και να σε χαίρονται οι γονιοί σου. Και ο Θεός να σ' αξιώσει να 'χεις πάντα όλα τα καλά και να τα μοιράζεις με τους φτωχούς και τους αδικημένους. Την ευχή μου να 'χεις!

Μου έδωσε την ευχή του, σήκωσε πάλι ψηλά κατά τον ουρανό τα μάτια και κατέβηκε με το ραβδί του τη σκάλα.

Παύλος Νιρβάνας, *Πρωτοχρονιάτικα διηγήματα Ελλήνων συγγραφέων*,
εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1990

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 05:00 Page 37

1. Διαβάστε προσεκτικά το διήγημα και απαντήστε στις ερωτήσεις:

α. Πώς νομίζετε ότι ένιωσε ο Πέτρος μόλις έκοψαν τη βασιλόπιτα και είδε ότι το φλουρί μοιράστηκε στα δύο;

β. Πώς σας φάνηκε η λύση που έδωσε ο πατέρας του Πέτρου στο πρόβλημα με τη λίρα; Πώς θα τον χαρακτηρίζατε;

γ. Τι να ένιωσε ο ζητιάνος όταν ο Πέτρος τού έδωσε τη μισή λίρα;

2. Προετοιμάστε μια **δραματοποίηση** με αφορμή το διήγημα του Παύλου Νιρβάνα. Μπορείτε να την παρουσιάσετε στη χριστουγεννιάτικη γιορτή του σχολείου σας. Για να γίνει όμως αυτό, χρειάζεται να δουλέψετε το κείμενο. Συμβουλευτείτε τις οδηγίες στην ενότητα της 17ης Νοέμβρη (α΄ τεύχος, σελ. 74). Καλή επιτυχία!

Ξέρετε γιατί κάνουμε βασιλόπιτες την Πρωτοχρονιά; Πόσο παλιό είναι αυτό το έθιμο; Διαβάστε την παρακάτω ιστορία και θα μάθετε!

Η ιστορία της βασιλόπιτας

Η ιστορία συνέβη πριν από 1.500 χρόνια περίπου στην πόλη Καισάρεια της Καππαδοκίας, στη Μικρά Ασία.

Ο Μέγας Βασίλειος ήταν δεσπότης της Καισάρειας και ζούσε αρμονικά με τους συνανθρώπους του.

Κάποια μέρα όμως ο βασιλιάς Ουάλης, τύραννος της περιοχής, ζήτησε να του δοθούν όλοι οι θησαυροί της Καισάρειας, αλλιώς θα πολιορκούσε την πόλη, για να την κατακτήσει. Ο Μέγας Βασίλειος ολόκληρη τη νύχτα προσευχόταν να σώσει ο Θεός την πόλη. Ξημέρωσε η νέα μέρα και ο βασιλιάς αποφασισμένος περικύκλωσε αμέσως την Καισάρεια με τον στρατό του. Μπήκε με την ακολουθία του και ζήτησε να δει τον δεσπότη.

Με θράσος και θυμό ο αδίστακτος βασιλιάς απαίτησε το χρυσάφι της πόλης. Ο Μέγας Βασίλειος απάντησε ότι οι άνθρωποι της πόλης του δεν είχαν τίποτε άλλο πέρα από πείνα και φτώχεια. Ο στρατηγός με το που άκουσε αυτά τα λόγια θύμωσε ακόμα περισσότερο και άρχισε να απειλεί το Μέγα Βασίλειο ότι θα τον εξορίσει πολύ μακριά από την πατρίδα του. Οι χριστιανοί της Καισάρειας αγαπούσαν πολύ τον δεσπότη τους και θέλησαν να τον βοηθήσουν. Μάζεψαν λοιπόν από τα σπίτια τους ό,τι χρυσαφικά είχαν και του τα πρόσφεραν, ώστε δίνοντάς τα στον σκληρό βασιλιά να σωθούν. Στο μεταξύ ο ανυπόμονος Ουάλης διέταξε αμέσως τον στρατό του να επιτεθεί στον φτωχό λαό της πόλης.

Ο Μέγας Βασίλειος, που ήθελε να προστατέψει την πόλη του, προσευχήθηκε και μετά παρουσίασε στον βασιλιά ό,τι χρυσαφικά είχε μαζέψει μέσα σε ένα σεντούκι. Τη στιγμή όμως που ο βασιλιάς πήγε να ανοίξει το σεντούκι και να αρπάξει τους θησαυρούς, έγινε το θαύμα! `Ολοι οι συγκεντρωμένοι είδαν μια λάμψη και αμέσως μετά έναν λαμπρό καβαλάρη να ορμάει με τον στρατό του επάνω στον σκληρό Ουάλη και τους δικούς του. Σε ελάχιστο χρόνο ο κακός βασιλιάς και οι δικοί του αφανίστηκαν. Ο λαμπρός καβαλάρης ήταν ο `Αγιος Μερκούριος και στρατιώτες του οι άγγελοι.

´Ετσι σώθηκε η πόλη της Καισάρειας. Τότε όμως ο δεσπότης της, ο Μέγας Βασίλειος, βρέθηκε σε δύσκολη θέση!

Θα έπρεπε να μοιράσει τα χρυσαφικά στους κατοίκους της πόλης και η μοιρασιά να είναι δίκαιη, δηλαδή να πάρει ο καθένας ό,τι ήταν δικό του. Αυτό ήταν πολύ δύσκολο. Προσευχήθηκε λοιπόν ο Μέγας Βασίλειος και ο Θεός τον φώτισε τι να κάνει. Κάλεσε τους διακόνους και τους βοηθούς του και τους είπε να ζυμώσουν ψωμάκια, όπου μέσα στο καθένα ψωμάκι θα έβαζαν και λίγα χρυσαφικά. ´Οταν αυτά ετοιμάστηκαν, τα μοίρασε σαν ευλογία στους κατοίκους της πόλης της Καισάρειας. Στην αρχή όλοι παραξενεύτηκαν, μα η έκπληξή τους ήταν ακόμη μεγαλύτερη όταν κάθε οικογένεια έκοβε το ψωμάκι αυτό κι έβρισκε μέσα χρυσαφικά. `Ηταν λοιπόν ένα ξεχωριστό ψωμάκι, η βασιλόπιτα. ´Εφερνε στους ανθρώπους χαρά κι ευλογία μαζί. Από τότε φτιάχνουμε κι εμείς τη βασιλόπιτα με το φλουρί μέσα, την πρώτη μέρα του χρόνου, τη μέρα του Αγίου Βασιλείου.

Η βασιλόπιτα, αγιοβασιλιάτικο έθιμο πολλών αιώνων, μεταφέρεται από γενιά σε γενιά, για να μας θυμίζει την αγάπη και την καλοσύνη αυτού του άγιου ανθρώπου.

Μιχάλης Κ. Τσώλης, *Γιορτές της Ρωμιοσύνης*, εκδ. Αθήνα, 1980

1. α. Πιστεύετε ότι ο Μέγας Βασίλειος, για τον οποίο μόλις διαβάσατε, έχει κάποια σχέση με τον Αϊ-Βασίλη που έρχεται με το έλκηθρό του κάθε παραμονή Πρωτοχρονιάς και μας μοιράζει δώρα; Χωριστείτε σε ομάδες και βρείτε πληροφορίες στην εγκυκλοπαίδεια στα λήμματα «Μέγας Βασίλειος» και «Αϊ-Βασίλης». Γράψτε ένα **άρθρο** με τα αποτελέσματα της εργασίας σας και δημοσιεύστε το στο χριστουγεννιάτικο τεύχος της εφημερίδας του σχολείου. Βάλτε τίτλο και υπότιτλο στο κείμενό σας με μεγαλύτερα γράμματα. Συνεχίστε με μικρότερα γράμματα και σε στήλες, γράφοντας τα σημαντικότερα σημεία από τις πληροφορίες που μαζέψατε.

β. Θα μπορούσατε να κάνετε την ίδια έρευνα και για άλλα έθιμα πρωτοχρονιάτικα ή χριστουγεννιάτικα. Εμείς σας δίνουμε μερικές ιδέες: Μπορείτε να ψάξετε για τα κάλαντα, για το χριστουγεννιάτικο δέντρο, για τους καλικάντζαρους.

Κάλαντα των Φώτων

Σήμερα είν' τα Φώτα και οι Φωτισμοί
εορτή μεγάλη και αγιασμοί.
Κάτω στον Ιορδάνη τον ποταμό
κάθεται η κυρά μας η Παναγιά
με τα θυμιατούρια στα δάχτυλα
και τον Αϊ-Γιάννη παρακαλεί.
—Άγιε μου Γιάννη και Βαπτιστή,
βάπτισε το γιο μου το μονογενή.
—Πώς θες να βαφτίσω Θεού παιδί;
Αύριο θ' ανέβω στους ουρανούς
να καταπατήσω τα είδωλα
να καταθυμιάσω τους ουρανούς
και να κατέβω στον ποταμό
για να βαπτίσω Σε τον Χριστό.
Ουρανός εσκίστη
Ιησούς Χριστός βαπτίστη.

Ιωάννα Β. Σέργη, *Να τα πούμε; Παραδοσιακά κάλαντα*, εκδ. Φιλιππότη, Αθήνα, 1999

1. Διαβάσατε τα κάλαντα που τραγουδούν την ημέρα των Φώτων στην Ικαρία. Μοιάζουν με τα κάλαντα που εσείς γνωρίζετε; Στον τόπο σας πώς γιορτάζουν τα Θεοφάνια; Τι συμβολίζει ο αγιασμός των νερών εκείνη την ημέρα;

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Κωστής Παλαμάς, *Ένας Θεός* (σελ. 163)
- Ειρήνη Μάρρα, *Τα Χριστούγεννα του Τα Κι Κο* (σελ. 164)
- *Μοραΐτικα κάλαντα* (σελ. 169)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- *Διηγήματα ξένων συγγραφέων για τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά* (ανθολογία), εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1989
- *Διηγήματα Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς, Φώτων* (ανθολόγηση Χ. Σακελλαρίου), εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1985
- *Ελληνικά διηγήματα Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς* (ανθολόγηση Μ. Κοντολέων – Γ. Γρηγοριάδου-Σουρέλη), εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1998

- Ντίκενς Κάρολος, *Χριστουγεννιάτικες ιστορίες*, μετάφρ. Μ. Αγγελίδου, εκδ. Νάρκισσος, Αθήνα, 2002
- Παπαδιαμάντης Αλέξανδρος, *Χριστουγεννιάτικα διηγήματα*, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα, 1995
- *Τα παιδιά του κόσμου γιορτάζουν*, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη σε συνεργασία με τη UNICEF, 1999

- *Αϊ-Βασίλης ο θαλασσινός*, Βασίλης Ντούρος, 1988
- *Μια υπέροχη ζωή*, Φρανκ Κάπρα, 1946
- *Οποπομόζ*, Ένζο Ντ' Αλό, 2003
- *Χριστουγεννιάτικος εφιάλτης*, Χένρι Σέλινκ, 1993

- *Βυζαντινοί Ύμνοι Χριστουγέννων*
- *Ελληνικά κάλαντα*, Δόμνα Σαμίου
- *Κάλαντα Δωδεκαήμερου*
- *Κάλαντα Δωδεκαήμερου - Σας τα 'παν άλλοι*
- *Παιδικά Χριστούγεννα*, Παιδική Χορωδία Σπύρου Λάμπρου
- *Χριστούγεννα μαζί*, Παιδική Χορωδία Σπύρου Λάμπρου

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- www.christmasinathens.gr
- www.pe.sch.gr/paidiki-pinakothiki/xristougenna

Ενότητα 9

Συσκευές Συσκευές Συσκευές Συσκευές

Λιλιπούπολη

Στη βιομηχανική πλευρά του Πόρτο*Λίλι
ένα μόνο μηχάνημα θα δεις
Σιδερομάσας είναι το όνομά του
το ξακουστό στα πέρατα της γης.

Μάσα, Σιδερομάσα, μάσα, Σιδερομάσα,
μάσα δυνατά πετρέλαιο, βενζίνα, κοκ* και ορυκτά
και βγάζε, βγάζε, βγάζε απανωτές κονσέρβες,
σαγιονάρες,
τσίχλες ευωδιαστές, σαμπρέλες, ζελατίνες και νάιλον
κλωστές
και ό,τι άλλο θέλουν οι καταναλωτές.

Είσαι της επιστήμης το καμάρι,
είσαι της τεχνικής ο Παρθενών
και σε ζητωκραυγάζουν μ' ένα στόμα
οι τεχνοκράτες όλων των χωρών.

Μάσα, Σιδερομάσα, μάσα, Σιδερομάσα,
μάσα δυνατά πετρέλαιο, βενζίνα, κοκ και ορυκτά
και βγάζε, βγάζε, βγάζε απανωτές νάιλον σακούλες,
σκόνες χρωματιστές, φορμάικες, λεκάνες και βάρκες
φουσκωτές
και ό,τι άλλο θέλουν οι καταναλωτές.

Μαριανίνα Κριεζή

---

* πόρτο: λιμάνι
* κοκ: προϊόν που χρησιμοποιείται ως καύσιμο

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς δίνουμε οδηγίες***
- ***Πότε χρησιμοποιούμε στις οδηγίες μας προστακτική και πότε υποτακτική***
- ***Πώς γράφονται οι καταλήξεις της προστακτικής***

Οδηγίες χρήσης καφετιέρας

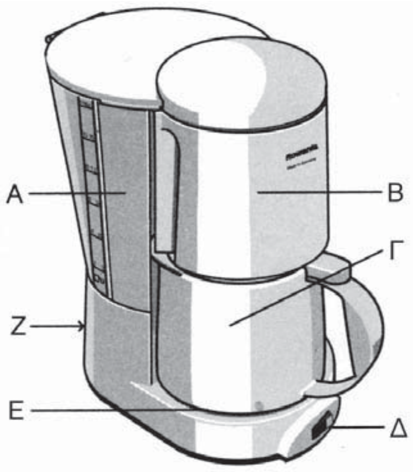

Διαβάστε προσεκτικά τις οδηγίες πριν από τη χρήση και κρατήστε τες για να τις συμβουλεύεστε. Παρακαλούμε να πάρετε υπόψη σας τις οδηγίες ασφαλείας.

Περιγραφή

Α. Δοχείο νερού με καπάκι. Β. Θήκη φίλτρου. Γ. Κανάτα με καπάκι που επιτρέπει το πέρασμα του καφέ. Δ. Φωτεινός διακόπτης λειτουργίας. Ε. Βάση. Ζ. Χώρος καλωδίου

Υποδείξεις ασφαλείας

- Μετά τη χρήση βγάζετε πάντα τη συσκευή από την πρίζα.
- Αποφύγετε κάθε επαφή με το βραστό νερό.
- Μην ξεπερνάτε ποτέ την ανώτατη ποσότητα νερού.
- Μη γεμίζετε ποτέ με άλλα υγρά το δοχείο νερού.
- Μη βάζετε την κανάτα πάνω σε μάτι κουζίνας.
- Μην καθαρίζετε ποτέ τη συσκευή βάζοντάς την κάτω από νερό βρύσης.
- Μη βυθίζετε την κανάτα σε νερό.
- Μην καθαρίζετε τη συσκευή με αιχμηρά αντικείμενα.
- Αν αντιληφθείτε βλάβη, μην επιχειρήσετε να την επισκευάσετε μόνοι σας.

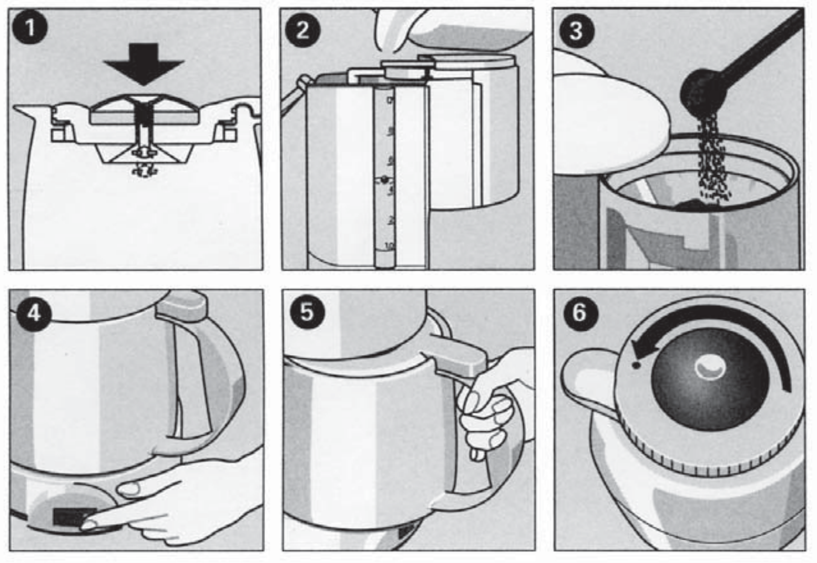

Πρώτη χρήση

Πριν από την πρώτη παρασκευή καφέ, λειτουργήστε τη συσκευή σας δύο φορές, προσθέτοντας μόνο νερό. Μεταξύ των δυο λειτουργιών, αφήστε την καφετιέρα να κρυώσει για πέντε λεπτά. Θυμηθείτε ότι το καπάκι πρέπει να τοποθετηθεί πάνω στην κανάτα και ανοίγει αυτόματα, όταν βγάλετε την κανάτα από τη βάση της (εικ. 1).

Προετοιμασία του καφέ

- Βάλτε την ποσότητα κρύου νερού που επιθυμείτε στο δοχείο (εικ. 2). Η μεγαλύτερη δυνατή ποσότητα γεμίσματος (8 φλιτζάνια) δεν πρέπει να ξεπεραστεί.
- Τοποθετήστε την κανάτα σωστά κάτω από τη θήκη του φίλτρου της καφετιέρας. Εάν δεν τοποθετηθεί σωστά, ο καφές θα ξεχειλίσει.
- Τοποθετήστε αλεσμένο καφέ φίλτρου στη θήκη φίλτρου (εικ. 3).
- Περιστρέψτε τη θήκη και κλείστε την. Τώρα μπορείτε να βάλετε την καφετιέρα σε λειτουργία (εικ. 4).
- Μετά την παρασκευή του καφέ, βγάλτε την κανάτα (εικ. 5).
- Για να σερβίρετε τον καφέ, περιστρέφετε το καπάκι της κανάτας (εικ. 6).

Καθάρισμα και συντήρηση

Αφαιρέστε το φίλτρο και πλύνετέ το στο χέρι. Το εσωτερικό της κανάτας πρέπει να καθαρίζεται με μια μαλακή βούρτσα και να ξεπλένεται με ζεστό νερό. Ξεβγάλτε το καπάκι, βάζοντάς το κάτω από τη βρύση. Καθαρίζετε την εξωτερική επιφάνεια της καφετιέρας με υγρό πανί.

1. Οι περισσότερες συσκευές συνοδεύονται από οδηγίες χρήσης. Σε τι χρησιμεύουν κατά τη γνώμη σας;

2. Ένας συγγενής σας αγόρασε καινούργια καφετιέρα και ετοιμάζεται να τη χρησιμοποιήσει για πρώτη φορά χωρίς να έχει διαβάσει τις οδηγίες χρήσης. Εσείς όμως, που τις έχετε διαβάσει, τον διακόπτετε κάθε φορά που κάνει λάθος, εξηγώντας του ποιος είναι ο σωστός τρόπος χρήσης:

- Αφού βγάλει την καφετιέρα από το κουτί της, τη βάζει κατευθείαν σε λειτουργία προσθέτοντας νερό και καφέ.
- Γεμίζει την καφετιέρα με δέκα φλιτζάνια νερό, για να ετοιμάσει καφέ για όλους τους φίλους του.
- Αφού σερβίρει τον καφέ, αφήνει την καφετιέρα στην πρίζα.
- Βυθίζει την καφετιέρα σε νερό για να την πλύνει.

3. Σε ένα κείμενο οδηγιών χρήσης υπάρχουν συνήθως:

- περιγραφή της συσκευής
- υποδείξεις ασφαλείας
- οδηγίες για την πρώτη φορά που θα χρησιμοποιηθεί η συσκευή
- αναλυτικές οδηγίες για τον τρόπο λειτουργίας
- συμβουλές για τη συντήρηση της συσκευής και, αν χρειάζεται, για το καθάρισμά της

Βρείτε τις βασικές οδηγίες χρήσης για μια άλλη συσκευή και συγκρίνετε με τις οδηγίες της καφετιέρας. Ποιες διαφορές βρίσκετε;

4. Οι οδηγίες χρήσης κατευθύνουν το χρήστη μιας συσκευής, τον καθοδηγούν πώς να τη χρησιμοποιήσει με σωστό και ασφαλή τρόπο. Κάποιες οδηγίες είναι υποχρεωτικές, δείχνουν **πώς πρέπει να χρησιμοποιηθεί η συσκευή.** Τέτοια οδηγία στο κείμενο είναι:

- ***Βγάλτε*** *την καφετιέρα από την πρίζα μετά την παρασκευή του καφέ.*

Στις περιπτώσεις αυτές η έγκλιση που ταιριάζει είναι η **προστακτική**.

Βρείτε στις οδηγίες χρήσης της καφετιέρας παραδείγματα προστακτικής.

5. Παρατηρήστε με πόσους διαφορετικούς τρόπους μπορούμε να δώσουμε την ίδια οδηγία:

- ***αποφύγετε*** *κάθε επαφή με το βραστό νερό*
- ***να αποφύγετε*** *κάθε επαφή με το βραστό νερό*
- ***αποφεύγουμε*** *κάθε επαφή με το βραστό νερό*

Μετατρέψτε την παρακάτω οδηγία με τον ίδιο τρόπο:

- *μετά τη χρήση* ***βγάζετε*** *τη συσκευή από την πρίζα*
- ....
- ....
- ....

6. Ένας συγγενής σας που έχει κατάστημα τροφίμων και ψιλικών ζητάει τη βοήθειά σας. Θέλει να ετοιμάσει μικρές επιγραφές με οδηγίες για τους πελάτες, αλλά δε θυμάται την ορθογραφία μερικών ρημάτων. Μπορείτε να τον βοηθήσετε συμπληρώνοντας τα γράμματα που λείπουν;

Παρακαλούμε, αφ....στε τις τσάντες σας στο ταμείο

Ζυγ....στε μόνοι σας τα φρούτα

Προτιμ....στε το κατάστημά μας για τις αγορές σας: είμαστε οι καλύτεροι!

Παρακαλούμε, σταθ....τε στην ουρά για τα τυριά

Εκτιμ....στε μόνοι σας την ποιότητα του λαδιού μας! Μετρ....στε την οξύτητά του με τον νέο μετρητή οξύτητας!

Μείνατε ευχαριστημένοι από τις υπηρεσίες μας; Απαντ....στε στο ερωτηματολόγιό μας, ξ....στε και βρ....τε τον τυχερό αριθμό! Κερδ....στε πλούσια δώρα!

7. Χωριστείτε σε ζευγάρια «πελάτης – πωλητής». Σκεφτείτε τον διάλογο και δραματοποιήστε τον.

(Πελάτης) Αγοράσατε μια φωτογραφική μηχανή και μόλις αρχίσατε να τη χρησιμοποιείτε, παρουσίασε κάποιο πρόβλημα και δε λειτουργεί. Πηγαίνετε, λοιπόν, στο κατάστημα και ζητάτε να την επισκευάσουν ή να σας δώσουν μια καινούρια. Φυσικά, έχετε μαζί σας και την εγγύηση της συσκευής και είστε προετοιμασμένοι να απαντήσετε στις ερωτήσεις του υπαλλήλου, εξηγώντας του ότι ακολουθήσατε πιστά τις οδηγίες χρήσης.

(Πελάτης) Στο κατάστημα έρχεται ένας πελάτης, ο οποίος αγόρασε μια φωτογραφική μηχανή που δε λειτουργεί. Ποιες ερωτήσεις θα του κάνετε για να βεβαιωθείτε ότι ακολούθησε πιστά τις οδηγίες χρήσης;

Από το χαλκό στο γυαλί

Στα πρώτα καλώδια τηλεφώνου χρησιμοποιούσαν χάλκινα σύρματα προστατευμένα από γυαλί. Τα σιδερένια σύρματα χρησιμοποιούνταν σε εναέριες γραμμές. Σήμερα οι περισσότερες τηλεφωνικές γραμμές λειτουργούν με καλώδια οπτικών ινών. Αντί για μεταλλικά σύρματα που μεταφέρουν ηλεκτρικά σήματα, αυτά τα καλώδια περιέχουν μικρές, διάφανες γυάλινες ίνες, καθεμιά από τις οποίες μεταφέρει ένα φωτεινό σήμα. Τα ηλεκτρικά σήματα που προέρχονται από ένα τηλέφωνο μετατρέπονται σε φωτεινούς παλμούς (ψηφιακά σήματα) από μια συσκευή λέιζερ. Τα ψηφιακά σήματα είναι κατάλληλα για διαβίβαση πληροφοριών, γιατί επηρεάζονται ελάχιστα από τυχόν παράσιτα. Τα φωτεινά σήματα μετατρέπονται σε ηλεκτρικά στην άλλη άκρη της τηλεφωνικής γραμμής. Τα καλώδια οπτικών ινών μεταφέρουν τεράστιο όγκο πληροφοριών, αφού κάθε γυάλινη ίνα μπορεί να εξυπηρετήσει χιλιάδες κλήσεις ταυτόχρονα.

8. Το κείμενο που διαβάσατε παρουσιάζει την εξέλιξη των τηλεφωνικών καλωδίων. Χωριστείτε σε ομάδες και συγκεντρώστε ανάλογες πληροφορίες και εικόνες από την εγκυκλοπαίδεια για διαφορετικές συσκευές (ραδιόφωνο, τηλεόραση, ψυγείο) που έχουν εξελιχθεί με την ανάπτυξη της τεχνολογίας. Φροντίστε το κείμενό σας να μην ξεπερνάει τις 150 με 200 λέξεις και να περιέχει τα σημαντικότερα σημεία των πληροφοριών που βρήκατε. Φροντίστε, επίσης, να είναι κατανοητό από τους συμμαθητές σας. Κάθε ομάδα θα παρουσιάσει την εργασία της στην τάξη.

Πρέπει:

- να δείξετε την εξέλιξη κάθε συσκευής
- να κολλήσετε σε χαρτόνια τις εικόνες που έχετε συγκεντρώσει
- να συμπληρώσετε από κάτω τις πληροφορίες που βρήκατε
- να ζωγραφίσετε τις συσκευές αυτές,όπως φαντάζεστε ότι θα είναι στο μέλλον

9. Μια εταιρεία ηλεκτρικών ειδών θέλει να πληροφορήσει τους πελάτες της ότι αναλαμβάνει επισκευές συσκευών. Μπορείτε να βοηθήσετε συμπληρώνοντας τα κενά της ανακοίνωσης με λέξεις από το συννεφάκι που ακολουθεί;

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας ανακοινώσουμε ότι η εταιρεία μας διαθέτει.. και εκτελεί δωρεάν .... σε .... που έχουν πρόβλημα, αν καλύπτονται από τη σχετική .... Αν μια συσκευή παρουσιάσει ...., ο πελάτης μπορεί να τη φέρει στην εταιρεία μας μαζί με την απόδειξη αγοράς. Σε περίπτωση που η συσκευή εμφανίσει .... που δεν επισκευάζεται, τότε φροντίζουμε άμεσα για την .... της. Σας υπενθυμίζουμε ότι η εγγύηση δεν καλύπτει προβλήματα λόγω κακής .... ή όταν ο πελάτης δεν ακολούθησε πιστά τις .... χρήσης. Τέλος, μην ξεχνάτε ότι η εταιρεία μας διαθέτει γνήσια.......................... για τις πιο πολλές ηλεκτρικές συσκευές που κυκλοφορούν στο εμπόριο.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

ανταλλακτικά, συσκευές,
επισκευές, οδηγίες, βλάβη, εγγύηση,
εκπαιδευμένο, προσωπικό,
αντικατάσταση, φθορά,
λειτουργίας

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς δίνουμε πληροφορίες και οδηγίες για να χρησιμοποιήσουμε το διαδίκτυο***
- ***Πώς χρησιμοποιούμε τις εξαρτημένες προτάσεις που εισάγονται με το «να»***

Πάμε μια βόλτα στον Γουέμπι;

http://www.junior.gr/

Το junior.gr είναι και καλός φίλος του Γουέμπι και απίθανο site. Εδώ μαθαίνετε για όλες τις παραστάσεις και τις εκδηλώσεις που σας ταιριάζουν (σε πολλές απ' αυτές θα έχετε και έκπτωση επειδή επισκεφτήκατε το site) και ενημερώνεστε για παιχνιδότοπους, κλόουν και ανιματέρ. Επίσης παίρνετε ιδέες για δραστηριότητες εντός σπιτιού (βαρεμάρα τέλος), για τη διοργάνωση των πιο πετυχημένων πάρτι και λαβαίνετε μέρος σε διαγωνισμούς. Θέλετε κι άλλα; Έχει διασκεδαστικά παραμύθια (διαβάστε τον *Παπουτσωμένο κάκτο* και θα καταλάβετε) και ανέκδοτα, γρίφους και αινίγματα, συνταγές και πολλά άλλα που θ' ανακαλύψετε μόνοι σας! Φροντίστε μόνο να πάρετε το ειδικό Surf-tificate, το πτυχίο καλής δικτυακής πλοήγησης.

http://www.mathitis.gr/

Για να μπείτε στο «Μαθητή» πρέπει να πατήσετε το ειδικό κουμπί που βρίσκεται στο κάτω μέρος της οθόνης (κάτω αριστερά). Αν το κάνετε, θα βρείτε ένα μαθητικό περιοδικό που εκδίδεται στην όμορφη Θεσσαλονίκη, αλλά κυκλοφορεί σε όλη την Ελλάδα. Γνωρίστε τα πράσινα πλασματάκια Μους-Μους, διασκεδάστε με τα ανέκδοτα του Κους-Κους, φτιάξτε το παζλ και γενικά περάστε καλά! Επιλέγοντας τα παιχνίδια μην παραλείψετε να ζωγραφίσετε! Ναι, στην οθόνη του υπολογιστή, με το ειδικό μολύβι που θα βρείτε! Έχει πλάκα!

http://www.imeakia.gr/

Μ' ένα κλικ στην παραπάνω ηλεκτρονική διεύθυνση σας καλωσορίζουν τα ΙΜΕάκια. Ποια είναι αυτά; Μα, οι μικροί φίλοι του ΙΜΕ, δηλαδή του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού. Ξεναγοί σας στην περιπέτεια θα είναι ο Ιάσονας, η μικρή του αδερφή Δανάη και ο Φρίξος, ο δαιμόνιος και σκανταλιάρης γάτος της Δανάης. Σε ρόλους γκεστ σταρ εμφανίζονται ο θείος Περικλής, η γοητευτική του φίλη Άρτεμις, ο Λέων Πανουργίδης, ο Ηρακλής και ο Έκτορας, ο πανέξυπνος σκύλος του Λέοντα (ο οποίος βαριέται εύκολα, τι να κάνουμε;), ο Τρύφωνας Πολυξερίδης και τα ρομπότ του, η Αθηνά και ο Τηλέμαχος.

http://www.netkids.gr

Με πολλά παιχνίδια, αφιερώματα, ψυχαγωγικά θέματα, συνεντεύξεις και με βοηθήματα για τα μαθήματα του σχολείου, στο netkids δε θα βαρεθείτε ούτε λεπτό! Σας λέμε μόνο ότι μπορείτε να γελάσετε με τις περιπέτειες του Αρχαιούλη, να κάνετε σέρφιγκ με τον Άγιο Βασίλη, να βοηθήσετε το νάνο πειρατή να βγάλει τα παιχνίδια από τη θάλασσα και να συναρμολογήσετε τον Πομ-Πομ.

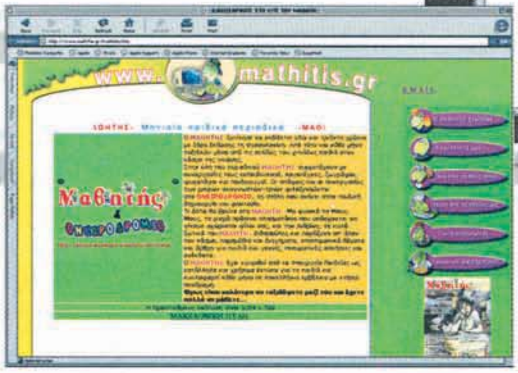

Εδώ θα βρείτε, επίσης, φανταστικές ηλεκτρονικές κάρτες για να κάνετε έκπληξη στους φίλους σας και θα μάθετε πολλά πράγματα για την αστρονομία, τη γεωγραφία και το ζωικό βασίλειο.

Ο Γουέμπι είναι ένα πλάσμα που σας ξεναγεί στο διαδίκτυο και σας μαθαίνει ένα σωρό πράγματα για να σουλατσάρετε με άνεση και ασφάλεια στα απέραντα ηλεκτρονικά τοπία του, τα οποία είναι κατάσπαρτα με πολλές και ενδιαφέρουσες ηλεκτρονικές διευθύνσεις. Απ' αυτές εμείς επιλέξαμε μερικές μόνο, τις οποίες και σας προτείνουμε ανεπιφύλακτα.

της **Παρασκευής Καλαμπάκα**

http://family.go.com

Εδώ θ' ανακαλύψετε ιδέες για νέες περιπέτειες, εντός και εκτός σπιτιού, φανταστικά παιχνίδια, πεντανόστιμες συνταγές (για να μπορείτε να βοηθάτε και στην κουζίνα όποτε χρειαστεί), χαρτοκοπτική, κατασκευές, θέματα διακόσμησης, κηπουρικής, ή για το πώς θα διοργανώσετε το τέλειο πάρτι!

http://www.asprilexi.com

Το μικρό ξωτικό σάς εξηγεί κάθε μέρα και από μία διαφορετική άσπρη λέξη (ξέξασπρη). Αν το ακολουθήσετε στις σελίδες του site, θα σας ταξιδέψει παίζοντας στην ελληνική γλώσσα. Πάντως, αν δεν έχετε όρεξη για κάτι τέτοιο, μπορείτε να επιλέξετε κάποιο από τα πολλά και ενδιαφέροντα παιχνίδια που φιλοξενεί (στην κρεμάλα φροντίστε να μην ξυπνήσετε τον κύριο που κοιμάται, γιατί θα μπήξει τις φωνές).

http://spaceplace.jpl.nasa.gov

Ονομάζεται «The Space Place», είναι το διαστημικό εργαστήριο της NASA και θα σας ξετρελάνει. Είναι ό,τι πρέπει για όσους «πετάνε στο Διάστημα», αλλά και για όσους έχουν πολλή φαντασία. Επισκεφτείτε το και θ' ανακαλύψετε τα πάντα για το Διάστημα. Επίσης, θα μάθετε να κατασκευάζετε, με απλά υλικά, άβακες και του κόσμου τις μηχανές.

περιοδικό «Ερευνητές», *Η Καθημερινή*, τεύχος 245, 18/10/03

1. Βρείτε στο λεξικό και συζητήστε μέσα στην τάξη τη σημασία των παρακάτω λέξεων, που έχουν σχέση με τη λειτουργία των ηλεκτρονικών υπολογιστών:

διαδίκτυο, ιστοσελίδα, ηλεκτρονική διεύθυνση,

(δικτυακή) πλοήγηση, υπολογιστής,

σκληρός δίσκος, οθόνη, ηχείο, «ποντίκι»,

ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια, πληκτρολογώ

2. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Τι προσφέρει το junior.gr σ' αυτούς που θα το επισκεφτούν;

β. Σε ποια ιστοσελίδα σάς δίνεται η δυνατότητα να ζωγραφίσετε;

γ. Πού μπορούμε να πάρουμε πληροφορίες για θέματα αστρονομίας, γεωγραφίας και ζωολογίας;

δ. Σας ενδιαφέρει να διοργανώσετε σωστά ένα πάρτι. Πού μπορείτε να βρείτε ιδέες γι' αυτό;

3. α. Το άρθρο συνοδεύεται από μερικά **εικονίδια**. Τι δείχνουν; Μπορείτε να βρείτε σε ποια από τις ιστοσελίδες που περιγράφονται στο άρθρο αντιστοιχεί το κάθε εικονίδιο;

β. Νομίζετε πως οι **πληροφορίες** που μας δίνει το άρθρο γι' αυτές τις ιστοσελίδες είναι αρκετές; Τι άλλο θα θέλατε να μάθετε; Συγκεντρώστε και σημειώστε τις ιδέες σας για να τις χρησιμοποιήσετε στη γραπτή δραστηριότητα 6.

4. Η αρθρογράφος μάς δίνει μερικά προσωπικά της σχόλια, και μάλιστα με φιλικό και παιχνιδιάρικο τρόπο, αφού οι αναγνώστες της εφημερίδας είναι κυρίως παιδιά.

Για παράδειγμα, λέει: *Ναι, στην οθόνη του υπολογιστή, με το ειδικό μολύβι που θα βρείτε! Έχει πλάκα!*

Προσπαθήστε να βρείτε στο κείμενο και άλλες τέτοιες φράσεις.

Στα κείμενα που διαβάσατε υπάρχουν **τελικές** προτάσεις.

Θυμηθείτε ότι:

- Οι **τελικές προτάσεις** απαντούν στην ερώτηση «για ποιο σκοπό;» και αρχίζουν με τους τελικούς συνδέσμους **για να, να**.

  π.χ. *Ο Γουέμπι σάς ξενάγησε στο διαδίκτυο και σας έμαθε ένα σωρό πράγματα **για να** σουλατσάρετε με άνεση και ασφάλεια στα απέραντα ηλεκτρονικά τοπία του.*

- Προσοχή! Υπάρχουν προτάσεις που αρχίζουν κι αυτές με το «να», αλλά έχουν ρόλο αντικειμένου. Συμπληρώνουν ρήματα όπως: *θέλω, μπορώ, προτιμώ* κ.ά.

Για να μην τις μπερδεύετε με τις τελικές, να ξέρετε ότι στις τελικές προτάσεις ο τελικός σύνδεσμος «να» μπορεί να αντικατασταθεί με το «για να».

π.χ. *Θα έρθει στο σπίτι **να / για να** γράψουμε στον υπολογιστή την εργασία μας.*

5. Βρείτε στο παρακάτω απόσπασμα τις προτάσεις που αρχίζουν με το «να» και αποτελούν συμπλήρωμα του ρήματος (έχουν ρόλο αντικειμένου):

ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Και τώρα σχολεία www...

Αρχίζει από «www» και είναι το... σήμα κατατεθέν της ταυτότητας που έχουν σήμερα στο διαδίκτυο περισσότερα από 1.000 σχολεία της χώρας. Οι μαθητές Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων μπορούν πια όχι μόνο να επικοινωνούν με συμμαθητές τους από απομακρυσμένα μέρη της Ελλάδας, αλλά και να βάζουν την προσωπική τους σφραγίδα στην επίσημη σελίδα του σχολείου τους.

Το 6ο Γυμνάσιο Σερρών είναι από τα πρώτα σχολεία που συνδέθηκαν με το ίντερνετ και έφτιαξαν τη δική τους σελίδα στο δίκτυο. Η αρχή έγινε το 1995 κι όπως θυμάται ο κ. Βαγγέλης Γκιμπερίτης, καθηγητής Πληροφορικής, ο οποίος και είχε την πρωτοβουλία, «όταν πήρα την εταιρεία για να μας συνδέσει με ρώτησαν "τι είναι αυτό, σχολείο;". Δεν το πίστευαν τότε, σήμερα, όμως, έχει προχωρήσει πολύ».

Και νηπιαγωγεία

Και επειδή η εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες πρέπει να ξεκινάει από μικρή ηλικία, τα παιδιά του Νηπιαγωγείου στο Μεγαπλάτανο Πέλλας και στους Κουνάβους Ηρακλείου Κρήτης είπαν να κάνουν την αρχή με το διαδίκτυο. «Η αφορμή δόθηκε πριν από δύομισι χρόνια μέσα από τη συμμετοχή μας στο πρόγραμμα Comenius», λέει ο κ. Δημήτρης Αποστολάκης, εκπαιδευτικός στο Νηπιαγωγείο Κουνάβων Ηρακλείου, ο οποίος τονίζει πως «τα παιδιά ανταποκρίνονται με ενθουσιασμό στην προσπάθεια αυτή.

Υπάρχει μάλιστα η σκέψη να φιλοξενηθούν στην ηλεκτρονική σελίδα και εργασίες ή ζωγραφιές των ίδιων των παιδιών».

εφημερίδα *Τα Νέα*, 28/2/00

6. Δημιουργήσατε τη δική σας σχολική ιστοσελίδα στο διαδίκτυο και ανυπομονείτε να την παρουσιάσετε!

Γράφετε ένα άρθρο με 150 περίπου λέξεις για μια παιδική εφημερίδα, όπου παρουσιάζετε αναλυτικά τις δυνατότητες της ιστοσελίδας σας (μπορείτε να πάρετε ιδέες από αυτά που προτείνατε στη δραστηριότητα 3.β.).

Θυμηθείτε να:

- βρείτε έναν πετυχημένο τίτλο για την ιστοσελίδα σας
- βάλετε έναν **κεντρικό τίτλο** στο άρθρο που θα «τραβήξει» την προσοχή των αναγνωστών
- οργανώσετε το κείμενό σας σε στήλες
- μιλάτε με **φιλικό και παιχνιδιάρικο τρόπο**, που θα πείθει κάποιον να επισκεφτεί την ιστοσελίδα σας και θα κάνει πιο ευχάριστη την παρουσίασή σας
- βρείτε τις κατάλληλες φωτογραφίες που θα πλαισιώσουν το άρθρο σας

7.α. Στο άρθρο με τον Γουέμπι συναντάμε κάποιες ξένες λέξεις, όπως: site (σάιτ), ανιματέρ, σέρφιγκ, μόντεμ. Ξέρετε τι σημαίνουν; Ποια είναι η αντίστοιχη ελληνική λέξη;

β. Ανακαλύψτε την κρυμμένη φράση που ξεκινάει από το «Για να».

Για — να
σταλεί
απεσταλμένα
μήνυμα
δευτερόλεπτα
χρειάζονται
μια
πληκτρολογώ
ιστοσελίδα
σύστημα
διαδίκτυο
πραγματοποιούν
η
θα
οθόνη
κουμπί
υπολογιστή
ένα
ηλεκτρονικού
πλοήγησης
μερικά
το
από
εγκαθιστώ
ταχυδρομείου
εξερχόμενα
κάρτα
προγράμματος
διεύθυνση

γ. Στο κείμενο που ακολουθεί λείπουν μερικά [ο]. Συμπληρώστε και τονίστε τις λέξεις, όπου χρειάζεται:

Με μεράκι και φαντασία, που μεταφράζ__νται σε πρ__τ__τυπα γραφικά με πολλά χρ__ματα, είναι φτιαγμένες οι περισσ τερες σελίδες τ__ν σχολεί__ν, καθεμιά από τις οποίες έχει και άλλη άποψη. Πληκτρ__λ__γ__ντας κανείς τη διεύθυνση μπορεί να βρει φ__τ__γραφίες του σχολείου και της περι__χής , τα ονόματα των διδασκ__ντ__ν, τις δραστηρι__τητες που έγιναν και θα γίνουν. Επιπλέ__ν, με τον τρόπο αυτό οι μαθητές έχουν ακόμη ένα χρήσιμο εργαλεί__ για την καθημερινή σχολική ζ__ή.

εφημερίδα *Τα Νέα*, 28/2/00

Με τι θα ασχοληθούμε:

- **Πώς φτιάχνουμε μια αφήγηση**
- **Ποια πρόσωπα και ποιους χρόνους χρησιμοποιούμε στην αφήγηση**

Το μηχάνημα

Το έφεραν ένα πρωί στο κτίριο που ήταν τα γραφεία μας και το τοποθέτησαν κοντά στη σκάλα του τρίτου ορόφου.

Ο Γιάννης ο καφετζής, σαν από ένστικτο, κατάλαβε την απειλή. Έμεινε με τον δίσκο μετέωρο να κοιτά φιλύποπτα τον εχθρό. Η λειτουργία του ήταν απλή. Κανόνιζες μ' έναν διακόπτη το ποτό που ήθελες, έριχνες ένα δίφραγκο και περίμενες να γεμίσει το πλαστικό ποτήρι.

Ο Γιάννης συνέχισε ν' ανεβαίνει σκεφτικός. Στο κατέβασμα βρήκε το μηχάνημα τριγυρισμένο απ' τους πρώτους θαυμαστές. Χωρίς να χάσει καιρό, πήγε να παραπονεθεί στον προσωπάρχη. Ο προσωπάρχης τού εξήγησε ότι το μηχάνημα εξυπηρετούσε. Η δουλειά θα μοιραζόταν. Έπρεπε να συμβιώσουν.

«Δε φαντάζομαι να μου κάνει μεγάλη ζημιά το μηχάνημα» προσπάθησε να πείσει τον εαυτό του ο Γιάννης. «Γιατί να σηκώνεται ο κόσμος απ' τα γραφεία και να πηγαίνει να προσκυνά; Άλλωστε το μηχάνημα δεν ξέρει να χαμογελά».

Άρχισε να πυκνώνει τις βόλτες, να γίνεται πιο σβέλτος και χαμογελαστός, ώστε να προλαβαίνει να τους εξυπηρετεί, προτού επιθυμήσουν κάτι παγωμένο και πάνε στο μηχάνημα. Αλλά παρ' όλα αυτά, όταν κάτι έλειπε από το δίσκο του, οι δυσαρεστημένοι δεν περίμεναν να τους το φέρει! Έσπευδαν στο μασίνι. Ξέχασα να σας πω ότι έτσι το λέγανε χαϊδευτικά «μασίνι».

Ο Γιάννης αναγκάστηκε ν' αλλάξει τακτική. Άρχισε μία άνευ προηγουμένου συκοφαντική δυσφήμιση κατά του εχθρού του. Η πρώτη διάδοση, που έβαλε σε κυκλοφορία, έλεγε ότι το μηχάνημα τρώει τα κέρματα. Αυτό αναχαίτισε για κάμποσο τα κύματα των πιστών. Αποδείχτηκε όμως τελικά ότι κάτι τέτοιο γινόταν πολύ σπάνια για να το πάρει κανείς σοβαρά υπόψη. Τα συνθήματα «ανα-

κατεύει την πορτοκαλάδα με τον καφέ» και «ρίχνει σκουριά στο κακάο» δεν έπιασαν καθόλου, κι ας ξενύχτησε ο Γιάννης για να τα σοφιστεί.

Το μηχάνημα του έγινε εφιάλτης. Οι σκάλες τού φαίνονταν ατελείωτες. Τα γνώριμα πρόσωπα των γραφείων, μάσκες εχθρικές. Κάθε φορά που περνούσε μπροστά απ' το μασίνι, το 'βλεπε με το μάτι να λάμπει θριαμβικά, τη σχισμή του να χαμογελά. Ο ακέραιος χαρακτήρας του λύγισε.

Άρχισε να ρίχνει κρυφά στη σχισμή του μηχανήματος δίφραγκα που τα στράβωνε στο πεζούλι του καφενείου. Το μηχάνημα χάλαγε βέβαια, αλλά οι δούλοι του έσπευδαν να το διορθώσουν.

«Μα γιατί; συλλογιζόταν. Γιατί;» Τον έπνιγε το δίκιο.

«Τόσα χρόνια να ιδρώνεις, να τρέχεις, να λες την πρώτη καλημέρα, να χαμογελάς και να 'ρχεται ξαφνικά ένα μασίνι να σου τρώει το ψωμί; Άτιμο πράμα!»

Ώσπου μια μέρα πήρε τη μεγάλη απόφαση: Το μεσημέρι του Σαββάτου, όταν θα 'φευγε ο κόσμος, θα 'μενε στα γραφεία και θα κανόνιζε τους λογαριασμούς του με το μηχάνημα. Θα του 'κοβε τις χοντρές, μαύρες αρτηρίες! Θα 'σβηνε το απαίσιο κίτρινο μάτι! Θα ξεβίδωνε τα σωθικά του! Θα ανάδευε τα σπλάχνα του! Θα 'βρισκε την καρδιά του! Και θα 'δινε εκεί το θανάσιμο πλήγμα!

Το πρωί του Σαββάτου ήταν κεφάτος. Το μηχάνημα ανύποπτο μοίραζε καφέ, κακάο και αναψυκτικά.

Ήρθε μεσημέρι. Τα γραφεία άδειασαν. Ο Γιάννης έμεινε μόνος. Άφησε να περάσει μισή ώρα, τρία τέταρτα. Άρχισε να κατεβαίνει αργά τις σκάλες, κρατώντας τα όργανα του θανάτου: μια τανάλια κι ένα παλιό κατσαβίδι.

Έφτασε στο πλατύσκαλο. Εκεί βρέθηκαν αντιμέτωποι. Ο Γιάννης και το μηχάνημα! Αναμετρήθηκαν! Το μηχάνημα αστραφτερό, με το κίτρινο μάτι να λάμπει! Ο Γιάννης με τα καλαμάκια στο τσεπάκι, σκυφτός, κουρασμένος, μα αποφασισμένος! Παράξενη ησυχία απλωνόταν γύρω. Απόμακρα ακουγόντουσαν όπως σε όνειρο οι θόρυβοι της πόλης.

Ο Γιάννης προχώρησε, έσπρωξε το βαρύ μηχάνημα δαγκώνοντας τα χείλη και ξεβίδωσε με το κατσαβίδι τη λεία πλάτη. Βρέθηκε μπροστά σ' ένα λαβύρινθο από πυκνά, μπλεγμένα καλώδια... Ποιο απ' όλα οδηγούσε στην καρδιά;

Ζαλίζεται παρακολουθώντας τη δαιδαλώδη διαδρομή τους. Τα καλώδια σαλεύουν απειλητικά. Μοιάζουν με φίδια. Αναδεύονται, θαρρείς και ζωντανεύουν. Ένας βόμβος στ' αυτιά του. Η ανάσα του κοφτή. Σφίγγει τα δόντια. Απλώνει το χέρι...

Εκεί έπαθε ηλεκτροπληξία ο Γιάννης. Τινάχτηκε! Γονάτισε! Τον βρήκαν κάρβουνο τ' άλλο πρωί, πλάι στο μηχάνημα.

Στη θέση του Γιάννη έφεραν ένα μηχάνημα ακόμα.

Ευγένιος Τριβιζάς, *Το μηχάνημα*, «Η Γλώσσα μου», Ε΄ τάξη, ΟΕΔΒ, α΄ έκδοση 1984 (διασκευή)

1. Διαβάστε προσεκτικά το κείμενο και απαντήστε στις ερωτήσεις:

α. Ποια ήταν η απειλή που αισθάνθηκε ο καφετζής όταν είδε το μηχάνημα;

β. Ποια εξήγηση έδωσε ο προσωπάρχης στον παραπονούμενο καφετζή;

γ. Με ποιους τρόπους αποφάσισε να αντιμετωπίσει τον εχθρό του ο καφετζής;

δ. Πέτυχαν τα σχέδιά του;

2. Πιστεύετε ότι οι μηχανές βλάπτουν ή εξυπηρετούν τους ανθρώπους; Συζητήστε τις απόψεις σας στην τάξη.

3. α. Σε ποιο πρόσωπο γίνεται η αφήγηση; Ποιος διηγείται την ιστορία; Είναι κάποιος ήρωας της ιστορίας;

β. Θυμάστε ποιοι χρόνοι χρησιμοποιούνται στην αφήγηση; Χρησιμοποιούνται και στο κείμενο που διαβάσατε;

γ. Διαβάστε την τρίτη παράγραφο *«Ο Γιάννης συνέχισε ... συμβιώσουν»*. Φανταστείτε τώρα πως την ιστορία διηγείται ο ίδιος ο καφετζής. Σε ποιο πρόσωπο θα γραφτεί; Τι άλλο θα αλλάξει;

4. Να ποιες είναι, με σύντομο τρόπο, οι διαφορετικές φάσεις κατασκευής της ιστορίας που διαβάσατε:

α. Το μηχάνημα εμφανίζεται στα γραφεία και ο Γιάννης, ο καφετζής, φοβάται ότι θα χάσει τη δουλειά του.

β. Ο Γιάννης αλλάζει συμπεριφορά και γίνεται πιο εργατικός, χωρίς να πετύχει κάτι.

γ. Ο Γιάννης επινοεί διάφορους ύπουλους τρόπους για να ξεφορτωθεί το μηχάνημα, χωρίς επιτυχία.

δ. Ο Γιάννης αποφασίζει να καταστρέψει βίαια το μηχάνημα.

ε. Ο Γιάννης παθαίνει ηλεκτροπληξία και ένα άλλο μηχάνημα τον αντικαθιστά.

Αρκεί να αλλάξετε ένα ή περισσότερα στοιχεία από τα παραπάνω για να αλλάξει και η ιστορία. Φανταστείτε, για παράδειγμα, τι θα γινόταν εάν ο καφετζής δεν πάθαινε ηλεκτροπληξία.

Σκεφτείτε ποια άλλα στοιχεία θα θέλατε να αλλάξετε για να προχωρήσει η ιστορία με διαφορετικό τρόπο. Μην ξεχάσετε στην ιστορία σας να συμπεριλάβετε τις σκέψεις και τα συναισθήματα του ήρωα.

5. Σκεφτείτε πώς θα άλλαζε η ιστορία εάν ο ήρωας, αντί για καφετζής, ήταν ο υπάλληλος στο γραφείο όπου εγκαθιστούν το μηχάνημα και αυτό πάθαινε βλάβη. Φτιάξτε το σχεδιάγραμμα της ιστορίας σας με λίγες φράσεις. Έπειτα, αναπτύξτε κάθε φράση σε μια παράγραφο. Για να αναπτύξετε κάθε παράγραφο, προσπαθήστε να απαντήσετε σε ερωτήματα όπως: ποιος ή ποιοι, πού, πότε, γιατί, πώς. Συμβουλευτείτε και τον παρακάτω πίνακα:

Θυμηθείτε να πείτε για:

- **1.** τα πρόσωπα της ιστορίας, τον τόπο και την αρχική κατάσταση
- **2.** το γεγονός που ανατρέπει την αρχική κατάσταση
- **3.** τις διάφορες ενέργειες που γίνονται για την επίλυση του προβλήματος
- **4.** τα εμπόδια στην επίλυση του προβλήματος
- **5.** την αντίδραση — τις προσπάθειες των προσώπων, σκέψεις και συναισθήματα
- **6.** τα αποτελέσματα των προσπαθειών
- **7.** το τέλος της ιστορίας

6. Σας αρέσουν τα ηλεκτρονικά παιχνίδια; Θα θέλατε να φτιάξετε μια ιστορία με θέμα τις περιπέτειες που παίζονται στο αγαπημένο σας ηλεκτρονικό παιχνίδι, για να το μάθουν και οι συμμαθητές σας; Δεν έχετε παρά να ακολουθήσετε το σχεδιάγραμμα:

1. παρουσιάστε τους ήρωες, τον τόπο και το χρόνο
2. ποια είναι η αποστολή τους
3. ποια εμπόδια ή κινδύνους συναντούν
4. τι εφόδια διαθέτουν
5. με ποιον τρόπο πρέπει να υπερπηδήσουν τα εμπόδια
6. με ποιον τρόπο φαίνονται τα συναισθήματα των προσώπων που παίρνουν μέρος
7. πώς τερματίζεται το παιχνίδι

Μπορείτε να κάνετε και έναν διαγωνισμό. Διαβάστε τις ιστορίες που γράψατε και διαλέξτε την καλύτερη περιπέτεια. Καλή τύχη!

7. Πάρτε από ένα κομμάτι χαρτί και γράψτε σ' αυτό πέντε τυχαία γράμματα (χωρίς επαναλήψεις). Δώστε το χαρτί στον διπλανό σας και πάρτε εσείς το δικό του. Γράψτε μια πρόταση με λέξεις που αρχίζουν από τα γράμματα του χαρτιού (προσθέστε άρθρα όπου χρειάζονται). Προσπαθήστε να έχει κάποιο νόημα η πρότασή σας και να έχει σχέση με συσκευές και μηχανήματα.

Παράδειγμα:

Τ Σ Μ Β Α

Τα Σύγχρονα Μηχανήματα Βοηθούν τους Ανθρώπους ή

Το Σκουπάκι Μαζεύει τις Βρομιές Αμέσως ή

Το Σεσουάρ της Μαρίας Βγάζει Αέρα

Πώς οργανώνεται ένα κείμενο οδηγιών

ι.α. Πώς δίνουμε οδηγίες σε κάποιον γενικά

- Προσπαθούμε να δίνουμε σαφείς και σωστές πληροφορίες.
- Χρησιμοποιούμε κυρίως προστακτική και υποτακτική (αλλά και οριστική μέλλοντα ή ενεστώτα).
- Προσέχουμε να γράφουμε σωστά τις καταλήξεις, κυρίως της προστακτικής, όπου συχνά γίνονται ορθογραφικά λάθη.

ι.β. Πώς διαβάζουμε και καταλαβαίνουμε τις οδηγίες χρήσης (μιας συσκευής, ενός παιχνιδιού, του διαδικτύου)

Σε ένα **κείμενο οδηγιών χρήσης για μια συσκευή** υπάρχουν συνήθως:

- Περιγραφή της συσκευής.
- Συμβουλές για να τη χρησιμοποιούμε με ασφάλεια.
- Οδηγίες για την πρώτη φορά που θα χρησιμοποιηθεί η συσκευή.
- Αναλυτικές οδηγίες για τον τρόπο λειτουργίας.
- Συμβουλές για τη συντήρηση της συσκευής και, αν χρειάζεται, για το καθάρισμά της.

Σε ένα **κείμενο οδηγιών χρήσης για ένα παιχνίδι**, υπάρχουν συνήθως:

- Τα περιεχόμενα-μέρη ενός παιχνιδιού.
- Τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνει ο κάθε παίκτης.
- Ο στόχος των παικτών και πότε τελειώνει το παιχνίδι.

Σε ένα **κείμενο οδηγιών χρήσης για το διαδίκτυο**, υπάρχουν συνήθως:

- Οι βασικές οδηγίες για να βρούμε μια διεύθυνση και να την επισκεφτούμε.
- Οδηγίες πώς να περιηγούμαστε σε μια ή περισσότερες διευθύνσεις και να βρίσκουμε όσες πληροφορίες μάς ενδιαφέρουν.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- ✎ Αισχύλος, *Προμηθέας Δεσμώτης* (σελ. 48)
- ✎ Τζιάννι Ροντάρι, *Περιπέτειες με την τηλεόραση* (σελ. 60)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- ✎ *Μηχανές*, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 1995
- ✎ Σακελλαρίου Χάρης, *Τρία παιδιά χαμένα στο διάστημα*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1984
- ✎ Σίνου Κίρα, *Το μεγάλο πείραμα*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1981
- ✎ *Υπολογιστές για μικρούς... και μεγάλους με εικόνες*, εκδ. Γκιούρδας, Αθήνα, 2003

- ✎ *Ε.Τ. ο εξωγήινος*, Στίβεν Σπίλμπεργκ, 1982
- ✎ *Τα παιδιά του πετρελαίου*, Ιμπραΐμ Φορουζές, 2001
- ✎ *Το τρίο της Μπελβίλ*, Σιλβέν Σομέ, 2003
- ✎ *Toy story*, Τζον Λάσιτερ, 1995

- ✎ *Π.Χ. (Ο Γίγαντας)*, στίχοι Κ. Χ. Μύρης, μουσική Γ. Μαρκόπουλος
- ✎ *Το ηλιακό λεωφορείο*, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Λ. Πλάτωνος

- ✎ Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης, Γ. Παπανδρέου 11, Σύρος
- ✎ Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, Πειραιώς 254, Ταύρος, Αθήνα
- ✎ Ταχυδρομικό Μουσείο, πλατεία Παναθηναϊκού Σταδίου 5, Παγκράτι, Αθήνα
- ✎ Τεχνικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, βιομηχανική περιοχή Θεσσαλονίκης, Σίνδος

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 11-01-04 21:49 Page 61

Ενότητα 10

Ατυχήματα

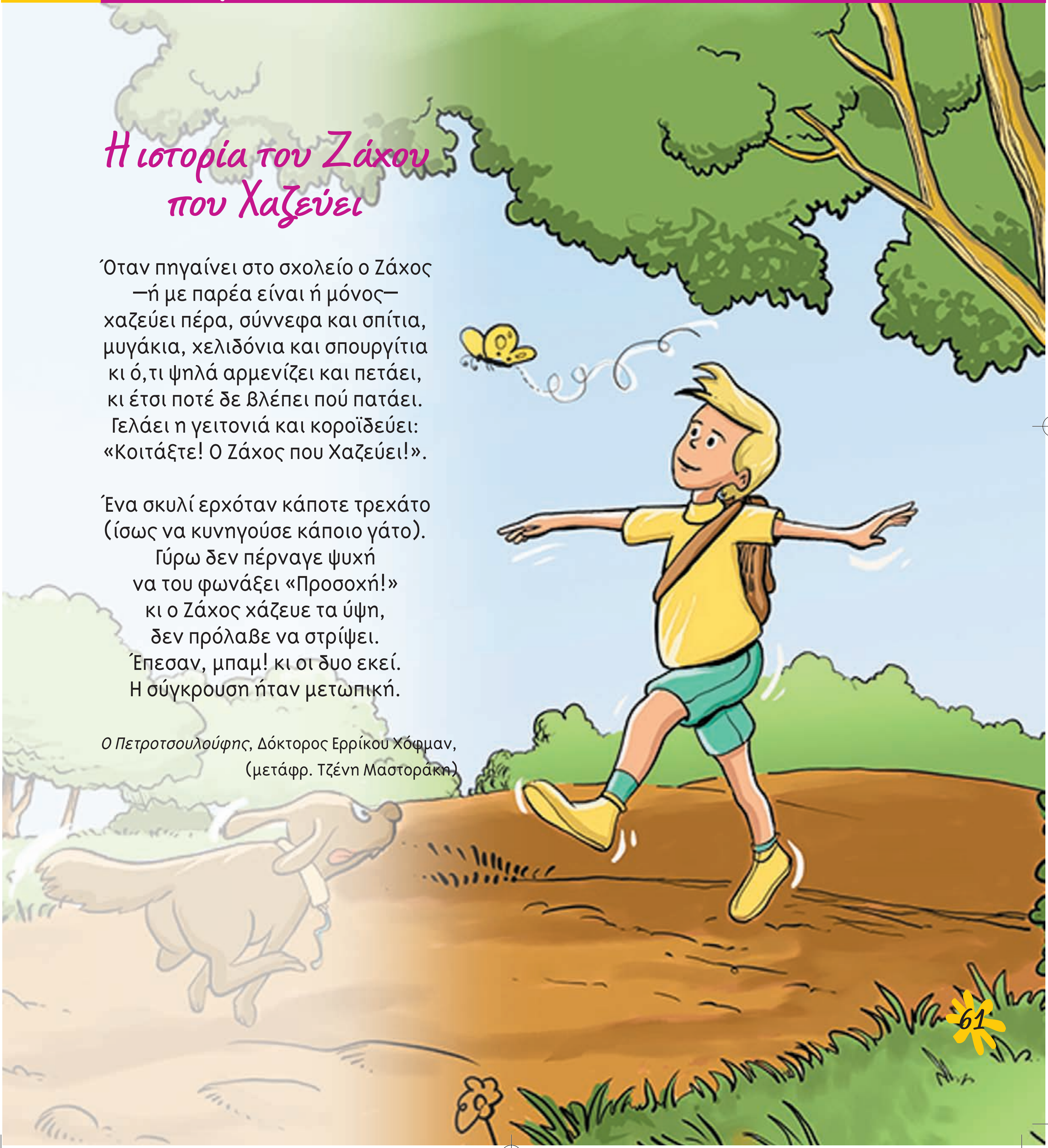

Η ιστορία του Ζάχου που Χαζεύει

Όταν πηγαίνει στο σχολείο ο Ζάχος
—ή με παρέα είναι ή μόνος—
χαζεύει πέρα, σύννεφα και σπίτια,
μυγάκια, χελιδόνια και σπουργίτια
κι ό,τι ψηλά αρμενίζει και πετάει,
κι έτσι ποτέ δε βλέπει πού πατάει.
Γελάει η γειτονιά και κοροϊδεύει:
«Κοιτάξτε! Ο Ζάχος που Χαζεύει!».

Ένα σκυλί ερχόταν κάποτε τρεχάτο
(ίσως να κυνηγούσε κάποιο γάτο).
Γύρω δεν πέρναγε ψυχή
να του φωνάξει «Προσοχή!»
κι ο Ζάχος χάζευε τα ύψη,
δεν πρόλαβε να στρίψει.
Έπεσαν, μπαμ! κι οι δυο εκεί.
Η σύγκρουση ήταν μετωπική.

Ο Πετροτσουλούφης, Δόκτορος Ερρίκου Χόφμαν,
(μετάφρ. Τζένη Μαστοράκη)

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς διηγούμαστε κάτι που μας συνέβη***
- ***Πώς βρίσκουμε το υποκείμενο, το ρήμα και τα συμπληρώματά του***

Με λένε Σόνια

Στο διπλανό σπίτι, που είναι μονοκατοικία, μένει ένας περίεργος άνθρωπος, ο κύριος Ντίνος. Αυτός ο κύριος Ντίνος, που είναι αρκετά μεγάλος στην ηλικία, μένει μόνος του.

Προ ημερών λοιπόν ο κύριος Ντίνος είχε ανάψει μια φωτιά στο πίσω μέρος του κήπου, κάτω από το μεγάλο πεύκο, και έκαιγε τα ξερά φύλλα και τις πευκοβελόνες. Αυτό το κάνει τακτικά ο κύριος Ντίνος και είναι ενοχλητικό, αλλά πολύ που τον νοιάζει. Σας είπα, είναι ένας πολύ μυστήριος άνθρωπος.

Από το πρωί μάς είχε πνίξει στον καπνό. Εγώ είχα βγει στο μπαλκόνι και παρακολουθούσα. Έπειτα από λίγο τον είδα να φεύγει από το σπίτι. Κρατούσε και έσερνε και τη μεγάλη καρό τσάντα με τα ροδάκια, αυτή που παίρνει πάντα μαζί του όταν πηγαίνει για ψώνια στην αγορά.

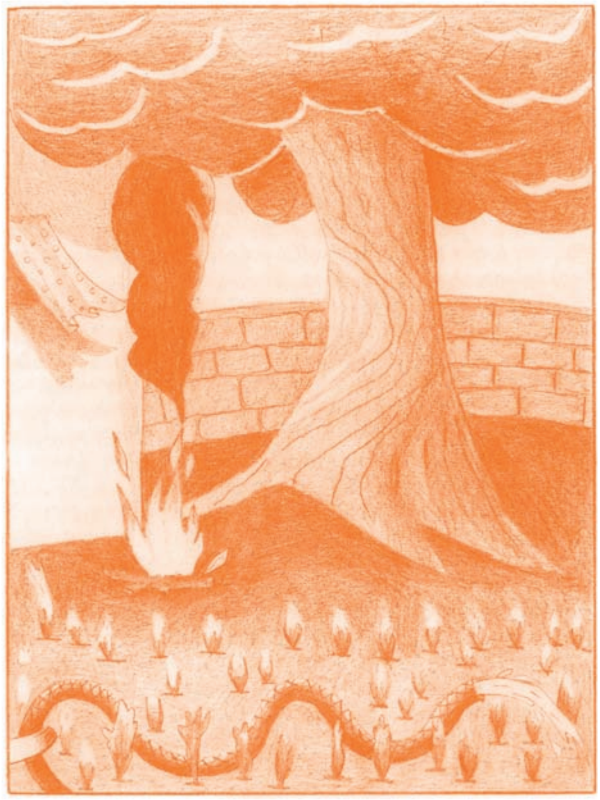

Το αγαπημένο πεύκο της Σόνιας κινδυνεύει!

Εγώ συνέχισα την παρακολούθηση από τη βεράντα. Η φωτιά φαινόταν να έχει σβήσει. Ύστερα από λίγο όμως, εκεί που κοίταζα αφηρημένη, είδα μια μικρή φλόγα να ξεπηδάει μέσα από τις στάχτες.

Αλαφιάστηκα. Δε μου αρέσει η φωτιά, μόνο η ζεστασιά της μου αρέσει. Συνέχισα λοιπόν να παρακολουθώ. Σε λίγο ξεπήδησε κι άλλη μια φλόγα και μετά μια τρίτη και σε λίγο η φωτιά ξανάρχισε να καίει με δύναμη, όπως όταν την είχε πρωτοανάψει ο κύριος Ντίνος.

Δεν ήξερα τι έπρεπε να κάνω. Δεν έκανα λοιπόν τίποτα. Απλώς περίμενα υπομονετικά να σβήσει. Η φωτιά όμως όχι μόνο δεν έσβηνε, αλλά σε λίγο άρχισε να προχωρεί.

Δίπλα στο μεγάλο πεύκο ο κύριος Ντίνος είχε ακουμπήσει τρία μεγάλα χαρτόκουτα με κάτι παλιά περιοδικά κι εφημερίδες. Δεν πέρασε πολλή ώρα και η φωτιά έφτασε στα χαρτόκουτα, τα οποία άρπαξαν αμέσως.

Κάποια στιγμή οι φλόγες της φωτιάς έφτασαν στην κουρτίνα, η οποία άρπαξε αμέσως φωτιά κι άρχισε να βγάζει έναν περίεργο μαύρο καπνό που μύριζε πολύ άσχημα. Για να πω την αλήθεια, δε με πολυπείραζε που καιγόταν η κουρτίνα, αλλά οι φλόγες είχαν αρχίσει να γλείφουν επικίνδυνα τον κορμό του πεύκου. Αυτό με πείραζε πολύ.

Το πεύκο αυτό το αγαπώ πάρα πολύ. Ώρες ολόκληρες έχω περάσει σκαρφαλωμένη στα κλαδιά του. Κατά τα φαινόμενα η φωτιά είχε βαλθεί να μου καταστρέψει το αγαπημένο μου πεύκο.

«Α, ως εδώ και μη παρέκει!» φώναξα.

Μεμιάς πετάχτηκα όρθια και έτρεξα αστραπή στον κήπο. Έπρεπε να με βλέπατε.

Σκαρφάλωσα στη μάντρα, πετάχτηκα πάνω από τα κάγκελα της μεσοτοιχίας και με ένα πολύ θεαματικό άλμα προσγειώθηκα στον κήπο του κυρίου Ντίνου.

Κανένας δε φαινόταν να με ακούει ούτε και να έχει πάρει είδηση τι γινόταν. Έτρεξα σαν σίφουνας, διότι εγώ είμαι γυμνασμένη και τρέχω όπως η σαΐτα, όταν βέβαια θέλω και υπάρχει λόγος. Έτρεξα λοιπόν και προσπάθησα να τραβήξω το λάστιχο με το νερό από το αυλάκι με τα λαχανικά. Το σχέδιο ήταν να πάω στη φωτιά.

Εμένα δε μου αρέσει το νερό καθόλου. Όμως εδώ ήταν μια περίπτωση εξαιρετική. Ήταν ώρα για δράση. Κανένας άνθρωπος δε φαινόταν από πουθενά κι εγώ ήμουν η μόνη που μπορούσε να κάνει κάτι.

Φωνάζοντας λοιπόν με όλη μου τη δύναμη, προσπαθούσα να τραβήξω το λάστιχο. Δεν ήταν εύκολο. Πανδύσκολο ήταν. Το λάστιχο είναι πολύ βαρύ έτσι κι αλλιώς, πόσο μάλλον όταν είναι γεμάτο νερό.

Με τις φωνές και τα ουρλιαχτά ξύπνησε η Μαρία. Η Μαρία είναι πολύ ψύχραιμο άτομο. Μια και δυο πήγε στο τηλέφωνο και πήρε το 199, που είναι η Πυροσβεστική. Κατόπιν ειδοποίησε και το 100, που είναι η Άμεση Δράση.

Έρχεται η Πυροσβεστική!

Έπρεπε να ακούγατε τις σειρήνες να ουρλιάζουν. Σχεδόν αμέσως έφτασαν οι πυροσβέστες πάνω στο κόκκινο αυτοκίνητό τους με το πορτοκαλί φως να στριφογυρίζει και τη σειρήνα να ξεκουφαίνει τη γειτονιά. Πίσω τους έρχονταν οι αστυνομικοί μέσα στο άσπρο μπλε περιπολικό, με τη δική τους σειρήνα να ουρλιάζει. Χαμός, σας λέω, γινόταν.

Οι πυροσβέστες ξεδίπλωσαν γρήγορα γρήγορα κάτι τεράστιους πάνινους σωλήνες νερού που είχαν μαζί τους στο αυτοκίνητο. Μετά άνοιξαν τους μεγάλους διακόπτες του νερού που υπήρχαν στο κόκκινο αυτοκίνητό τους και βάλθηκαν να ρίχνουν νερό πάνω στη φωτιά, έξω στον κήπο,

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 02:47 Page 64

μέσα στην κουζίνα του κυρίου Ντίνου, πάνω στο πεύκο, παντού όπου υπήρχε φωτιά.

Οι αστυνόμοι προσπαθούσαν να βάλουν τον κόσμο που μαζεύτηκε σε κάποια τάξη. Όλοι προσπαθούσαν να βοηθήσουν και όλοι αγωνιούσαν μήπως η φωτιά έφτανε μέχρι τα διπλανά σπίτια, αλλά οι αστυνομικοί είπαν πως δεν υπήρχε λόγος ανησυχίας.

Τελικά η φωτιά έσβησε γρήγορα. Ο κύριος Ντίνος, μόλις γύρισε εκεί, μπροστά σε όλους, μου ζήτησε συγνώμη για τη συμπεριφορά του. Είπε μάλιστα πως μου χρωστούσε κι ένα γεύμα με το καλύτερο ψάρι της αγοράς. Βλέπετε, η αδυναμία μου στα ψάρια είναι γνωστή σε όλη τη γειτονιά.

Όταν όλα τελείωσαν, ένας πυροσβέστης με πήρε αγκαλιά και με σήκωσε ψηλά στα χέρια. «Ιδού η επίτιμος γατοπυροσβέστης!» φώναξε δυνατά κι όλοι γύρω ξέσπασαν σε χειροκροτήματα και ζητωκραυγές.

Η Μαρία με αγκάλιασε σφιχτά και με φίλησε, και η μητέρα κι ο πατέρας, όταν το έμαθαν, είπαν πως ήταν πολύ περήφανοι για τη γάτα τους.

Μέχρι και η τοπική εφημερίδα έγραψε ένα ολόκληρο άρθρο για την αφεντιά μου. Πρωτοσέλιδο έγινε η φωτογραφία μου. Όλοι μιλούσαν για το κατόρθωμα της Σόνιας της γάτας.

Ο Σάχης, ο γάτος απέναντι, κόντεψε να σκάσει από τη ζήλια του.

Η Σαλώμη, η φίλη μου, είπε πως είμαι «γάτα με πέταλα», που πάει να πει ξυράφι από εξυπνάδα.

Εγώ δεν είπα τίποτα, γιατί, όπως σας έχω πει, εμένα δε μου αρέσουν τα παινέματα. Εγώ είμαι μετριόφρων.

Μπέσση Λιβανού, *Με λένε Σόνια*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1997 (διασκευή)

1. Διαβάσατε προσεχτικά την ιστορία που περιγράφει η Σόνια; Βάλτε τώρα ένα (Σ) δίπλα σε κάθε σωστή ή ένα (Λ) δίπλα σε κάθε λάθος πρόταση:

• Ο κύριος Ντίνος πρώτη φορά έβαλε φωτιά για να κάψει τα ξερά φύλλα και τις πευκοβελόνες.		
• Η φωτιά φαινόταν να έχει σβήσει, αλλά τελικά αναζωπυρώθηκε.		
• Η Σόνια πήρε αμέσως την απόφαση να σβήσει τη φωτιά.		
• Στη Σόνια δεν άρεσε η ιδέα να καεί το αγαπημένο της πεύκο και γι' αυτό αποφάσισε να σβήσει τη φωτιά.		
• Το σχέδιο της Σόνιας ήταν να τραβήξει το λάστιχο με το νερό από το αυλάκι με τα λαχανικά.		

• Η Σόνια, επειδή δεν μπορούσε να τραβήξει το λάστιχο, πήρε τηλέφωνο στην πυροσβεστική και στην Άμεση Δράση.		
• Το τηλέφωνο της Πυροσβεστικής είναι το 199 και της Άμεσης Δράσης το 100.		
• Οι πυροσβέστες ξεδίπλωσαν τους πάνινους σωλήνες και άρχισαν να σβήνουν τη φωτιά.		
• Οι πυροσβέστες ανακήρυξαν τη Σόνια «επίτιμο γατοπυροσβέστη».		
• Η Σόνια είναι μια γάτα πραγματικά μετριόφρων.		

2. Υπάρχουν κάποια στοιχεία από την αρχή στο κείμενο που μας δείχνουν ότι η Σόνια είναι μια γάτα. Ποια είναι αυτά; Υπογραμμίστε τα μέσα στο κείμενο.

3. *«Μέχρι και η τοπική εφημερίδα έγραψε ένα ολόκληρο άρθρο για την αφεντιά μου».* Φανταστείτε ότι είστε δημοσιογράφος και πρέπει να γράψετε αυτό το άρθρο για την εφημερίδα σας.

Θα αρχίσετε κάπως έτσι:

«Χτες το πρωί, η Σόνια, μια γάτα ...

4. Θα θέλατε να διηγηθείτε και σεις κάτι που σας συνέβη;

Μην ξεχάσετε να γράψετε:

- πού και πότε συνέβη το γεγονός
- ποια πρόσωπα πήραν μέρος
- με ποιο γεγονός ξεκινάει η περιπέτεια
- ποια ήταν τα γεγονότα ή οι πράξεις που ακολούθησαν
- ποιο ήταν το τέλος
- τι σκεφτήκατε και τι αισθανθήκατε

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 02:47 Page 66

Γλώσσα

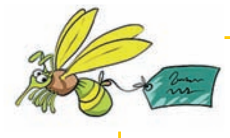

Ποιος;

Τι είχε ανάψει;

α.	Ο κύριος Ντίνος	**είχε ανάψει**	μια φωτιά.
	Υποκείμενο	**Ρήμα**	Αντικείμενο

Τα ρήματα που παίρνουν αντικείμενο (ή αντικείμενα) ως απαραίτητο συμπλήρωμα της σημασίας τους ονομάζονται **μεταβατικά**.

Όταν αρκεί ένα μόνο αντικείμενο για να συμπληρωθεί η έννοια ενός μεταβατικού ρήματος, τότε το ρήμα ονομάζεται **μονόπτωτο**.

Όταν η έννοια του μεταβατικού ρήματος συμπληρώνεται με δυο αντικείμενα, τότε το ρήμα ονομάζεται **δίπτωτο**.

1.	Η Μαρία	μού	**έδωσε**	ένα φιλί.
	Υποκ.	Αντικ. (έμμεσο)	**Ρήμα**	Αντικ. (άμεσο)
2.	Ο κ. Ντίνος	**κέρασε**	τη Σόνια	ψάρια.
	Υποκ.	**Ρήμα**	Αντικ. (έμμεσο)	Αντικ. (άμεσο)
3.	Η Σόνια	τού	**έδειξε**	τη φωτιά.
	Υποκ.	Αντικ. (έμμεσο)	**Ρήμα**	Αντικ. (άμεσο)

Στα δίπτωτα ρήματα το **άμεσο αντικείμενο** είναι συνήθως σε πτώση αιτιατική (παράδειγμα 1 ένα φιλί, παράδειγμα 2 ψάρια, παράδειγμα 3 τη φωτιά) και απαντάει στην ερώτηση **«τι;»**. Το **έμμεσο αντικείμενο** είναι συνήθως σε πτώση γενική (παράδειγμα 1 μου, παράδειγμα 3 του) και απαντάει στην ερώτηση **«σε ποιον»** ή μερικές φορές σε αιτιατική (παράδειγμα 2 τη Σόνια) και απαντάει στην ερώτηση **«ποιον»**.

β. «Η φωτιά άναψε».

Στην πρόταση αυτή, το ρήμα δε χρειάζεται αντικείμενο για να συμπληρωθεί η έννοιά του. Τα ρήματα αυτά ονομάζονται **αμετάβατα**.

γ. «Εγώ είμαι μετριόφρων».

Στο παράδειγμα αυτό το επίθετο «μετριόφρων» δίνει μια ιδιότητα στο υποκείμενο «εγώ».

Ορισμένα ρήματα συνδέουν το υποκείμενο της πρότασης με κάποιο επίθετο ή ουσιαστικό που δίνει πληροφορίες για το υποκείμενο και φανερώνει μια ιδιότητά του. Τα ρήματα αυτά λέγονται **συνδετικά** και το επίθετο ή το ουσιαστικό που δίνει κάποια πληροφορία για το υποκείμενο ονομάζεται **κατηγορούμενο**.

Τα πιο συνηθισμένα συνδετικά ρήματα είναι: *είμαι, γίνομαι, φαίνομαι, εμφανίζομαι, παρουσιάζομαι, πάω για, διορίζομαι, λέγομαι, ονομάζομαι, θεωρούμαι* κτλ.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 02:47 Page 67

5. Διαβάστε τις παρακάτω προτάσεις και συμπληρώστε στο κουτάκι τον αριθμό που ταιριάζει:

- Ο κύριος Ντίνος έκαιγε τις πευκοβελόνες. ❑
- Το λάστιχο ήταν βαρύ. ❑
- Εγώ συνέχισα την παρακολούθηση. ❑
- Η φωτιά φαινόταν σβησμένη. ❑
- Εγώ είδα μια φλόγα. ❑
- Οι πυροσβέστες ρώτησαν τη Μαρία το όνομά μου. ❑
- Εγώ αλαφιάστηκα. ❑
- Η Μαρία ξύπνησε. ❑
- Η αδελφή μου είναι ψύχραιμη. ❑
- Οι σειρήνες ούρλιαζαν. ❑
- Πρωτοσέλιδο έγινε η φωτογραφία μου. ❑

1. Υποκείμενο - Ρήμα - Κατηγορούμενο
2. Υποκείμενο - Ρήμα - Αντικείμενο
3. Υποκείμενο - Ρήμα
4. Υποκείμενο - Ρήμα - Αντικείμενο άμεσο - Αντικείμενο έμμεσο

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Με την περιγραφή τρόπων συμπεριφοράς που ταιριάζουν σε συγκεκριμένες περιστάσεις (κανόνες)***
- ***Με τη χρήση των αντωνυμιών***
- ***Με τα συνώνυμα και τα αντώνυμα (αντίθετα) λέξεων***

Δρόμο παίρνω... δρόμο αφήνω!

Λοιπόν, ο Στέλιος απέκτησε ποδήλατο. Του το 'φερε δώρο στη γιορτή του ο νονός του. Με καθρεφτάκι στο πλάι, με κουδουνάκι στο άλλο πλάι, αστραφτερό, όμορφο.

Όλοι ζηλέψαμε σαν τον είδαμε το Στέλιο να κάνει το γύρο της γειτονιάς με το ποδήλατό του.

Και χτες ο Στέλιος **χτύπησε**.

Δεν καταλάβαμε πώς έγινε ακριβώς και **τράκαρε**, λέει, με έναν που οδηγούσε μοτοσικλέτα. Και οι δυο οδηγοί είναι τώρα στο νοσοκομείο.

Δεν είχαμε κέφι για να πάμε στο μάθημα οδικής κυκλοφορίας. Η καρδιά μας ήταν κοντά στο Στέλιο μας και στον οδηγό της μοτοσικλέτας. Μα ντραπήκαμε όταν είδαμε τον κύριο Τροχαίο να 'ρχεται και μπήκαμε στην αίθουσα. Φαίνεται πως είχε μάθει τα <u>δυσάρεστα</u> και ήταν <u>συνοφρυωμένος</u>.

—Τον ματιάσαμε, κύριε, είπε συντετριμμένος ο Θωμάς.

—Είναι που δεν έβαλε μπλε χάντρα στο τιμόνι... Εγώ του το 'χα πει πως θα τον ματιάσουν, πρόσθεσε η Ελένη.

—Παιδιά, κάτι βέβαια φταίει που τόσα δυστυχήματα έχουμε με ποδηλάτες και μοτοσικλετιστές. Κι αυτό δεν είναι το μάτιασμα, ούτε οι μπλε χάντρες μπορούν να κάνουν τίποτε, αν δεν ξέρει ο αναβάτης του δίτροχου βασικούς, χρυσούς θα 'λεγα, κανόνες να κυκλοφορεί, να προστατεύεται και να προστατεύει και τον άλλον. Σας τους έφερα γραμμένους. Διαβάστε τους, να τους μάθετε απέξω κι ανακατωτά, που λέει ο λόγος, και φροντίστε να τους μάθουν όσα περισσότερα παιδιά γίνεται.

Πήραμε στα χέρια μας τα χαρτιά. Κάναμε σκέψεις και συσκέψεις κι αποφασίσαμε να καλέσουμε τα δεκαπενταμελή των σχολείων της περιοχής μας και να κάνουμε ένα συνέδριο με θέμα «Εσύ και το ποδήλατό σου». Θεέ μου, τι δουλειά πατήσαμε! Μικροί, μεγάλοι στρωθήκαμε και φτιάξαμε σπουδαία πράγματα.

—Ας πάει πίσω η ύλη. Μετά το συνέδριο θα ανασκουμπωθούμε και θα κερδίσουμε τον καιρό. `Ετσι μας είπαν, κι εμείς φιλοτιμηθήκαμε και δώσαμε υπόσχεση πως, ναι, θα διαβάσουμε διπλά και τριπλά μόλις τελειώσει το συνέδριο.

Μας είχε πιάσει τέτοιος ενθουσιασμός, ώστε πιστεύαμε πως κάθε κόπος που καταβάλλαμε έσωζε μια ανθρώπινη ζωή.

Σου λέω, μεγάλος ενθουσιασμός!

Το συνέδριο έγινε, ήρθαν και οι αρχές, δηλαδή ο κύριος δήμαρχος, οι διευθυντές των άλλων σχολείων, οι γονείς από όλο τον δήμο. ΄Ορθιος ο κόσμος παρακολουθούσε, οι δημοσιογράφοι έκατσαν μπροστά μπροστά, μέχρι και την τηλεόραση φέραμε.

Στο τέλος μοιράσαμε αυτό το φυλλάδιο:

ΚΙΝΗΣΗ ΣΩΣΤΗ

1. Κρατάς και με τα δυο σου χέρια το τιμόνι, εκτός κι αν χρειάζεται να κάνεις σήμα.
2. Κυκλοφορείς μαζί με άλλους ποδηλάτες κι ο ένας οδηγεί πίσω από τον άλλο.
3. Ελέγχεις πίσω σου πριν στρίψεις, πριν προσπεράσεις και πριν σταματήσεις.
4. Είσαι υπεύθυνο άτομο. Δίνεις σαφές σήμα στους άλλους οδηγούς για το τι πρόκειται να κάνεις.
5. Στρίβεις σ' έναν δρόμο και προσέχεις μήπως τον **διασχίζουν** πεζοί.
6. Δίνεις στον πεζό προτεραιότητα.
7. Θέλεις να στρίψεις αριστερά σε διασταύρωση με μεγάλη **κυκλοφορία**. Σταματάς στο δεξί μέρος του δρόμου, περιμένεις, κι όταν δεις πως υπάρχει ένα κενό στην κυκλοφορία, κύλησε το ποδήλατό σου περπατώντας. Μην το ξεχνάς αυτό, ιδιαίτερα τη νύχτα.
8. Προσέχεις το αυτοκίνητο που κινείται μπροστά από σένα. Μπορεί ξαφνικά να στρίψει δεξιά.
9. Προσέχεις τα παρκαρισμένα οχήματα μήπως ξεκινήσουν ξαφνικά, ανοίξουν οι πόρτες ή... **ξεπροβάλουν** οι πεζοί.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 02:47 Page 70

ΚΙΝΗΣΗ ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΗ

1. Οδηγείς πάνω στο πεζοδρόμιο.
2. Κρατιέσαι από άλλο όχημα ή από άλλο ποδήλατο.
3. Μεταφέρεις κάποιον άλλο με το ποδήλατό σου.
4. Οδηγείς και κρατάς με το λουρί το σκύλο σου.
5. Προσπερνάς χωρίς να τηρείς τους κανόνες της οδικής κυκλοφορίας.
6. Ακούς ράδιο-γουόκμαν όταν οδηγείς.
7. Πλησιάζεις πολύ τα άλλα οχήματα.
8. Δε χρησιμοποιείς τα φώτα σου το βράδυ.
9. Παρκάρεις το ποδήλατό σου σε ακατάλληλο μέρος.

Γαλάτεια Γρηγοριάδου -Σουρέλη,
Δρόμο παίρνω... δρόμο αφήνω,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2005

Σήματα με το χέρι του ποδηλατιστή

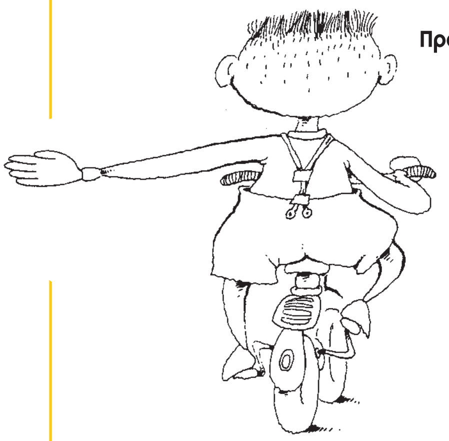

Πρόκειται να στρίψω αριστερά

Πρόκειται να στρίψω δεξιά

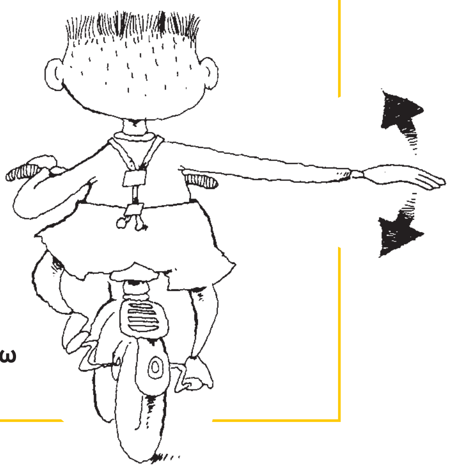

Πρόκειται να σταματήσω

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 02:47 Page 71

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Γιατί νομίζετε ότι ο κύριος Τροχαίος ήταν συνοφρυωμένος;
β. Τι πιστεύει ο κύριος Τροχαίος ότι προστατεύει τον οδηγό του δίτροχου;
γ. Γιατί τα παιδιά κάλεσαν τα δεκαπενταμελή των σχολείων της περιοχής τους;
δ. Είχε επιτυχία το συνέδριο; Πώς το καταλαβαίνουμε;
ε. Πότε ένας ποδηλάτης χρειάζεται να αφήσει το ένα χέρι από το τιμόνι;
στ. Τι κάνει για να στρίψει σε διασταύρωση με μεγάλη κυκλοφορία;
ζ. Γιατί δεν πρέπει να ακούει ράδιο-γουόκμαν όταν οδηγεί;

2. Κοιτάξτε τα σκίτσα και εξηγήστε με μια φράση τι θέλει να πει το καθένα. Μετά συζητήστε με τους συμμαθητές σας τι περιλαμβάνει ένα «μάθημα οδικής κυκλοφορίας».

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 02:47 Page 72

3. α. Κυκλώστε τις αντωνυμίες του κειμένου και συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί:

Προσωπικές	Αναφορικές	Δεικτικές	Ερωτηματικές	Αόριστες	Κτητικές

β. Στη συνέχεια, στο παράδειγμα *«Ο Στέλιος απέκτησε ποδήλατο. Του το ’φερε δώρο στη γιορτή του ο νονός του»* προσπαθήστε να γράψετε στη θέση των αντωνυμιών το όνομα που αυτές αντικαθιστούν. Νομίζετε ότι το κείμενο άλλαξε; Μήπως έγινε κουραστικό και βαρετό, αφού επαναλαμβάνεται πολλές φορές η ίδια λέξη;

Μπορείτε να κάνετε το ίδιο και με άλλες αντωνυμίες του κειμένου.

4. Γράψτε κι εσείς μερικούς κανόνες για το πώς πρέπει να συμπεριφερόμαστε στο σχολείο, ώστε να μην πάθουμε κανένα ατύχημα (π.χ. τι κάνουμε και τι δεν κάνουμε στο διάλειμμα, πώς ανεβοκατεβαίνουμε τις σκάλες κτλ.). Το κείμενό σας θα μπει στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου.

5. α. Βλέπετε στο κείμενο «*Δρόμο παίρνω... δρόμο αφήνω*» τις μαυρισμένες λέξεις; Βρείτε τα συνώνυμά τους.

β. Σημειώστε τα αντώνυμα (αντίθετα) των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου.

γ. Χρησιμοποιώντας τα συνώνυμα και τα αντώνυμα που βρήκατε, γράψτε ένα κείμενο 200 περίπου λέξεων με θέμα σχετικό με τα ατυχήματα.

δ. Εσύ κι ο διπλανός σου διαλέγετε και υπαγορεύετε ο ένας στον άλλο τρεις από τις κινήσεις που διαβάσατε, χωρίς να πείτε αν είναι σωστές ή λανθασμένες. Για να είστε νικητές, πρέπει να βρείτε αν οι κινήσεις είναι σωστές ή λανθασμένες αλλά και να μην κάνετε ούτε ένα ορθογραφικό λάθος.

Με τι θα ασχοληθούμε:

- **Πώς κάνουμε μια έρευνα**
- **Ποια ρήματα σχηματίζονται όπως στα αρχαία ελληνικά**
- **Ποιος είναι ο ρόλος των χρονικών και τοπικών προσδιορισμών**
- **Πότε δύο λέξεις γράφονται σε μία**

Οικιακές... παγίδες για παιδιά

Στους χώρους του σπιτιού γίνονται τα περισσότερα ατυχήματα

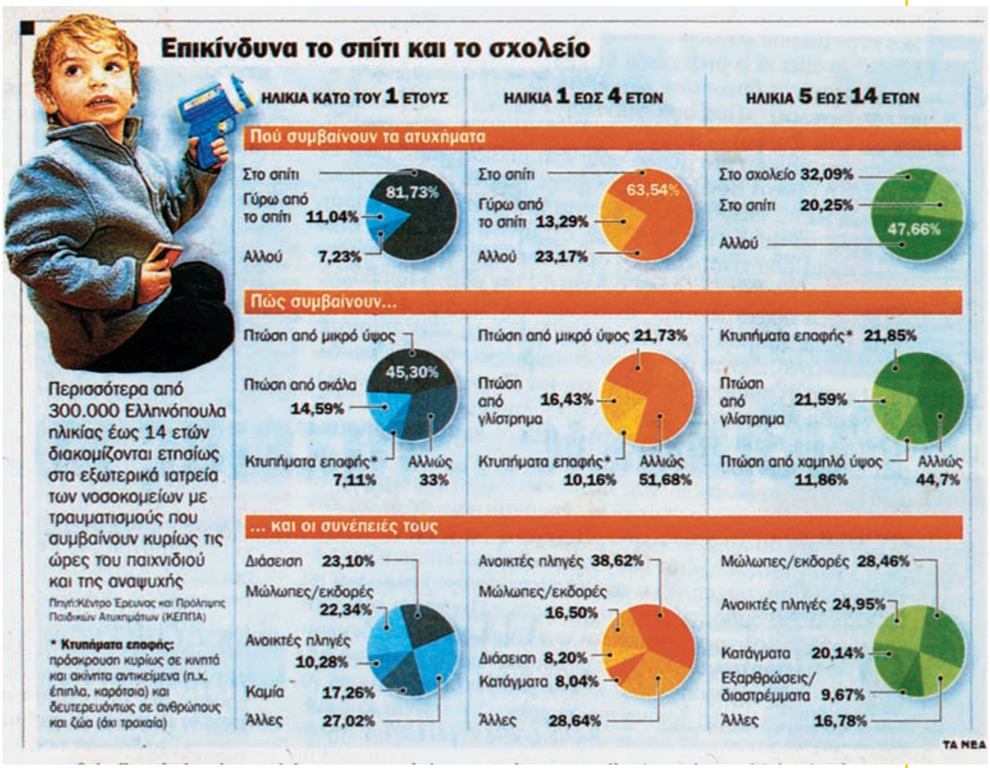

Τα Ελληνόπουλα ηλικίας έως 14 ετών παθαίνουν πολύ συχνά ατυχήματα. Σύμφωνα με στοιχεία του Κέντρου Έρευνας και Πρόληψης Παιδικών Ατυχημάτων (ΚΕΠΠΑ), περίπου 300.000 παιδιά μεταφέρονται κάθε χρόνο στα εξωτερικά ιατρεία των νοσοκομείων με τραυματισμούς.

Ο Θοδωρής Κ. έπαιζε στο κρεβάτι της μαμάς του, μέχρι που έπεσε. Χρειάστηκε τέσσερα ράμματα στο μέτωπο, που «άνοιξε» όταν έπεσε πάνω στο κομοδίνο. «Ούτε 30 δευτερόλεπτα δεν έλειψα από κοντά του» λέει η μητέρα του Χρύσα. «Πετάχτηκα στην κουζίνα να πάρω το γάλα του, που το είχα έτοιμο. Ήταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι όταν έφυγα, αλλά μέχρι να γυρίσω βρισκόταν στο πάτωμα. Μου είπε ότι χοροπηδούσε».

Όπως αναφέρει το ΚΕΠΠΑ, οι πτώσεις (από μικρό ή μεγάλο ύψος, στο ίδιο επίπεδο, από σύγκρουση με άλλο παιδί ή με έπιπλα) αποτελούν τη συχνότερη αιτία τραυματισμού των παιδιών. Στις ηλικίες κάτω του 1 έτους σε πτώση οφείλεται το 69,5% των ατυχημάτων, στις ηλικίες 1 - 4 ετών το 50,83% και στις ηλικίες 5-14 ετών το 46,54%.

Πιο επικίνδυνος χώρος για τα μικρά παιδιά φαίνεται να είναι το σπίτι, καθώς εκεί συμβαίνει το 81,73% των ατυχημάτων στα παιδιά ηλικίας κάτω του 1 έτους και το 63,54% αυτών σε παιδιά ηλικίας 1-4 ετών. Αντιθέτως, για τα παιδιά ηλικίας 5-14 ετών πιο επικίνδυνος είναι ο χώρος του σχολείου και κυρίως το προαύλιο (εκεί συμβαίνει το 32,09% των ατυχημάτων).

Ο κ. Στ. Π., αναπληρωτής καθηγητής Ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και υπεύθυνος της Επιτροπής Οδικής Ασφάλειας του Υπουργείου Υγείας, υποστηρίζει ότι οι γονείς θα πρέπει να φροντίσουν ώστε το σπίτι τους να γίνει ασφαλής χώρος για τα παιδιά για να μη συμβεί κάποιο ατύχημα.

εφημερίδα *Τα Νέα*, 22/8/03 (διασκευή)

1. Το άρθρο περιέχει τα αποτελέσματα μιας έρευνας. Διαβάστε το προσεκτικά και προσπαθήστε να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

α. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Κέντρου Έρευνας και Πρόληψης Παιδικών Ατυχημάτων (ΚΕΠΠΑ), σε ποια ηλικία τα παιδιά είναι εύκολο να πάθουν κάποιο ατύχημα;
β. Με βάση την έρευνα που παρουσιάζει το άρθρο, ποια είναι τα πιο συνηθισμένα ατυχήματα που συμβαίνουν στα παιδιά;
γ. Ποιος χώρος θεωρείται ο πιο επικίνδυνος για τα ατυχήματα των μικρών παιδιών;
δ. Τι θα πρέπει να κάνουν οι γονείς για να μη γίνονται παιδικά ατυχήματα στο σπίτι;

2. Παρατηρήστε προσεκτικά τις στατιστικές «πίτες» που δείχνουν τα αποτελέσματα της έρευνας που έχουν γίνει σε παιδιά ηλικίας 1 έτους, 1 έως 4 ετών και 5 έως 14 ετών. Εξηγήστε τα αποτελέσματα απαντώντας στις ερωτήσεις:

α. Πού γίνονται τα περισσότερα ατυχήματα κατά ομάδα ηλικίας;
β. Ποια είναι τα ατυχήματα που συμβαίνουν πιο συχνά σε κάθε ομάδα ηλικίας;
γ. Ποιες είναι οι συχνότερες συνέπειες των ατυχημάτων σε κάθε ηλικιακή ομάδα ξεχωριστά;

3. Συζητήστε με τους συμμαθητές σας ποια είναι τα ατυχήματα που μπορούν να συμβούν στο προαύλιο του σχολείου, στις σκάλες την ώρα των διαλειμμάτων και στην τάξη. Είχατε κάποιο παρόμοιο ατύχημα; Περιγράψτε το.

4. Μπορείτε κι εσείς να πραγματοποιήσετε μια έρευνα, όπως αυτή που έκανε το Κέντρο Έρευνας και Πρόληψης Παιδικών Ατυχημάτων. Το θέμα της έρευνάς σας μπορεί να είναι «Τα παιδικά ατυχήματα στο σχολείο».

Θα πρέπει να ακολουθήσετε το σχεδιάγραμμα:

- Ορίζετε τις ηλικιακές ομάδες στις οποίες θέλετε να κάνετε την έρευνά σας. Μια ομάδα μπορεί να είναι τα παιδιά της Α΄ και Β΄ τάξης, δεύτερη ομάδα τα παιδιά της Γ΄ και Δ΄ τάξης και τρίτη ομάδα τα παιδιά της Ε΄ και Στ΄ τάξης. Το δείγμα σας είναι έτοιμο!

- Φτιάχνετε ένα **ερωτηματολόγιο** και ζητάτε από τους συμμαθητές σας να αναφέρουν σε αυτό ένα ατύχημα που τους έχει συμβεί, τον τόπο όπου τους έχει συμβεί, την αιτία και τα αποτελέσματα του ατυχήματος.

- Συγκεντρώνετε τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων και μετράτε τις διαφορετικές περιπτώσεις για κάθε ηλικιακή ομάδα ξεχωριστά. Για παράδειγμα, 10 παιδιά από την Α΄ και Β΄ τάξη απάντησαν ότι έχουν πέσει από τη σκάλα.

- Φτιάχνετε **στατιστικούς πίνακες**, όπως έχετε μάθει στο μάθημα των Μαθηματικών.

- Βγάζετε συμπεράσματα από την έρευνά σας και τα γράφετε για τον **πίνακα ανακοινώσεων** του σχολείου σας ή γράφετε ένα **άρθρο** στη σχολική εφημερίδα.

Καλή επιτυχία!

Λέξεις... φράσεις... κείμενα

Γλώσσα

Μέσα στο άρθρο συναντήσατε το ρήμα **συμβαίνει**. Το ρήμα *συμβαίνει* και άλλα ρήματα που έχουν β΄ συνθετικό το *βαίνω* (στα αρχαία ελληνικά σήμαινε *περπατάω, βαδίζω*) σχηματίζουν το γ΄ πρόσωπο αορίστου σε -έβη, όπως στα αρχαία ελληνικά: *συνέβη, επενέβη, παρενέβη*. Συναντάμε όμως καμιά φορά και *συνέβηκε, επενέβηκε* κ.ά.

Παρόμοια, το ρήμα *αναδεικνύομαι* (που μοιάζει με τη μορφή που είχε στα αρχαία ελληνικά) χρησιμοποιείται πιο συχνά από το *αναδείχνομαι*, που είναι ο νεοελληνικός τύπος, και γι' αυτό ο παθητικός αόριστος σχηματίζεται συνήθως *αναδείχθηκα* και όχι *αναδείχτηκα*.

Άλλα ρήματα όπου χρησιμοποιούμε παλαιότερους (όμοιους ή παρόμοιους με τα αρχαία ελληνικά) τύπους, σε ορισμένους χρόνους και πρόσωπα, είναι τα σύνθετα με το *λαμβάνομαι*, π.χ. *συλλαμβάνομαι*, και με το *-άγομαι* (στα αρχαία ελληνικά σήμαινε «οδηγούμαι»), π.χ. *εισάγομαι*.

Τέτοια ρήματα βρίσκουμε συνήθως σε επίσημο ύφος, όπως αυτό που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι και οι επιστήμονες.

5. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα παραπάνω, συμπληρώστε τα κενά με τους τύπους των ρημάτων σε χρόνο αόριστο. Όπου δυσκολεύεστε, μπορείτε να συμβουλευτείτε το βιβλίο της γραμματικής ή το λεξικό:

Το περασμένο Σάββατο ______________ (συμβαίνει) ένα ατύχημα στη λεωφόρο Ποσειδώνος. Ένα αυτοκίνητο ______________ (παραβαίνω) τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας παραβιάζοντας το απαγορευτικό σήμα, με αποτέλεσμα να συγκρουστεί με άλλο διερχόμενο αυτοκίνητο.

Μετά από το ατύχημα, ο υπαίτιος οδηγός ______________ (συλλαμβάνομαι) και οδηγήθηκε στο αστυνομικό τμήμα. Ο τραυματίας οδηγός ______________ (εισάγομαι) στο νοσοκομείο για προληπτικούς λόγους.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 02:48 Page 77

6. Στο άρθρο της σελ. 73 υπάρχουν τοπικοί και χρονικοί προσδιορισμοί. Χωριστείτε σε ομάδες και κάθε ομάδα θα πρέπει να τους βρει και να τους γράψει στον πίνακα που ακολουθεί. ΄Οποια ομάδα βρει τους περισσότερους τοπικούς ή χρονικούς προσδιορισμούς θα είναι η νικήτρια.

Τοπικοί προσδιορισμοί	Χρονικοί προσδιορισμοί

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 02:48 Page 78

Θυμηθείτε ότι οι προσδιορισμοί του τόπου απαντάνε στην ερώτηση ***πού*** και μπορεί να είναι:

- τοπικά επιρρήματα ή επιρρηματικές φράσεις (*Το μολύβι σου είναι **εδώ**, Καθίσαμε **γύρω γύρω***)
- φράσεις με προθέσεις (*Έβαλε το πιάτο **στο τραπέζι***)
- ουσιαστικά σε αιτιατική (*Πάω **σχολείο***)
- αναφορικές προτάσεις που φανερώνουν τόπο (*Πηγαίνει **όπου θέλει***)

Οι προσδιορισμοί του χρόνου απαντάνε στην ερώτηση ***πότε*** και μπορεί να είναι:

- χρονικά επιρρήματα ή επιρρηματικές φράσεις που δηλώνουν χρόνο (*Τρώμε **τώρα**, **Κάπου κάπου** σταματούσε να ξεκουραστεί*)
- φράσεις με προθέσεις (*Διάβαζε **ως το βράδυ***)
- λέξεις σε γενική ή αιτιατική (*Θα τον δω **του χρόνου**, **Την άνοιξη** θα μαζέψουμε λουλούδια*)
- χρονικές προτάσεις (*Είχα φύγει **όταν ήρθε***)

7. Βρείτε σε ποια ερώτηση (**πότε, πού** ή **τι**) απαντάει κάθε φορά η υπογραμμισμένη λέξη. Πότε θα πούμε ότι είναι χρονικός προσδιορισμός, πότε ότι είναι αντικείμενο, πότε ότι είναι τοπικός προσδιορισμός;

- Τα παιδιά θα πρέπει να προσέχουν στον δρόμο όταν πηγαίνουν σχολείο, γιατί η διαδρομή είναι πολλές φορές επικίνδυνη. Υπάρχουν οδηγοί που δεν προσέχουν τις πινακίδες που δείχνουν το σχολείο.
- Πολλοί οδηγοί θεωρούν το βράδυ επικίνδυνο για οδήγηση, γιατί το βράδυ δεν υπάρχει αρκετό φως και είναι πιο εύκολο να συμβούν ατυχήματα.

8. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τις παρακάτω συμβουλές, προσέξτε τις λέξεις που είναι χρωματισμένες. Με τη βοήθεια του λεξικού δώστε τη σημασία τους. (Θυμάστε ποιες λέξεις γράφονται σε μία;)

Μπορούμε κι εμείς τα παιδιά να λάβουμε τα μέτρα μας, αφού **οπουδήποτε** και **οποτεδήποτε** μπορεί να μας συμβεί κάποιο ατύχημα, είτε **κατά λάθος** είτε γιατί δεν έχουμε πάντα **κατά νου** τα λόγια του μπαμπά και της μαμάς.

Να τι μπορούμε να προσέξουμε:

- **Καταρχήν** οι πρίζες δεν είναι για παιχνίδι! Κινδυνεύουμε να πάθουμε ηλεκτροπληξία.
- **Εξίσου** επικίνδυνα είναι τα σπίρτα, τα τσιγάρα, τα απορρυπαντικά και τα φάρμακα. Κινδυνεύουμε **αφενός** να καούμε και **αφετέρου** να δηλητηριαστούμε.

- **Εντάξει**, μας αρέσει να σκαρφαλώνουμε, και **προπάντων** να τρέχουμε. Ας μην ξεπερνάμε όμως τα όρια, **ειδαλλιώς** θα βρεθούμε **καταγής** και τραυματισμένοι.
- Αρκεί να προσέξουμε λίγο **παραπάνω** και να αποφεύγουμε τις κακοτοπιές, για να χαιρόμαστε **ολημέρα** και **ολονύχτα** το παιχνίδι χωρίς τραυματισμούς!

9. Χωριστείτε σε ομάδες και ξαναγράψτε το κείμενο αντικαθιστώντας τις λέξεις που είναι χρωματισμένες με άλλες που έχουν την ίδια σημασία. Βρείτε όσο το δυνατόν περισσότερες συνώνυμες λέξεις ή εκφράσεις. Για κάθε σωστή λέξη που θα αντικατασταθεί, η ομάδα θα πάρει πόντο. Νικήτρια είναι η ομάδα με τους περισσότερους πόντους. Εάν δυσκολεύεστε, συμβουλευτείτε το λεξικό σας.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 02:48 Page 80

10. Έγινε κάποιο «ατύχημα» στο τυπογραφείο και σβήστηκαν κάποια γράμματα. Μπορείτε να τα συμπληρώσετε;

Ο 15χρονος Μιχάλης Α. και η 12χρονη Μαρία-Αριάδνη Μ.
αποφάσισαν να πάρουν μέρος στον διαγ...νισμό φωτο-
γραφίας με θέμα «Το κράνος αξ...ζει, η ζωή δε γ...ρίζει»
που διοργάν...σε το Σωματ...ο «Αντιμετ...πιση Παιδικού
Τραύματος» σε συνεργασία με το Υπουργ...ο Παιδείας, και
τελικά κέρδισαν το πρώτο βραβείο.

Το Σωματείο έχει καθιερ...σει από το 2001 την 3η Κυριακή
του Οκτωβρίου ως Ημέρα Πρόλ...ψης Παιδικών Ατ...χη-
μάτων με σκοπό την ενημέρ...ση και την ευαισθητοπ...ηση
του ευρύτερου κοινού.

Φέτος, ζητήθηκε από όλους τους μαθητές να τραβήξουν
μια φωτογραφία, η οποία θα προτρέπει όλους τους οδη-
γούς δ...κύκλων να φοράνε πάντα το κατά...πλο κράνος
ασφαλείας.

Η 12χρονη Μαρία-Αριάδνη Μ., ακόμη κι όταν κ...κλοφο-
ρεί με το πατίνι της, φοράει ειδικό κράνος. «Το κράνος
σώζει ζωές! Γι' αυτό και το φοράω πάντα. Η φωτογραφία
μου αποτ...πώνει μια οδηγό μηχανής, η οποία φοράει κρά-
νος ασφαλ...ας, βρίσκεται στη δεξιά λ...ρίδα και έχει
αναμμένα τα φώτα πορ...ας. Μου άρεσε πολύ αυτή η ει-
κόνα που είδα, γι' αυτό και τράβηξα τη φωτογραφία».

εφημερίδα *Έθνος της Κυριακής*, 19/10/03

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

(κοίταξε πρώτα στη σελίδα 30 τον πίνακα: Διορθώνω το γραπτό μου)

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

Πώς αφηγούμαστε κάτι που μας συνέβη

Γράφουμε:

- Πού έγινε.
- Πότε έγινε.
- Ποιοι παίρνουν μέρος.
- Πώς συνέβη (αίτια).
- Τι ακριβώς έγινε.
- Ποια είναι η σημασία του (αν είναι σημαντικό και γιατί).
- Ποια είναι τα αποτελέσματα.
- Ποιες σκέψεις και συναισθήματα μας προκάλεσε.

Χρησιμοποιούμε:

- Χρόνους του παρελθόντος (κυρίως παρατατικό, αόριστο αλλά και ιστορικό ενεστώτα για ζωντάνια και αμεσότητα).
- Χρονικές (και αιτιολογικές) προτάσεις.
- Χρονικούς συνδέσμους, χρονικά επιρρήματα ή φράσεις που δηλώνουν χρόνο.
- Επίθετα.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Τζακ Λόντον, *[Ένας σκύλος σωτήρας]* (σελ. 40)
- Ντιμίτερ Ινκιόφ, *Οι κάλοι της Κλάρας* (σελ. 133)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- Ιωαννίδης Ι. Δ., *Το άσπρο άλογο*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1985
- Μπάρτζης Γιάννης, *Τιριγκλίκ!*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1998
- Μπέρνι Ντέιβιντ, *Το εγκυκλοπαιδικό λεξικό του ανθρώπινου σώματος*, μετάφρ. Π. Παπανικολάου, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 1995

- *Άνεμος στις ιτιές*, Μοχάμετ Αλί Ταλέμπι, 1999
- *Τα φώτα της πόλης*, Τσάρλι Τσάπλιν, 1931
- *Το πιθάρι*, Ιμπραΐμ Φορουζές, 1992

- *Το τσιφτετέλι της γρίπης*, στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Λ. Πλάτωνος

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- www.pedtrauma.gr

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 11-01-04 21:49 Page 83

Ενότητα 11

Συγγενικές σχέσεις

Συνάντηση Τηλέμαχου - Οδυσσέα

«Αλλιώτικος φαντάζεις τώρα, ξένε, παρότι πριν·
ανίσως είσαι ένας θεός απ' όσους τον απέραντο ουρανό κρατούν,
σπλαχνίσου μας…»
Πήρε το λόγο τότε κι αποκρίθηκε βασανισμένος ο Οδυσσέας:
«Όχι, θεός δεν είμαι· πώς με φαντάστηκες αθάνατο;
Είμαι ο πατέρας ο δικός σου· που εσύ για χάρη του στενάζεις
και πολλά υποφέρεις…»
Μιλώντας φίλησε τον γιο του κι άφησε να κυλήσουν από τις παρειές*
στο χώμα τα δάκρυά του, που πριν με τόση επιμονή τα συγκρατούσε.

……………………

Τότε τους συνεπήρε και τους δυο του θρήνου ο ίμερος*
σπαραχτικά θρηνούσαν πιο δυνατά κι από πουλιά…
τόσο πικρό και το δικό τους δάκρυ από τα βλέφαρά τους κύλησε.

Ομήρου Οδύσσεια, ραψωδία π (μετάφρ. Δημήτρης Μαρωνίτης)

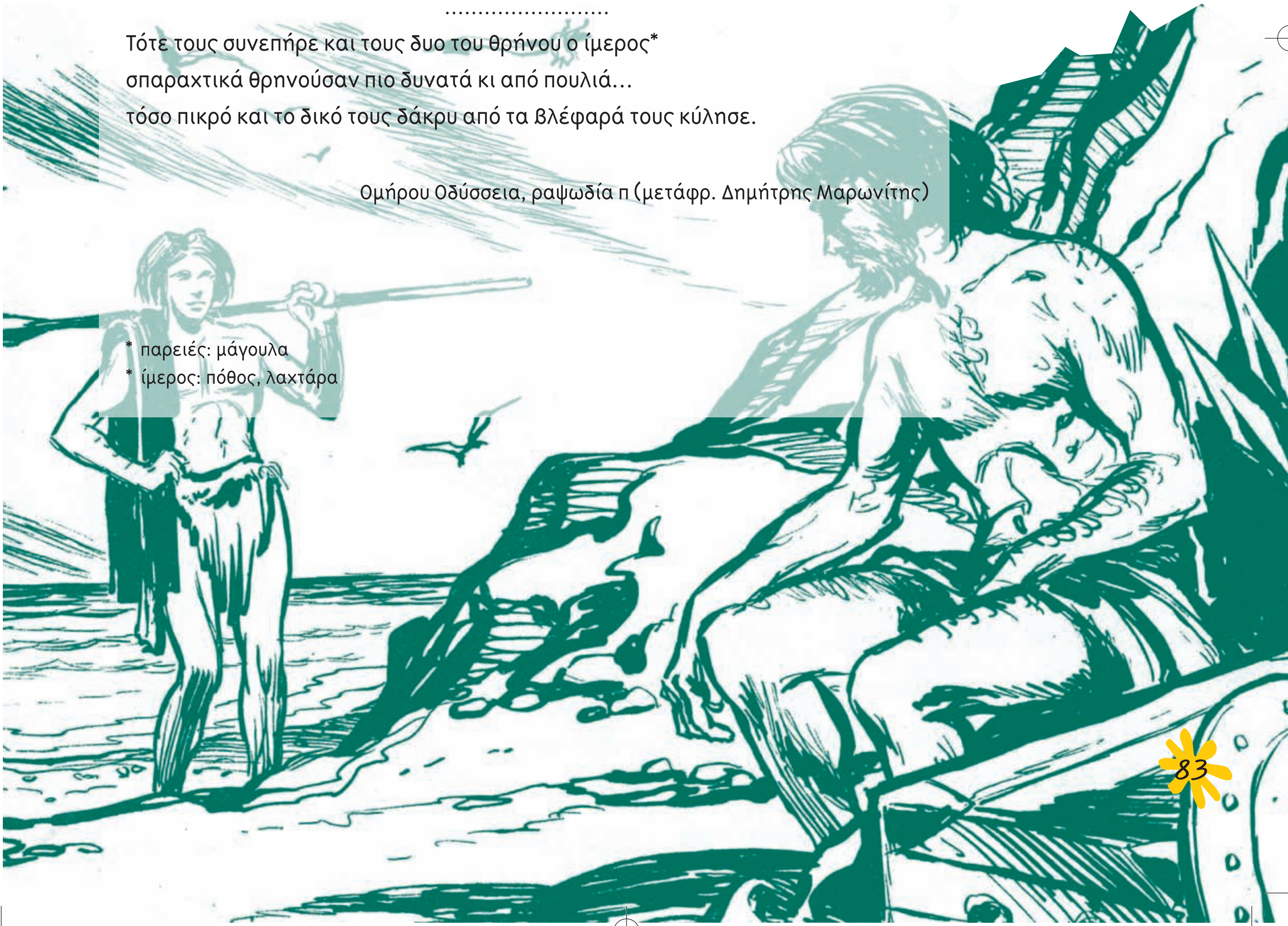

* παρειές: μάγουλα
* ίμερος: πόθος, λαχτάρα

Με τι θα ασχοληθούμε:

- **Πώς περιγράφουμε ένα πρόσωπο**
- **Πώς λειτουργεί η γενική πτώση**

Ώρες με τη μητέρα μου

Η μαμά μου ήταν πάντα ξεχωριστή. Με τον μπαμπά παντρεύτηκαν από έρωτα στο άψε σβήσε. Και οι ευχές που τους έδωσε ο παπάς όταν τους πάντρεψε πραγματοποιήθηκαν. Απόχτησαν «καρπόν κοιλίας», δηλαδή εμένα και τον αδερφό μου.

Η μαμά δεν είχε περάσει τα σαράντα. Τα μάτια της σκούρα γαλάζια, έμοιαζαν με τα μη με λησμόνει* που φυτρώνουν την άνοιξη. Φαινόταν κοριτσάκι όταν την έβλεπες από πίσω, με την κομψή κορμοστασιά της και την ξανθιά κοτσίδα στην πλάτη. Το πιο όμορφο πάνω της όμως ήταν οι κινήσεις των χεριών της, και ό,τι έκανε το έκανε με χάρη.

Δεν ήξερα καμιά γυναίκα στο νησί να φοράει λουλούδια στα μαλλιά. Λάτρευε τις γαρδένιες, είχαμε τρεις γλάστρες στην αυλή. Τις φρόντιζε σαν να ήταν παιδιά της κι όταν άνθιζαν έπλεκε τα λουλούδια τους μαζί με την κοτσίδα της. Άλλες φορές πάλι τις περνούσε σε κλωστή κι έφτιαχνε βραχιόλια. Σε κάθε κίνηση των χεριών της οι γαρδένιες μοσχοβολούσαν. Από τότε μαμά και γαρδένια είναι ένα στο μυαλό μου.

Κάθε απόγευμα μετά τη δουλειά, χειμώνα καλοκαίρι, φορούσε αθλητική φόρμα και παπούτσια και χανόταν. Παραλία παραλία, έφτανε ως το ακρωτήρι με τον φάρο, που το δέρνουν τα κύματα. Καθόταν στον αγαπημένο της βράχο. Γύριζε πάντα με τα χέρια γεμάτα. Βότσαλα με παράξενα χρώματα, που η θάλασσα τους έδινε πότε το σχήμα ενός πουλιού ή τη μορφή μιας γυναίκας, και ξύλα ξεβρασμένα στην άμμο, αργασμένα* από το κύμα και την αρμύρα. Με λίγες «καλλιτεχνικές επεμβάσεις», όπως έλεγε η ίδια, έφτιαχνε αριστουργήματα που στόλιζαν τον κήπο και την αυλή μας.

Μικρή πήγαινα κι εγώ μαζί της. Μου άρεσε να τσαλαβουτάω στην παραλία, να σκαρφαλώνω στα βράχια και να βρίσκω καβούρια και κοχύλια. Κι όλο κοίταζα πότε θα βγει η γοργόνα. Η μαμά δε βαριόταν να μου λέει και να μου ξαναλέει παραμύθια. Από εκείνη έμαθα να διαβάζω λογοτεχνικά βιβλία. Το βράδυ αράζαμε κάτω από τη λεύκα τα καλοκαίρια ή δίπλα στο τζάκι τον χειμώνα, μ' ένα βιβλίο στο χέρι. Τα παράγγελνε η ίδια στο βιβλιοπωλείο της πλατείας κι όσα έκρινε ότι μ' ενδιέφεραν τα έδινε και σε μένα να τα διαβάσω.

Λίτσα Ψαραύτη, *Όνειρα από μετάξι*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2002 (διασκευή)

* μη με λησμόνει: φυτό με γαλάζια και λευκά άνθη
* αργασμένα: σκαλισμένα, «φαγωμένα»

(αφίσα για τη γιορτή της μητέρας)

1. «*Η μαμά μου ήταν ξεχωριστή*»: πώς φαίνεται αυτό από το κείμενο;

2. Πώς αισθάνεται για τη μητέρα της η συγγραφέας; Ποιες φράσεις του κειμένου φανερώνουν τα αισθήματά της;

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 03:16 Page 86

3. Στο κείμενο η συγγραφέας περιγράφει τη μητέρα της. Βάλτε τους τίτλους των παραγράφων στη σωστή σειρά.

- ... Εξωτερική περιγραφή
- ... Χειροτεχνήματα με υλικά της θάλασσας
- ... Η αγάπη για τα λουλούδια
- ... Οι ώρες μου με τη μητέρα
- ... Πρόλογος - γενικός χαρακτηρισμός

Βλέπουμε λοιπόν ότι στην **περιγραφή ενός ανθρώπου** ακολουθούμε συνήθως μια συγκεκριμένη πορεία. Να ποια είναι τα βασικά της μέρη:

- δίνουμε έναν **γενικό χαρακτηρισμό** του προσώπου και μιλάμε για τη **σχέση μας μαζί του**
- περιγράφουμε την **εξωτερική του εμφάνιση**
  - πρώτα τη γενική εντύπωση που δίνει
  - μετά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του
- περιγράφουμε τον **χαρακτήρα** και τη **συμπεριφορά** του
  - μιλώντας για τα προτερήματα και τα ελαττώματά του
  - αναφέροντας χαρακτηριστικά επεισόδια
- κλείνουμε με μια **γενική κρίση** για το πρόσωπο που περιγράψαμε
- σε όλη τη διάρκεια της περιγραφής μπορούμε να αναφέρουμε τις **σκέψεις** και τα **συναισθήματά** μας

*Η μαμά δε βαριόταν να **μου** λέει παραμύθια.*
*Τα παράγγελνε η ίδια στο βιβλιοπωλείο **της πλατείας**.*

Στις φράσεις αυτές παρατηρούμε ότι η γενική πτώση μπορεί να χρησιμοποιηθεί κυρίως με δυο τρόπους:

- στην πρώτη περίπτωση **συμπληρώνει το νόημα του ρήματος και είναι δεύτερο (έμμεσο) αντικείμενο** (βλέπε ενότητα Ατυχήματα): <u>μου</u> λέει παραμύθια ⇒ λέει <u>σε μένα</u> παραμύθια
- στη δεύτερη περίπτωση η γενική **συμπληρώνει το νόημα ενός ουσιαστικού**: το βιβλιοπωλείο <u>της πλατείας</u> ⇒ η γενική δείχνει πού βρίσκεται το βιβλιοπωλείο

4. Από τις παρακάτω γενικές ξεχωρίστε ποιες συμπληρώνουν ένα ρήμα και ποιες ένα ουσιαστικό:

- η μορφή μιας γυναίκας
- μου άρεσε να τσαλαβουτάω στην παραλία
- η κοτσίδα της μητέρας
- οι ευχές που τους έδωσε ο παπάς
- το σχήμα ενός πουλιού
- η θάλασσα τους έδινε ένα σχήμα

Όταν η γενική συνοδεύει ουσιαστικό, μπορεί να δηλώνει:

σε ποιον ανήκει κάτι	⇒ το σπίτι **του Άρη**
τον τόπο	⇒ η μάχη **της Κρήτης**
τον χρόνο	⇒ η τέχνη **της αρχαιότητας**
μια ιδιότητα, ένα χαρακτηριστικό	⇒ σοκολάτα **πολυτελείας**
την αιτία	⇒ η χαρά **της επιστροφής**
το περιεχόμενο	⇒ σαλάτα **λαχανικών**
τη μέτρηση χώρου/χρόνου	⇒ απόσταση **εκατό μέτρων**
τον σκοπό	⇒ κουταλάκι **του γλυκού**
ένα σύνολο που διαιρείται	⇒ τα αγόρια **της τάξης**

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 03:16 Page 88

6. `Ενας νέος συμμαθητής ή μια νέα συμμαθήτριά σας σας έχει καλέσει να περάσετε μαζί λίγες μέρες από τις καλοκαιρινές διακοπές στο εξοχικό σπίτι του/της. Για να πείσετε τους γονείς σας, χρειάζεται να περιγράψετε τον φίλο ή τη φίλη σας, τονίζοντας ιδιαίτερα τα προτερήματα του χαρακτήρα του/της. Μπορείτε ακόμα να αναφέρετε χαρακτηριστικά περιστατικά που φανερώνουν την ξεχωριστή σχέση που σας ενώνει. Στην περιγραφή θα σας βοηθήσουν οι παρακάτω ιδέες:

Ο φίλος μου / η φίλη

`Ονομα και ηλικία
....

Πού μένει;
....

Πόσο συχνά τον/τη βλέπω;
....
....

Εξωτερική εμφάνιση
....
Γενική εντύπωση
....
Πρόσωπο (μάτια, χείλη, μύτη, μέτωπο, μαλλιά)
....
Σώμα
....

Τι αισθάνομαι γι' αυτόν / αυτήν;
....

Πώς περνάμε μαζί, τι κάνουμε
....

Συμπεριφορά, χαρακτήρας (γενικός χαρακτηρισμός)
....
Προτερήματα, ελαττώματα
....

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς συνδέονται οι προτάσεις μεταξύ τους (παρατακτική και υποτακτική σύνδεση, ασύνδετο σχήμα)***
- ***Ποια είναι τα είδη των εξαρτημένων προτάσεων***

Πρέπει να φανώ γενναίος

Σήμερα στο σπίτι, ρώτησα τη μητέρα μου πού θα πάμε διακοπές. Η μαμά μου με κοίταξε, έκανε μια περίεργη γκριμάτσα, μ' αγκάλιασε, με φίλησε στο κεφάλι και μου είπε πως θα το κουβεντιάζαμε, «όταν ο μπαμπάς θα επιστρέψει, μωρό μου», και να πάω τώρα να παίξω στον κήπο.

Πήγα λοιπόν στον κήπο και περίμενα τον μπαμπά. Μόλις εκείνος έφτασε, έτρεξα στο μέρος του, εκείνος με πήρε στην αγκαλιά του, με πέταξε στον αέρα και τον ρώτησα πού θα πηγαίναμε διακοπές. Ο μπαμπάς μου απότομα έχασε το χαρούμενο ύφος, μ' άφησε κάτω και μου υποσχέθηκε ότι θα το συζητούσαμε μέσα, εκεί που βρήκαμε τη μαμά καθισμένη να μας περιμένει.

— Νομίζω ότι η στιγμή είναι κατάλληλη, είπε ο μπαμπάς.

— Συμφωνώ, απάντησε η μαμά. Το συζητήσαμε πριν από λίγο.

Τότε ο μπαμπάς κάθισε στην πολυθρόνα, μ' έπιασε από τα χέρια και με τράβηξε στα γόνατά του.

— Ο Νικόλας μου είναι ένα μεγάλο και λογικό αγόρι. `Ετσι δεν είναι;

— Βεβαίως, βεβαίως! απάντησε η μαμά μου.

Εγώ δε βλέπω με καλό μάτι ποτέ μου τέτοιες κουβέντες, ότι τάχα είμαι ένα μεγάλο αγόρι, γιατί συνήθως, όταν μου το λένε, θέλουν να κάνω πράγματα που δε μου πολυαρέσουν.

— Κι είμαι σίγουρος, είπε ο μπαμπάς, ότι το μεγάλο μου αγόρι θα ήθελε πολύ να πάει διακοπές στη θάλασσα!

— Αχ ναι! είπα. Και θα μείνουμε σε ξενοδοχείο;

— `Οχι ακριβώς, είπε ο μπαμπάς και κόμπιασε. Να... νομίζω πως θα κοιμάσαι σε σκηνή.

— Σε μια σκηνή όπως οι Ινδιάνοι; ρώτησα. Τέλεια! Και θα μ' αφήσεις να σε βοηθήσω να στήσουμε τη σκηνή; Ν' ανάψουμε φωτιά; Και θα μου μάθεις ψάρεμα για να φέρνω μεγάλα ψάρια στη μαμά; Αχ, αυτό θα ήταν σαν όνειρο!

Ο μπαμπάς σκούπισε το πρόσωπό του με το μαντίλι του, σαν να ζεσταινόταν πολύ, αν και δεν είχε καθόλου ζέστη εκείνη την ώρα, κι ύστερα μου είπε:

— Νικόλα, πρέπει να μιλήσουμε σαν μεγάλοι. Πρέπει να φανείς πολύ γενναίος.

— Και αν φανείς γενναίος και συμπεριφερθείς σαν ένα μεγάλο παιδί, είπε η μαμά, θα σου ετοιμάσω το βράδυ την αγαπημένη σου τούρτα σοκολάτα.

Τότε ο μπαμπάς καθάρισε το λαιμό του με ένα ελαφρό βήξιμο, μ' έπιασε απ' τους ώμους και μου είπε:

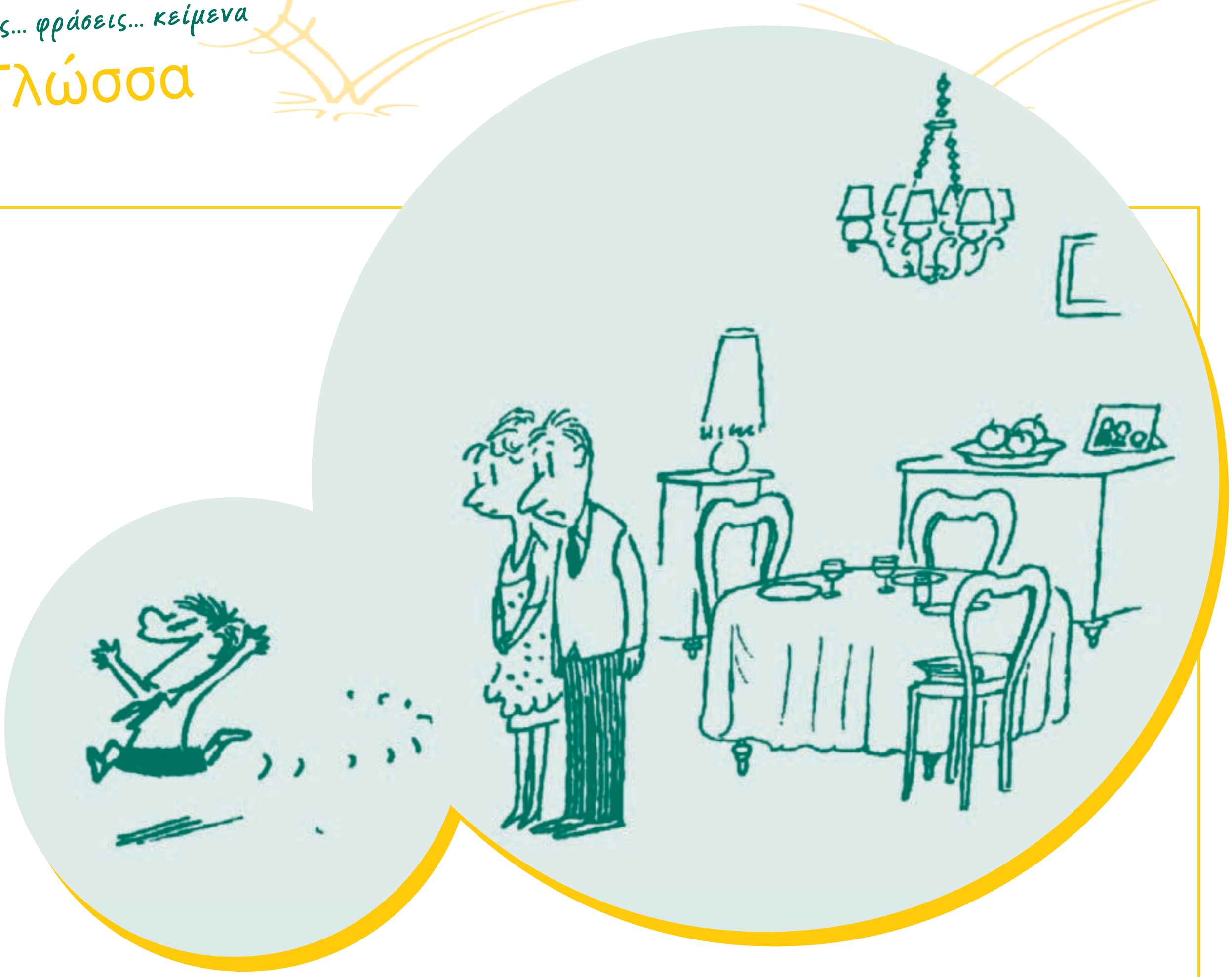

—Δε θα έρθουμε μαζί σου στις διακοπές. Θα πας μόνος σου σαν μεγάλος. Η μαμά σου κι εγώ αποφασίσαμε να πας σε μια κατασκήνωση. Θα σου κάνει πολύ καλό, θα είσαι με φίλους της ηλικίας σου και θα το χαρείς πάρα πολύ...

—Σίγουρα, είναι η πρώτη φορά που θα μείνεις μόνος σου, χωρίς εμάς, Νικόλα, αλλά είναι για το καλό σου, είπε η μαμά. Λοιπόν, τι λες, αγόρι μου;

—Απίθανο! φώναξα κι άρχισα να χοροπηδάω στο σαλόνι. Γιατί αλήθεια οι κατασκηνώσεις είναι καταπληκτικές. Κάνεις ένα σωρό φίλους, άπειρες βόλτες, παίζεις παιχνίδια, ανάβεις φωτιές και χορεύεις και τραγουδάς. `Ημουν τόσο χαρούμενος, που αγκάλιασα και φίλησα τον μπαμπά και τη μαμά.

Το βράδυ η τούρτα ήταν πολύ νόστιμη κι έφαγα πολλά κομμάτια, γιατί ο μπαμπάς κι η μαμά ούτε που τ' αγγίξανε. Εκείνο που είναι περίεργο είναι που ο μπαμπάς κι η μαμά με κοιτάζανε με μάτια γουρλωμένα και φαίνονταν κάπως στενοχωρημένοι. Τους καταλαβαίνω, σίγουρα δεν έχουν συνηθίσει να μένουν μόνοι τους στις διακοπές.

`Ομως εγώ δεν ξέρω, αλλά πιστεύω πως ήμουνα πολύ γενναίος και λογικός. Δεν ήμουνα;

Ρενέ Γκοσινί — Ζαν Ζακ Σανπέ, *Οι διακοπές του μικρού Νικόλα*, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, Αθήνα, 2000 (διασκευή)

1. Γιατί οι γονείς του μικρού Νικόλα δυσκολεύονται να του πουν πως θα πάει στην κατασκήνωση; Πώς φαίνεται αυτό μέσα στο κείμενο;

2. Οι γονείς του μικρού Νικόλα τον αντιμετωπίζουν άλλοτε σαν μικρό κι άλλοτε σαν μεγάλο. Γιατί νομίζετε ότι συμβαίνει αυτό;

Ας δούμε με πόσους τρόπους μπορούν να συνδέονται οι προτάσεις.

- *Πήγα λοιπόν στον κήπο **<u>και</u>** περίμενα τον μπαμπά.*

Η φράση αποτελείται από δυο όμοιες προτάσεις (είναι και οι δυο ανεξάρτητες). Η σύνδεση αυτή ονομάζεται **παρατακτική σύνδεση**, διότι δύο όμοιες προτάσεις, ανεξάρτητες ή εξαρτημένες, «παρατάσσονται», δηλαδή βρίσκονται η μια δίπλα στην άλλη και συνδέονται μεταξύ τους με παρατακτικούς συνδέσμους.

Οι πιο χαρακτηριστικοί παρατακτικοί σύνδεσμοι είναι: *και, ή, είτε, ούτε, αλλά, όμως, μα.*

- *Ο μπαμπάς μου μου υποσχέθηκε **<u>ότι</u>** θα το συζητούσαμε.*

Η φράση αποτελείται από δυο ανόμοιες προτάσεις (μια ανεξάρτητη και μια εξαρτημένη). Η σύνδεση αυτή ονομάζεται **υποτακτική σύνδεση**, διότι μια εξαρτημένη πρόταση «υποτάσσεται», δηλαδή συμπληρώνει το περιεχόμενο μιας άλλης πρότασης, εξαρτημένης ή ανεξάρτητης, και συνδέεται μαζί της με υποτακτικούς συνδέσμους.

Με τους υποτακτικούς συνδέσμους ξεκινούν εξαρτημένες προτάσεις:

- Αιτιολογικές (*γιατί, επειδή, αφού, διότι, μια και*)
- Τελικές (*να, για να*)
- Αποτελεσματικές (*ώστε, που*)
- Υποθετικές (*αν*)
- Εναντιωματικές (*αν και, ενώ, μολονότι, παρ' όλο που*)
- Χρονικές (*όταν, καθώς, μόλις, πριν, αφού, προτού, ώσπου, όποτε, άμα*)
- Προτάσεις που συμπληρώνουν το ρήμα και έχουν ρόλο αντικειμένου (*να ,ότι, πως*)

- *Η μαμά μου με κοίταξε, έκανε μια περίεργη γκριμάτσα, μ' αγκάλιασε, με φίλησε στο κεφάλι.*

Η φράση αποτελείται από όμοιες προτάσεις που μπαίνουν η μια δίπλα στην άλλη χωρίς σύνδεσμο, μόνο με κόμματα, έχουμε δηλαδή **ασύνδετο σχήμα**.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 03:16 Page 92

3. Μπορείτε να βρείτε ποιες προτάσεις συνδέουν οι μαυρισμένοι σύνδεσμοι και με τι είδος σύνδεσης (παρατακτική ή υποτακτική);

Φέραμε τον παππού ***να*** *μείνει στο σπίτι μας, τον ταΐσαμε, του στρώσαμε το κρεβάτι που θα κοιμάται, τον βοηθήσαμε να ξαπλώσει, του είπαμε κι ένα τραγουδάκι* ***πριν*** *κοιμηθεί και,* ***όταν*** *άρχισε να νυστάζει πολύ* ***και*** *να κλείνουν τα μάτια του, τον φιλήσαμε και οι δυο –εγώ και η Μαρίνα, η αδερφή μου– και έσβησα εγώ το φως* ***επειδή*** *φτάνω πιο εύκολα τον διακόπτη.*

Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, *Σπίτι για πέντε*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1999 (διασκευή)

Βρείτε ένα ή περισσότερα ασύνδετα σχήματα στο παραπάνω απόσπασμα.

4. Ποια συναισθήματα σας δημιουργεί η φωτογραφία; Γιατί είναι σημαντική η σχέση ανάμεσα στον παππού, στη γιαγιά και στα εγγόνια;

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς συνδέονται δύο προτάσεις που έχουν αντίθετο νόημα***

Μια οικογένεια ανάμεσα στις άλλες

Με λένε Θανάση Παπαδόπουλο, πηγαίνω στην Τρίτη Δημοτικού και μένω στο σπίτι μου, στην Αθήνα, με τη μικρή μου αδερφή, τη μαμά μου και τον μπαμπά μου. Αυτή είναι η οικογένειά μου. Διάβασα κάπου πως όλες οι οικογένειες δεν είναι σαν τη δική μου και ότι υπάρχουν πολλές διαφορετικές οικογένειες όχι μόνο από χώρα σε χώρα κι από εποχή σε εποχή, αλλά και μέσα στην ίδια πόλη, στην ίδια γειτονιά. Για παράδειγμα, μια οικογένεια σαν τη δική μου, που αποτελείται από δυο γονείς και τα παιδιά, που μένουν όλοι στο ίδιο σπίτι, είναι αρκετά συνηθισμένη, αλλά έχει ένα ασυνήθιστο όνομα: λέγεται πυρηνική οικογένεια.

Αν ζούσαμε σε άλλη εποχή, θα μέναμε μάλλον όλοι μαζί, στο ίδιο σπίτι, στο χωριό του πατέρα του παππού, δηλαδή του προπάππου μου. Οι μεγάλοι θα δούλευαν όλοι μαζί στα χωράφια, στο περιβόλι και στον κήπο. Οι γυναίκες θα μαγείρευαν και θα έφτιαχναν ψωμί και τα παιδιά θα κοιμόμασταν όλα μαζί στρωματσάδα, στο ίδιο δωμάτιο. Σίγουρα θα ήμασταν μια μεγάλη ενδιαφέρουσα οικογένεια, που αλλιώς λέγεται και διευρυμένη, γιατί περιλαμβάνει περισσότερες από μία γενιές: τη γενιά του προπάππου, του παππού, του μπαμπά και τη δική μας.

Οι περισσότερες οικογένειες —τουλάχιστον στην Ευρώπη— είναι πυρηνικές. Και σ' αυτό το είδος οικογένειας όμως υπάρχει ποικιλία. Για παράδειγμα, ο θείος μου είναι παντρεμένος και έχει με τη γυναίκα του —τη σύζυγό του, όπως λένε— ένα κοριτσάκι που του χρόνου θα πάει Πρώτη Δημοτικού. Αυτή η ξαδερφούλα μου, όταν ήρθε στο σπίτι του θείου μου, ήταν ακόμα πιο μικρή, αλλά δεν ήταν και τελείως μωρό. Τότε μου είπαν πως η ξαδερφούλα μου είναι δικό τους παιδί, μόνο που δεν το έχουν γεννήσει αλλά το έχουν υιοθετήσει. Νομίζω πως δεν υπάρχει καμία διαφορά, αν είσαι υιοθετημένος, αφού το ίδιο σε αγαπάνε όλοι.

Τα άλλα μου ξαδέρφια είναι παιδιά της θείας μου, της αδερφής του πατέρα μου δηλαδή. Έχουν δύο σπίτια και δύο δωμάτια το καθένα! Ο ξάδερφός μου είπε πως στην αρχή δεν του άρεσε καθόλου. Ωστόσο, τώρα συνήθισε. Βλέπετε, οι δικοί του γονείς, η θεία μου με τον άντρα της, πήραν διαζύγιο. Διαζύγιο παίρνουν τα ζευγάρια που παντρεύονται και το μετανιώνουν, δηλαδή μετά βλέπουν πως δεν ταιριάζουν κι αλλάζουν γνώμη. Τότε τα παιδιά ζουν με τον έναν από τους δύο γονείς, αλλά βλέπουν και τον άλλον όποτε θέλουν.

Ξέρω, βέβαια, ότι υπάρχουν και παιδιά που έχουν μόνο μπαμπά ή μόνο μαμά. Αυτό μπορεί να συμβαίνει για διάφορους λόγους. Μπορεί να μη ζει ο ένας από τους δυο γονείς. Μπορεί, πάλι, να έχεις έναν μπαμπά και μια μαμά, αλλά να ζεις με τον έναν από τους δύο, κι έναν καινούριο μπα-

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 03:16 Page 94

μπά, που λέγεται πατριός, ή μια καινούρια μαμά, που λέγεται μητριά. Αυτοί λέγονται θετοί γονείς.

Όταν μεγαλώσω και κάνω δική μου οικογένεια, δεν ξέρω ακόμα πώς θα μοιάζει. Η γιαγιά λέει πως καμιά φορά αποφασίζεις εσύ και καμιά φορά αποφασίζει η ζωή για σένα. Εγώ δεν καταλαβαίνω τελείως τι σημαίνει αυτό. Αν και είμαι ακόμα μικρός, πιστεύω ότι το πιο σημαντικό σε μια οικογένεια είναι να είναι όλοι καλά μεταξύ τους, να συζητάνε και να βοηθάνε ο ένας τον άλλον.

περιοδικό «Ερευνητές», *Η Καθημερινή*, τεύχος 224, 17/5/03 (διασκευή)

1. Αφού διαβάσετε το άρθρο, σημειώστε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) δίπλα στις παρακάτω προτάσεις:

• Η πυρηνική οικογένεια αποτελείται από τους παππούδες, τους γονείς και τα παιδιά.		
• Οι διευρυμένες οικογένειες έχουν περισσότερα μέλη από τις πυρηνικές.		
• Σε μια οικογένεια είναι υποχρεωτικό να υπάρχουν και οι δύο γονείς.		

Τότε τα παιδιά ζουν με τον έναν από τους δύο γονείς,

αλλά / μα / όμως / ωστόσο

βλέπουν και τον άλλον.

- Στο παράδειγμα βλέπουμε με ποιον τρόπο μπορούμε να συνδέσουμε με **αντιθετικούς συνδέσμους** δυο όμοιες ανεξάρτητες προτάσεις που έχουν αντίθετο νόημα.
- Ακόμα, υπάρχουν εξαρτημένες προτάσεις που ξεκινούν με **αντιθετικούς συνδέσμους** (*αν και, μολονότι, παρ' όλο που, ακόμη κι αν*) και το νόημά τους είναι αντίθετο από το νόημα της ανεξάρτητης πρότασης:

  Αν και είμαι ακόμα μικρός, *πιστεύω ότι το πιο σημαντικό σε μια οικογένεια είναι να είναι όλοι καλά μεταξύ τους.*

  Οι προτάσεις αυτές λέγονται **εναντιωματικές** ή **παραχωρητικές**.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 03:16 Page 95

Επίσης, χρησιμοποιούμε και μια άλλη μορφή αντιθετικής σύνδεσης για να τονίσουμε περισσότερο το δεύτερο μέρος της. Δείτε το παράδειγμα από το κείμενο:

*Υπάρχουν πολλές διαφορετικές οικογένειες **όχι μόνο** από χώρα σε χώρα κι από εποχή σε εποχή, **αλλά και** μέσα στην ίδια πόλη.*

2. Συνδυάστε τις προτάσεις της στήλης Α με αυτές της στήλης Β με τον κατάλληλο τρόπο, χρησιμοποιώντας αντιθετικούς συνδέσμους.

Α	Β
1. Δεν τον ξέρω πολύ καλά...	**Α.** ... δεν έκλαψε.
2. Θα το αγοράσω...	**Β.** ... τον συμπαθώ.
3. Λυπήθηκε πολύ...	**Γ.** ... δεν το χρειάζομαι.

3. Μια λέξη σε κάθε ομάδα δεν ανήκει στην ίδια οικογένεια με όλες τις υπόλοιπες. Μπορείτε να τη βρείτε;

- απόγονος - γενιά - γονείς - ανταγωνιστής
- παιδί - παιδαγωγικός - επίπεδο - παιδίατρος
- τροφή - συνοικία - κάτοικος - οικότροφος
- μητρόπολη - μητριαρχία - αρχοντικός - μητέρα

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 03:16 Page 96

4. Μπορεί ένα κείμενο να μην έχει καθόλου δίψηφα διφθόγγους και συνδυασμούς φωνηέντων; Κι όμως, μπορεί! Εκτός αν τα συμπληρώσετε εσείς.

Ποτέ μ____ δεν ____χα ζήσ____ Πάσχα σε χωρ____ κ____ κάθε Μεγάλη Εβδομάδα ήταν το μεγάλο μ____ όν____ρο. Ακόμα θυμόμ____ν εκ____νη τη ζωγραφ____ στο βιβλίο τ____ σχολ____ με το αρνάκι στη σ____βλα κ____ γύρω τριγύρω η ____κογέν____α να χ____ ρετ____ κ____ να δ____σκεδάζ____. Π____δ____, γον____ς, παππ____δες και στο βάθος της ζωγραφ____ς να χορ____ν τσολ____δες. Σαν π____δί δεν ____χα την τύχη να μπω στον πίνακα.

Σκέφτηκα τη ζωγραφ____ ____τή από το αναγνωστικό τ____ δημοτικ____ και το μυαλό μ____ άρχισε να π____ρν____ μπροστά κ____ να σχηματίζ____ την πραγματικότητα.

Αντώνης Σουρούνης, *Πάσχα στο χωριό*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1991 (διασκευή)

5. Η σχολική εφημερίδα ετοιμάζει αφιέρωμα για τη 15η Μαΐου, την Παγκόσμια Ημέρα της Οικογένειας, και θα δημοσιευτούν τα τρία καλύτερα κείμενα. Για τον σκοπό αυτό γίνεται στην τάξη σας διαγωνισμός γραπτών κειμένων.

Αφηγηθείτε σε 150-200 λέξεις ένα συγκεκριμένο οικογενειακό περιστατικό και κλείστε το κείμενό σας με την τελευταία φράση του κειμένου **«Το πιο σημαντικό σε μια οικογένεια: να είναι όλοι καλά μεταξύ τους, να συζητάνε και να βοηθάνε ο ένας τον άλλον»**. Δώστε στο κείμενό σας έναν τίτλο και μπορείτε, αν θέλετε, να το συνοδέψετε με σχετικές εικόνες ή φωτογραφίες.

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

(κοίταξε πρώτα στη σελίδα 30 τον πίνακα: Διορθώνω το γραπτό μου)

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

Πώς περιγράφουμε έναν άνθρωπο

Γράφουμε:

- Ποιο είναι το όνομά του και η ηλικία του.
- Με τι ασχολείται.
- Ποια είναι η σχέση μας μαζί του.
- Πώς μοιάζει (η εξωτερική εμφάνιση) — ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του.
- Πώς είναι ο χαρακτήρας του, οι συνήθειές του.
- Τι κάνουμε μαζί.
- Περιστατικά σχετικά με αυτόν ή αυτήν.
- Συναισθήματα και σκέψεις για το πρόσωπο αυτό.

Χρησιμοποιούμε:

- Ενεστώτα (συνήθως) ρημάτων.
- Επίθετα και επιθετικούς προσδιορισμούς.

MATHITIS-B'TEYXOS.QXD 9-06-04 03:16 Page 98

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Νικηφόρος Βρεττάκος, *Η μητέρα μου στην εκκλησία* (σελ. 77)
- Λευτέρης Παπαδόπουλος, *Η μάνα μου* (σελ. 81)
- Ροάλντ Νταλ, *Η καρδιά ενός ποντικού* (σελ. 85)
- Ναζίμ Χικμέτ, *Νανούρισμα* (σελ. 88)
- Μάνος Κοντολέων, [*Αποκριάτικη ιστορία*] (σελ. 90)
- Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, *Η μαμά μας η θάλασσα* (σελ. 95)
- Ι. Δ. Ιωαννίδης, [*Το καυκασιανό παραμύθι*] (σελ. 99)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- Καλιότσος Παντελής, *Πατέρας και γιος*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1995
- Μανθόπουλος Δημήτρης, *Μέρες της Αλκυόνης*, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 1993
- Μάρρα Ειρήνη, *Μια ιστορία για δυο*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1985
- Μεταξά-Παξινού Μαίρη, *Σώος και αβλαβής από... την οικογένεια*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2003
- Παναγιωτοπούλου Λίτσα, *Ένας μπαμπάς για μένα*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα, 1990
- Σαρή Ζωρζ, *Το ψέμα*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1995

- *Ένα καλοκαιρινό παραμύθι*, Ουλφ Μάλμρος, 2000
- *Ένας πατέρας με 25 παιδιά*, Χουάνγκ Χονγκ, 2001
- *Δύσκολοι αποχαιρετισμοί: ο μπαμπάς μου*, Πέννυ Παναγιωτοπούλου, 2002
- *Το παιδί που ήθελε να γίνει αρκούδα*, Γιάννικ Χάστρουπ, 2002

- *Η Μάγια*, στίχοι Ο. Ελύτης (από τις *Μικρές Κυκλάδες*), μουσική Μ. Θεοδωράκης
- *Κοιμήσου, αγγελούδι μου*, στίχοι Κ. Βίρβος, μουσική Μ. Θεοδωράκης
- *Νάνι του ρήγα το παιδί*, στίχοι Ν. Γκάτσος, μουσική Μ. Χατζιδάκις
- *Οι δικοί μου*, στίχοι Γ. Νεγρεπόντης, μουσική Μ. Λοΐζος

Ενότητα 12

25η Μαρτίου

Κάτω στου Βάλτου τα χωριά

Κάτω στου Βάλτου τα χωριά, Ξηρόμερο κι Άγραφα.
Γιε μ', στα πέντε βιλαέτια, φάτε, πιέτε, μωρ' αδέρφια.
Εκεί είν' οι κλέφτες οι πολλοί, όλοι ντυμένοι στο φλουρί.
Κάθονται και τρων και πίνουν και την Άρτα φοβερίζουν.
Πιάνουν και γράφουν μια γραφή, βρίζουν τα γένια του κατή.
Γράφουνε και στο Κομπότι, προσκυνούν και το δεσπότη.
Αγάδες, κάμετε καλά, γιατί σας καίμε τα χωριά,
γρήγορα τ' αρματολίκι γιατ' ερχόμαστε σα λύκοι.

κλέφτικο τραγούδι

1. Τα κλέφτικα τραγούδια υμνούν τα κατορθώματα των κλεφτών και των αρματολών. Ποιες πληροφορίες παίρνετε για τη ζωή τους από το κλέφτικο τραγούδι που διαβάσατε;

Η πολιορκία και η έξοδος του Μεσολογγίου

ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΗ

Στην αριστερή μεριά της σκηνής έχουμε τοποθετήσει μια καρέκλα και ένα τραπέζι. Μπαίνει ο ιστορικός Α΄ κρατώντας ένα μεγάλο τετράδιο και μία πένα. Κάθεται και ανοίγει το τετράδιό του και κάνει πως γράφει. Ακούγεται ηχογραφημένα η σκέψη του.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ Α΄: «Πώς μπορώ με λόγια να περιγράψω την εντύπωση που έκανε, όχι μόνο σε μένα, αλλά και σ' όλη την Ευρώπη, η έξοδος του Μεσολογγίου; Τα λόγια φτωχά, αδύνατο να υμνήσουν τα αισθήματα φιλοπατρίας και τόλμης που έδειξαν οι Έλληνες, περιφρονώντας τη ζωή. Μια κουκκίδα στον χάρτη το Μεσολόγγι, κι όμως ύψωσε το ανάστημά του και έγραψε τη δική του σελίδα στην Παγκόσμια Ιστορία!»

πίνακας του Ευγένιου Ντελακρουά

ΑΦΗΓΗΤΗΣ Α΄: Ήταν Οκτώβρης του 1822.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ Β΄: Η επανάσταση είχε ήδη αρχίσει.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ Γ΄: Ο Ομέρ Βρυώνης κι ο Κιουταχής μαζί με 11.000 άντρες κατέβηκαν στην κοιλάδα του Μεσολογγίου...

ΑΦΗΓΗΤΗΣ Δ΄: ενώ ο Γιουσούφ πασάς απέκλειε την πόλη από τη θάλασσα...

ΑΦΗΓΗΤΗΣ Α΄: μέσα στην πόλη…
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Β΄: ο Μαυροκορδάτος μαζί με τον Μπότσαρη…
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Γ΄: καταστρώνουν ένα σχέδιο.
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Δ΄: Ας δούμε τι έγινε…

Οι αφηγητές στέκονται στις μπροστινές γωνίες και παρακολουθούν, η αυλαία ανοίγει και στη σκηνή βλέπουμε το Μαυροκορδάτο να κάθεται στο γραφείο του και τον Μπότσαρη να βηματίζει νευρικά πάνω κάτω.

ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ: Τι θα κάνουμε; Πώς θα τους σταματήσουμε;
ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ: Πόσους άντρες έχουμε;
ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ: Το πολύ εξακόσιους και μόνο λίγα όπλα!
ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ: Και οι τροφές;
ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ: Φτάνουν δε φτάνουν για έναν μήνα!
ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ: Μια λύση μόνο υπάρχει, να τους καθυστερήσουμε!
ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ: Και πώς θα γίνει αυτό;
ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ: Θα τους μηνύσουμε με τον Γούναρη ότι δήθεν θέλουμε να διαπραγματευτούμε!
ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ: Και τι θα κερδίσουμε με αυτό;
ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ: Χρόνο, φίλε μου!

Σηκώνεται ενθουσιασμένος και τον πιάνει από τους ώμους.

ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ: Χρόνο! `Ετσι θα προλάβει να έρθει η βοήθεια που ζητήσαμε!

Δίνουν τα χέρια, η αυλαία κλείνει.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ Α΄: Έτσι κι έγινε.
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Β΄: Στα μέσα Νοεμβρίου ο Μιαούλης, με μία μοίρα του υδραίικου στόλου, φάνηκε μπροστά στην πόλη.
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Γ΄: Διέλυσε τον αποκλεισμό του Γιουσούφ πασά…
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Δ΄: κι έφερε τροφές και πολεμοφόδια!

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΑΞΗ

Αυλαία, στην μπροστινή δεξιά γωνία κάθεται ο Ιστορικός Β΄, όπως κι ο προηγούμενος, κάνει πως γράφει, ενώ στην αριστερή μεριά της σκηνής είναι ξαπλωμένος ο λόρδος Βύρωνας. Ακούγεται το κείμενο ηχογραφημένο.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ Β΄: «Τον επόμενο χρόνο ο Μαυροκορδάτος κατάφερε να οχυρώσει καλύτερα το Μεσολόγγι. Ένας μεγάλος αριθμός από Άγγλους, Γάλλους, Γερμανούς και Ιταλούς φιλέλληνες βρέθηκε στο πλευρό του. Ανάμεσά τους κι ο λόρδος Βύρωνας,

	που στις 4 Γενάρη του 1824 ήρθε στο Μεσολόγγι. Έδωσε θάρρος στους Έλληνες αλλά, κυρίως, πρόβαλε τον Αγώνα στο εξωτερικό. Δυστυχώς όμως αρρώστησε βαριά και στις 19 Απριλίου του 1824 πέθανε…»
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Α΄:	Πολύ την αγαπούσε την Ελλάδα ο λόρδος Βύρωνας!
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Β΄:	Τόσο πολύ, που της χάρισε τα τελευταία του λόγια.
ΛΟΡΔΟΣ ΒΥΡΩΝΑΣ:	Έδωσα στην Ελλάδα τον καιρό, την υγεία μου, την περιουσία μου. Τώρα της δίνω τη ζωή μου. Τι περισσότερο μπορούσα να κάνω;

ΤΡΙΤΗ ΠΡΑΞΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ Α΄:	«Η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου άρχισε από τον Κιουταχή τον Απρίλιο του 1825, μα πέρασαν εφτά ολόκληροι μήνες χωρίς να καταφέρει τίποτα! Ο Μιαούλης μαζί με τον Σαχτούρη τρεις φορές κατάφερε να περάσει τον κλοιό των τουρκικών πλοίων και να φέρει στην πόλη τροφές και πολεμοφόδια. Ο Κίτσος Τζαβέλας με τους Σουλιώτες του είχαν ήδη έρθει στο Μεσολόγγι από τον Αύγουστο για να ενισχύσουν τη φρουρά».

Στη σκηνή βλέπουμε τον Κίτσο Τζαβέλα με τους Σουλιώτες και το Μαυροκορδάτο να «αγναντεύουν το πέλαγος» με αγωνία.

ΤΖΑΒΕΛΑΣ:	Να τοι, φάνηκαν!
ΣΟΥΛΙΩΤΕΣ:	Πραγματικό παλικάρι αυτός ο Μιαούλης!
ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ:	Αν δεν ήταν αυτός, δε θα είχαμε αντέξει!

Μπαίνει ο Μιαούλης, ο Σαχτούρης και οι Υδραίοι.

ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ Α΄:	Ναύαρχε, υποκλίνομαι!
ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ Β΄:	Πώς τα καταφέρνετε πάντα;
ΜΙΑΟΥΛΗΣ:	Αγαπητοί μου, ο πλοίαρχος δεν πρέπει ποτέ να οπισθοχωρεί, όσο σφοδρός κι αν είναι ο αντίθετος άνεμος!
ΤΖΑΒΕΛΑΣ:	Μάθαμε ότι έρχεται ο Ιμπραΐμ με τους Άραβες να βοηθήσει τον Κιουταχή.
ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ:	Κουράγιο και δύναμη, φίλοι μου!
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Α΄:	Οι μάχες συνεχίστηκαν!
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Β΄:	Οι Έλληνες άντεξαν και μαζί και το Μεσολόγγι!
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Γ΄:	Όμως η πείνα θέριζε τους πολίτες κι ο Μιαούλης δεν κατάφερε να περάσει για τέταρτη φορά τον κλοιό των Τούρκων.
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Δ΄:	Έτσι, οι Μεσολογγίτες αποφάσισαν να κάνουν την ηρωική έξοδο!
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Α΄:	Ήταν 10 Απριλίου του 1826…
ΑΦΗΓΗΤΗΣ Β΄:	Σάββατο του Λαζάρου, ξημερώνοντας των Βαΐων!
ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ Β΄:	«Σιγά σιγά, προσεκτικά, σαν σκιές που ξεγλιστρούν μες στη μαύρη νύχτα, άρχισαν οι πολιορκημένοι να μαζεύονται στο καθορισμένο σημείο απ' όπου θα γι-

νόταν η έξοδος. Φίλοι και σύντροφοι αγκαλιάζονταν και παίρνανε κουράγιο. Οι Σουλιώτες μαζί με τον Κίτσο Τζαβέλα παρατάχτηκαν μπροστά και οι ελεύθεροι πολιορκημένοι παρατάχτηκαν πίσω τους σε τρεις γραμμές. Η πύλη άνοιξε κι οι Έλληνες με μια φωνή και ψέλνοντας το Χριστός Ανέστη έπεσαν με ορμή πάνω στους Τούρκους!»

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ Α΄: «Πολλοί τα κατάφεραν τελικά και γλίτωσαν. Μα δεν τους ένοιαζε αυτό! Σημασία δεν είχε η ζωή τους, ήθελαν μόνο να είναι ελεύθεροι! Γι' αυτό, όσοι απόμειναν στο Μεσολόγγι μαζεύτηκαν στο σπίτι του γέροντα Καψάλη, κι όταν οι Τούρκοι τους περικύκλωσαν, έβαλαν φωτιά στα βαρέλια με το μπαρούτι κι έγινε ολοκαύτωμα!»

σύνθεση των Δ. Ζωγράφου – Ι. Μακρυγιάννη

Μπαίνουν στη σκηνή από αριστερά ο Καψάλης, η Γυφτογιάνναινα, γυναίκες και παιδιά, και από δεξιά η Ελευθερία. Κρατάει στα χέρια της στεφάνια δάφνης. Η Ελευθερία στεφανώνει έναν έναν και λέει:

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ: « Τιμή και δόξα στα παιδιά μου, σ' αυτούς που έχουν ακόμα ιδανικά και στη μικρή Ελλάδα που ξέρει να γράφει ιστορία!»

Αυλαία

Γωγώ Αγγελοπούλου, «Η Πολιορκία και η Έξοδος του Μεσολογγίου», περιοδικό *Παράθυρο στην Εκπαίδευση του Παιδιού*, τεύχος 20, Μάρτ. - Απρ. 2003 (διασκευή)

1. Διαβάστε προσεκτικά το θεατρικό έργο, συμβουλευτείτε το βιβλίο της Ιστορίας και απαντήστε στις ερωτήσεις:

α. Πόσες φορές προσπάθησαν οι Τούρκοι να πολιορκήσουν το Μεσολόγγι και πότε;

β. Ποιοι ήταν οι σπουδαιότεροι Έλληνες αγωνιστές και ποιοι ήταν οι αγώνες τους κατά τη διάρκεια των πολιορκιών;

γ. Ποια ήταν τα πρόσωπα που έπαιξαν σημαντικό ρόλο από τη μεριά της Τουρκίας;

δ. Ποιο είναι το βασικότερο πρόβλημα που παρουσιάζεται κατά τη διάρκεια μιας πολιορκίας;

ε. Γιατί οι πολιορκημένοι του Μεσολογγίου ονομάστηκαν «ελεύθεροι πολιορκημένοι»;

2. Από το θεατρικό έργο που διαβάσατε πήρατε κάποιες πληροφορίες για το λόρδο Βύρωνα. Εκτός όμως από τον λόρδο Βύρωνα, πολλοί ήταν αυτοί που πρόσφεραν στην Επανάσταση. Συγκεντρώστε κι άλλες πληροφορίες για τη ζωή και το έργο τους από εγκυκλοπαίδειες και από το βιβλίο της Ιστορίας. Γράψτε σύντομα **βιογραφικά σημειώματα** περιλαμβάνοντας τα κύρια μόνο στοιχεία των πληροφοριών που βρήκατε όπως:

- όνομα
- ποιος είναι ο τόπος καταγωγής
- ποια ήταν τα κατορθώματά τους
- με ποιον τρόπο πέθαναν
- γιατί θεωρούνται ήρωες

Εμπλουτίστε τα βιογραφικά σημειώματα με φωτογραφικό υλικό. Οι εργασίες σας μπορούν να παρουσιαστούν στον εορτασμό της 25ης Μαρτίου.

Ο λόγος του Κολοκοτρώνη στην Πνύκα

Τα αποσπάσματα που θα διαβάσετε προέρχονται από λόγο του Κολοκοτρώνη. Εκφωνήθηκε στην Αθήνα, στα βράχια της Πνύκας, το 1838, στο ίδιο σημείο όπου οι αρχαίοι ρήτορες έβγαζαν τους δικούς τους λόγους.
Το κείμενο έχει γραφτεί σε παλαιότερη εποχή, όταν η μορφή της ελληνικής γλώσσας ήταν διαφορετική.

«Παιδιά μου!

Εις τον τόπο τούτο, οπού εγώ πατώ σήμερα, επατούσαν και εδημηγορούσαν τον παλαιό καιρό άνδρες σοφοί, και άνδρες με τους οποίους δεν είμαι άξιος να συγκριθώ και ούτε να φθάσω τα ίχνη των. Σας λέγω μόνον πως ήταν σοφοί, και από εδώ επήραν και εδανείσθησαν τα άλλα έθνη την σοφίαν των.

Εις τον τόπον τον οποίον κατοικούμε εκατοικούσαν οι παλαιοί Έλληνες, από τους οποίους και ημείς καταγόμεθα και ελάβαμε το όνομα τούτο.

Οι παλαιοί Έλληνες, οι πρόγονοί μας, έπεσαν εις την διχόνοιαν και ετρώγονταν μεταξύ τους, και έτσι έλαβαν καιρό πρώτα οι Ρωμαίοι, έπειτα άλλοι βάρβαροι και τους υπόταξαν. Ύστερα ήλθαν οι Μουσουλμάνοι. Οι έμποροι και οι προκομμένοι, το καλύτερο μέρος των πολιτών, μην υποφέροντες τον ζυγό έφευγαν, και οι γραμματισμένοι επήραν και έφευγαν από την Ελλάδα, την πατρίδα των, και έτσι ο λαός, στερημένος από τα μέσα της προκοπής, εκατήντησεν εις αθλίαν κατάσταση, και αυτή αύξαινε κάθε ημέρα χειρότερα.

Εις αυτήν την δυστυχισμένη κατάσταση μερικοί από τους φυγάδες γραμματισμένους εμετέφραζαν και έστελναν εις την Ελλάδα βιβλία και εις αυτούς πρέπει να χρωστούμε ευγνωμοσύνη, διότι ευθύς οπού κανένας άνθρωπος από το λαό εμάνθανε τα κοινά γράμματα, εδιάβαζεν αυτά τα βιβλία και έβλεπε ποιους είχαμε προγόνους, τι έκαμεν ο Θεμιστοκλής, ο Αριστείδης και άλλοι πολλοί παλαιοί μας, και εβλέπαμε και εις ποίαν κατάσταση ευρισκόμεθα τότε. Όθεν μας ήλθεν εις τον νου να τους μιμηθούμε και να γίνουμε ευτυχέστεροι. Και έτσι έγινε και επροόδευσεν η Εταιρεία.

Όταν αποφασίσαμε να κάμομε την Επανάσταση, δεν εσυλλογισθήκαμε ούτε πόσοι είμεθα ούτε πως δεν έχομε άρματα ούτε ότι οι Τούρκοι εβαστούσαν τα κάστρα και τας πόλεις ούτε κανένας φρόνιμος μας είπε: «Πού πάτε εδώ να πολεμήσετε με σιταροκάραβα βατσέλα;», αλλά ως μία βροχή έπεσε εις όλους μας η επιθυμία της ελευθερίας μας, και όλοι, και ο κλήρος μας και οι προεστοί και οι καπεταναίοι και οι πεπαιδευμένοι και οι έμποροι, μικροί και μεγάλοι, όλοι,

εσυμφωνήσαμε εις αυτό το σκοπό και εκάμαμε την Επανάσταση.

Εις τον πρώτο χρόνο της Επαναστάσεως είχαμε μεγάλη ομόνοια και όλοι ετρέχαμε σύμφωνοι. Ο ένας επήγεν εις τον πόλεμο, ο αδελφός του έφερνε ξύλα, η γυναίκα του εζύμωνε, το παιδί του εκουβαλούσε ψωμί και μπαρουτόβολα εις το στρατόπεδον και, εάν αυτή ή ομόνοια εβαστούσε ακόμη δύο χρόνους, ηθέλαμε κυριεύσει και την Θεσσαλία και την Μακεδονία και ίσως εφθάναμε και έως την Κωνσταντινούπολη.

Τόσον τρομάξαμε τους Τούρκους, οπού άκουγαν `Ελληνα και έφευγαν χίλια μίλια μακρά. Εκατόν `Ελληνες έβαζαν πέντε χιλιάδες εμπρός, και ένα καράβι μιαν αρμάδα».

Δημήτριος Φωτιάδης, *Κολοκοτρώνης*, εκδ. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα, 1987 (διασκευή)

1. Αφού διαβάσετε προσεκτικά το κείμενο, απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Πόσο θαύμαζε ο Κολοκοτρώνης τη σοφία των αρχαίων Ελλήνων; Σε ποιες φράσεις φαίνεται αυτό;

β. Με ποιον τρόπο βοήθησαν τον Αγώνα οι μορφωμένοι `Ελληνες που έφυγαν μακριά από την πατρίδα τους;

γ. Ποια ήταν τα όπλα των Ελλήνων κατά το ξεκίνημα της Επανάστασης;

δ. Πόση σημασία είχε η ομόνοια για την επιτυχία του Αγώνα;

2. Συζητήστε στην τάξη σε ποιες άλλες στιγμές της ελληνικής ιστορίας φαίνεται η ομοψυχία των Ελλήνων και ποια ήταν τα αποτελέσματα;

3. Χωριστείτε σε ομάδες και συγκεντρώστε φωτογραφίες, από εγκυκλοπαίδειες, ιστορικά βιβλία και μουσεία με τα εμβλήματα, τα λάβαρα, τις στολές και τις σημαίες της Ελληνικής Επανάστασης. Γράψτε τη χρονολογία κάτω από κάθε φωτογραφία και δώστε χρήσιμες **ιστορικές πληροφορίες**. Στο τέλος, φτιάξτε με το υλικό σας το **βιβλίο της 25ης Μαρτίου** και παρουσιάστε το και στις άλλες τάξεις.

Ψαρά – Σημαία – Επανάσταση 1821

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Δημοτικό τραγούδι, *Της Λένως του Μπότσαρη* (σελ. 190)
- Διονύσιος Σολωμός, *Οι ελεύθεροι πολιορκημένοι* (σελ. 191)
- Ανδρέας Κάλβος, *Ο φιλόπατρις* (σελ. 194)
- Γαλάτεια Γρηγοριάδου-Σουρέλη, *Ο μικρός μπουρλοτιέρης* (σελ. 198)
- Γιάννης Μακρυγιάννης, [*Είμαστε εις το «εμείς»*] (σελ. 202)
- Νίκος Γκάτσος, *Μπαρμπαγιάννη Μακρυγιάννη* (σελ. 204)

Διαβάστε - Δείτε - Ακούστε - Επισκεφτείτε

- Βαρελλά Αγγελική, *Διονύσιος Σολωμός*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1998
- *Η Ιστορία της Επανάστασης*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1995
- *Μεσολόγγι, Η Ιερή Πόλη του Γένους*, περιοδικό *Γαιόραμα*, τεύχος 34
- *Μυθιστορηματικές βιογραφίες*, εκδ. Πατάκη:
  Λάππας Τάκης, *Αθανάσιος Διάκος - Ο ήρωας της Αλαμάνας*, 1999
  Λάππας Τάκης, *Ρήγας Βελεστινλής*, 1998
  Λάππας Τάκης, *Ο Θαλασσομάχος του Αιγαίου Λάμπρος Κατσώνης*, 2001
  Λάππας Τάκης, *Οι δυο πρίγκιπες, Αλέξανδρος και Δημήτριος Υψηλάντης*, 2001
- *Χρέος τιμής στο '21*, εκδ. Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο Κορίνθου, 2001

- *Ελληνική Επανάσταση 1821*, CD-ROM, MLS, εκδ. Παπασωτηρίου

- Δημοτικά τραγούδια: *Τι έχουν τα δόλια τα βουνά, Η πολιορκία του Μεσολογγίου, Μεσολόγγι, Του Κατσαντώνη, Το κλεφτόπουλο, Του Κίτσου η μάνα, Ο κλέφτης του Ολύμπου, Σαμαρίνα, Στης Μάνης τ' απάτητα βουνά, Η Βασιλική, Σαράντα παλικάρια, Κλέφτικη ζωή*
- *Ρήγας Φεραίος — Διονύσιος Σολωμός*, στίχοι Ρήγας Φεραίος, Διονύσιος Σολωμός, μουσική Χορωδία Εμπορικής Τράπεζας, δίσκος «Ρήγας Φεραίος, 200 χρόνια από το θάνατό του — Διονύσιος Σολωμός, 200 χρόνια από τη γέννησή του»

- Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Παλαιά Βουλή, Αθήνα
- Μουσείο Ιστορίας και Τέχνης Μεσολογγίου, Πλατεία Μπότσαρη, Μεσολόγγι
- Μουσείο Σολωμού, Αρσενίου 1, Κέρκυρα

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

ΒΙΒΛΙΟΣΗΜΟ

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Ενότητα 13

Τρόποι ζωής και επαγγέλματα

Χτίστες

Τραγουδάνε οι χτίστες.
Να χτίζεις μη θαρρείς
που 'ναι να τραγουδάς ένα τραγούδι.
Είναι μια υπόθεση κάπως δύσκολη.
Των οικοδόμων η καρδιά είναι
σαν μια πλατεία για γιορτές,
λαμποκοπάει,
μα η σκαλωσιά δεν είναι
μια πλατεία για γιορτές,
εκεί 'ναι λάσπη κι άνεμος και χιόνι,
τα χέρια που ματώνουν.
Εκεί δεν είναι πάντα φρέσκο το ψωμί,
πάντα ο καφές ζεστός δεν είναι.
Να χτίζεις μη θαρρείς
που 'ναι να τραγουδάς ένα τραγούδι,
μα είναι λεβέντες όλο πείσμα οι χτίστες,
κι η οικοδομή ανεβαίνει,
μ' έφοδο τον ουρανό κυριεύει,
ψηλά και πιο ψηλά, πάντα ψηλότερα.
Στο πρώτο κιόλας πάτωμα
αράδιασαν τις γλάστρες τα λουλούδια,
και πάνω στα φτερά τους τα πουλιά
τον ήλιο φέρνουνε στο πρώτο μπαλκονάκι...

Ναζίμ Χικμέτ
(μετάφρ. Γιάννης Ρίτσος)

πίνακας του Δ. Διαμαντόπουλου

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς παίρνουμε πληροφορίες κάνοντας ερωτήσεις***
- ***Πώς μετατρέπουμε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο***
- ***Πώς ενώνονται οι προτάσεις μεταξύ τους***

Συνέντευξη με τον κύριο Μανόλη

1. Πόσα χρόνια μένετε στην Αντίπαρο, κ. Μανόλη; Με τι ασχολούνταν οι κάτοικοι στο νησί στη δεκαετία του ’40 και του ’50;

Είμαι 73 χρονών και μένω στο νησί όλη μου τη ζωή. Η μοναδική φορά που άφησα τον τόπο μου είναι όταν έφυγα και γω να κάνω το στρατιωτικό μου.

Οι περισσότεροι τότε ασχολούνταν με τα ζώα και τη γη γιατί ήταν αγρότες. Οι ψαράδες ήταν λίγοι, πέντε, έξι βάρκες «χταποδιάρικες» είχαμε μόνο. Τώρα κανείς δεν τη θέλει τη γης, γιατί τώρα όλοι τη θάλασσα θέλουν!

Το αλεύρι μας τότε το κάναμε εδώ. Είχαμε και μυλωνάδες. Με τα ζώα μας πηγαίναμε τα κριθάρια και τα στάρια μας και παίρναμε το αλεύρι. Όλοι τότε είχαν δικούς τους φούρνους και έφτιαχναν το δικό τους ψωμί. Οι χασάπηδες έρχονταν μια φορά το χρόνο, κάθε Πάσχα.

Η ζωή ήταν σκληρή γιατί δεν είχαν όλοι χωράφια, αρκετοί δούλευαν εργάτες σε άλλους, αλλά για να τα βγάλουν πέρα είχαν και ζώα, ό,τι μπορούσε ο καθένας.

Πάντως αυτοί που είχαν κτήματα περνούσαν καλά. Είχαν τα στάρια τωνε, τα κριθάρια τωνε, τα κρασιά τωνε, τις ελιές τωνε, τα κρέατά τωνε, τα τυριά τωνε δεν υπέφεραν τόσο πολύ όσο οι εργάτες. Το μεροκάματο τότε ήταν 25-30 δραχμές, τόσο είχε και η οκά* το κρέας και τα ψάρια.

* οκά: μονάδα μέτρησης βάρους που αντικαταστάθηκε από το κιλό και ισοδυναμεί με 1.282 γραμμάρια

2. Υπάρχουν κάποια επαγγέλματα που έχουν εξαφανιστεί;

Πιο πολύ έχουν αλλάξει, παρά εξαφανιστεί. Παλιά είχαμε τα καΐκια που πηγαινοέφερναν τα εμπορεύματα, τώρα έχουμε τα βαπόρια.

Μυλωνάς πια δεν υπάρχει, ούτε και τσαγκάρης που μας έφτιαχνε τα παπούτσια που φορούσαμε. Οι γανωτζήδες* έχουν χαθεί, εδώ και χρόνια.

Τότες εμείς δεν είχαμε νερό, όλοι είχανε το πηγάδι τωνε και είχαμε και τρία μεγάλα πηγάδια σε όλο το χωριό. Από κει παίρναμε νερό που το κουβαλούσαμε με σταμνιά που τα φέρνανε από τη Σίφνο. Πηγαδάδες πια δεν υπάρχουν. Τώρα υπάρχει το γεωτρύπανο.

3. Τι είναι αυτό που σας ενοχλεί σήμερα στον τόπο σας; Τι πιστεύετε ότι σας λείπει;

Παλιά δεν είχαμε τόσους πολλούς τουρίστες. Μάλιστα αυτούς που έρχονταν και πήγαιναν πάνω στο σπήλαιο τους φωνάζαμε «λόρδους» (πλούσιους). «Ήρθανε πάλι οι λόρδοι στο σπήλαιο» λέγαμε. Τώρα όλοι ασχολούνται με τον τουρισμό. Μπαρ, ξενοδοχεία, δωμάτια, σουβενίρ. Πού αγρότης σήμερα! Το καλοκαίρι έρχονται και το χειμώνα προετοιμαζόμαστε για να τους δεχτούμε. Όλο και περισσότερους περιμένουμε, όλο και περισσότερο χτίζουμε. Όλοι χτίστες γινήκαμε.

Καλό θα ήταν να φτιάξουν και το απέναντι λιμάνι, της Πούντας, για να μπορεί να δένει το φεριμπότ πιο σίγουρα, γιατί έχουμε και τους αέρηδες με τα απαγορευτικά. Η ζωή μας κρέμεται από τα φεριμπότ που μας ενώνουν με την Πάρο, με τα τρόφιμα, τους γιατρούς, με τα πάντα.

συνέντευξη που πήρε μέλος της συγγραφικής ομάδας

1. Διαβάσατε προσεκτικά τη συνέντευξη του κ. Μανόλη Πατέλη; Μπορείτε τώρα να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Ποιες ήταν οι κύριες ασχολίες των κατοίκων στην Αντίπαρο τις δεκαετίες του ’50 και του ’60;

β. Ποια είναι η αποκλειστική ασχολία των κατοίκων του νησιού σήμερα;

γ. Ποια επαγγέλματα από παλιότερες εποχές έχουν εξαφανιστεί, σύμφωνα με τα λόγια του κ. Μανόλη;

δ. Οι περισσότεροι κάτοικοι του νησιού ασχολούνται σήμερα με τον τουρισμό και τις οικοδομικές εργασίες. Πιστεύετε ότι συνδέονται αυτές οι δυο ασχολίες μεταξύ τους;

* γανωτζήδες: κάλυπταν τα χάλκινα μαγειρικά σκεύη της εποχής με κασσίτερο για να προστατεύονται από τη σκουριά

Συνέντευξη με τον Αντώνη

1. Πόσων χρονών είσαι, Αντώνη;

Είμαι 18 χρονών και πάω στη Γ΄ Λυκείου. Η Αντίπαρος έχει μόνο δημοτικό και γυμνάσιο και φέτος λειτουργεί και τμήμα Α΄ Λυκείου. Το σχολείο μου είναι απέναντι, στην Παροικιά της Πάρου. Κάθε πρωί όλα τα παιδιά περνάμε με το φεριμπότ απέναντι στην Πάρο. Μετά παίρνουμε το λεωφορείο και μας πάει στο σχολείο. Τα φεριμπότ δεν μπορούν να περάσουν όταν έχουμε απαγορευτικά, δηλαδή άσχημο καιρό, πολύ αέρα. Χάνουμε το σχολείο. Δε λέω, ωραία είναι να χάνεις κανά μάθημα, αλλά οι άλλοι προχωρούν και, αν χάσουμε πολλά, μετά είναι δύσκολα...

2. Τι είναι αυτό που σου αρέσει στο χωριό σου; Πώς περνάς τον ελεύθερο χρόνο σου;

Μου αρέσει η σχέση μου με το περιβάλλον, γιατί είναι ήρεμα. Οι βόλτες που κάνουμε εμείς εδώ είναι στις παραλίες και στις εξοχές. Είμαστε πολύ δεμένοι με τη φύση. Ακόμα και το καλοκαίρι που έρχονται τουρίστες, εμείς την ηρεμία μας δεν τη χάνουμε. Δεν είναι όπως στην Αθήνα. Έχουμε άλλους ρυθμούς.

Τώρα τελευταία μάλιστα έχουν αρχίσει να γίνονται και πράγματα για τους νέους, όπως ομάδες ποδοσφαίρου, χορευτικός σύλλογος, λείπουν όμως και άλλα. Λείπει ένα γυμναστήριο, μια λέσχη για μας τους νέους! Να κάνουμε διάφορα πράγματα. Τώρα μόνο τις καφετέριες έχουμε και το ποδόσφαιρο.

Αυτό που δε μου αρέσει είναι που όλοι ασχολούνται με τον τουρισμό και αυτό ίσα ίσα για τους τέσσερις μήνες το καλοκαίρι. Δε νοιάζονται για μας τους ντόπιους.

3. Εσύ πηγαίνεις καθόλου στην Αθήνα;

Πηγαίνω στην Αθήνα γιατί μου αρέσει η νοοτροπία των ανθρώπων. Δεν ασχολούνται μαζί σου συνέχεια και δεν τους νοιάζει η εμφάνισή σου. Μου αρέσει επειδή είναι μεγάλη πόλη και χάνεσαι. Είσαι άγνωστος μεταξύ αγνώστων. Αν θέλεις να δεις κάποιον, τον ειδοποιείς. Έχει τόσα μέρη που δεν τα έχω δει ακόμα. Κάθε φορά ανακαλύπτω και μια καινούρια περιοχή, ανακαλύπτω έναν καινούριο δρόμο. Αυτά εμείς εδώ δεν τα έχουμε, αφού ξέρουμε και το παραμικρό πετραδάκι.

Πώς να χαθείς; Όλοι ξέρουν πού είσαι! Πάντως δε θα ήθελα να μένω στην Αθήνα.

4. Μπορείς να φανταστείς τον εαυτό σου, πώς θα είσαι σε πέντε, έξι χρόνια; Τι έχεις σκεφτεί για το μέλλον σου; Πώς θα ήθελες να γίνουν τα πράγματα;

Εγώ τώρα σκέφτομαι να βρω μια δουλειά ώστε να μείνω στο νησί. Θα ήθελα να γίνω λιμενικός. Από την άλλη όμως δεν μπορώ να με φανταστώ να μένω για όλη μου τη ζωή στο ίδιο μέρος. Θα ήθελα να ζήσω σε μια πόλη αλλά όχι για πάντα. Για κάποια χρόνια μόνο, για να έχω και αυτή την εμπειρία.

Μετά εδώ θέλω να γυρίσω, στην Αντίπαρο. Εδώ μεγάλωσα. Μου αρέσει εδώ. Το πανεπιστήμιο δε με ενδιαφέρει.

συνέντευξη που πήρε μέλος της συγγραφικής ομάδας

2. Διαβάσατε προσεκτικά τη συνέντευξη του Αντώνη; Μπορείτε τώρα να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Μπορείτε να περιγράψετε τι σημαίνει το «απαγορευτικό»; Πώς πιστεύετε ότι νιώθουν οι κάτοικοι του νησιού όταν διακόπτεται η επικοινωνία με την Πάρο;

β. Ποια πιστεύετε, τελικά, ότι είναι η γνώμη του Αντώνη για την Αθήνα; Του αρέσει και για ποιους λόγους;

3. Τώρα που έχετε απαντήσει σε όλες τις ερωτήσεις, θα μπορούσατε να συγκρίνετε τις απόψεις των δυο προσώπων; Παρακάτω σάς προτείνουμε κάποια σημεία από τις δυο συνεντεύξεις που μπορεί να σας βοηθήσουν!

- Η ηλικία του καθενός και η σχέση του με το νησί του.
- Τι πιστεύουν και οι δυο για τον τουρισμό στο νησί τους. Υπάρχει κάτι που τους ενοχλεί;
- Αγαπούν και οι δυο τον τόπο τους; Πώς το καταλαβαίνετε;

Με τη συνέντευξη μπορούμε να ακούσουμε τα λόγια κάποιου όπως ακριβώς τα είπε. Αυτός είναι ο **ευθύς**, ο άμεσος τρόπος.

Μπορούμε όμως να μάθουμε τα λόγια του με τη βοήθεια κάποιου άλλου, τρίτου προσώπου, που μας τα μεταφέρει. Αυτός είναι ο **πλάγιος**, ο έμμεσος τρόπος.

Στον πίνακα που ακολουθεί μπορείτε να δείτε τις αλλαγές που γίνονται στις εγκλίσεις από τον **ευθύ λόγο** στον **πλάγιο** και το αντίστροφο.

Ευθύς λόγος	Πλάγιος λόγος
	εξάρτηση από ρήματα όπως *μιλάω, απαντάω, γνωρίζω, νομίζω, ρωτάω, απορώ* κτλ.
έγκλιση οριστική «Είμαι 18 χρονών»	**εξαρτημένη πρόταση** Ο Αντώνης απάντησε ότι είναι 18 χρονών.
έγκλιση υποτακτική «Να μιλάτε, παρακαλώ, πιο αργά»	**εξαρτημένη πρόταση** Ο Αντώνης παρακάλεσε τη δημοσιογράφο να μιλάει πιο αργά.
έγκλιση προστακτική «Πες μου τη γνώμη σου»	**εξαρτημένη πρόταση** Η δημοσιογράφος ζήτησε από τον Αντώνη να της πει τη γνώμη του.

4. Στην εφημερίδα του σχολείου σας αποφασίσατε να γράψετε ένα άρθρο με τίτλο «Επαγγέλματα — Τρόποι ζωής». Για το λόγο αυτό πρέπει να μεταφέρετε την ερώτηση 2 από τη συνέντευξη του κ. Μανόλη Πατέλη στην εφημερίδα στον **πλάγιο λόγο.**

Θα ξεκινήσετε έτσι: «Ο κ. Μανόλης στο ερώτημα της δημοσιογράφου απάντησε...»

5. Στο απόσπασμα που ακολουθεί, ο πατέρας με το γιο του βρίσκονται σε ένα παζάρι στις αρχές του αιώνα. Για να γίνει πιο ζωντανό το απόσπασμα, θα πρέπει να μεταφέρετε τον **πλάγιο λόγο** σε **ευθύ** κάνοντας τις αλλαγές που χρειάζονται:

...Εγώ, που πρώτη φορά πήγαινα στην πόλη, ήμουνα όλο μάτια.

Οι άνθρωποι πηγαινοέρχονταν, σπρώχνονταν, φώναζαν. Οι πιο πολλοί ήταν πεζοί. Αυτοί κάναν και το μεγαλύτερο σαματά. Οι άλλοι, οι πιο πιανούμενοι ας πούμε, πήγαιναν καβάλα στα μουλάρια. Πέρασαν και δυο τρεις άμαξες. Οι αμαξάδες τους μας φώναξαν να κάνουμε στην μπάντα και χτυπούσαν στον αέρα το καμτσίκι τους. Εμείς παραμερίζαμε πασπαλισμένοι από σκόνη.

Ο πατέρας μου είπε ότι εδώ ήταν το Παζάρ Τζαμί. Μου πρότεινε να πουλήσουμε πρώτα αυτά που είχαμε στον ντορβά και μετά να φύγουμε.

Πιάσαμε θέση μπροστά σε μια παράγκα. Σε λίγο βγήκε ο μαγαζάτορας και μας είπε να φύγουμε γιατί του κρύβαμε τη μόστρα. Πήγαμε παραπέρα. Και κει τα ίδια. Ο πατέρας μου αναρωτήθηκε αν υπάρχει κάπου τόπος για μας. Άκουσαν τη φασαρία και οι άλλοι μαγαζάτορες και μας φώναξαν να τραβηχτούμε στην άκρια. Τι να κάνουμε. Τραβηχτήκαμε. Ο πατέρας άπλωσε μια πετσέτα, τοποθέτησε τα χόρτα, έβαλε μπροστά το καλάθι με τ' αυγά και στάθηκε πιο πίσω με την πουλάδα στα χέρια.

Από πέρα φάνηκε ο χαλβατζής. Αμέσως ο σαλεπιτζής φώναξε δυνατά: «Σαλέπι, ζεστό σαλέπι».

Μαρούλα Κλιάφα, *Ένα δέντρο στην αυλή μας*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1980

6. Μπορείτε να βρείτε ποιες προτάσεις συνδέουν οι υπογραμμισμένοι σύνδεσμοι και τι είδος σύνδεσης έχουμε (**υποτακτική** ή **παρατακτική**);

«...Πηγαίνω στην Αθήνα γιατί μου αρέσει η νοοτροπία των ανθρώπων. Δεν ασχολούνται μαζί σου συνέχεια και δεν τους νοιάζει η εμφάνισή σου. Μου αρέσει επειδή είναι μεγάλη πόλη και χάνεσαι. Είσαι άγνωστος μεταξύ αγνώστων. Αν θέλεις να δεις κάποιον, τον ειδοποιείς. Έχει τόσα μέρη που δεν τα έχω δει ακόμα. Κάθε φορά ανακαλύπτω και μια καινούρια περιοχή, ανακαλύπτω έναν καινούριο δρόμο. Αυτά εμείς εδώ δεν τα έχουμε, αφού ξέρουμε και το παραμικρό πετραδάκι!»

Υπάρχει ένα **ασύνδετο σχήμα** στο παραπάνω απόσπασμα. Μπορείτε να το βρείτε;

7. **α.** Θα μπορούσατε να πάρετε κι εσείς μια συνέντευξη από έναν άνθρωπο της πόλης σας ή του χωριού σας για την εφημερίδα σας; Ετοιμάστε λοιπόν τις ερωτήσεις που θα κάνετε!

Αν θέλετε να μάθετε πώς ήταν η πόλη σας ή το χωριό σας παλιά, θα ρωτήσετε κάποιον μεγαλύτερο. Αν σας ενδιαφέρει το σήμερα, θα μιλήσετε με κάποιον νεότερο.

Ρωτήστε:

- για την καθημερινή ή για την επαγγελματική τους ζωή
- για τις συνήθειες των ανθρώπων
- πώς περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους
- τι τους αρέσει στην πόλη / στο χωριό τους και τι όχι
- αν θα ήθελαν να αλλάξουν κάτι
- τι θυμούνται οι παλιότεροι από παλιά και τι έχει αλλάξει σήμερα
- πώς φαντάζονται οι νεότεροι το μέλλον τους στην πόλη / στο χωριό τους

Αυτές είναι κάποιες ενδεικτικές ερωτήσεις. Εσείς όμως είστε οι δημοσιογράφοι! Μπορείτε να γράψετε όποιες άλλες ερωτήσεις θέλετε.

β. Στην άσκηση 5 αναφέρονται τα επαγγέλματα *σαλεπιτζής* και *χαλβατζής*. Ξέρετε τι ακριβώς έκαναν αυτοί οι άνθρωποι; Υπάρχουν ακόμα αυτά τα επαγγέλματα;

Πάρτε συνεντεύξεις από κάποιους μεγαλύτερους ζητώντας πληροφορίες για άλλα τέτοια επαγγέλματα που έχουν εξαφανιστεί στις μέρες μας και κρατήστε σημειώσεις. Γράψτε ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σας με τίτλο «Επαγγέλματα του παρελθόντος». Φτιάξτε στήλες, γράψτε λίγα λόγια για αυτά τα επαγγέλματα και αναφέρετε με ποια άλλα έχουν αντικατασταθεί.

Με τι θα ασχοληθούμε:

- **Με την περιγραφή μιας προσωπικής εμπειρίας**
- **Με σχηματισμούς επιθέτων όπως στα αρχαία ελληνικά: σε -ων, -ουσα, -ον και -ύς, -εία, -ύ**

Επιστήμη με άρωμα γυναίκας

Αν κι έχουν περάσει 102 χρόνια από τότε που η Μαρί Κιουρί τιμήθηκε με το Νόμπελ Φυσικής, οι γυναίκες παλεύουν ακόμα για να κατακτήσουν τη θέση που τους αξίζει στον τομέα της έρευνας. Τον περασμένο μήνα στο Παρίσι απονεμήθηκαν σε πέντε γυναίκες φυσικούς τα βραβεία της ΟΥΝΕΣΚΟ. Πρόκειται για ένα θεσμό που προωθεί και στηρίζει το επιστημονικό έργο γυναικών από κάθε γωνιά του κόσμου, δίνοντάς τους κίνητρα να συνεχίσουν την έρευνα.

Βραβεύονται γυναίκες επιστήμονες από όλες τις ηπείρους. Η Ντομινίκ Λανζβέν, που εκπροσωπεί την Ευρώπη, είναι διευθύντρια ερευνών στο Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών της Γαλλίας και καθηγήτρια στο πανεπιστήμιο. «Πέρασαν σχεδόν 40 χρόνια από τότε που πάτησα για πρώτη φορά το πόδι μου σε επιστημονικό εργαστήριο. Όχι μόνο δεν κουράστηκα ποτέ, αλλά το πάθος μου για την έρευνα μεγάλωνε χρόνο με το χρόνο. Όσο πιο βαθιά μπαίνουμε στο πετσί της αναζήτησης, τόσο πιο πολύ διψάμε να βρούμε τη λύση στα αινίγματα του σύμπαντος και της φύσης» λέει η Λανζβέν.

Η Ζόχρα Μπεν Λάκνταρ, που εκπροσωπεί την Αφρική, είναι μια εντελώς διαφορετική περίπτωση. Είναι καθηγήτρια Φυσικής στο Πανεπιστήμιο Ελ Μανάρ της Τύνιδας και κέρδισε βραβείο για την ανίχνευση της ρύπανσης. Στην πατρίδα της οι γυναίκες επιστήμονες δεν έχουν να αντιμετωπίσουν μόνο τις προκαταλήψεις, αλλά και την έλλειψη μέσων και εξοπλισμού στην έρευνα. Αν η Μαρί Κιουρί άνοιξε το δρόμο στις Ευρωπαίες στις αρχές του περασμένου αιώνα, οι γυναίκες επιστήμονες του αραβικού κόσμου έχουν σήμερα την ίδια αποστολή. Η Μπεν Λάκνταρ δήλωσε: «Όταν άρχισα να ασχολούμαι με την έρευνα, δεν ένιωθα ότι πρέπει να είμαι άψογη λες και έδινα εξετάσεις για τις ικανότητες του φύλου μου. Αν θέλει να διακριθεί κανείς σε ένα εργαστήρι, πρέπει έτσι κι αλλιώς να είναι τελειομανής. Τώρα πια που διδάσκω στο πανεπιστήμιο, προσπαθώ να στέκομαι στο πλευρό των φοιτητριών όταν αντιμετωπίζουν προβλήματα τέτοιου τύπου, να τις εμψυχώνω. Οι σπουδές σου πρέπει να σου δίνουν χαρά και έμπνευση. Δεν μπορείς να επιτύχεις σε ένα αντικείμενο που δε σε εμπνέει».

Η Μπεν Λάκνταρ αισθάνεται υπεύθυνη απέναντι στους συμπολίτες της: «Μπορεί στο δυτικό κόσμο οι ερευνητές να έχουν πολλά μέσα στη διάθεσή τους, στην Τυνησία όμως νιώθεις ότι η εργασία σου συμβάλλει ουσιαστικά στην πρόοδο της ίδιας της χώρας. Είχα την ευκαιρία να ζήσω στη Γαλλία, όπου πήγα με υποτροφία. Μόλις η χώρα μου απέκτησε την ανεξαρτησία της, αποφάσισα να γυρίσω πίσω γιατί ήξερα ότι θα ήμουν πιο χρήσιμη. Ήξερα βέβαια ότι θα αντιμετώπιζα μεγάλα προβλήματα. Δεν μπορώ, για παράδειγμα, να ζητάω πανάκριβο εξοπλισμό για το εργαστήριο».

Στην ερώτηση των δημοσιογράφων αν παίζει ρόλο το φύλο, το θρήσκευμα ή η κουλτούρα στην προσωπικότητα και στη δουλειά ενός ερευνητή, η Μπεν Λάκνταρ απαντά: «Μπροστά στην επιστήμη δεν υπάρχουν τέτοιες διαφορές, γιατί υπάρχουν αυστηροί κανόνες που εφαρμόζεις σε κάθε βήμα της έρευνας. Η γνώση είναι για να τη μοιράζεσαι με τους συνανθρώπους σου και η αγωνία να λύσεις ένα επιστημονικό πρόβλημα είναι πανανθρώπινη. Όμως πιστεύω ότι δεν παίζει ρόλο αν είσαι μωαμεθανός ή χριστιανός, άνδρας ή γυναίκα, Άραβας ή Ευρωπαίος, αρκεί να είσαι αφοσιωμένος σ' αυτό που κάνεις. Η επιστήμη έχει ανάγκη από άτομα που έχουν πάθος και πείσμα, αντοχή και πίστη, αγάπη για τον άνθρωπο».

περιοδικό «Κ», *Η Καθημερινή*,
τεύχος 97, 10/4/05 (διασκευή)

1. Διαβάστε προσεκτικά το άρθρο και απαντήστε στις ερωτήσεις:

α. Ποια είναι τα κεντρικά πρόσωπα και τι κοινό έχουν;

β. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει μια γυναίκα επιστήμονας στην Τυνησία;

γ. Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να διακρίνουν έναν επιστήμονα, σύμφωνα με την Μπεν Λάκνταρ;

2. Στο κείμενο που διαβάσαμε, η Τυνήσια επιστήμονας λέει:

«Πιστεύω ότι δεν παίζει ρόλο αν είσαι μωαμεθανός ή χριστιανός, άνδρας ή γυναίκα, Άραβας ή Ευρωπαίος, αρκεί να είσαι αφοσιωμένος σ' αυτό που κάνεις».
Συμφωνούν με αυτή την άποψη οι μετανάστες που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα;

Αποφασίζετε να πάρετε μια συνέντευξη από μετανάστη.

Συντάξτε ένα ερωτηματολόγιο στο οποίο θα ζητάτε:

- τα προσωπικά του στοιχεία
- τον τόπο προέλευσης και τον τόπο παραμονής του
- τους λόγους για τους οποίους εγκατέλειψε την πατρίδα του
- τα εμπόδια και τις δυσκολίες που αντιμετώπισε ή αντιμετωπίζει
- τα συναισθήματα και τις σκέψεις του

Στο τέλος της συνέντευξης προσθέστε τις δικές σας σκέψεις και παρουσιάστε τις συνεντεύξεις στην τάξη για να συζητήσετε τις απόψεις σας με τους συμαθητές σας.

3. Συμπληρώστε τις φράσεις, βάζοντας τα επίθετα στο σωστό γένος και στη σωστή πτώση:

- Το προσωπικό του νοσοκομείου δεν επαρκεί και δεν μπορούμε να αξιοποιήσουμε τον .... (υπάρχων, -ουσα, -ον) εξοπλισμό.
- .... (πρωτεύων, -ουσα, -ον) ανάγκη για τις χώρες του Τρίτου Κόσμου είναι η επίλυση του προβλήματος της φτώχειας, με τη βοήθεια της επιστήμης.
- Οι συνάδελφοι τον επισκέφτηκαν και του ευχήθηκαν .... (ταχύς, -εία, -ύ) ανάρρωση.
- Οι μετανάστες συχνά εργάζονται σε .... (βαρύς, -εία, -ύ) και ανθυγιεινά επαγγέλματα.
- Στο πρόσφατο επιστημονικό συνέδριο ακούστηκαν .... (ενδιαφέρων,-ουσα,-ον) ανακοινώσεις.

4. Βρείτε τις αντωνυμίες του κειμένου και σημειώστε το είδος της καθεμιάς στο τετράδιό σας.

Με τι θα ασχοληθούμε:

- *Πώς φτιάχνουμε μια εικονογραφημένη ιστορία*
- *Πώς μετατρέπουμε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο*

«Η ιπτάμενη σκάφη»

Ο Πίκος Απίκος, ρεπόρτερ της εφημερίδας *Τρέχα Γύρευε*, παλιότερα είχε αποκαλύψει όλα τα συναρπαστικά γεγονότα που σημάδεψαν την ιστορία της Φρουτοπίας. Η Φρουτοπία, για όσους δεν το ξέρουν, είναι ο τόπος όπου τα φρούτα κήρυξαν την ανεξαρτησία τους και ορκίστηκαν να μην αφήσουν ποτέ μανάβη πόδι να πατήσει στον τόπο τους.

Ευγένιος Τριβιζάς, *Φρουτοπία «Η ιπτάμενη σκάφη»*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1992

1. Σίγουρα γελάσατε διαβάζοντας την εικονογραφημένη ιστορία. Μπορείτε τώρα να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις;

α. Ποια είναι η δουλειά του Πίκου Απίκου;

β. Πώς ονομάζεται η εφημερίδα όπου δουλεύει;

γ. Πού τον στέλνει ο διευθυντής του για διακοπές;

δ. Θα κάνει στ' αλήθεια διακοπές;

ε. Με ποιο μέσο θα ταξιδέψει ο Πίκος Απίκος; Περιγράψτε το.

στ. Τι πρόβλημα υπάρχει;

2. Σας άρεσε η εικονογραφημένη ιστορία που διαβάσατε για την περιπέτεια του Πίκου Απίκου; Θα θέλατε να τη διηγηθείτε και σ' ένα φίλο σας που δεν την έχει διαβάσει; Γράψτε λοιπόν την ιστορία προσέχοντας να φαίνονται με λόγια όλες οι πληροφορίες και οι λεπτομέρειες των εικόνων: σκηνές, χώρος, χρόνος, συναισθήματα, εκφράσεις προσώπου, χειρονομίες, ένταση φωνής κτλ.

Επίσης, πρέπει να κάνετε τον ευθύ λόγο πλάγιο, εφόσον δε μιλούν πια τα ίδια τα πρόσωπα της ιστορίας αλλά μεταφέρετε εσείς τα λόγια τους. Προσέξτε τις αλλαγές που πρέπει να κάνετε από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο (αλλαγή προσώπου ή χρόνου κ.ά.).

Για να βοηθηθείτε βρείτε τα κύρια στοιχεία της ιστορίας:

- πού συμβαίνουν όσα μας αφηγείται η ιστορία
- ποιος είναι ο βασικός ήρωας και ποια άλλα πρόσωπα παίρνουν μέρος
- ποιες είναι οι ενέργειές τους (τι κάνουν)
- τι σκέφτονται και τι αισθάνονται

3. Φανταστείτε τη συνέχεια του ταξιδιού του Πίκου Απίκου και συμπληρώστε την εικονογραφημένη ιστορία:

- πρώτα σκεφτείτε τι μπορεί να έγινε μετά την απογείωση και σε ποια περιπέτεια βρέθηκε (μπορεί να άρχισε καταιγίδα ή μπορεί να τελείωσαν οι μπαταρίες κ.ά.)
- έπειτα ζωγραφίστε την περιπέτειά του σε τετράγωνα
- τέλος, βάλτε τα λόγια του ή τις σκέψεις του σε μπαλονάκια (εάν συνάντησε κι άλλους, φτιάξτε διαλόγους)

Μπορείτε να φωτοτυπήσετε τη δουλειά σας και να φτιάξετε ένα βιβλίο με τις εικονογραφημένες ιστορίες της τάξης.

4. Με όσα ξέρετε από το μάθημα της Φυσικής πιστεύετε ότι μπορεί πράγματι να πετάξει η «αεροσκάφη» του Πίκου Απίκου; Αν όχι, γιατί; Εσείς πώς θα τη φτιάχνατε για να πετάξει; Συμβουλευτείτε κάποιο βιβλίο Φυσικής ή την εγκυκλοπαίδεια στο θέμα «πώς πετούν τα αεροπλάνα». Προσθέστε ό,τι είναι απαραίτητο για να πετάξει η «αεροσκάφη» σας. Εξηγήστε σε τι χρησιμεύει οτιδήποτε προσθέσατε. Μπορείτε ακόμη να σχεδιάσετε την «αεροσκάφη» σας και να τη δείξετε στην τάξη.

5. Ο Πίκος Απίκος θα πάει στη Φρουτοπία με «αεροσκάφη». Εσείς χωριστείτε σε ομάδες και βρείτε όσο περισσότερες σύνθετες λέξεις μπορείτε που να έχουν πρώτο συνθετικό τη λέξη αέρα. Όποια ομάδα βρει τις περισσότερες λέξεις σε πέντε λεπτά, αυτή θα είναι και η νικήτρια. (Εάν υπάρχει δυσκολία, χρησιμοποιήστε λεξικό.)

6. Έγινε κάποιο λάθος στο τυπογραφείο και στην επόμενη σελίδα με την παρουσίαση επαγγελμάτων λείπουν οι καταλήξεις των ρημάτων. Συμπληρώστε τες και συζητήστε ποιο επάγγελμα σας αρέσει περισσότερο.

Επαγγέλματα με προοπτική

- Σας αρέσει ν' αναλαμβάν... ευθύνες και να διοικ...; Τότε αυτό είναι το επάγγελμα που σας ταιριάζ... : **Υπεύθυνος Ξενοδοχειακής Διοίκησης και Τροφοδοσίας**. Ο ειδικός Ξενοδοχειακής Διοίκησης φροντίζ... για την άψογη εξυπηρέτηση των πελατών, έρχετ... σε επικοινωνία με ξενοδοχειακά πρακτορεία και συνεργάζετ... με τους υπεύθυνους για τη σωστή οικονομική διαχείριση της επιχείρησης.

- Ο **Τεχνικός Η/Υ** εγκαθιστ..., ενεργοποι... και συντηρ... τις συσκευές εκτύπωσης, σχεδίασης και επικοινωνίας, τους σαρωτές (σκάνερ) κτλ. Ο τ**εχνικός Η/Υ** οφείλ... να ενημερώνετ... τακτικά για τις νέες εξελίξεις στον τομέα του. Πρόκειτ... για ένα από τα πιο προσοδοφόρα επαγγέλματα, καθώς ολοένα και περισσότερες επιχειρήσεις αλλά και ιδιώτες εγκαθιστ... υπολογιστές και ζητ... τη βοήθεια ειδικών για τα προγράμματα και τη συντήρησή τους.
- Γίν... **Ηχολήπτης**! Ο χώρος της δισκογραφίας, της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου και κάθε είδους μουσικής εκδήλωσης έχ... πάντα ανάγκη από ηχολήπτες. Η δουλειά αυτή χρειάζετ... διαρκή συνεργασία με τον παραγωγό και τον καλλιτέχνη για να επιτευχθ... το καλύτερο αποτέλεσμα. Έπειτα από χρόνια εμπειρίας και επιτυχημένης σταδιοδρομίας, θα μπορ... να στήσ... το δικό σας στούντιο και ν' αναλαμβάν... παραγωγές.
- Γίν... **Γραφίστας Ηλεκτρονικής Σχεδίασης Εντύπου**. Θα σχεδιάζ... σελίδες και εξώφυλλα με χρήση Η/Υ και θα σταδιοδρομήσ... σε εργαστήρια γραφικών τεχνών, διαφημιστικές εταιρείες, εκδοτικούς οίκους, τηλεοπτικούς σταθμούς, τυπογραφεία και αλλού. Αν σας αρέσ... τα κόμικ, η διακόσμηση και το αρχιτεκτονικό σχέδιο, είναι μια καλή ευκαιρία να εκφράσ... τη δημιουργικότητά σας!

περιοδικό *Είναι/παιδί*, τεύχος 717, 8/2/05 (διασκευή)

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

✎ Αντώνης Σαμαράκης, *Σ' ένα συνοριακό σταθμό* (σελ. 67)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

✎ Κορρέ-Ζωγράφου Κατερίνα, *Άνθρωποι και παραδοσιακά επαγγέλματα στο Αιγαίο*, τόμος Ι και ΙΙ, εκδ. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, Αθήνα, 2004
✎ Σακελλαρίου Χάρης, *Μικρός δραπέτης*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2000
✎ Σαρηαάββας Βασίλης, *Παραδοσιακά επαγγέλματα, ταξίδι στο χθες*, εκδ. Μαλλιάρης-Παιδεία, Θεσσαλονίκη, 2000

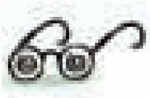

✎ *Είδαν τα μάτια μου γιορτές*, Στέλιος Χαραλαμπόπουλος, 2000
✎ *Μικρός άνθρωπος*, Ιμπραΐμ Φορουζές, 1998
✎ *Το τσίρκο*, Τσάρλι Τσάπλιν, 1928

✎ *Τα λουστράκια*, στίχοι Ν. Γκάτσος, μουσική Μ. Χατζιδάκις
✎ *Σ' αυτόν τον κόσμο*, στίχοι Β. Ανδρεόπουλος, μουσική Στ. Ξαρχάκος

✎ Λαογραφικό Μουσείο Κομοτηνής, Κομοτηνή
✎ Λυχνοστάτης, Μουσείο Παραδοσιακής Ζωής και Λαϊκού Πολιτισμού Κρήτης, Χερσόνησος, Κρήτη

Ενότητα 14

Πάσχα

Μεγάλη Πέμπτη
Σήμερον κρεμάται επί ξύλου

Σήμερον κρεμάται επί ξύλου ο εν ύδασι την γην κρεμάσας. Στέφανον εξ ακανθών περιτίθεται ο των Αγγέλων Βασιλεύς. Ψευδή πορφύραν περιβάλλεται ο περιβάλλων τον ουρανόν εν νεφέλαις. Ράπισμα κατεδέξατο ο εν Ιορδάνη ελευθερώσας τον Αδάμ. Ήλοις προσηλώθη ο Νυμφίος της Εκκλησίας. Λόγχη εκεντήθη ο Υιός της Παρθένου. Προσκυνούμεν σου τα Πάθη, Χριστέ. Δείξον ημίν και την ένδοξόν σου Ανάστασιν.

Σήμερα κρεμάται πάνω στο ξύλο (του Σταυρού) εκείνος που κρέμασε (κατά τη δημιουργία) τη γη επάνω στα νερά (την περιέβαλε δηλαδή από παντού με τα νερά των θαλασσών). Στεφάνι κατασκευασμένο από αγκάθια φοράει στο κεφάλι ο Βασιλιάς των Αγγέλων. Ψεύτικο βασιλικό ένδυμα ντύνεται αυτός που ντύνει τον ουρανό με τα σύννεφα. Χαστούκι δέχτηκε εκείνος που στον Ιορδάνη ποταμό (αφού βαφτίστηκε από τον Ιωάννη τον Πρόδρομο) ελευθέρωσε τον Αδάμ. Με καρφιά καρφώθηκε (στο Σταυρό) ο Νυμφίος της Εκκλησίας. Με λόγχη τρυπήθηκε (στο πλευρό) ο Υιός της Παρθένου. Προσκυνούμε τα Πάθη σου, Χριστέ. Αξίωσέ μας να δούμε και την ένδοξη Ανάστασή σου.

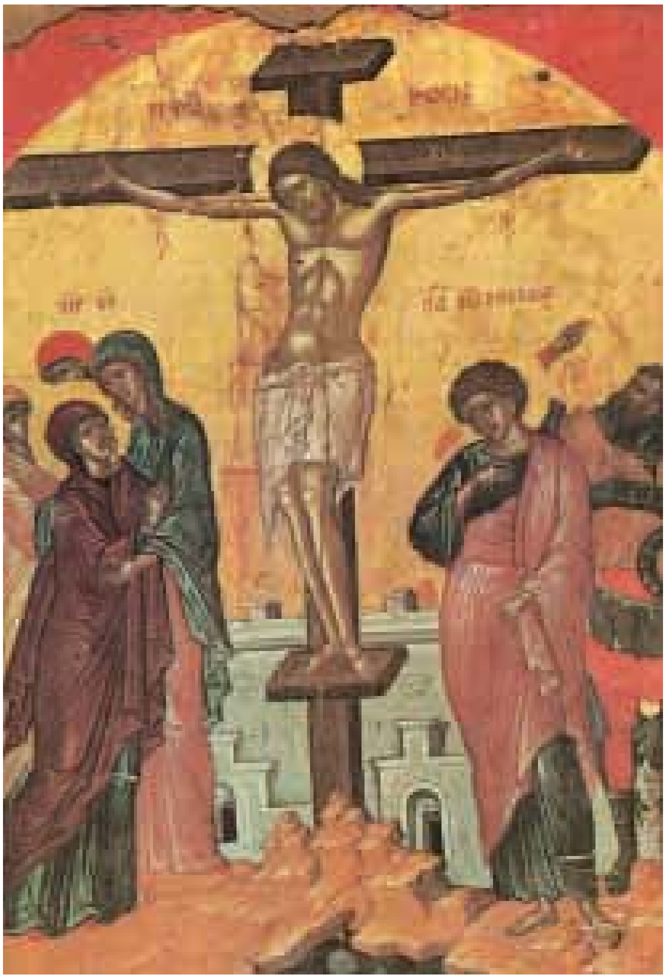

1. Στον ύμνο αυτό της Μεγάλης Πέμπτης τονίζεται το μαρτύριο του Χριστού μέσα από έντονες αντιθέσεις. Μπορείτε να βρείτε τις αντιθέσεις αυτές;

2. Στον ύμνο γίνεται αναφορά σε μια άλλη μεγάλη γιορτή της ορθοδοξίας.
Ποια είναι αυτή η μεγάλη γιορτή και ποια είναι η σημασία της για τους χριστιανούς;

Μεγάλη Παρασκευή
Αι γενεαί πάσαι

1. Αι γενεαί πάσαι, ύμνον τη ταφή σου προσφέρουσι, Χριστέ μου.
Όλες οι γενιές (των ανθρώπων) προσφέρουν, Χριστέ μου, ύμνο στην ταφή σου.

2. Ω γλυκύ μου έαρ, γλυκύτατόν μου Τέκνον, πού έδυ σου το κάλλος;
Ω γλυκιά μου άνοιξη, γλυκύτατό μου παιδί, πού βυθίστηκε (και χάθηκε) η ωραιότητά σου;

3. Υιέ Θεού Παντάναξ, Θεέ μου, Πλαστουργέ μου, πώς πάθος κατεδέξω;
Υιέ του Θεού, Βασιλιά των πάντων, Θεέ μου, Δημιουργέ μου, πώς καταδέχτηκες να υποστείς παθήματα;

4. Έρραναν τον τάφον αι μυροφόροι μύρα, λίαν πρωί ελθούσαι.
Οι μυροφόρες, αφού ήρθαν πολύ πρωί, ράντισαν με αρώματα τον τάφο σου.

5. Ιδείν την του Υιού σου Ανάστασιν, Παρθένε, αξίωσον σους δούλους.
Αξίωσε, Παρθένε, εμάς τους δούλους σου να δούμε (και να γιορτάσουμε) την Ανάσταση του Υιού σου.

Η απόδοση των αποσπασμάτων των ύμνων στα νέα ελληνικά και η ερμηνεία τους βασίστηκε στην εργασία *Η Μεγάλη Εβδομάς μετά ερμηνείας* του Αρχιμανδρίτη Επιφανίου Θεοδωρόπουλου, εκδ. της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, 2005

1. Στο δεύτερο στίχο του εγκωμίου «Αι γενεαί πάσαι» που ψάλλεται τη Μεγάλη Παρασκευή, η Παναγία μοιρολογώντας το νεκρό τον αποκαλεί «άνοιξη». Τι σημαίνει η άνοιξη στη φύση; Τι νομίζετε ότι σημαίνει η άνοιξη για τους χριστιανούς; (Σκεφτείτε ότι το Πάσχα το γιορτάζουμε την άνοιξη).

2. Στον τελευταίο στίχο από τον ύμνο «Σήμερον κρεμάται επί ξύλου...» και στον πέμπτο στίχο από το εγκώμιο «Αι γενεαί πάσαι...» υπάρχει μια προσδοκία. Ποια είναι αυτή και ποια η σημασία της για τους χριστιανούς;

Παιδικό Πάσχα

Το Πάσχα άρχιζε απ' την αυγή του Μεγάλου Σαββάτου και με τέτοιον τρόπο, που αποτελεί μια από τις ζωηρότερες παιδικές μου αναμνήσεις. ΄Ηταν μια γενική κωδωνοκρουσία την ώρα που έψαλλαν στη Μητρόπολη το «Ανάστα ο Θεός». Κατά το ζακυνθινό έθιμο, οι καμπάνες «εχήρευαν» —σώπαιναν— απ' το πρωί της Μεγάλης Πέμπτης. Και δεν ξαναχτυπούσαν, παρά την αυγή του Μεγάλου Σαββάτου. Αλλά όλες μαζί, από μεγάλα και μικρά καμπαναριά, αμέτρητα —καμπάνες μεγάλες, βαρύηχες, πολύβουες, σοβαρές, και καμπάνες μικρές, γλυκόφωνες, γοργές, πεταχτές— μια συναυλία, μια αρμονία αφάνταστη, που τρικυμίζει τον αέρα, ανεβαίνει, κατεβαίνει κι απλώνεται στα πέρατα. Πέφτουν μαζί και πιστολιές, αλαλιασμένα τα σκυλιά τρέχουν κι ουρλιάζουν, κι ακόμα κάνουν κρότους φοβερούς τα πήλινα κανάτια που τα πετούν απ' τα παράθυρα, για να σπάσουν «για το καλό» στις αυλές και στους δρόμους... Ξυπνώ στο κρεβάτι μου... Τι είναι; Α, το «Ανάστα ο Θεός»! Να, κι η μητέρα μου έχει σηκωθεί. «Και του χρόνου!» «Γερός, δυνατός!» Και μου δίνει να δαγκάσω σίδερο — συνήθως έν' από τα κλειδιά της...

Μ' αυτό το πανδαιμόνιο μαθαίνω πως ο Χριστός αναστήθηκε, θυμόμουν και τα κόκκινα αυγά και το αρνί το ζωντανό και η παιδική ψυχή μου γέμιζε χαρά. ΄Επειτα γινόταν ησυχία. Στη λειτουργία του Μεγάλου Σαββάτου, που τόσο μ' άρεσε κατόπι, με τα θαυμάσια αναγνώσματα από την Αγία Γραφή —Κοσμογονία, Ιωνάς, Ναβουχοδονόσορ— και με τον υπέροχο ύμνο των Τριών Παίδων, δεν πήγαινα ακόμα. Και περνούσα την ημέρα μου στο σπίτι, κοιτάζοντας τα πασχαλινά ψώνια, που έρχονταν αδιάκοπα, και παίζοντας στο περιβόλι με το λευκόμαλλο αρνάκι, που θα 'ρχόταν ύστερα —τι θλίψη!— ο χασάπης να το σφάξει... Και βράδιαζε και πλάγιαζα νωρίς, για να ξυπνήσω πρωί, όπως δα πάντα. Γιατί εκείνο τον καιρό ακόμα στη Ζάκυνθο, που οι εκκλησιαστικές συνθήκες ήταν διαφορετικές, η Ανάστασις δε γινόταν τα μεσάνυχτα του Σαββάτου. Η αθηναϊκή αυτή συνήθεια, η σύμφωνη άλλωστε με το «τυπικόν της Μεγάλης Εκκλησίας», του Πατριαρχείου, εισήχθη δέκα χρόνια αργότερα (1884) από το δεσπότη Λάνα.

Ο προκάτοχός του, ο Κατραμής, έμενε στα πατροπαράδοτα. Κι η Ανάσταση τότε, σ' όλες τις ζακυνθινές εκκλησίες, γινόταν το πρωί της Κυριακής.

Γρηγόριος Ξενόπουλος, *Παιδικό Πάσχα*,
«Ν. Εστία», τεύχος 592, 15/4/52

1. **α.** Ποια εποχή γίνονταν όσα περιγράφει ο συγγραφέας;

β. Γιατί οι κάτοικοι της Ζακύνθου πέταγαν πήλινα κανάτια και έδιναν στα παιδιά τους να δαγκώσουν σίδερο;

γ. Πότε γινόταν η Ανάσταση τότε; Το ίδιο ισχύει και σήμερα;

2. Υπάρχει κάτι που σας κάνει περισσότερο εντύπωση και σας αρέσει τις μέρες του Πάσχα; Γιατί;

3. Εσείς σε ποιο μέρος περνάτε τις ημέρες του Πάσχα; Περιγράψτε τα έθιμα που υπάρχουν στον τόπο όπου πηγαίνετε. Συγκεντρώστε στην τάξη σας όλες αυτές τις περιγραφές και φτιάξτε μια συλλογή που θα περιέχει πασχαλινά έθιμα από όλη την Ελλάδα. Προσθέστε φωτογραφίες.

Το Μοιρολόγι της Παναγίας

Σήμερα μαύρος ουρανός, σήμερα μαύρη μέρα.
Σήμερα όλοι θλίβονται και τα βουνά λυπούνται.

Ο Κύριος ηθέλησε να μπει σε περιβόλι,
να λάβει Δείπνο Μυστικό, για να τον λάβουν όλοι.

Κι η Παναγιά η Δέσποινα καθόταν μοναχή της,
την προσευχή της έκανε για το μονογενή της.

Κι εκεί που προσευχότανε κι έκανε τις μετάνοιες,
φωνή τής ήρθε εξ ουρανού κι απ' Αρχαγγέλου στόμα:

— Φτάνουν, Κυρά, οι προσευχές! Φτάνουν και οι μετάνοιες!
Το Γιο σου τον επιάσανε, στη φυλακή τον πάνε.

Σαν κλέφτη τον επιάσανε και σαν ληστή τον πάνε
και στου Πιλάτου τα σκαλιά, εκεί τον τυραννάνε.

Η Παναγιά, σαν τ' άκουσε, έπεσε και λιγώθη.
Πάει η Μάρθα, η Μαγδαληνή και του Προδρόμου η μάνα

και του Ιακώβου η αδερφή κι οι τέσσερις αντάμα.
Σταμνί νερό της ρίξανε, τρία κantάρια μόσχο

και τρία μυροδόσταμο, για νά 'ρθει ο λογισμός της.
Και σαν της ήρθε ο λογισμός και σαν της ήρθε ο νους της,

παίρνουν το δρόμο, το δρομί, στρατί το μονοπάτι.
Το μονοπάτι τούς έβγαλε εις του χαλκιά* την πόρτα.

---

* χαλκιάς: σιδεράς

— Ώρα καλή σου, μάστορα! Τι είναι αυτά, που φτιάχνεις;
— Τρία καρφιά παράγγειλαν οι φίλοι μου οι Ρωμαίοι

μα γω για το χατίρι τους πέντε θε να τους φτιάξω.
Να βάλουν δυο στα χέρια του και τ' άλλα δυο στα πόδια,

το τρίτο, το φαρμακερό μέσα στα σωθικά του,
να τρέξει αίμα και νερό, να λιγωθεί η καρδιά του.

Παίρνουν το δρόμο, το δρομί, στρατί το μονοπάτι.
Κοιτούν δεξιά, κοιτούν ζερβά, κανένα δε γνωρίζουν,

κοιτούν και δεξιότερα, βλέπουν τον Αϊ-Γιάννη.
— Αϊ μου Γιάννη Πρόδρομε και βαπτιστά του γιου μου,

μην είδες το παιδάκι μου και σε το δάσκαλό σου;
— Δεν έχω στόμα να σου πω, στόμα να σου μιλήσω.

Δεν έχω χέρι πάλαμο, για να σου τον εδείξω.
— Έχεις και στόμα να μου πεις, στόμα να μου μιλήσεις.

Έχεις και χέρι πάλαμο, για να μου τον εδείξεις.
— Βλέπεις εκείνο το γυμνό, τον παραπονεμένο,

όπου φορεί πουκάμισο στο αίμα βουτηγμένο;
Βλέπεις εκείνο το γυμνό τον ανεμομαλλιάρη,

όπου φορεί στην κεφαλή αγκάθινο στεφάνι;
Εκείνος είναι ο γιόκας σου κι εμένα ο δάσκαλός μου.

Η Παναγιά πλησίασε γλυκά και του μιλούσε:
— Γιε μου, που σ' έχω μοναχό και μοναχό κλωνάρι,

τώρα σε βλέπω στο σταυρό μ' αγκάθινο στεφάνι!
Πού 'ναι γκρεμός να γκρεμιστώ, φωτιά να πάω να πέσω!

Πού 'ναι μαχαίρι δίκοπο, να δώσω στην καρδιά μου!
Δε μου μιλάς, παιδάκι μου, δε μου μιλάς, παιδί μου!

— Σύρε, μάνα, στο σπίτι σου, κάνε την προσευχή σου
και το Μεγάλο Σάββατο καρτέρα το παιδί σου.

Βάλε κρασί μες στο γυαλί κι αφράτο παξιμάδι
και δείξε την υπομονή, για να την κάνουν κι άλλοι.

δημοτικό τραγούδι

1. α. Το «Μοιρολόγι της Παναγίας» είναι ένα παραδοσιακό δημοτικό τραγούδι. Δύο από τα βασικά χαρακτηριστικά του δημοτικού τραγουδιού είναι τα ερωτήματα που δεν απαντιούνται από κανέναν και οι επαναλήψεις. Μπορείτε να βρείτε σε ποιους στίχους εμφανίζονται;

β. Η γλώσσα στην οποία είναι γραμμένο το τραγούδι είναι διαφορετική από αυτή που μιλάμε συνήθως σήμερα, γιατί έχει γραφτεί σε παλιότερη εποχή. Μπορείτε να βρείτε παραδείγματα ρηματικών και ονοματικών τύπων που δε χρησιμοποιούνται με τον ίδιο τρόπο σήμερα;

2. Η Παναγία σ' αυτό το δημοτικό τραγούδι έχει τέσσερις συναντήσεις με διάφορα πρόσωπα. Μπορείτε να βρείτε σε ποιους στίχους περιγράφονται αυτές οι συναντήσεις και ποια είναι τα πρόσωπα που συναντάει κάθε φορά;

3. α. Στο «Μοιρολόγι της Παναγίας» γίνεται αναφορά σε κάποια από τα γεγονότα της Μεγάλης Εβδομάδας. Ποια είναι αυτά τα γεγονότα και ποιες μέρες της Μεγάλης Εβδομάδας εορτάζονται;

β. Το «Μοιρολόγι της Παναγίας» είναι ένα παραδοσιακό δημοτικό τραγούδι που τραγουδιέται σ' ολόκληρη την Ελλάδα κατά το στολισμό του Επιταφίου. Συμβαίνει το ίδιο στον τόπο σας; Αν ναι, τραγουδιέται ακριβώς με τα ίδια λόγια; Βρείτε τις διαφορές που μπορεί να υπάρχουν ρωτώντας τους μεγαλύτερους και παρουσιάστε τες στην τάξη σας.

Μπορείτε, αν θέλετε, να επικοινωνήσετε και με σχολεία άλλων περιοχών για να βρείτε και άλλες παραλλαγές.

γ. Εκτός από το «Μοιρολόγι της Παναγίας» υπάρχουν και άλλα παραδοσιακά τραγούδια που ακούγονται τις μέρες της Μεγάλης Εβδομάδας σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Εσείς γνωρίζετε κάποια από αυτά; Μπορείτε να μάθετε ρωτώντας τους μεγαλύτερούς σας!

Αφού τα συγκεντρώσετε μπορείτε να τα παρουσιάσετε στην τάξη σας και να φτιάξετε ένα βιβλιαράκι με τα πασχαλινά παραδοσιακά τραγούδια του τόπου σας.

Διπλή γιορτή

Μια χρονιά, όταν ακόμα οι Έλληνες ήταν υπόδουλοι στους Τούρκους, έτυχε να γιορτάσουν την ίδια μέρα οι χριστιανοί τη Λαμπρή τους και οι Τούρκοι το Μπαϊράμι τους. Έτσι έτυχε.

Σε μια γειτονιά της Αθήνας, του Μεγάλου Σαββάτου, αφού οι χριστιανοί έκαναν Ανάσταση και τελείωσε η εκκλησία, η γριά κλησάρισσα* της Αγίας Σωτήρας κλείστηκε μέσα στο κελί της. Διπλοαμπάρωσε την πορτίτσα της κι έβαλε, για καλό και για κακό, από πίσω και το φορτσέρι* της, γεμάτο μ' όλο της το νοικοκυριό, γιατί το τούρκικο ξεφάντωμα μπορούσε να ξεσπάσει πάνω της,

Έξαφνα, χτυπά τρεις φορές η πόρτα: τακ, τακ, τακ. Άλλες τρεις φορές χτύπησε και η καρδιά της κλησάρισσας.

— Αν είσαι χριστιανός να σε πολυχρονά ο Μεγαλοδύναμος. Μα και Τούρκος αν είσαι, πάλι καλώς όρισες, είπε μέσα της.

— Άνοιξε γρήγορα, γειτόνισσα, και μη φοβάσαι, εγώ είμαι.

— Μπα! Εσύ 'σαι γειτόνισσα; Και τι γυρεύεις τέτοιαν ώρα;

Η πορτίτσα του κελιού άνοιξε. Το κατάλευκο γεροντάκι, η κλησάρισσα, καλωσόρισε μια γριά μουσουλμάνα φιλενάδα της, που καθόταν μέσα σ' ένα χάλασμα της γειτονιάς. Η πορτίτσα ξανάκλεισε:

Η μουσουλμάνα μιλάει πρώτη:

— Τώρα που ησύχασε ο κόσμος όλος και οι χαροκόποι τραβήχτηκαν στα σπίτια τους, ήρθε κι εμένα η σειρά μου να γιορτάσω το Μπαϊράμι μου στο τρυπόσπιτό μου μέσα. Έκαμα ν' απλώσω πάνω σε κάτι πέτρες ό,τι μου 'δωκαν οι αγάδες της γειτονιάς και τότε συλλογίστηκα, καημένη γειτόνισσα, κλεισμένη καταμόναχη, στο κελί σου, τέτοια χρονιάρα μέρα που ξημερώνει για σας τους χριστιανούς. Σε ψυχοπόνεσα, τύλιξα πάλι τα φαγιά που είχα μπροστά μου και είπα μέσα μου:

— Φτωχές είμαστε κι οι δύο. Ας πάω να γιορτάσουμε μαζί: αυτή τη Λαμπρή της κι εγώ το Μπαϊράμι μου. Ξεκίνησα λοιπόν και ήρθα.

Κι ακούμπησε το μικρό της δέμα πάνω στο τραπέζι του κελιού.

Σηκώνεται τότε η κλησάρισσα γελαστή και ψάχνει μέσα στην κασέλα της. Βγάζει ένα κόκκινο αυγό και το δίνει στη μουσουλμάνα.

Το παίρνει εκείνη μ' ευχαρίστηση μεγάλη, σηκώνει το χέρι της ψηλά, το παρατηρεί γύρω γύρω στο φως του λυχναριού με χαρά μικρού παιδιού και το θαυμάζει σαν κάτι σπάνιο και περίφημο πράμα.

Η γριά κλησάρισσα πλησιάζει σιγά σιγά, κάθεται κοντά της κι άξαφνα κάνει τσακ μια και της το σπάζει με το άλλο κόκκινο αυγό, που είχε κρυμμένο στο άλλο της χέρι, ξεκαρδισμένη στα γέλια για το κατόρθωμά της.

Το κελί είναι μισοσκότεινο. Το λυχνάρι μόλις και φέγγει. Ζυγώνουν κοντά, μάγουλο με μάγουλο τα δυο γεροντικά κεφάλια, κάτασπρο το ένα, κατάμαυρο το άλλο και φιλιούνται...

Δημήτρης Καμπούρογλου, *Αναγνωστικό Ε΄ Δημοτικού*, ΟΕΔΒ, 1979 (διασκευή)

---

* κλησάρισσα: αντηλανάφτισσα

* φορτσέρι: μπαούλο, κασέλα

Πάσχα

1. Μπορείτε να φανταστείτε και να περιγράψετε τις δυο γυναίκες καθώς και το δωμάτιο μέσα στο οποίο συναντιούνται;

2. Οι διαφορετικές θρησκείες των δυο γυναικών στάθηκαν εμπόδιο στο να γιορτάσουν και οι δυο μαζί το Πάσχα και το Μπαϊράμι; Τελικά η κατάσταση όπου βρίσκονται τις ενώνει ή τις χωρίζει; Με ποιον τρόπο γίνεται αυτό;

3. Τι σκέφτεστε γι' αυτή την ιστορία; Πώς νιώθετε για όσα συνέβησαν;

4. Το Μπαϊράμι είναι μια μεγάλη μουσουλμανική γιορτή όπως το χριστιανικό Πάσχα. Ξέρετε πώς γιορτάζεται;

Βρείτε πληροφορίες για τη γιορτή αυτή και παρουσιάστε τες στην τάξη.

εικονογράφηση Κάρολα Χόλλαντ για το βιβλίο *Λεονάρντο, μια διαφορετική πασχαλιάτικη ιστορία*, εκδ. Πατάκη

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Νικηφόρος Βρεττάκος, *Τα γόνατα του Ιησού* (σελ. 170)
- Ρωμανός ο Μελωδός, *Η Ανάσταση του Ιησού* (σελ. 173)
- Γρηγόρης Ξενόπουλος, *Τα κόκκινα αυγά* (σελ. 175)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

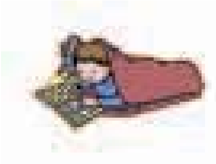

- Δέλτα Πηνελόπη, *Η ζωή του Χριστού*, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα, 1991
- *Οι πιο ωραίες ιστορίες για το Πάσχα* (συλλογικό), εκδ. Μίνωας, Αθήνα, 2004
- Παπαδιαμάντης Αλέξανδρος, *Πασχαλινά Διηγήματα*, εκδ. Ιωάννου, 2003
- *Τα παιδιά του κόσμου γιορτάζουν*, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη σε συνεργασία με τη UNICEF, Αθήνα, 1999

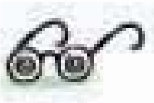

- *Μυρίζει Πάσχα – Πίστη, αγάπη και ελπίδα στη Νίσυρο,* ντοκιμαντέρ ελληνικής παραγωγής, 1999
- *Ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ,* Φράνκο Τζεφιρέλι, 1977 (σειρά για την τηλεόραση)
- *Ο Χιτώνας*, Χένρι Κόστερ, 1953

- *Βυζαντινοί ύμνοι Επιταφίου και Πάσχα,* Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής
- *Ραψωδίες,* μουσική Β. Παπαθανασίου

- Εβραϊκό Μουσείο, Νίκης 39, Αθήνα
- Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Β.Σοφίας 22, Αθήνα
- Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, Λεωφόρος Στρατού 2, Θεσσαλονίκη

Ενότητα 15

Κινηματογράφος - Θέατρο

Γράμμα στον Τσάρλι Τσάπλιν

...Ε, Τσάρλι Τσάπλιν, παιδικέ μου φίλε,
που 'μοιαζαν τα παπούτσια μας!
Περάσαν
τόσα χρόνια από τότε κι όμως νιώθω
μία ζεστασιά παράξενη, ως να μ' είχες
στα χέρια σου ζεστάνει κάποια νύχτα,
που νιφάδες χιονιού τρύπωναν μέσα
στον κινηματογράφο του χωριού μου
και κρύωνα διπλωμένος στο μακρύ
σάκο μου, με πεσμένα τα μαλλιά
στα μάτια μου, που λάμπαν βλέποντάς σε
σαν του αγριμιού, ολοκάθαρα.
Πού να 'ξερα
πως θα 'μενες εσύ, Τσάρλι, ως το τέλος
ο φίλος μας στον κόσμο, ο καλός θείος,
ο γείτονας του Θεού, ο παραστάτης
σε όλους εμάς, και πως εγώ μία μέρα
με τη φτωχή αλφαβήτα, που εκεί κάτω
στο ταπεινό σχολειό μας με μαθαίναν,
θα σου 'γραφα ένα γράμμα σαν και
τούτο,
γιομάτο από φιλία και καρδιοχτύπια
για όλο τον κόσμο!

Τσάρλι ! Τσάρλι!
Γράφω σ' εσένα για όλους μου τους φίλους,
Τσάρλι Τσάπλιν, καλέ μου ταχυδρόμε,
που πας σ' όλες τις χώρες και χτυπάς
με το διακριτικό σου μπαστουνάκι
των φτωχών τα παράθυρα κι αφήνεις
στο παντζούρι τους πάνω ένα γαρούφαλο,
που με το πλάι το βράδυ, ακροπατώντας,
μπαίνεις απ' τις μισάνοιχτες πορτούλες
στον ύπνο των παιδιών, με την ψυχή σου
φορτωμένη παιχνίδια, Τσάρλι, φίλε
των φίλων μου όλων που δεν έχουν φίλους,
που τους πήραν τον ήλιο τ' ουρανού,
που τους πήραν τη χάρη και την πρόνοια,
και που σένα έχουν μόνο ανάμεσά τους
να πηγαίνεις και να 'ρχεσαι, κουνώντας
τα λοξά σου παπούτσια, διάβασέ τους
την αγάπη μου, Τσάρλι! ΄Ενα λουλούδι
μ' εκατομμύρια φύλλα είναι το γράμμα
που σου στέλνω για όλους. Μοίρασέ τους
την ελπίδα μου, Τσάρλι!...

Νικηφόρος Βρεττάκος

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς παρουσιάζουμε και σχολιάζουμε ένα καλλιτεχνικό θέαμα (ταινία) αναλυτικά και περιληπτικά***

Ποια ταινία να διαλέξουμε;

Δύσκολοι αποχαιρετισμοί: Ο ΜΠΑΜΠΑΣ ΜΟΥ

Σκηνοθεσία/Σενάριο: **Πέννυ Παναγιωτοπούλου**
Σύμβουλος σεναρίου: **Jan Fleischer**
Φωτογραφία: **Δημήτρης Κατσαΐτης**
Καλλιτεχνική διεύθυνση/Κοστούμια: **Λιλλή Κεντάκα**
Επιμέλεια σκηνικών: **Aurelien Leriche**
Μουσική: **Σταύρος Σοφιανόπουλος**
Κιθάρα: **Κωστής Παπαδόπουλος**
Ήχος: **Νίκος Παπαδημητρίου**
Μοντάζ: **Petar Marcovic**, **Άγγελος Αντωνόπουλος**
Μακιγιάζ: **Γιάννης Παμούκης**
Παραγωγοί: **Κώστας Λαμπρόπουλος**, **Θανάσης Καραθάνος**, **Γιώργος Λουίζος**

της **Πέννυς Παναγιωτοπούλου**
35 mm, Έγχρωμη, 108', Dolby SR

Βραβείο Α' Ανδρικού Ρόλου
Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Λοκάρνο

Παίζουν οι ηθοποιοί

Γιώργος Καραγιάννης
Ιωάννα Τσιριγκούλη
Δέσπω Διαμαντίδου
Στέλιος Μάινας
Χρήστος Στέργιογλου
Χρήστος Μπουγιώτας

Ο Ηλίας, ένα δεκάχρονο αγόρι στα τέλη της δεκαετίας του '60, ξαφνικά χάνει τον πατέρα του. Ο μικρός δεν μπορεί να σηκώσει το βάρος του χωρισμού. Αρνείται να δεχθεί ότι ο πατέρας του έχει πραγματικά πεθάνει και συνεχίζει να συμπεριφέρεται σαν να τον περιμένει να γυρίσει από ένα συνηθισμένο του επαγγελματικό ταξίδι. Είναι απολύτως σίγουρος ότι ο πατέρας του θα γυρίσει πίσω, όπως του έχει υποσχεθεί, ώστε και οι δυο μαζί να παρακολουθήσουν στην τηλεόραση την προσεδάφιση των Αμερικανών στο φεγγάρι για πρώτη φορά. Ο πατέρας δεν μπορεί να κρατήσει την υπόσχεσή του. Η προσελήνωση πραγματοποιείται. Ο άνθρωπος αποχωρίζεται από τον πλανήτη του, τη Γη. Την ίδια στιγμή το μικρό αγόρι αποχωρίζεται τον πατέρα του. Ωριμάζει απότομα. Μια καινούργια εποχή αρχίζει για τον άνθρωπο, αλλά και για τον μικρό Ηλία.

έντυπο του Κέντρου Ελληνικού Κινηματογράφου (διασκευή)

ΜΙΚΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ★★
MARD-EKOOCHAK. 1998 (Έγχρ.) 80'
Ιρανική ταινία σε σκηνοθεσία **Εμπραΐμ Φορουζές**, με τους: Μοχάμαντ Ρέζα Σαφαρί, Μάριαμ Καζεμί. **Όταν ο πατέρας του 11χρονου Μαμάλ δυσκολεύεται να πουλήσει κάρβουνα μιας και οι τιμές έχουν πέσει, ο Μαμάλ αρχίζει να βοηθάει τον παππού του στην καλλιέργεια ενός χωραφιού για να βοηθήσει την οικογένεια. Όμως πέφτει η απόδοσή του στο σχολείο και η μητέρα του εξοργίζεται.**
● ΦΙΛΙΠ **61** (Παρ.-Πέμ.)

ΔΥΣΚΟΛΟΙ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ: Ο ΜΠΑΜΠΑΣ ΜΟΥ
Έγχρωμη, 108'
Ελληνική ταινία σε σκηνοθεσία Πέννυς Παναγιωτοπούλου, με τους Γ. Καραγιάννη, Ι. Τσιριγκούλη, Δ. Διαμαντίδου, Σ. Μάινα. **Ο Ηλίας χάνει ξαφνικά τον πατέρα του, αλλά αρνείται να το δεχτεί. Περιμένει ότι θα γυρίσει και θα παρακολουθήσουν μαζί την προσελήνωση των Αμερικ[ανών] στο φεγγάρι, όπως του έχει υποσχεθεί.**
Στις αίθουσες από 27 Δεκεμβρίου

ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΝΕΜΟ ★★★
FINDING NEMO. 2003 (Έγχρ.) 104'
Αμερικανική ταινία σε σκηνοθεσία **Άντριου Στάντον. Ο Νέμο, ένα τροπικό ψαράκι, ξεφεύγει από τον υπερπροστατευτικό πατέρα του για να καταλήξει στο ενυδρείο ενός οδοντίατρου. Ο πατέρας του, παρέα με την Ντόρι, ένα ψάρι με κενά μνήμης, διασχίζει όλο τον ωκεανό προς αναζήτησή του. Η ωραιότερη ψηφιακή ταινία της συνεργασίας Pixar και Ντίσνεϊ.**
● ΑΕΛΛΩ CINEMAX 5+1 ΑΙΘΟΥΣΑ 1 **50** (Παρ.-Τρ.), ΑΕΛΛΩ CINEMAX 5+1 ΑΙΘΟΥΣΑ 2 **51** (Παρ.-Πέμ.), ΑΕΛΛΩ CINEMAX 5+1 ΑΙΘΟΥΣΑ 3 **52** (Παρ.-Πέμ.), ΑΕΛΛΩ CINEMAX 5+1 ΑΙ-

περιοδικό *Αθηνόραμα*, τεύχη 217-218, Δεκ. 2003

MATHITIS-C'TEYXOS.QXD 8-01-04 02:24 Page 39

Ενότητα 15
Κινηματογράφος - θέατρο

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Ποια είναι τα βασικά πρόσωπα της ταινίας «Δύσκολοι αποχαιρετισμοί: ο μπαμπάς μου» και τι γνωρίζουμε για το καθένα από αυτά;

β. Ποιο είναι το θέμα της ταινίας;

2. α. Παρατηρήστε πόσο πιο σύντομη είναι η παρουσίαση της ίδιας ταινίας στη δεύτερη στήλη. Αν θέλετε να μάθετε να παρουσιάζετε κι εσείς μια ταινία με πολύ λίγα λόγια, βρείτε ποιες πληροφορίες της πρώτης παρουσίασης υπάρχουν στη δεύτερη στήλη και ποιες όχι και συζητήστε στην τάξη γι' αυτές.

β. Στη δεύτερη στήλη υπάρχουν πολύ σύντομες περιλήψεις για δύο ακόμα ταινίες. Πρόκειται να πάτε με φίλους σας στον κινηματογράφο και θέλετε να τους προτείνετε μία από αυτές. Ποια θα διαλέγατε και γιατί;

3. Στην αναλυτική παρουσίαση της ταινίας διαβάζουμε: *«... με πολύ πείσμα συνεχίζει να συμπεριφέρεται...»*. Συμπληρώστε το κείμενο που ακολουθεί και θυμηθείτε πώς γράφεται κάθε φορά το επίθετο *πολύς, πολλή, πολύ.*

.... θεατές παρακολούθησαν την ταινία «Ψάχνοντας το Νέμο», αφού .... είναι και τα προτερήματά της. Πρόκειται πραγματικά για μια ταινία με .... χιούμορ, που θα σας κάνει να γελάσετε .... φορές με την ψυχή σας. .... από τους χαρακτήρες θα σας μείνουν αξέχαστοι κι αυτό δεν είναι τυχαίο. Θυμηθείτε ότι η ταινία είναι αποτέλεσμα .... χρόνων προετοιμασίας!

4. Ρωτήστε τον διπλανό σας ποια ταινία διάλεξε εκείνος, μελετήστε προσεκτικά την **περίληψή** της (στη δεύτερη στήλη) και αφήστε τον να σας την υπαγορεύσει. Μετά του υπαγορεύετε κι εσείς το κειμενάκι της δικής σας ταινίας και διορθώνετε ο ένας το κείμενο του άλλου.

Το καναρινί ποδήλατο

ΕΛΛΑΔΑ, 1999, διάρκεια 90΄, έγχρωμο

Μια όμορφη, συγκινητική ταινία σε σκηνοθεσία του Δημήτρη Σταύρακα. Μόλις ο Άρης Σιούτης διορίζεται δάσκαλος στη Στ΄ Δημοτικού ενός δημοσίου σχολείου της Αθήνας, ανακαλύπτει ότι ένας από τους μαθητές του, ο Λευτέρης Μουρατίδης, είναι σχεδόν αναλφάβητος και απομονωμένος από τους συμμαθητές του. Αποφασισμένος να βοηθήσει το παιδί να βγει από αυτό το αδιέξοδο, αντιμετωπίζει πολλαπλά εμπόδια: οι συνάδελφοί του είναι ηττοπαθείς και δεν πιστεύουν ότι μπορεί να γίνει κάτι, ο ίδιος ο Λευτέρης δύσπιστος, οι γονείς του δεν είναι πάντα συνεργάσιμοι, η συμπεριφορά των υπόλοιπων παιδιών δεν είναι πάντα φιλική απέναντι στο Λευτέρη. Αλλά η αποφασιστικότητα και η επιμονή του θα τον βοηθήσουν να ξεπεράσει τις δυσκολίες. Την κρίσιμη στιγμή που ο Λευτέρης είναι έτοιμος να τα παρατήσει, ο δάσκαλος βρίσκει τρόπο να τον εμψυχώσει και να τον ενθαρρύνει. Πιστή στην πραγματικότητα η ταινία (βασίζεται άλλωστε σε αληθινή ιστορία), δεν τελειώνει με «επαίνους». Τονίζει απλώς την εμπιστοσύνη στην αξία των ανθρώπινων σχέσεων και στην αξία της δύναμης της θέλησης. Μια ταινία δοσμένη με αυθεντικότητα και γνήσιο συναίσθημα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
Δημήτρης Αλεξανδρής, Γιώργος Χάλαρης, Νίκος Γεωργάκης, Μάνος Βακούσσης, Αλεξάνδρα Παντελάκη, Θάνος Γραμμένος

πρόγραμμα της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς
στα πλαίσια του Διεθνούς Φεστιβάλ
Κινηματογράφου Ολυμπίας για παιδιά και νέους (διασκευή)

[70] Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες
Around the world in 80 days
Του Φρανκ Κοράτσι, με τους Στιβ Κούγκαν, Τζάκι Τσαν, Σεσίλ ντε Φρανς, Άρνολντ Σβαρτσενέγκερ, Τζον Κλιζ.
Ο εκκεντρικός εφευρέτης Φιλέας Φογκ βάζει στοίχημα ότι θα διασχίσει τον κόσμο σε 80 μέρες με μια δική του ιπτάμενη εφεύρεση.
Στην περιπέτειά του αυτή τον ακολουθούν μια Γαλλίδα ζωγράφος και ένας Κινέζος υπηρέτης, ο οποίος στην πραγματικότητα θέλει να φυγαδεύσει ένα κλεμμένο άγαλμα του Βούδα.
/ **Πολύ ελεύθερη διασκευή του ομώνυμου έργου του Ιουλίου Βερν, από το οποίο η ταινία δανείζεται την κεντρική ιδέα.**

ΣΙΡΚΛΙΝ ΜΙΑ ΕΡΩΤΙΚΗ ΠΟΝΤΙΚΟΪΣΤΟΡΙΑ ★★
CIRKELINE 2: OST OG KAERLIGHED. 2000 (Έγχρ.) 61΄
Δανέζικη ταινία σε σκηνοθεσία **Γιάνικ Χάστρουπ. Η Σιρκλίν, το κορίτσι ξωτικό, και οι φίλοι της τα ποντικάκια βοηθούν τη μισότυφλη Σταχτοποντικούλα να γιορτάσει τα γενέθλιά της, σε πείσμα του τυραννικού πατέρα της, ο οποίος την κρατά κλειδωμένη σε μια φάκα. Μαζί με την ταινία προβάλλεται και η σειρά μικρού μήκους «Στη χώρα των πουλιών» με κινούμενα σχέδια του Χάστρουπ που αποτίνουν φόρο τιμής στην κλασική τζαζ.**
● ΦΙΛΙΠ **61** (Σάβ.-Κυρ.)

[57] Robots
Του Κρις Γουέτς.
Σ΄ έναν κόσμο που κατοικείται από ρομπότ, ο ιδιοφυής νεαρός Ρόντνεϊ κάνει διάφορα επαναστατικά όνειρα για να καλυτερέψει τη ζωή των ρομποτανθρώπων. Όμω με τα σχέδιά του δεν συμφωνεί ο τυραννικός Μπιγκ Γουέλντ.

Αθηνόραμα magazine Σινεμά, 2004-05

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Ποιος είναι ο σκηνοθέτης και ποιοι οι πρωταγωνιστές της ταινίας «Το καναρινί ποδήλατο»;

β. Πού και πότε γυρίστηκε;

γ. Πόσο διαρκεί;

δ. Ποιο είναι το θέμα της;

2. Στην αρχή και στο τέλος της παρουσίασης η ταινία σχολιάζεται με θετικό τρόπο. Πώς ακριβώς γίνεται αυτό; Βρείτε φράσεις μέσα από το κείμενο.

3. α. Μερικοί φίλοι σας έχουν διαφορετικές προτιμήσεις και δεν τους αρέσουν ιδιαίτερα οι κοινωνικές ταινίες, όπως είναι «Το καναρινί ποδήλατο». Ποια από τις τρεις ταινίες που παρουσιάζονται περιληπτικά θα προτείνατε σε κάποιον που του αρέσουν τα κινούμενα σχέδια, ποια σε κάποιον που του αρέσουν οι περιπέτειες και ποια σε κάποιον που του αρέσουν οι ταινίες φαντασίας;

β. Εκτός από την υπόθεση, ποιες άλλες πληροφορίες αντλούμε για καθεμιά από τις τρεις ταινίες (π.χ. ηθοποιοί, αίθουσες, μέρες προβολής);

4. Στην παρουσίαση της ταινίας διαβάζουμε ότι «οι συνάδελφοι του δασκάλου είναι ηττοπαθείς». Συμπληρώστε το κείμενο που ακολουθεί και θυμηθείτε την κλίση και την ορθογραφία επιθέτων και ουσιαστικών σε -ης, -ης, -ες.

Σχεδόν ποτέ δεν τσακώνομαι με τους .... (συγγενής, -ής, -ές) μου. Την τελευταία όμως φορά που είδα τον ξάδερφό μου τον Ηλία, διαφώνησα μαζί του. Για να γίνω πιο..........................(σαφής, -ής, -ές), θα σας πω ότι μετά από .... (συνεχής, -ής, -ές) παράπονα, που μου έκανε γιατί ποτέ δεν είχαμε πάει σινεμά μαζί, πήγαμε να δούμε την ταινία της χρονιάς, το τρίτο και τελευταίο μέρος της τριλογίας «Ο άρχοντας των δαχτυλιδιών». Οι γονείς μου λένε ότι πρέπει να είμαστε........................ (επιεικής, -ής, -ές) με τους άλλους, αλλά εγώ δεν μπορώ να ξεπεράσω την έκπληξη που ένιωσα όταν τον έβλεπα να κοιμάται σε όλη τη διάρκεια αυτής της καταπληκτικής περιπέτειας.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ★★
BACHEH-HAYE NAFT. 2001 (Έγχρ.) 90'
Ιρανική ταινία σε σκηνοθεσία **Ιμπραήμ Φορουζές**, με τους: Μιλάντ Ρεζάι, Αζάρ Κοσραβί, Μιλάντ Σαντί, Νασρίν Μποστάν. **Αν και ο Ισμαήλ ζει με την οικογένειά του σε ένα χωριό δίπλα σε πετρελαιοπαραγωγό περιοχή στο νότιο Ιράν, οι συνθήκες διαβίωσης είναι άθλιες. Ειδικά μετά το χρέος που τους άφησε ο πατέρας του που έφυγε για το Κουβέιτ. Πρέπει όμως να βοηθήσει τη μητέρα του να ορθοποδήσει οικονομικά.**
● ΦΙΛΙΠ **71** (Παρ.-Πέμ.)

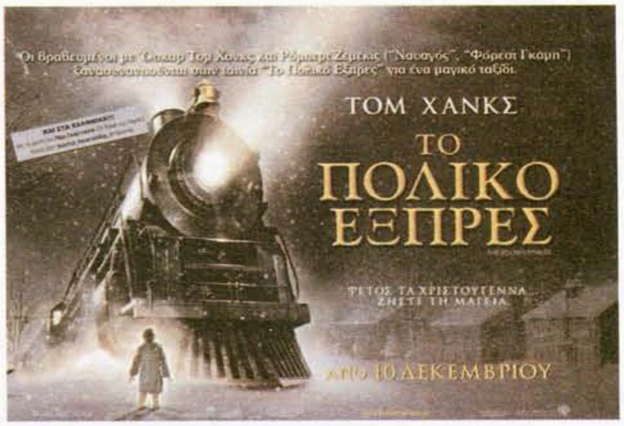

ΤΟ ΠΟΛΙΚΟ ΕΞΠΡΕΣ ★★
THE POLAR EXPRESS. 2004 (Έγχρ.) 100'
Αμερικανική ταινία σε σκηνοθεσία **Ρόμπερτ Ζεμέκις. Ένα αγόρι, που δεν είναι σίγουρο για την ύπαρξη ή όχι του Αϊ-Βασίλη, επιβιβάζεται στο μαγικό Πολικό Εξπρές και ταξιδεύει την παραμονή των Χριστουγέννων μέχρι τη χώρα του ήρωα όλων των παιδιών.**
● ΑΕΛΛΩ CINEMAX 5+1 ΑΙΘΟΥΣΑ 2 **51** (Παρ.-Πέμ.), ΑΕΛΛΩ CINEMAX 5+1 ΑΙΘΟΥΣΑ 4 **53** (Σάβ.-Κυρ.), ΑΘΗΝΑΙΟΝ 1

Πίτερ Παν

peter pan

Ο Πίτερ Παν, το αιώνιο παιδί, είναι ο αγαπημένος ήρωας των παραμυθιών των τριών παιδιών της οικογένειας Ντάρλινγκ. Η Γουέντι, ο Τζον και ο Μάικλ όμως, δεν ξέρουν ότι τους περιμένει μια μεγάλη έκπληξη: ο Πίτερ Παν θα τους προσκαλέσει να ταξιδέψουν μαζί του και να γνωρίσουν τη χώρα του Ποτέ, όπου όλοι μένουν πάντα παιδιά! Με τη βοήθεια της νεράιδας Τίνκερμπελ και της μαγικής της σκόνης, θα πετάξουν προς την περιπέτεια της ζωής τους, καθώς ο κακός Κάπταιν Χουκ και οι πειρατές του παραμονεύουν... Το κλασσικό βιβλίο του Τζέιμς Μπάρι που ενέπνευσε πολλούς σκηνοθέτες και γνώρισε αρκετές κινηματογραφικές μεταφορές, στην πιο σύγχρονη εκδοχή του. Μεγάλο ατού της ταινίας είναι αναμφίβολα η εκπληκτική δουλειά στον καλλιτεχνικό τομέα και τα απίστευτα εφέ που δημιούργησαν την πιο ρεαλιστική απεικόνιση της Χώρας του Ποτέ, που έχουμε δει ως τώρα. (ΠΡΕΜΙΕΡΑ 26/3)

Tip: Η ταινία αποτέλεσε μια από τις μεγαλύτερες παραγωγές του Χόλιγουντ και ο προϋπολογισμός της ξεπέρασε τα 100.000.000 δολάρια.

Σκηνοθεσία: **ΠΙ ΤΖΕΪ ΧΟΓΚΑΝ**
Πρωταγωνιστούν: Τζέισον Άιζαακς, Τζέρεμι Σάμπτερ, Λουντιβίν Σανιέ, Λιν Ρεντγκρέιβ.

CINEMAX, 56η έκδοση

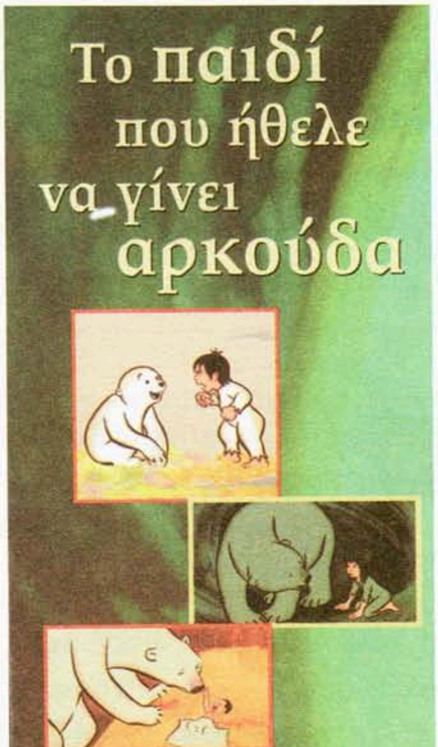

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΠΟΥ ΗΘΕΛΕ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΑΡΚΟΥΔΑ ★★★
DRENGEN DER VILLE GORE DET UMULIGE. 2002 (Έγχρ.) 78'
Δανο-γαλλική ταινία σε σκηνοθεσία **Γιάνικ Χάστρουπ. Μια πολική αρκούδα, απαρηγόρητη για το χαμό του νεογνού της, ανατρέφει σαν δικό της παιδί το μωρό μιας Εσκιμώας. Κι ενώ οι γονείς του παιδιού το αναζητούν, εκείνο μεγαλώνει νομίζοντας ότι είναι αρκουδάκι. Μαγευτικό σαν παραμύθι, λιτό και υπέροχο.**
● ΦΙΛΙΠ **61** (Παρ.-Πέμ.)

περιοδικό *Αθηνόραμα*, τεύχη 238, 240, Δεκέμβ. 2004

Ενότητα 15
Κινηματογράφος - θέατρο

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Ποιοι ηθοποιοί πρωταγωνιστούν στην ταινία «Πίτερ Παν: Επιστροφή στη Χώρα του Ποτέ»;

β. Γιατί ο Πίτερ Παν και η παρέα του χαίρονται που ταξιδεύουν στη Χώρα του Ποτέ;

γ. Ποιος ήταν ο προϋπολογισμός της ταινίας;

2. α. Από την εφημερίδα του σχολείου σας σας ζητάνε να παρουσιάσετε μια αγαπημένη σας ταινία ή ένα αγαπημένο σας ηλεκτρονικό παιχνίδι. Η παρουσίαση θα γίνει με δύο τρόπους.

Πρώτα πρέπει να γράψετε ένα **αναλυτικό κείμενο**, 150 περίπου λέξεων, όπου οι πληροφορίες που δίνετε θα είναι λεπτομερείς και τα σχόλια που θα τις συνοδεύουν περισσότερα. Δεν είναι καθόλου δύσκολο για σας, αρκεί να θυμηθείτε να:

- αναφέρετε τον τίτλο, τους συντελεστές (σκηνοθέτη, ηθοποιούς, συνθέτη — αν ξέρετε), τη διάρκεια, τη χώρα προέλευσης της ταινίας και τη χρονιά που προβλήθηκε
- μιλήσετε για την υπόθεση της ταινίας χωρίς πολλές λεπτομέρειες και χωρίς να αποκαλύψετε το τέλος της, δίνοντας μόνο τις πιο σημαντικές πληροφορίες για τους ήρωες και τις περιπέτειές τους
- γράψετε στο τέλος ένα πολύ σύντομο σχόλιο, που θα είναι η γνώμη σας για την ταινία, οι προσωπικές σας εντυπώσεις και τα συναισθήματα που σας προκάλεσε

Ύστερα, πρέπει να γράψετε ένα **συνοπτικό κείμενο** με το ίδιο θέμα, 50 περίπου λέξεων, όπως αυτά που βλέπετε για τις ταινίες: «Το πολικό εξπρές», «Τα παιδιά του πετρελαίου» και «Το παιδί που ήθελε να γίνει αρκούδα».

β. Γράφετε ένα κείμενο 200 περίπου λέξεων για να παρουσιάσετε μια κινηματογραφική ταινία που είδατε οι ίδιοι και δε σας άρεσε. Μην ξεχάσετε να δικαιολογήσετε την άποψή σας (γιατί δε σας άρεσε).

3. Διαβάζουμε στο κείμενο του Πίτερ Παν: *«Όμως δεν ξέρουν ότι τους περιμένει μια μεγάλη έκπληξη»*. Ακόμα διαβάζουμε: *«Ο Πίτερ Παν είναι ο αγαπημένος ήρωας των παραμυθιών των τριών παιδιών…»*. Όπως ξέρουμε, οι λέξεις αυτές, που είναι συνήθως επίθετα και κλιτές μετοχές, λέγονται **επιθετικοί προσδιορισμοί**.

Στο κείμενο υπάρχουν αρκετοί τέτοιοι προσδιορισμοί. Μπορείτε να τους βρείτε;

4. α. Προσπαθήστε να παραλείψετε όλους τους επιθετικούς προσδιορισμούς του κειμένου και παρατηρήστε τι άλλαξε. Νομίζετε πως έπαιζαν σημαντικό ρόλο στο κείμενο;

β. Παίζετε με το διπλανό σας «Το παιχνίδι με τους επιθετικούς προσδιορισμούς». Θα πρέπει να εμπλουτίσετε τη σύντομη παρουσίαση της ταινίας «Το πολικό εξπρές» με επιθετικούς προσδιορισμούς, π.χ. «Ένα μικρό δύσπιστο αγόρι, που δεν είναι σίγουρο...». Κερδίζει όποιος βρει τους περισσότερους.

Να κάνετε το ίδιο και με το σύντομο κείμενο της ταινίας «Τα παιδιά του πετρελαίου».

5. Για να δημιουργηθεί η στήλη που βλέπετε στο κείμενο για τον Πίτερ Παν, ο δημοσιογράφος αναγκάστηκε να χωρίσει ορισμένες λέξεις που δε χωρούσαν. Για να εξασκηθείτε ώστε να χωρίζετε κι εσείς τις λέξεις, όταν και όπου χρειάζεται, συλλαβίστε τις παρακάτω:

παραμυθιών ....

υπερπροστατευτικός ....

νεράιδα ....

σύγχρονη ....

εκδοχή ....

εκπληκτική ....

καλλιτεχνικό ....

απίστευτα...

επιρρεπή ....

καινούρια...

απέκτησε ....

επιστροφή ....

αποκαλυπτικό ....

αιχμαλωτίζεται ....

διευθύνει ....

ασφαλή ....

προϊόν ....

Πάμε σινεμά;

STER CINEMAS
Εμπορικό Κέντρο «Μακεδονία», Πυλαία. Dolby Digital EX, DTS. Τηλ. 2310-469300, 2310-469310.
Εναρξη προβολών: Κυρ.: 11.00, υπόλοιπες μέρες 16.00
Αίθουσα 1 ***Το φελαντάκι και η μεγάλη παρέα του Γουίνι*** μεταγλ. 17.10-18.50, Σάββ.-Δευτ.: 12.10-13.50-15.30-17.10-18.50, ***Constantine*** 20.30-23.00
Αίθουσα 2 ***Million dollar baby*** 18.40-21.40-00.30, Σάββ.-Δευτ.: 13.10-15.50-18.40-21.40-00.30
Αίθουσα 3 ***Ο καρχαριομάχος*** μεταγλ. 17.00, Σάββ.-Δευτ.: 11.00-12.50-14.50-17.00, ***Το κρυφτό*** 19.10-21.20-23.40
Αίθουσα 4 ***Ψάχνοντας τη χώρα του ποτέ*** 17.20-19.30-21.50-00.10, Σάββ.-Δευτ.: 13.00-15.15-17.20-19.30-21.50-00.10
Αίθουσα 5 ***Τεστοστερόνη*** 16.00, Σάββ.-Δευτ.: 13.40-16.00, ***Blueberry*** 18.10-20.40-23.10
Αίθουσα 6 ***Ο τελευταίος κυνηγός*** 16.30, Σάββ.-Δευτ.: 12.00-14.20-16.30, ***Πεθερικά της συμφοράς*** 18.30-21.00-23.30
Αίθουσα 7 ***Ποιος είναι το αφεντικό*** 16.10, Σάββ.-Δευτ.: 13.35-16.10, ***Η πτήση του φοίνικα*** 18.25-20.50-23.20
Αίθουσα 8 ***Υδάτινες ιστορίες*** 17.40-20.20-22.50, Σάββ.-Δευτ.: 12.40-15.10-17.40-20.20-22.50
Αίθουσα 9 ***Ο καρχαριομάχος*** μεταγλ. 16.05-18.00, Σάββ.-Δευτ.: 11.50-14.05-16.05-18.00, ***Το κρυφτό*** 19.50-22.10-00.20
Αίθουσα 10 ***Το φελαντάκι και η μεγάλη παρέα του Γουίνι*** μεταγλ. 16.40-18.20, Σάββ.-Δευτ.: 11.20-13.20-15.00-16.40-18.20, ***Πεθερικά της συμφοράς*** 20.10-22.30
Αίθουσα 11 ***Constantine*** 16.35-19.00-21.30-24.00, Σάββ.-Δευτ.: 14.10-16.35-19.00-21.30-24.00

ΤΙΤΑΝΙΑ
Οδός Λαγκαδά 13. Dolby Digital SR, DTS. Τηλ. 2310-520040.
Αίθουσα 1 ***Ο καρχαριομάχος*** μεταγλ. Κυρ.: 11.30-13.30-15.30, ***Το κρυφτό*** 17.00-18.45-20.45, ***Ενα τρυφερό φιλί*** 22.30
Αίθουσα 2 ***Το φελαντάκι και η μεγάλη παρέα του Γουίνι*** μεταγλ. 17.45-19.15, Κυρ.: 11.30-13.30-16.00-17.45-19.15, ***Πεθερικά της συμφοράς*** 20.30-22.45

ΦΑΡΓΚΑΝΗ
Dolby Digital SR, DTS. Τηλ. 2310-213929.
Ο καρχαριομάχος μεταγλ. 17.15, ***Ατέλειωτοι αρραβώνες*** 18.45, ***Η θάλασσα μέσα μου*** 21.00-23.00

περιοδικό "On-Off", *Ελευθεροτυπία*, τεύχος 106, 13/3/05

1. Μένετε στην περιοχή Πυλαία της Θεσσαλονίκης, είναι Κυριακή πρωί και θέλετε να δείτε μια ταινία κινούμενων σχεδίων μαζί με το μικρό σας αδερφάκι, που δεν ξέρει ακόμα να διαβάζει πολύ γρήγορα. Διαλέγετε από τα προγράμματα προβολών την κατάλληλη ταινία και βρίσκετε, για να ενημερώσετε τους γονείς σας, τη διεύθυνση του κινηματογράφου, την τιμή του εισιτηρίου και την ώρα προβολής. (Σημειώστε ότι οι γονείς σας θέλουν να επιστρέψετε όσο το δυνατόν νωρίτερα και να μην απομακρυνθείτε πολύ από το σπίτι!)

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς φτιάχνουμε ενημερωτικά κείμενα για μια εκδήλωση (ανακοίνωση, αφίσα, προσκλήσεις, πρόγραμμα)***
- ***Πότε και πώς χρησιμοποιούμε την παρομοίωση και τη μεταφορά***
- ***Ποιος είναι ο ρόλος των χρονικών προσδιορισμών***

Μια σχολική παράσταση στο δάσος

Στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς η Σχολή Θηλέων ανέβαζε μια παράσταση σ' ένα μεγάλο θέατρο της πόλης... Μια αληθινή θεατρική παράσταση... Έφτιαχναν αληθινά σκηνικά ή τα έβρισκαν έτοιμα στο θέατρο που νοίκιαζαν, κουρτίνες που κατέβαιναν με ζωγραφισμένο δάσος ή ζωγραφισμένες αρχαίες κολόνες... Έραβαν τα κατάλληλα κουστούμια. Όλοι οι ρόλοι, αντρικοί, γυναικείοι, παίζονταν από κορίτσια. Οι πρόβες γίνονταν στην αίθουσα μουσικής και ρυθμικής, με το πιάνο πάνω στην εξέδρα.

Φέτος θα ανέβαζαν την *Αρπαγή της Περσεφόνης*, άγνωστου συγγραφέα. Έργο με πολλά πρόσωπα, με πολλά κουστούμια. Όμως σε ποιο θέατρο θα δινόταν η παράσταση; Η είδηση έσκασε σαν πυροτέχνημα κι όλοι έμειναν άναυδοι. Η κυρία Ερασμία, η διευθύντρια, είχε μια φαεινή ιδέα: να

Η Άννα Συνοδινού ως Πραξαγόρα στις *Εκκλησιάζουσες* που παρουσίασε το 1993 το Εθνικό Θέατρο.

ξεφύγει απ' τον κλειστό χώρο του θεάτρου και, όπως έκαναν οι αρχαίοι ημών πρόγονοι, να παίξουν το έργο στην ύπαιθρο, κάτω απ' το φως των αστεριών!

Όσο πλησίαζε η μέρα της παράστασης, τόσο φούντωνε ο πυρετός. Οι πρόβες έπαιρναν τα μυαλά των κοριτσιών. Πού καιρός ν' ανοίξουν βιβλίο! Θα έπαιζαν θέατρο, αληθινό θέατρο, με προβολείς και θεατές, κι αυτό το χρωστούσαν στην κυρία Ερασμία!

Τρεις ράφτρες είχαν στήσει τις ραπτομηχανές τους στον κοιτώνα κι έραβαν μέρα νύχτα. Τα πέδιλα είχαν γίνει παραγγελία σε υποδηματοποιό. Μια κομμώτρια θα ερχόταν το βράδυ της παράστασης να χτενίσει την Περσεφόνη και τις νύμφες.

Η ατμόσφαιρα στο σχολείο είχε αλλάξει. Ένας άνεμος ελευθερίας και δημιουργικότητας φυσούσε. Τα λάθη παραβλέπονταν, το πάθος κυριαρχούσε. Οι μαθήτριες στην αυλή πηγαινοέρχονταν μελετώντας τους ρόλους τους. Μετρούσαν με καρδιοχτύπι τις μέρες. Ακόμα πέντε μέρες, ακόμα τέσσερις, τρεις, δύο…

Στη γενική δοκιμή πήγαν όλα καλά, ή σχεδόν καλά. Άλλωστε, η γενική δοκιμή γίνεται για να διορθωθούν οι ατέλειες.

Η Λενιώ-Γανυμήδης φορούσε ένα μεταξωτό πορτοκαλί χιτώνα, κοντό, πάνω από το γόνατο, και τα κατσαρωμένα μαλλιά της τα έζωναν κορδέλες. Η Ζωρζ, με το κοντό σγουρό μαλλί στολισμένο με δάφνινο στεφάνι —δύσκολα θα μπορούσε να κατασκευαστεί το αληθινό καπελάκι του Ερμή—, με κίτρινο μεταξωτό χιτώνα, είχε στις φτέρνες κολλημένα τα φτερά του θεού. Η Περσεφόνη κρατούσε στην αγκαλιά της στάχυα και το κεφάλι της ήταν στολισμένο με λογιών λογιών λουλούδια. Ο Πλούτων, ψηλός, φορούσε μια μακριά χλαμύδα. Τέλος, όλες οι νύμφες φορούσαν μια ασημένια διπλή κορδέλα στα ξέπλεκα μαλλιά τους.

Όταν ήρθε επιτέλους η βραδιά της παράστασης, όλοι ένιωθαν μεγάλη ένταση. Οι μαθήτριες ανυπομονούσαν — αγωνία, σφίξιμο στο στομάχι. Ένας στραβός λόγος, ένα κόμπιασμα μπορούσαν να τα χαλάσουν όλα. Ο πυρετός ανέβαινε! Νύχτωνε! Ο κόσμος που είχε ακούσει την είδηση —για φαντάσου, θέατρο στο δάσος— είχε τρέξει να πιάσει θέση από νωρίς. Γι' αυτόν τον κόσμο η παράσταση θα ξεκινούσε σε λίγο.

Ζωρζ Σαρή, *Ε.Π.*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1999 (διασκευή)

1. Για ποιους λόγους αυτή η παράσταση ήταν διαφορετική;

2. Πώς αισθάνονταν τα κορίτσια όσο πλησίαζε η μέρα της παράστασης; Γιατί;

3. Η γραπτή ανακοίνωση της διευθύντριας της Σχολής σβήστηκε. Μπορείτε να φανταστείτε το κείμενο που διάβασε όταν ανακοίνωσε στις μαθήτριες τι θα γινόταν στο τέλος της χρονιάς; Ξαναδιαβάστε τις δυο πρώτες παραγράφους του κειμένου και γράψτε όσα ανακοίνωσε, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές στα πρόσωπα και τους χρόνους:

*«Στο τέλος της σχολικής χρονιάς **θα ανεβάσουμε** μια παράσταση…»*

4. Βρείτε στο κείμενο τους **χρονικούς προσδιορισμούς** και χρησιμοποιήστε τους σε μία μικρή ιστορία, όπου θα αφηγείστε σύντομα μία δική σας εμπειρία από θεατρική παράσταση.

5. *Η είδηση έσκασε σαν πυροτέχνημα.* Στη φράση αυτή, για να τονίσει η συγγραφέας πόσο ξαφνική και εντυπωσιακή ήταν η είδηση, τη συγκρίνει, δηλαδή την παρομοιάζει με ένα πυροτέχνημα που έχει παρόμοιες ιδιότητες. Κάνει μία **παρομοίωση**.

Συμπληρώστε το νόημα των φράσεων με κατάλληλες δικές σας παρομοιώσεις:

- Αν και ήταν η πρώτη της παράσταση, έπαιζε λες και ....

....

- Το χειροκρότημα τον έκανε να πετάει απ' τη χαρά του σαν ....
- Μόλις ανέβηκε στη σκηνή έτρεμε όπως ....
- Μόλις έμαθε πως δε θα είναι πρωταγωνιστής, είδε τα όνειρά του να γκρεμίζονται σαν ......

....

6. Στο κείμενο υπάρχουν πολλές εκφράσεις με **μεταφορική σημασία**. Θυμηθείτε όσα έχουμε πει για τη μεταφορά στην ενότητα 7 και προσπαθήστε να δώσετε την **κυριολεκτική σημασία** των παρακάτω εκφράσεων:

- Οι πρόβες έπαιρναν τα μυαλά των κοριτσιών → ....

....

- Ένας άνεμος ελευθερίας και δημιουργικότητας φυσούσε →...

....

- Ένας στραβός λόγος → ....
- Μετρούσαν με καρδιοχτύπι τις μέρες → ....

7. Αντικαταστήστε κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μια άλλη με την ίδια σημασία (συνώνυμη):

- Η Σχολή Θηλέων <u>ανέβαζε</u> μια παράσταση → ....
- `Όλοι έμειναν <u>άναυδοι</u> → ....
- Αυτό το <u>χρωστούσαν</u> στην κυρία Ερασμία! → ....
- `Ένα κόμπιασμα μπορούσε να τα <u>χαλάσει</u> όλα → ....

8. `Ένας φίλος σας, γνωστό πειραχτήρι και πνεύμα αντιλογίας, άλλαξε κάποιες λέξεις του κειμένου που γράψατε για τη σχολική εφημερίδα με τις αντίθετές τους (αντώνυμες). Μπορείτε να τις βρείτε και να τις διορθώσετε; Γράψτε το διορθωμένο κείμενο στο τετράδιό σας.

Η αυλαία σηκώθηκε, η παράσταση τελείωσε και οι ηθοποιοί υποκλίθηκαν στο κοινό που αποδοκίμαζε καθιστό με ζητωκραυγές ενθουσιασμού. Η πλατεία ήταν άδεια και στα μάτια όλων διέκρινες την απογοήτευση για ό,τι είχαν μόλις παρακολουθήσει. Ο θίασος αναγκάστηκε να μπει στη σκηνή λίγες φορές, για να δεχτεί το κρύο χειροκρότημα του κοινού. Στο τέλος, ο πρωταγωνιστής έφερε στη σκηνή και τον σκηνοθέτη, ο οποίος φανερά ασυγκίνητος ευχαρίστησε τους θεατές για την υποδοχή που του επιφύλαξαν. `Ηταν μία καταπληκτική βραδιά και μια από τις πιο αδιάφορες εμπειρίες της ζωής μου.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

9. Η συνέχεια και το τέλος της ιστορίας κρύβουν μια έκπληξη. Χωριστείτε σε δυο ομάδες και δώστε σε μια παράγραφο τη δική σας διαφορετική εξέλιξη της ιστορίας. Σας δίνεται η αρχή κάθε παραγράφου:

Ομάδα Α: Στην αρχή όλα πήγαιναν καταπληκτικά. Ξαφνικά όμως τι συμφορά! ....

....

....

Ομάδα Β: Στην αρχή αντιμετωπίσαμε πολλά προβλήματα ....

....

Ευτυχώς όμως στο τέλος ....

Ανεβάζουμε τη δική μας παράσταση!

10. Ετοιμάζετε στο σχολείο σας μια **θεατρική παράσταση** με ηθοποιούς και συντελεστές από την τάξη σας και σκηνοθέτη το/τη δάσκαλό/ δασκάλα σας. Χρειάζεται λοιπόν να ετοιμάσετε όλα τα **ενημερωτικά κείμενα** για την παράσταση. Χωριστείτε σε ομάδες και ξεκινήστε.

α. Το πρώτο κείμενο είναι μια **ανακοίνωση** για την εφημερίδα του σχολείου σας. Η ανακοίνωση περιέχει τον τίτλο και το συγγραφέα του έργου και τους συντελεστές της παράστασης (σκηνοθέτη, πρωταγωνιστές, μουσική, σκηνικά, κουστούμια κτλ.). Μην ξεχάσετε να αναφέρετε ποιος διοργανώνει την εκδήλωση, πού και πότε. Η διπλανή αφίσα θα σας βοηθήσει.

β. Θα χρειαστεί όμως και μια **μικρότερη ανακοίνωση**, σαν αγγελία περίπου 30 λέξεων, για να δημοσιευτεί στις καλλιτεχνικές ειδήσεις μιας εφημερίδας. Εκεί φαίνονται μόνο οι πιο βασικές πληροφορίες, όπως βλέπετε και στο παρακάτω παράδειγμα:

> **Η παιδική όπερα** «Η συνωμοσία των λουκουμάδων», βασισμένη στο βιβλίο του Γιώργου Σεφέρη «Ποιήματα με ζωγραφιές σε μικρά παιδιά», παρουσιάζεται αύριο στις 12.00 στον Πολυχώρο «Αθηναΐς» (Καστοριάς 34-36, Βοτανικός, τηλ. 210 3480.000) από τον Σταμάτη Κραουνάκη και τη νεανική ομάδα Σπείρα - Σπείρα. Είσοδος 15 και 10 ευρώ.

γ. Όσο περισσότεροι μάθουν για την παράστασή σας, τόσο μεγαλύτερη επιτυχία θα έχει. Βάλτε τη φαντασία σας να δουλέψει και δημιουργήστε μια **αφίσα** που θα τη δουν και έξω από το σχολείο σας. Πρέπει να αναφέρετε σύντομα όσα χρειάζεται κάποιος για να έρθει στην παράσταση (τίτλος, συγγραφέας, τόπος, χρόνος, ποιος οργανώνει την παράσταση). Επίσης, είναι πολύ σημαντικό να τραβήξετε την προσοχή με το μέγεθος και το είδος των γραμμάτων (τυπογραφικοί χαρακτήρες), με έντονα χρώματα, με δυνατές αντιθέσεις, με εντυπωσιακές εικόνες ή φωτογραφίες και ό,τι άλλο σκεφτείτε. Δείτε το παράδειγμα της σελίδας 50.

Μην ξεχνάτε ότι οι χώροι όπου τοποθετείται μια αφίσα είναι δημόσιοι και με μεγάλη κίνηση και γι᾽ αυτό πρέπει να τραβάει εύκολα την προσοχή.

δ. Τώρα χρειάζεται να φτιάξετε τις **προσκλήσεις**, μια επίσημη για τους δασκάλους και τους γονείς και μια πιο απλή για τους συμμαθητές και τους φίλους σας. Στην πρόσκληση, όπως φαίνεται στο παράδειγμα, αναφέρουμε και πάλι τις βασικές πληροφορίες για την εκδήλωση.

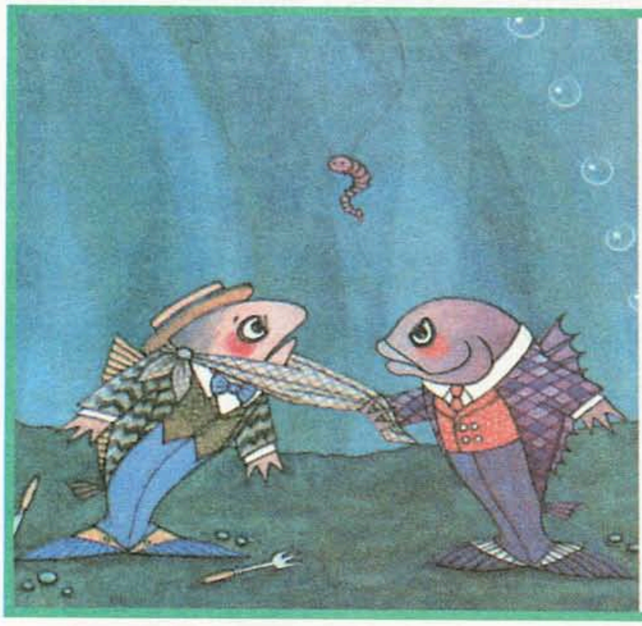

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Σας περιμένουμε την Τετάρτη 15 Ιουνίου και ώρα 11:00 π.μ. στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του Δημοτικού Σχολείου Αντιπάρου, για να παρακολουθήσετε τη θεατρική παράσταση των μαθητών της Α΄ τάξης, «Το φαγκρί και το σκουμπρί» του Ευγένιου Τριβιζά.

Είσοδος ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ε. Τέλος, καλό είναι να μοιράσετε στην είσοδο της εκδήλωσης ένα **πρόγραμμα** σε κάθε επισκέπτη. Έτσι, θα γνωρίζει ακριβώς τι πρόκειται να παρακολουθήσει. Το πρόγραμμα περιέχει τον τίτλο, το συγγραφέα, το θέμα του έργου και τους συντελεστές της παράστασης. Μην ξεχνάτε ότι το πρόγραμμα είναι το πιο αναλυτικό από τα κείμενα που απλά ενημερώνουν για την παράσταση και μπορεί ακόμα να περιλαμβάνει:

- μια περίληψη της υπόθεσης του έργου
- λίγα λόγια για το συγγραφέα και τη ζωή του
- φωτογραφίες από την παράσταση ή τις πρόβες
- ευχαριστίες σε όσους σάς βοήθησαν στην προετοιμασία

Η «Οικογένεια Νώε» κι εμείς

Ο Δευκαλίων, ο Νώε, ο «Καλός Άνθρωπος της Ταχόμα» και, πολύ παλιότερα, ο ήρωας του έπους του Γκιλγκαμές, μπήκαν με την οικογένειά τους σε μια κιβωτό για να γλιτώσουν απ' τον Κατακλυσμό. Έτσι σώθηκαν όλοι τους, αλλά διασώθηκαν και οι ιστορίες τους, σε άπειρες παραλλαγές, που ταξιδεύουν εδώ και χιλιετίες απ' τη μια άκρη της γης στην άλλη. Γιατί, λοιπόν, να μη φτιάξουμε κι εμείς τη δική μας παραλλαγή, στη ΜΙΚΡΗ ΠΟΡΤΑ του 1996;

Γράφοντας τη μυθική αλλά και πολύ καθημερινή ιστορία της «Οικογένειας Νώε», βρεθήκαμε αντιμέτωποι με πολύ γνώριμα προβλήματα, αλλά και με παιδικές απορίες που μας απασχολούν ακόμα. Γιατί η φύση, που είναι τόσο σοφή, να φέρνει και καταστροφές; Και γιατί οι άνθρωποι να καταστρέφουν τη φύση; Γιατί το ένα ζώο να κινδυνεύει από το άλλο, και πολύ περισσότερο τα ζώα από τους ανθρώπους; Γιατί να είναι τόσο δύσκολες οι σχέσεις ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες, γονείς και παιδιά, νέους και γέρους, μικρά και μεγαλύτερα αδέλφια; Στο ταξίδι της «Οικογένειας Νώε» όλοι χαίρονται και πονάνε, αγαπάνε και ζηλεύουν, τσακώνονται και φιλιώνουν, ελπίζουν και απογοητεύονται. Κι αναρωτιώνται για ένα σωρό πράγματα, αλλά σπάνια παίρνουν ικανοποιητικές απαντήσεις.

Στην προσπάθειά τους να επιβιώσουν, οι ήρωές μας ανακαλύπτουν τη δύναμή τους και τις αδυναμίες τους, προπαντός όμως ανακαλύπτουν ότι όλα αυτά που ζήσανε, και τα καλά και τα κακά, ήταν εξίσου πολύτιμα και μοναδικά. Κι ότι στο τέλος του ταξιδιού τους θα τα θυμούνται όλα με τρυφερότητα και χιούμορ, ακόμη και με νοσταλγία.

Μ' αυτή τη διάθεση γράψαμε την ιστορία τους. Ελπίζουμε οι θεατές μας, μικροί και μεγάλοι, βλέποντας την παράσταση, να αναγνωρίσουν στιγμές που έζησαν οι ίδιοι, αλλά και κάτι απ' αυτά που ονειρεύτηκαν όταν πρωτάκουσαν την ιστορία του Νώε και του Κατακλυσμού.

ΞΕΝΙΑ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΘΩΜΑΣ ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ

II. Συμπληρώστε τα κενά του κειμένου με όσες από τις παρακάτω λέξεις ταιριάζουν καλύτερα, στο σωστό τύπο τους:

θίασος, ερμηνεύω, αυλαία, υποκρίνομαι, ταξιθέτρια, εξώστης, πλατεία, ενδυματολόγος, κριτικός, σκηνογράφος, σκηνοθέτης, πρωταγωνίστρια, κορυφαίος, διάσημος, αδέξιος, αποδοκιμάζω, επιδοκιμάζω, σφυρίζω, επιθεώρηση, τραγωδία, κουκλοθέατρο, πρεμιέρα, αριστουργηματικός, συνθέτης

Όλοι οι .... των εφημερίδων συμφωνούσαν ότι η παράσταση ήταν .... και στο .... συμμετείχαν .... ηθοποιοί καθώς και η μεγαλύτερη .... του σύγχρονου ελληνικού θεάτρου. Κλείσαμε εγκαίρως τις θέσεις μας στον .... γιατί μας αρέσει να παρακολουθούμε από ψηλά.

Όλα ήταν μαγικά! Ο .... είχε οργανώσει τα πάντα στην εντέλεια, σαν να ήταν πραγματικός μαέστρος. Ο .... είχε δημιουργήσει μια ολόκληρη πολιτεία πάνω στη σκηνή, ενώ ο .... ζωντάνευε μια ολόκληρη εποχή μπροστά στα μάτια μας με τα εντυπωσιακά του κουστούμια. Επίσης, ο .... είχε κάνει καταπληκτική δουλειά: η μουσική «έντυνε» τέλεια την εξέλιξη της υπόθεσης. Κυρίως όμως ήταν οι ηθοποιοί που μας κατέπληξαν: .... τους ρόλους τους με φυσικότητα και πειστικότητα. Στο τέλος, το κοινό .... και χειροκροτούσε για ώρα ενθουσιασμένο.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

(κοίταξε πρώτα στη σελίδα 24 τον πίνακα: Διορθώνω το γραπτό μου)

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες

1. Πώς φτιάχνουμε ενημερωτικά κείμενα για μια παράσταση (ανακοίνωση, αφίσα, προσκλήσεις, πρόγραμμα)

Γράφουμε:

- Ποιος είναι ο τίτλος (ή και το θέμα) του έργου.
- Ποιος είναι ο συγγραφέας.
- Ποιος διοργανώνει την παράσταση.
- Πού γίνεται.
- Πότε γίνεται.
- Ποιοι είναι οι συντελεστές της παράστασης (σκηνοθέτης, πρωταγωνιστές, υπεύθυνοι για τη μουσική, τα σκηνικά, τα κουστούμια κτλ.).

2. Πώς παρουσιάζουμε και σχολιάζουμε (λέμε τη γνώμη μας για) ένα καλλιτεχνικό θέαμα

- Αναφέρουμε τον **τίτλο**, τους **συντελεστές** (σκηνοθέτη, ηθοποιούς, συνθέτη), τη **διάρκεια**, τη **χώρα προέλευσης** του έργου και τη **χρονιά** που παρουσιάστηκε.
- Μιλάμε για την υπόθεση του έργου **χωρίς πολλές λεπτομέρειες** και **χωρίς να αποκαλύψουμε το τέλος**, δίνοντας μόνο **τις πιο σημαντικές πληροφορίες** για τους **ήρωες** και τις **περιπέτειές** τους.
- Γράφουμε στο τέλος ένα **σχόλιο**, που θα είναι η **γνώμη** μας για το έργο, οι **προσωπικές μας εντυπώσεις** και τα **συναισθήματα** που μας προκάλεσε.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

✎ Δημήτρης Ποταμίτης, *Τα πουλιά* (σελ. 51)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

✎ Άλμαγκορ Γκίλα, *Καλοκαιρινές διακοπές με ποπκόρν και λεμονάδα*, μετάφρ. Σ. Κουτσούκαλη, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2002
✎ Όλιβερ Μάρτιν, *Το μαγικό σινεμά*, μετάφρ. Μ. Τζιαντζή, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, χ.χ.

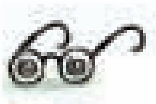

✎ *Σινεμά ο Παράδεισος*, Τζουζέπε Τορνατόρε, 1989
✎ *Χάρτινα αεροπλανάκια*, Φαράντ Μεχρανφάρ, 1997

✎ *Ηθοποιός σημαίνει φως*, στίχοι και μουσική Μ. Χατζιδάκις
✎ *Τα θερινά σινεμά, στίχοι,* μουσική Λ. Κηλαηδόνης

✎ Μουσείο και Κέντρο Μελέτης του Ελληνικού Θεάτρου, Ακαδημίας 50, Αθήνα
✎ Μουσείο Κινηματογράφου, λιμάνι Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

✎ www.cinemuseum.gr

Ενότητα 16

Μουσεία

Στο μουσείο

Το ακέφαλο άγαλμα στημένο
στη μέση της αίθουσας κοιτάζω.
Απ' τα πόδια ως το λαιμό, σπουδάζω
τις λεπτομέρειες: το λυγισμένο

κάπως γόνατο, το τεντωμένο
χέρι, τους μυς του στήθους. Αλλάζω
θέση και απόσταση. Θαυμάζω
στο σύνολο το σώμα. Και προσμένω

από τη μια στιγμή ως την άλλη
(της φαντασίας η δύναμη μεγάλη,
όταν σε τούτο η τέχνη βοηθεί)

ασύγκριτα προσθέτοντας κάλλη,
στη θέση απ' όπου λείπει να φανεί
υπέροχο απολλώνιο το κεφάλι.

Άθως Δημουλάς

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς αφηγούμαστε μια ιστορία***
- ***Πώς ξεχωρίζουμε την ενεργητική και την παθητική σύνταξη***
- ***Ποια ρήματα σχηματίζονται όπως στα αρχαία ελληνικά***

Το άγαλμα που κρύωνε

Το μικρό μαρμάρινο αγόρι, το άγαλμα, άφησε σαν προσφυγάκι την πατρίδα του στη Μικρασία και στεγάστηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας. Από τότε κρύωνε ολοένα, γιατί νοσταλγούσε αθεράπευτα την πατρίδα του στην αντίπερα ακτή του Αιγαίου. Τα πράγματα θ' αλλάξουν όμως όταν θα βρει δυο φίλους καρδιάς, την κυρία Γαλάτεια, την καθαρίστρια του Μουσείου, και το μικρό Λάμπη, το γιο του νυχτοφύλακα. Τα πράγματα θ' αλλάξουν μ' ένα παράξενο όνειρο. Απ' τ' όνειρο θα φτερουγίσει στο Μουσείο ένα μεγάλο γαλάζιο πουλί που θα τους ταξιδέψει μια νύχτα με πανσέληνο στις χαμένες πατρίδες, στη Μικρασία.

Την τελευταία νύχτα εκείνου του Οκτώβρη ήρθε κι ο Λάμπης, ο μικρός γιος του νυχτοφύλακα.

Πολύ το 'χε μεράκι ο Λάμπης να γινόταν γλύπτης όταν θα μεγάλωνε. Να σκάλιζε, λέει, κι αυτός στο μάρμαρο αγάλματα σαν κι εκείνα στο μεγάλο μουσείο της Αθήνας. Τι όμορφα που είναι τα αρχαία αγάλματα! Και λαχταρούσε ο Λάμπης να τ' ακουμπήσει με το χέρι του, να τα χαϊδέψει. Όμως όλο «μη» και «μη» τού έλεγαν, «απαγορεύεται να τ' αγγίξεις». Μα το ένιωθε εκείνος πως τ' αρχαία αγάλματα αποζητούσανε αγγίγματα σαν το δικό του.

Κι αφού τη μέρα οι φύλακες είχαν τα μάτια τετρακόσια, άλλη λύση δεν έμενε: παρακαλούσε τον πατέρα του μήνες και μήνες, «πάρε με μαζί σου μια νύχτα στο μουσείο, πάρε με, πατέρα. Να γίνω γλύπτης θέλω, πατέρα».

Μια, δυο, τρεις, δέκα, απ' τα πολλά τα παρακάλια τελικά του 'κανε το χατίρι.

Σαν μελένιο όνειρο ήταν, και πιο πολύ ακόμη... Μπερδεύτηκε ο Λάμπης μέσα σε πλήθος αγάλματα που σεριανούσαν στις αίθουσες του μουσείου, αργά, νωχελικά, λες κι είχαν μόλις βγει από βαθύ λήθαργο. Γυναίκες και παιδιά και άντρες και θεοί, όλοι ανάκατα, στο βελουδένιο μισοσκόταδο. Κι ανάμεσά τους να φυσάει, θαρρείς, ένα απαλό αεράκι.

Δεν πίστευε στα μάτια του ο Λάμπης.

«Κοίτα να δεις... Καλά μού το 'λεγε ο πατέρας... τις νύχτες ζωντανεύουν τ' αγάλματα!»

Κι είδε περήφανους θεούς να υποκλίνονται ταπεινά σε ανθρώπους που μοιάζανε θεοί, και παιδιά να 'χουν πάρει στο κατόπι θεούς κρατώντας τους απ' το μακρύ τους ρούχο. Και κοπελιές είδε σαν τα κρύα νερά να προχωρούν ζευγαρωτά με νεαρούς πανέμορφους. Είδε και μοναχικά αγάλματα να στέκονται απόμερα στη γωνιά κι άλλα μαζεμένα σε παρέες να συζητούν, χωρίς όμως ν' ακούγεται μιλιά. Έστησε αυτί ο Λάμπης μήπως και πιάσει καμιά λέξη. Μα τίποτα.

Ξαφνικά, μες στη σιωπή των αγαλμάτων, άκουσε ο Λάμπης μια λεπτή φωνίτσα:

— Έι, ψιτ. Σε σένα μιλάω...

Από το βάθος της αίθουσας ερχόταν η φωνή. Τράβηξε κατά κει και μόνο τότε πρόσεξε ένα μικρό αγόρι να στέκεται ακίνητο, σφιχτοτυλιγμένο στην κάπα του, μ' ένα σκυλάκι αγκαλιά.

Το άγαλμα κρύωνε πολύ, όχι απ' το κρύο, όχι. Ο λόγος ήταν άλλος, πιο βαθύς. Νοσταλγούσε αθεράπευτα τη μακρινή πατρίδα του στη Μικρασία, στην άλλη, την αντίπερα όχθη του Αιγαίου.

— Σίγουρα είσαι ο Λάμπης εσύ!

— Ναι, ο Λάμπης είμαι, ο γιος του νυχτοφύλακα. Μα τ' όνομά μου πού το ξέρεις;

— Σε περίμενα. Είχε δίκιο το γαλάζιο πουλί πως θα 'ρχόσουν. Ήρθες! Καλώς ήρθες!

— Το γαλάζιο πουλί; Ποιο πουλί; έκανε διπλά απορημένος ο Λάμπης.

Και του τα εξήγησε όλα το μικρό προσφυγάκι. Για το γαλάζιο πουλί του 'πε που βγάζει αληθινές τις πιο τρελές επιθυμίες. Του 'πε για την πατρίδα του στη Μικρασία. Και για την κυρία Γαλάτεια του 'πε, που είναι κι αυτή προσφυγοπούλα κι είναι τα μάτια της σαν τα νερά του Αιγαίου.

— Σ' έβλεπα τόση ώρα, Λάμπη, ν' αγγίζεις τ' αγάλματα.

— Ναι. Μια μέρα θέλω να γίνω γλύπτης, προσφυγάκι μου, γι' αυτό.

— Έλα, ακούμπησε κι εμένα, χάιδεψέ με.

— Αλήθεια το λες; Μπορώ; Το θέλεις; έκανε ο Λάμπης και το 'σφιξε όλο πεθυμιά στην αγκαλιά του.

Κι αφού χόρτασε χάδια το μικρό προσφυγάκι, είπε:

— Να παίξουμε τώρα, Λάμπη;

— Ναι, να παίξουμε. Πρώτη φορά θα παίξω με άγαλμα!

Κι έπαιξαν τρίλιζα, κι έπαιξαν αγαλματάκια ακούνητα, αμίλητα κι αγέλαστα, κι ύστερα κρυφτό. Είχε και μπίλιες πολύχρωμες στην τσέπη του ο Λάμπης και μια σβούρα ξύλινη. Έπαιξαν μπίλιες, έπαιξαν και σβούρα.

Κι αφού χόρτασε παιχνίδι το μικρό προσφυγάκι, είπε:

— Ξέρεις παραμύθια, Λάμπη; Πολύ μ' αρέσουνε τα παραμύθια.

— Ξέρω... Μια φορά κι έναν καιρό...

Εκείνη τη νύχτα έγινε τρισευτυχισμένο το μικρό άγαλμα που κρύωνε.

Χρήστος Μπουλώτης, *Το άγαλμα που κρύωνε*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003 (διασκευή)

1. Διαβάστε το κείμενο με προσοχή και απαντήστε στις φράσεις με σωστό (Σ) ή λάθος (Λ). Στις λάθος φράσεις δώστε προφορικά τις σωστές απαντήσεις.

α. Ο Λάμπης είναι νυχτοφύλακας σε μουσείο.		
β. Το όνειρο του Λάμπη είναι να γίνει γλύπτης και να χαϊδεύει τα αγάλματα.		
γ. Ο Λάμπης μεταμορφώθηκε σε άγαλμα και μπήκε τη νύχτα στο μουσείο.		
δ. Ο Λάμπης χαϊδεύει τα αγάλματα και εκείνα τον αποφεύγουν.		
ε. Το μικρό προσφυγάκι, το άγαλμα, έγινε φίλος με το Λάμπη και έπαιζαν όλη τη νύχτα.		
στ. Το μικρό προσφυγάκι νιώθει πολύ μόνο του και το έχει παράπονο που δεν επισκέπτονται κι άλλα παιδιά το μουσείο.		

2. Θέλετε να διηγηθείτε σε κάποιον την ιστορία που διαβάσατε με λίγα λόγια, περιληπτικά; Φτιάξτε πρώτα το σχεδιάγραμμα της ιστορίας κι έπειτα γράψτε μια φράση για κάθε μέρος του σχεδιαγράμματος. Τέλος, συνδέστε τις φράσεις μεταξύ τους σε ένα κείμενο, χρησιμοποιώντας συνδέσμους και άλλες λέξεις.

Θυμηθείτε να αναφέρετε:

- τον ήρωα, τα άλλα πρόσωπα, το χώρο και το χρόνο
- το γεγονός με το οποίο ξεκινάει η περιπέτεια
- τα γεγονότα ή τις πράξεις που ακολουθούν
- το τέλος της ιστορίας
- τι σκέφτονται και τι αισθάνονται τα πρόσωπα για ό,τι συνέβη

3. Δημιουργήστε, με αφορμή το κείμενο, μια **εικονογραφημένη ιστορία.** Ζωγραφίστε για κάθε επεισόδιο εικόνες και γράψτε διαλόγους και λεζάντες. Χρωματίστε την εικονογραφημένη ιστορία σας και δέστε την σε μικρό βιβλίο για να τη διαβάσουν και οι υπόλοιποι συμμαθητές σας.

4. Γράψτε κι εσείς μια παρόμοια ιστορία. Φανταστείτε ότι ο ήρωας θέλει να γίνει κατασκευαστής παιχνιδιών και μπαίνει τη νύχτα σε κατάστημα παιχνιδιών, όπου ζωντανεύουν τα παιχνίδια αντί τα αγάλματα. Αρχικά φτιάξτε το σχεδιάγραμμα της ιστορίας σας με τέσσερις ως πέντε φράσεις. Έπειτα αναπτύξτε κάθε φράση έτσι ώστε να δημιουργηθούν παράγραφοι, απαντώντας στα ερωτήματα ποιος, πού, πότε, γιατί, πώς κτλ.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Οι μόνιμες συλλογές του Μουσείου διαθέτουν πλούσιο λαογραφικό και ιστορικό υλικό. Στη μόνιμη συλλογή του Μουσείου θα βρείτε αγροτικά εργαλεία, είδη οικοσκευής, γυναικείες και αντρικές φορεσιές από πολλές περιοχές της Ελλάδας.

Πέρα από τη μόνιμη συλλογή, το Μουσείο φιλοξενεί κάθε χρόνο και μια περιοδική. Η φετινή αποτελεί φόρο τιμής στους προγόνους μας και συμπίπτει με τον εορτασμό των 180 χρόνων από την έναρξη του Αγώνα του 1821.

περιοδικό *Kid's fun*, Απρ. 2002

ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΧΑΙΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το Μουσείο στεγάζεται στο αναπαλαιωμένο κτίριο της Τράπεζας Πειραιώς στη Θεσσαλονίκη που περικλείεται από τις οδούς Μητροπόλεως - Κατούνη - Τσιμισκή. Το Μουσείο ιδρύθηκε το 1997 και στα εκθέματά του συμπεριλαμβάνονται μουσικά όργανα από την κατηγορία των εγχόρδων, όπως λύρα, των κρουστών, όπως κρόταλο, κ.ά.

Εκτός από τα μουσικά όργανα που εκτίθενται στους χώρους του Μουσείου δημιουργήθηκε μια κινητή έκθεση. Σκοπός της είναι η μεταφορά της σε διάφορους νομούς της Ελλάδας και το εξωτερικό για να ενημερωθούν οι νέοι της χώρας μας.

περιοδικό *Kid's fun*, Ιαν. 2002

Στο πρώτο άρθρο, ο δημοσιογράφος χρησιμοποιεί **ενεργητική σύνταξη**, για να προσέξουμε κυρίως **αυτόν που ενεργεί (το υποκείμενο)** (π.χ. *Στη μόνιμη συλλογή του Μουσείου θα βρείτε αγροτικά εργαλεία*), ενώ στο δεύτερο άρθρο χρησιμοποιεί **παθητική σύνταξη** για να προσέξουμε όχι αυτόν που ενεργεί αλλά **το γεγονός** (π.χ. *Το Μουσείο ιδρύθηκε το 1997 και στα εκθέματά του συμπεριλαμβάνονται μουσικά όργανα*). Τις περισσότερες φορές στην παθητική σύνταξη δεν αναφέρεται αυτός που ενεργεί ή άλλες φορές εννοείται. Όταν αναφέρεται αυτός που ενεργεί, τότε έχουμε το **ποιητικό αίτιο**, δηλαδή τη φράση που αρχίζει με την πρόθεση *από* (π.χ. *Μια κινητή έκθεση δημιουργήθηκε από τους υπεύθυνους του Μουσείου*).

5. Θέλετε να κάνετε πιο επίσημο το πρώτο άρθρο για να το δημοσιεύσετε στην εφημερίδα του σχολείου σας. Για να το πετύχετε, ξαναγράψτε το μεταφέροντάς το στην παθητική σύνταξη, όπου αυτό είναι δυνατό. Τι άλλαξε και τι παρέμεινε ίδιο;

6. Ένα από τα δύο ρήματα που προτείνονται είναι σωστό. Βρείτε ποιο:

Μία μεγάλη έκθεση με πίνακες που **εισήχθησαν / εισάγηκαν** από το εξωτερικό **ελήφθηκε / έλαβε** χώρα στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Γουλανδρή, στην Άνδρο. Οι πίνακες που **αναδείχθηκαν / αναδείχτησαν** ήταν του Πικάσο και το θέμα τους είχε σχέση με την ελληνική μυθολογία. **Ελήφθησαν / Ελάβηκαν** αυστηρά μέτρα προστασίας, για την αποφυγή ατυχημάτων και φθορών. Η προσπάθεια που **καταβλήθηκε / καταβάλθηκε** από τους υπεύθυνους ήταν μεγάλη. Η έκθεση **υπερβήκε / υπερέβη** τις προσδοκίες των επισκεπτών και άφησε καλές εντυπώσεις.

MATHITIS-C'TEYXOS.QXD 8-01-04 02:24 Page 63

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς κάνουμε έναν απολογισμό (για όσα είδαμε, ακούσαμε, μάθαμε και αισθανθήκαμε) μετά από επίσκεψη σε κάποιο χώρο***

Μουσείο Αφής

Πηγαίνοντας στο Μουσείο Αφής του Φάρου Τυφλών στην Καλλιθέα δεν ήξερα τι να περιμένω, εκτός του ότι προφανώς δε θα υπήρχε πουθενά η ταμπέλα «Μην αγγίζετε», που συνετίζει το κοινό στους περισσότερους, αν όχι σε όλους, τους μουσειακούς χώρους.

Η πρώτη μου εντύπωση από τον χώρο είναι ότι θα μπορούσε κάλλιστα να είναι ένα οποιοδήποτε αρχαιολογικό μουσείο. Μοναδική διαφορά οι ταμπέλες των εκθεμάτων που, πάνω από την κλασική ευδιάκριτη γραφή, καλύπτονται από διαφάνειες «χτυπημένες» με την ανάγλυφη γραφή Μπράιγ.

Την ξενάγηση αναλαμβάνει η τυφλή διευθύντρια του μουσείου, η κυρία Δήμητρα Ασιδέρη. Στο γραφείο της, στο κεντρικό κτίριο του Φάρου, μου μιλάει για την ιστορία του Μουσείου: «Το Μουσείο Αφής δημιουργήθηκε το 1984, με το σκεπτικό ότι στα άλλα μουσεία της χώρας οι τυφλοί—όπως και όλοι οι επισκέπτες— δεν επιτρέπεται να αγγίξουν τίποτα. Είναι ένα από τα 4-5 μουσεία του είδους σε όλο τον κόσμο.

Το Μουσείο επιφυλάσσει στους επισκέπτες πολλές εκπλήξεις. Στον πάνω όροφο, για παράδειγμα, μια μακέτα της Ακρόπολης, προσφορά της Ένωσης Φίλων της Ακρόπολης, με κάνει να συνειδητοποιήσω ότι ένας τυφλός δε θα μπορούσε διαφορετικά να έχει αντίληψη για ένα από τα πιο φημισμένα μνημεία του κόσμου. Η κυρία Ασιδέρη μού επισημαίνει ότι στους στόχους του μουσείου περιλαμβάνεται ακριβώς και η ευαισθητοποίηση σε θέματα τυφλότητας: «Πριν από τους σεισμούς είχαμε ένα πρόγραμμα με τίτλο "Ψηλαφίζοντας τα αρχαία χρόνια", στο οποίο συμμετείχαν παιδιά από 11 μέχρι 15 χρονών, βλέποντα και τυφλά. Ένας εκπαιδευτής έδινε στα παιδιά μάσκες και μπαστούνια και τα ευαισθητοποιούσε στο τι σημαίνει για κάποιον να είναι τυφλός, πώς κινείται και πώς είναι δυνατόν να αντιληφθεί τη γλυπτική τέχνη με την αφή. Ήταν ένα πρόγραμμα πάρα πολύ ωραίο και φιλοδοξούμε να το ξεκινήσουμε ξανά».

Στο κυλικείο του Φάρου 10-15 άτομα κάθονται μοιρασμένα σε παρέες, ανάμεσά τους κάποιοι που περιμένουν τη διευθύντρια να τους ξεναγήσει στο Μουσείο. Αποφασίζω να τους ακολουθήσω και πιάνουμε κουβέντα. «Έχετε ξαναδεί το Μουσείο ή είναι η πρώτη φορά;» ρωτάω κι αμέσως διευκρινίζω δαγκωμένος: «Εννοώ αν έχετε ξαναπάει». «Καλά το είπες!» μου λέει η Γωγώ Ρουκουτάκη, που, όπως θα μάθω αργότερα, είναι τυφλή εκ γενετής. «Εγώ, όταν βλέπω τηλεόραση, λέω 'βλέπω', δε λέω ποτέ 'ακούω'».

Κλείνω τα μάτια και προσπαθώ να «δω» με τα χέρια ένα άγαλμα. Δεν τα καταφέρνω καλά — και δεν είμαι ο μόνος!

Αυτή τη φορά η περιήγηση ξεκινάει από τον κάτω όροφο, από το λεγόμενο Βυζαντινό, ένα δωμάτιο διαμορφωμένο σαν παρεκκλήσι, με ξυλόγλυπτο τέμπλο, Αγία Τράπεζα και πλήρη εξοπλισμό.

Στις πάνω αίθουσες διασκορπίζονται και αγγίζουν για να δουν εκθέματα από τους προϊστορικούς χρόνους, με συλλογές κυκλαδικού, μινωικού και μυκηναϊκού πολιτισμού, μέχρι την κλασική εποχή και τους ελληνιστικούς χρόνους.

«Προσπαθούμε να έχουμε συνεργασία με τα υπόλοιπα μουσεία της χώρας» προσθέτει η κυρία Ασιδέρη «κι έχουμε πάει πολλές φορές σε συνέδρια για να πούμε τις απόψεις μας και να γνωρίσουμε τους ανθρώπους που εργάζονται σε αυτά. Συχνά μάς ρωτούν τι θα μπορούσε να γίνει, ούτως ώστε στα εκπαιδευτικά τους προγράμματα να συμμετέχουν τυφλοί. Εμείς απαντάμε ότι είναι καλό να υπάρχει μια αίθουσα όπου οι προθήκες να ανοίγονται. Με αυτό τον τρόπο, οι τυφλοί θα μπορούν να αγγίζουν, αν όχι τα ίδια τα εκθέματα, τουλάχιστον αντίγραφά τους, ή αυθεντικά αντικείμενα που πλεονάζουν στις αποθήκες. Ακόμη δεν έχει γίνει κάτι τέτοιο, δείχνουνε πάντως καλή διάθεση».
Φάρος Τυφλών της Ελλάδος, Μουσείο Αφής, Αθηνάς 17 και Δοϊράνης 198 (τέρμα Λ. Συγγρού), 176 73 Καλλιθέα, τηλ.: 210 9415222, φαξ: 210 9415271, e-mail:fte@otenet.gr - www.faros.org.gr

περιοδικό «Ε», *Ελευθεροτυπία*, τεύχος 689, Ιούνιος 2004 (διασκευή)

1. Προσπαθήστε να βρείτε στο παραπάνω άρθρο τις φράσεις που δίνουν τις ακόλουθες πληροφορίες:

α. Πώς ονομάζεται το μουσείο;

β. Πού βρίσκεται;

γ. Ποιους συναντάει εκεί ο αρθρογράφος;

δ. Τι μαθαίνει με την επίσκεψή του στο μουσείο;

ε. Τι του κάνει εντύπωση, τι νιώθει και τι σκέφτεται;

Ένας τυφλός Γάλλος καθηγητής έγραψε, μετά την επίσκεψη του εδώ, ένα άρθρο με τίτλο: «20 αιώνες πολιτισμού στα ακροδάχτυλά μου».

2. Μόλις επισκεφτήκατε ένα μουσείο στην περιοχή όπου μένετε και είστε ενθουσιασμένοι! Στην τάξη σάς ζητούν να γράψετε ένα **σύντομο άρθρο-παρουσίαση** του μουσείου αυτού για την **εφημερίδα του σχολείου** σας. Για μεγαλύτερη ευκολία σάς δίνουν να συμπληρώσετε πρώτα με λίγα λόγια τον πίνακα που ακολουθεί και, στη συνέχεια, να γράψετε το άρθρο σας.

Παρουσιάζω ένα μουσείο που επισκέφτηκα

πώς λέγεται	πού βρίσκεται	πότε, πώς, γιατί πήγα	τι είδα και έμαθα εκεί	τι με εντυπωσίασε	τι σκέφτηκα και τι ένιωσα

3. Ένας φίλος σας με προβλήματα όρασης σας ζητάει να του περιγράψετε μια από τις παρακάτω φωτογραφίες που τραβήχτηκαν στην αίθουσα του Μουσείου Αφής που είναι αφιερωμένη στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Διαλέγετε μία και του λέτε τι και ποιους βλέπετε, τι ακριβώς κάνουν οι άνθρωποι της φωτογραφίας, τι νομίζετε ότι αισθάνονται και σκέφτονται, τι αισθάνεστε και τι σκέφτεστε εσείς.

4. Διαλέγετε από το κείμενο εφτά έως δέκα λέξεις που έχουν δύσκολη ορθογραφία και τις μελετάτε τόσο προσεκτικά, που μπορείτε να τις γράψετε χωρίς να τις βλέπετε. Δοκιμάστε!

Με τι θα ασχοληθούμε:

- **Πώς πείθουμε κάποιον, δικαιολογώντας αυτά που λέμε**
- **Πώς ξεχωρίζουμε τα μεταβατικά από τα αμετάβατα ρήματα, καθώς και τα ρήματα που παίρνουν αντικείμενο από αυτά που παίρνουν κατηγορούμενο**

Ελληνικό Παιδικό Μουσείο

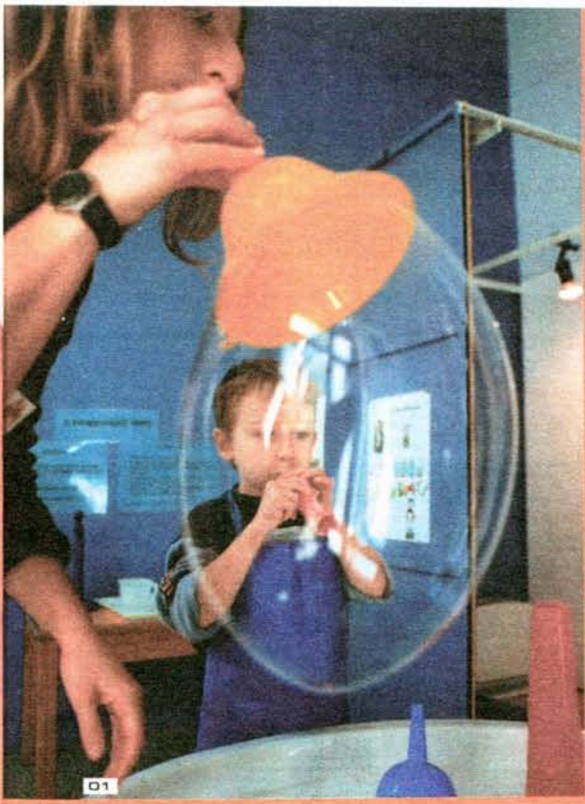

«Ανακάλυψε τον εαυτό σου» (02), παίξε με τις «Φυσαλίδες» (01), και πες «Γεια σου Πυθαγόρα» (03).

Το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο λειτουργεί σε συνεργασία με τον Πολιτισμικό Οργανισμό του Δήμου Αθηναίων.

ο Ελληνικό Παιδικό Μουσείο άνοιξε και άλι τις πύλες του και ποδέχεται τους μικρούς ου φίλους με ανανεωμένα κθέματα, εκπαιδευτικά ρογράμματα και ραστηριότητες.

Ενας χώρος σχεδιασμένος να εξυπηρετεί τις ανάγκες και τις δυνατότητες των παιδιών, ένας ώρος που μικροί και μεγάλοι μπορούν α παρατηρήσουν, να σκεφθούν, να ρευνήσουν, να πειραματισθούν και υρίως να παίξουν, χρησιμοποιώντας λες τις αισθήσεις τους.

Στο Εργοστάσιο, θα συμμετάσχετε την αλυσίδα συσκευασίας σοκολάτας. **το Υλικοπωλείο**, θα ανακαλύψετε ερισσεύματα από τις βιομηχανίες, θα γεμίσετε μία χάρτινη σακούλα με ό,τι σας εμπνέει και θα γίνετε μικροί κατασκευαστές! **Στο Κέντρο Ανακύκλωσης**, μετατρέπετε τα «άχρηστα» υλικά σε χρήσιμα και στο **Έργο του Μετρό** θα γίνετε εργαζόμενοι και θα ανακαλύψετε τι συμβαίνει μέσα σ' ένα εργοτάξιο.

Αν πάλι δεν ικανοποιηθήκατε μ' αυτά, ντυθείτε οδοντίατροι και ανακαλύψτε πώς μπορούμε να φροντίζουμε τα δόντια μας καλύτερα. Πειραματιστείτε με το νερό και το σαπούνι και φτιάξτε φυσαλίδες με διαφορετικά χρώματα και σχήματα ή παίξτε με τον **Υπολογιστή Γίγαντα** και εξερευνήστε τα μέρη και τις λειτουργίες των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Πείτε **«Γεια σου Πυθαγόρα»** και μάθετε πώς μπορούμε να σχεδιάσουμε σ' ένα πίνακα με κλίμακες, πώς μεταμορφώνονται τα σχήματα μέσα στους καθρέφτες και παίξτε παιχνίδια λογικής και γεωμετρίας. Αν πάλι κουραστήκατε να συμμετέχετε, απλά θαυμάστε τις συλλογές παιδιών, που εκτίθενται στο Μουσείο, είτε διάφορες συλλογές από άλλα μουσεία και ενήλικες συλλέκτες και γνωρίστε τον μαγικό κόσμο της τέχνης, μέσα από τα μαγικά κουτιά της Πινακοθήκης. Τέλος, αν θέλετε να θυμάστε την επίσκεψή σας, μπείτε στο Παιχνιδοπωλείο, όπου θα βρείτε παιχνίδια, βιβλία και άλλα πρωτότυπα αντικείμενα.

Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, Κυδαθηναίων 14, Τηλ.: 210 3312995

περιοδικό *kid's fun*, τεύχος 4, Νοέμβ. 2001

1. Για να επισκεφτείτε το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο χρειάζεστε... χορηγό για τα εισιτήρια του μουσείου αλλά και για τα λεωφορεία που θα σας μεταφέρουν. Για να σας χρηματοδοτήσουν, γράφετε ένα **γράμμα**, με 200 περίπου λέξεις, στον πρόεδρο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων προσπαθώντας να τον πείσετε πόσο ωραία και χρήσιμη θα είναι για σας αυτή η επίσκεψη, χρησιμοποιώντας στοιχεία από το κείμενο.

Για να γίνετε περισσότερο πειστικοί και να δικαιολογήσετε όσα λέτε

Θυμηθείτε να χρησιμοποιήσετε:

- αιτιολογικές προτάσεις (ξεκινούν με λέξεις όπως: *γιατί, επειδή, διότι, αφού, καθώς, μια και, μια που*)
- φράσεις που φανερώνουν την άποψή σας (*πιστεύουμε πως, θεωρούμε ότι, κατά τη γνώμη μας*)
- λέξεις όπως: *βέβαια, φυσικά, λοιπόν, τελικά*

2. Οι υπογραμμισμένες λέξεις που βλέπετε στο κείμενο είναι **αντικείμενα** ή **κατηγορούμενα** σε κάποια ρήματα. Μπορείτε να βρείτε σε ποια;

Θυμηθείτε!

Στην πρόταση: «Θαυμάστε τις συλλογές παιδιών του Μουσείου» ρωτάμε «Ποιοι να θαυμάσετε;» και απαντάμε «Εσείς», για να βρούμε το **υποκείμενο.**

Επίσης ρωτάμε «Τι να θαυμάσετε;» και απαντάμε «Τις συλλογές», για να βρούμε το **αντικείμενο.**

Ακόμη, θυμηθείτε ότι το **κατηγορούμενο** δείχνει τι είναι ή τι γίνεται κάποιος ή κάτι. Π.χ. «Το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο είναι αρκετά μεγάλο και γίνεται όλο και πιο ενδιαφέρον για μικρούς και μεγάλους».

3. Μερικά από τα ρήματα των φράσεων που ακολουθούν λέγονται **αμετάβατα** γιατί το υποκείμενό τους ενεργεί αλλά η ενέργεια δε «μεταβαίνει», δηλαδή δεν πηγαίνει σε άλλο πρόσωπο ή πράγμα. Έτσι, τα ρήματα αυτά **δεν έχουν αντικείμενο.**

Χωρισμένοι σε δύο ομάδες βρείτε και κυκλώστε μόνο τα αμετάβατα ρήματα των φράσεων. Η ομάδα που θα τα βρει όλα μπορεί να επιλέξει από το θεματικό κατάλογο που ακολουθεί το είδος του μουσείου που θα επισκεφτεί η τάξη.

- Ο χώρος εξυπηρετεί τις ανάγκες και τις δυνατότητες των παιδιών.
- Οι συλλογές των παιδιών εκτίθενται στο Μουσείο.
- Γνωρίστε το μαγικό χώρο της τέχνης.
- Πειραματιστείτε με το νερό και το σαπούνι ή παίξτε με τον Υπολογιστή Γίγαντα.
- Μπείτε στο Παιχνιδοπωλείο, όπου θα βρείτε παιχνίδια, βιβλία και άλλα πρωτότυπα αντικείμενα.
- Το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο λειτουργεί σε συνεργασία με τον Πολιτισμικό Οργανισμό του Δήμου Αθηναίων.

Θεματικός κατάλογος μουσείων

- Αρχαιολογικά Μουσεία και Συλλογές
- Βυζαντινά Μουσεία και Συλλογές
- Ιστορικά και Λαογραφικά Μουσεία
- Μουσεία Ελληνικής Τέχνης (αρχαίας, βυζαντινής, νεότερης)
- Μουσεία Ασιατικής Τέχνης
- Εικαστικά Μουσεία και Πινακοθήκες
- Μουσεία Θεάτρου
- Μουσεία Κινηματογράφου
- Μουσεία Μουσικής
- Μουσεία Φυσικής Ιστορίας
- Μουσεία Επιστήμης και Τεχνολογίας

Υπουργείο Πολιτισμού: www.culture.gr

Με τι θα ασχοληθούμε:

• *Πώς επιλέγουμε τις πληροφορίες που χρειαζόμαστε από ενημερωτικά κείμενα*

Πάμε... μουσεία;

ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

Αρχαιολογικό Μουσείο, Χανιά, Οδός Χάληδων 25, Τηλ. 2821090334. Ανοικτά: 8.30-15.00. Δευτέρα κλειστά.
Ναυτικό Μουσείο Χανιά, Ακτή Κουντουριώτη, Τηλ. 2821091875, 2821074484. Ανοικτά: 9.00-16.00 (1.4-31.10), 9.00-14.00 (1.11-31.3)
Ιστορικό Αρχείο, Χανιά, Οδός Σφακιανάκη 20, Τηλ. 2821052606. Ανοικτά: 9.00-14.00 Εκτός Σαβ-Κυρ.
Λαογραφικό Μουσείο, Γαβαλοχώρι/Αποκόρωνας. Τηλ. 2825023222. Ανοικτά: 9.00-20.00, Σαβ. 9.00-19.00, Κυρ. 10.00-13.00
Λαογραφικό Μουσείο (Κρητικό σπίτι), Χανιά, Οδός Χάληδων 46β. Τηλ. 2821090816. Ανοικτά: 9.00-15.00 & 18.00-21.00 καθημερινά.
Λαογραφική Συλλογή, Ιστορική Λαογραφική και Αρχαιολογική Εταιρεία Κρήτης. Φρούριο Φιρκά, τηλ. 28210 97930
Βυζαντινή Συλλογή, Χανιά, Οδός Θεοτοκοπούλου. Τηλ. 2821096046. Ανοικτά: 8.30-15.00 Δευτ. κλειστά.
Εκκλησιαστικό Μουσείο, Μοναστήρι Αγία Τριάδα Τζαγκαρόλων, Τηλ. 2821063310
Εκκλησιαστικό Μουσείο, Μοναστήρι Γουβερνέτου, Τηλ. 2821063319
Εκκλησιαστικό Μουσείο, Μοναστήρι Χρυσοπηγής, Τηλ. 2821091125
Εκκλησιαστικό Μουσείο, Μοναστήρι Γωνιάς, Τηλ. 2824022313
Πολεμικό Μουσείο, Χανιά, Στρατώνας Τζομπανάκη, Τηλ.2821044156. Ανοικτά: 9.00-13.00 Σαβ.-Κυρ. Κλειστά.
Μουσείο Χημείας, Χανιά, Οδός Ελ. Βενιζέλου 34γ. Τηλ. 2821042504. Ανοικτά: 9.00-13.00 Σαβ-Κυρ. Κλειστά.
Ιστορικό & Λαογραφικό Μουσείο Κανδάνου / Σέλινο, Τηλ. 2823022590, 2823022590
Βυζαντινό & Λαογραφικό Μουσείο Σπηλιάς/Κίσαμος, Τηλ.2824022080, 2824022357. Ανοικτά: 17.00-18.00, Σαβ. 11.00-12.00
Σπίτι Ελ. Βενιζέλου, Χανιά, Πλατεία Έλενας Βενιζέλου, Χαλέπα, όπου εδρεύει και το Εθνικό Ίδρυμα Ελ. Βενιζέλος. Τηλ: 2821056008
Σπίτι Ελ. Βενιζέλου, Μουρνιές/Κυδωνία, Τηλ. 2821095250, 2821093132
Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου, Μεγάλο Αρσενάλι, Τηλ. 2821027184, 2821040201
Ινστιτούτο Κρητικού Δικαίου, Χανιά, Οδός Νεάρχου, Τηλ. 2821055789. Ανοικτά: 10.00-14.00
Νεώρια, Χανιά, ενετικό λιμάνι, Τηλ. 2821087098. Ανοικτά: Πρόγραμμα εκδηλώσεων
Βίλα Κούνδουρου Πολύκεντρο, Χανιά, Ηρώων Πολυτεχνείου, Τηλ. 2821040891, 2821053730. Ανοικτά: 9.00-14.00 & 18.00-21.00
Χρυσόστομος, Χανιά, Οδός Χάληδων. Τηλ. 2821053245
Δημοτική Πινακοθήκη, Χανιά, Οδός Χάληδων. Τηλ. 2821092294.
Δημοτική Βιβλιοθήκη, Χανιά, Δημαρχείο, Τηλ. 2821092.000
Βενιζέλειο Ωδείο - Χορωδία Χανίων, Οδός Ν. Φωκά 3, Τηλ. 2821043067, 2821052582. Ανοικτά: 8.00-14.00 & 17.00-21.00
Λύκειο Ελληνίδων, Χανιά, Οδός κ. Μητσοτάκη, Τηλ. 2821042465, 2821059444
Πολιτιστικό Κέντρο της Μητρόπολης, Χανιά, Τηλ. 2821027807-9
Πνευματικό Κέντρο Χανίων, Οδός Α. Παπανδρέου. Τηλ. 2821040525
Τέμενος Κιουτσούκ Χασάν, Λιμάνι Χανίων, Τηλ. 2821087098

από Τουριστικό Χάρτη Χανίων

1. Βρίσκεστε στα Χανιά, είναι Δευτέρα 7.00 μ.μ. και αποφασίζετε να επισκεφτείτε ένα μουσείο. Αν ενδιαφέρεστε κυρίως για τα θέματα: ζωγραφική, ζωή στην αρχαιότητα, βυζαντινή εποχή, ήθη και έθιμα, σε ποιο μουσείο του καταλόγου θα μπορούσατε να πάτε;

2. Ενώ συζητάτε στην τάξη σας για πιθανή επίσκεψη σε κάποιο μουσείο, οι συμμαθητές σας εκφράζουν διαφορετικές προτιμήσεις. Μελετήστε τον παραπάνω κατάλογο και προτείνετε τα μουσεία που θα άρεσαν περισσότερο σε ένα συμμαθητή σας που ενδιαφέρεται για: τη ζωγραφική, τη ζωή στην αρχαιότητα, την εποχή του Βυζαντίου, τα ήθη και τα έθιμα ενός τόπου.

Επαναληπτικοί πίνακες της ενότητας για να διορθώσω το γραπτό μου

(κοίταξε πρώτα στη σελίδα 24 τον πίνακα: Διορθώνω το γραπτό μου)

Σημειώνω στη δεξιά στήλη του πίνακα ένα + για όσα νομίζω ότι έχω γράψει και ένα - για όσα δεν έχω γράψει. Στη συνέχεια συμπληρώνω όλα όσα λείπουν για να είναι το γραπτό μου πλήρες.

1. Ποιες είναι οι βασικές πληροφορίες που δίνουμε όταν θέλουμε να μιλήσουμε για την επίσκεψή μας σε κάποιο χώρο (απολογισμός επίσκεψης)

Γράφουμε:

- Πώς λέγεται.
- Πού βρίσκεται.
- Πότε, πώς και γιατί πήγαμε.
- Ποιους συναντήσαμε.
- Τι είδαμε και τι μάθαμε.
- Τι μας εντυπωσίασε.
- Τι σκεφτήκαμε και τι νιώσαμε.

2. Με ποιον τρόπο προσπαθούμε να πείσουμε κάποιον ότι η άποψή μας είναι σωστή

Χρησιμοποιούμε:

- **Επιχειρήματα** (φράσεις που στηρίζουν λογικά τις απόψεις μας).
- Φράσεις που δείχνουν τα συναισθήματά μας ή προκαλούν **συναισθήματα** σε αυτόν που μας ακούει.
- Λέξεις **που δηλώνουν την άποψή μας** (π.χ. νομίζω, πιστεύω).
- **Αιτιολογικές προτάσεις** για να δικαιολογήσουμε όσα λέμε.

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Ιωάννης Πολέμης, *Μπροστά στις Καρυάτιδες* (σελ. 256)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

- Βαρελλά Αγγελική, *Το μυστικό του Δία*, εκδ. Ευρωεκδοτική, Αθήνα, 1984
- Μυρογιάννη Έλσα, *10 μικροί διάλογοι για ένα μουσείο*, εκδ. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα, 2002
- Ντεκάστρο Μαρία – Βαλαβάνης Πάνος, *Μικρές ιστορίες του Μουσείου – Θησαυροί του Αρχαιολογικού Μουσείου*, εκδ. Κάστωρ, Αθήνα, 2004
- Σαραβάνου Ιωάννα, *Ένα κουδούνι θυμάται...*, εκδ. Γνώση, Αθήνα, 1991
- *Τα μουσεία της Ελλάδας*, τόμος 1 και 2, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 2003

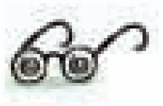

- *Τοπ Καπί,* Ζυλ Ντασσέν, 1964

- *Μες στο μουσείο,* στίχοι Μ. Κριεζή, μουσική Ν. Κυπουργός

- Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών, Δελφοί
- Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου, Ξανθουδίδου 2, Ηράκλειο Κρήτης
- Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, Μ. Ανδρόνικου 6, Θεσσαλονίκη
- Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας, Ολυμπία
- Εθνική Πινακοθήκη, Β. Κωνσταντίνου 50, Αθήνα
- Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Εγνατία 154, Θεσσαλονίκη
- Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Ν. Δούκα 4, Αθήνα

Ενότητα 17

Πόλεμος και Ειρήνη

Ανατολή θανάτου

Κάθε που γίνεται ένας πόλεμος
μετατοπίζεται μια πόλη, ένα νησί.
Ακούμε τη χερσόνησο της Καρπασίας
ή τη χερσόνησο του Σινά, υψίπεδα και θάλασσες.
Καβούρια κουβαριάζονται, γίνονται βράχια,
σκοτώνονται άνθρωποι, καταλαβαίνετε.
Γεννιέται φονικό τριγύρω από μια πέτρα,
το αίμα ραίνει τους αμμόλοφους, αυτό είναι όλο.

Κυριάκος Χαραλαμπίδης

Ομορφίτα

Πολλά ντουφέκια σε παράταξη
πολλά κορμιά σε γραμμή
πολλές φωλιές χωρίς πουλιά
και η απορία για το μπαρούτι και το θάνατο

και μια ειρηνοφόρα κατάνυξη να γλείφει
τις καρδιές

κι απέναντι μια άλλη ανθρώπινη παράταξη
από αδελφούς αλλόφυλους

άλλα ντουφέκια σε γραμμή
άλλα κορμιά σε σχηματισμό
άλλα δέντρα στο ίδιο δάσος

κι όλα μαζί να ατενίζουν
το ανεύρετο πάνω στη γη πρόσωπο του Θεού.

Νίκη Λαδάκη-Φιλίππου

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Με ποιον τρόπο προσπαθούμε να πείσουμε κάποιον για την άποψή μας***
- ***Με τα απρόσωπα ρήματα***
- ***Με τις τελικές και αποτελεσματικές προτάσεις***

Σκέψεις ενός παιδιού για τον πόλεμο

Στη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου πολέμου, η 12χρονη Εβραία Άννα Φρανκ έγραφε τις σκέψεις της στο ημερολόγιό της, ενώ κρυβόταν από τους Γερμανούς κατακτητές.

Τετάρτη 3 Μαρτίου 1944

Είναι μια φοβερή εποχή. Γύρω λυσσομανάει ο πόλεμος και κανένας δε γνωρίζει αν θα είναι ζωντανός την άλλη μέρα. Θυμάμαι που ζούσαμε όλοι μαζί στην πόλη και περιμέναμε από στιγμή σε στιγμή να την αδειάσουν ή να φύγουμε. Οι μέρες μας ήταν γεμάτες κανονιές και πυροβολισμούς και τις νύχτες μυστηριώδεις ήχοι έρχονταν από τα βάθη. Αυτό συνεχίστηκε έτσι καμιά βδομάδα, ώσπου ένα βράδυ μάς σκέπασε μια νύχτα που κρατάει ακόμη και σήμερα.

Θυμάμαι σαν τώρα εκείνη τη στιγμή. Πρέπει να ήταν αργά το βράδυ, όταν ακούστηκαν ξαφνικά τρομερές εκρήξεις. Το βάλαμε στα πόδια όσο πιο γρήγορα μπορούσαμε. Παντού γύρω μας έτρεχαν άνθρωποι που φώναζαν. Τα σπίτια καίγονταν, έτσι ώστε όλα τα πράγματα φαίνονταν πυρωμένα και κόκκινα. Δεν είναι δυνατό να πω πόση ώρα έτρεχα έτσι, πάντα με την εικόνα των σπιτιών που καίγονταν, των προσώπων που ούρλιαζαν παραμορφωμένα μπρος στα μάτια μου.

Συνέχεια αναρωτιόμαστε απελπισμένα: «Γιατί πρέπει να γίνεται ο πόλεμος; Γιατί οι άνθρωποι δεν μπορούν να ζήσουν ειρηνικά; Γιατί όλη αυτή η καταστροφή;». Στο ερώτημα αυτό δεν είναι εύκολο να βρούμε απάντηση. Αλήθεια, γιατί φτιάχνουν ολοένα μεγαλύτερα αεροπλάνα με όλο και πιο βαριές βόμβες, ενώ την ίδια στιγμή χτίζουν τα κατεστραμμένα σπίτια; Γιατί σπαταλούν δισεκατομμύρια κάθε μέρα για τον πόλεμο, ενώ φαίνεται ότι δεν υπάρχει ούτε μια δεκάρα διαθέσιμη για τα φάρμακα, τους φτωχούς και τους καλλιτέχνες; Γιατί υπάρχουν άνθρωποι που πεινούν, ενώ σε άλλα μέρη της γης έχουν τόσα τρόφιμα που τα αφήνουν να σαπίζουν; Μήπως οι άνθρωποι είναι τρελοί;

Δεν μπορώ να πιστέψω ότι υπεύθυνοι για τον πόλεμο είναι μόνο οι ισχυροί, οι πλούσιοι και οι πολιτικοί. Όχι, και οι απλοί άνθρωποι μπορεί να θέλουν τον πόλεμο, αλλιώς οι λαοί θα είχαν επαναστατήσει προ πολλού. Είναι το ένστικτο της καταστροφής που οδηγεί τους ανθρώπους στον πόλεμο, κι αν όλο το ανθρώπινο γένος, χωρίς εξαίρεση, δεν αλλάξει, οι πόλεμοι δεν πρόκειται να σταματήσουν. Οι πολιτισμοί θα καταστρέφονται, ό,τι ωραίο χτίζεται θα γκρεμίζεται και η ανθρωπότητα θα αρχίζει ξανά και ξανά από την αρχή.

Έχω νιώσει πολλές φορές παγιδευμένη αλλά ποτέ απελπισμένη. Στο ημερολόγιό μου μιλάω για τις στερήσεις σαν να πρόκειται για κάτι διασκεδαστικό. Έχω πάρει την απόφαση να ζήσω μια ενδιαφέρουσα ζωή, διαφορετική από τη ζωή του απλού κοριτσιού και, αργότερα, από τη ζωή της απλής νοικοκυράς. Είμαι νέα και δυνατή. Είναι ανάγκη να επιβιώσω και αρνούμαι να κλαίω όλη την ώρα. Κάθε μέρα ωριμάζω εσωτερικά και αισθάνομαι την ειρήνη να πλησιάζει.

Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ, εκδ. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα, 1983 (διασκευή)

1. α. Πώς αισθάνθηκε η Άννα Φρανκ με το ξέσπασμα του πολέμου; Ποια άλλα συναισθήματα φανερώνει στο τέλος του κειμένου;

β. Ποιες συνέπειες του πολέμου αναφέρει η Άννα Φρανκ στο ημερολόγιό της; Μπορείτε να αναφέρετε άλλες συνέπειες των πολέμων;

γ. Σε προηγούμενη ενότητα (ενότητα 6) είχαμε δει πως άλλοτε πείθουμε κάποιον λογικά και άλλοτε προσπαθούμε να τον συγκινήσουμε. Στο κείμενο, η Άννα Φρανκ χρησιμοποιεί και τους δύο τρόπους. Μπορείτε να βρείτε ένα παράδειγμα για τον καθένα;

δ. Στην 3η παράγραφο, η Άννα Φρανκ διατυπώνει συνεχείς ερωτήσεις. Νομίζετε ότι αυτές οι ερωτήσεις απευθύνονται σε κάποιον συγκεκριμένα; Ξέρετε πώς λέγονται αυτές οι ερωτήσεις και γιατί χρησιμοποιούνται;

2. Ποιους θεωρεί η Άννα Φρανκ υπεύθυνους για τον πόλεμο; Για ποιους λόγους νομίζετε εσείς ότι γίνονται πόλεμοι;

Στο κείμενο βρίσκουμε τη φράση «*<u>πρέπει</u> να ήταν αργά το βράδυ*». Το ρήμα «πρέπει» θεωρείται **απρόσωπο**, γιατί εμφανίζεται μόνο στο γ΄ πρόσωπο ενικού και δεν έχει κάποια ονοματική φράση ή αντωνυμία ως υποκείμενο. Το νόημά του συμπληρώνεται από μια εξαρτημένη πρόταση (να + υποτακτική) που λειτουργεί ως υποκείμενο.

Με τον ίδιο τρόπο λειτουργούν και ρηματικές φράσεις, όπως στο κείμενο η φράση «*<u>είναι ανάγκη</u> να επιβιώσω*».

Τα **απρόσωπα ρήματα** δηλώνουν συνήθως κάτι που είναι αναγκαίο ή δυνατό.

Προσοχή! Ορισμένα ρήματα είναι άλλοτε προσωπικά και άλλοτε απρόσωπα. Για παράδειγμα:

- *Μπορεί* να υπάρξει ειρήνη αν το θελήσουν οι άνθρωποι (απρόσωπο)
- Ο άνθρωπος *μπορεί* να σταματήσει τον πόλεμο αν το θελήσει (προσωπικό)

3. Βρείτε στο κείμενο δύο ακόμα απρόσωπα ρήματα ή εκφράσεις.

4. Σε προηγούμενες ενότητες είδαμε τις **τελικές** προτάσεις (ενότητα 9) και τις **αποτελεσματικές** (ενότητα 4). Συμπληρώστε τα παραδείγματα που ακολουθούν με δικές σας τελικές ή αποτελεσματικές προτάσεις.

- Πολλά κράτη ξεκινούν έναν πόλεμο για να ....
  ....
- Καταστράφηκαν τόσα πολλά σπίτια από τους βομβαρδισμούς, ώστε ....
  ....
- Μετά από έναν καταστροφικό πόλεμο χρειάζονται πολλά χρόνια για να ....
  ....
- Η αναγγελία της ειρήνης προκάλεσε τέτοιον ενθουσιασμό, ώστε ....
  ....

5. Μια τραγική πλευρά του πολέμου είναι πως συχνά αναγκάζονται να πολεμήσουν ακόμα και μικρά παιδιά! Διαβάστε την είδηση που ακολουθεί:

Μικροί στρατιώτες

Σύμφωνα με τη Unicef, περισσότερα από μισό εκατομμύριο παιδιά κάτω των 18 ετών χρησιμοποιούνται ως στρατιώτες σε συγκρούσεις και πολέμους που γίνονται αυτή τη στιγμή σε περισσότερες από 85 χώρες του κόσμου.

Για τα παιδιά αυτά ο πόλεμος δεν είναι «παιχνίδι». Οπλίζονται, από τα 10 τους χρόνια μερικές φορές, και αντιμετωπίζουν καθημερινά τη βία. Τα στοιχεία είναι δραματικά: τα τελευταία 10 χρόνια, πάνω από 2 εκατομμύρια παιδιά έχουν χάσει τη ζωή τους στον πόλεμο!

Τα λόγια ενός 15χρονου κοριτσιού-στρατιώτη από την Αφρική μάς στέλνουν ένα μήνυμα: «Παρακαλώ, κάντε ό,τι μπορείτε για να διαδώσετε στον κόσμο τι συμβαίνει σ' εμάς, ώστε να μη χρειαστεί να υποστούν αυτή τη βία και άλλα παιδιά».

πηγή: Διεθνής Αμνηστία

σκίτσο παιδιού-στρατιώτη

Αποφασίζετε να στείλετε ένα γράμμα στον ΟΗΕ (ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών εκπροσωπεί όλες τις κυβερνήσεις και φροντίζει για την ειρήνη), με σκοπό να πείσετε με επιχειρήματα ότι δεν πρέπει να υπάρχουν παιδιά-στρατιώτες.

Το γράμμα σας θα έχει τρεις παραγράφους. Στην 1η θα εξηγείτε γιατί στέλνετε αυτή την επιστολή, δηλαδή ποιο είναι το πρόβλημα που σας απασχολεί. Στη 2η θα αιτιολογείτε γιατί δεν πρέπει να υπάρχουν παιδιά- στρατιώτες. Τέλος, στην 3η παράγραφο θα προτείνετε τι ακριβώς θα θέλατε να κάνει ο ΟΗΕ.

Μην ξεχάσετε να ξεκινήσετε με προσφώνηση (Αξιότιμε Γενικέ Γραμματέα του ΟΗΕ) και να κλείσετε με αποφώνηση και υπογραφή (Με εκτίμηση, οι μαθητές της ...).

Θυμηθείτε επίσης ότι, για να αναπτύξετε κάθε παράγραφο, πρέπει να απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα (ποιος ή ποιοι, πού, πότε, πώς, γιατί κτλ.).

Για να είναι πιο αποτελεσματική η επιστολή σας, θυμηθείτε ότι χρειάζεται να:

- να χρησιμοποιήσετε επιχειρήματα για να πείσετε λογικά
- χρησιμοποιήσετε φράσεις που δείχνουν τα συναισθήματά σας
- αιτιολογήσετε την άποψή σας (αιτιολογικές προτάσεις)

Επίσης, μην ξεχάσετε να πείτε τι μπορεί ή πρέπει να γίνει (χρησιμοποιήστε απρόσωπα ρήματα, τελικές και αποτελεσματικές προτάσεις).

6. Ένας συμμαθητής σας αντέγραψε τους παρακάτω διαλόγους για να τους χρησιμοποιήσετε σε μια αντιπολεμική σχολική παράσταση, αλλά πάνω στη βιασύνη του παρέλειψε όλους τους τόνους. Βοηθήστε να τους συμπληρώσει:

Α. *– Εμαθες κανα νεο σημερα;*

– Ποιο νεο; Σαν τι να μαθω;

– Δε σ' τα 'πανε; Να, σχετικα με τον πολεμο.

– Ποιον πολεμο, ανθρωπε μου; Δεν αφηνουμε τα πολλα λογια πρωι πρωι; Πες μου τι εννοεις.

– Απο δω και στο εξης δεν εχει νοημα να ξαναμαλωσουμε μεις οι δυο.

– Μπα; Και γιατι;

– Γιατι οταν πολεμανε οι μεγαλοι, οι μικροι καλο ειναι να τα βρισκουν.

Β. – Πως τα πατε στη χωρα σας; Αγοραζουν τα παιδια πολεμικα παιχνιδια;

– Που να σας τα λεω!

– Τι; Μηπως εχουν και τα δικα σας παιδια μια ταση αποχης;

– Ειχαμε κι εμεις καποια μεμονωμενα κρουσματα, αλλα αν νομιζουν οι μπομπιρες πως θ' αλλαξουν τον κοσμο, ειναι πολυ γελασμενοι. Τα πολεμικα παιχνιδια ειναι η δουλεια μας. Κοβοντας τα, μας κοβουν τα κερδη. Δε θα τ' αφησουμε να συμβει!

Παντελής Καλιότσος, *Τα ξύλινα σπαθιά*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1998 (διασκευή)

7. Συμπληρώστε το κείμενο με λέξεις σύνθετες με προθέσεις:

Ο πόλεμος αρχίζει από τα θρανία

Με τον πρόσφατο πόλεμο που συγκλόνισε την παγκόσμια κοινή γνώμη, μια εύλογη απορία των παιδιών είναι «γιατί να γίνεται πόλεμος;» και «πώς θα μπορούσε να σταματήσει;». Η απάντηση βρίσκεται στο πώς .... (εκ + παιδεύομαι) ο άνθρωπος από μικρή ηλικία για να .... (αντί + μέτωπο) .... (συν + κρούση) και διαφωνίες σε .... (διά + πρόσωπο) και ομαδικό επίπεδο. Το σχολείο μπορεί να .... (από + τελώ) το χώρο όπου το παιδί μαθαίνει την ειρηνική .... (επί + λύση) διαφωνιών και συγκρούσεων.

Σε πρώτο επίπεδο προτείνεται η διαμεσολάβηση των .... (συν + μαθητής). Στις δύσκολες συγκρούσεις τις οποίες δεν μπορούν να λύσουν μόνοι τους οι .... (εν + πλέκω), είναι χρήσιμη η ύπαρξη ενός .... (εκ + παιδεύομαι) σώματος συμμαθητών που θα .... (προ + τείνω) λύσεις. Αυτό γίνεται σε .... (συν + έργο) με τους δασκάλους.

εφημερίδα *Το Βήμα*, 25/5/03 (διασκευή)

8. Παίξτε με το διπλανό σας και βρείτε για καθεμία από τις λέξεις που συμπληρώσατε και άλλες λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια. Εάν δυσκολεύεστε, συμβουλευτείτε το λεξικό σας. Νικητής θα είναι αυτός που βρήκε τις περισσότερες λέξεις της οικογένειας.

Με τι θα ασχοληθούμε:

- ***Πώς γίνεται μια επαυξημένη πρόταση απλή, και το αντίστροφο***
- ***Πώς μετατρέπονται οι ονοματικές φράσεις σε ρηματικές, και αντίστροφα***
- ***Πώς σχηματίζεται ο αόριστος οριστικής σε ρήματα με εσωτερική αύξηση***

ΟΑΣΗ ΕΙΡΗΝΗΣ

Ένα διαφορετικό σχολείο

Κάπου στο Ισραήλ βρίσκεται ένα σχολείο λίγο διαφορετικό. Σ' αυτό το σχολείο φοιτούν μαζί παιδιά Παλαιστινίων και Ισραηλιτών.
Θα μου πείτε, και τι μ' αυτό; Πιθανότατα έχετε ακούσει για τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή. Χρόνια τώρα σκοτώνονται οι Ισραηλίτες και οι Παλαιστίνιοι.
Στη μέση του πολέμου φυτρώνει ένα παράξενο λουλούδι. Το σχολείο που σας ανέφερα. Σ' αυτό το σχολείο διδάσκονται και οι δύο γλώσσες, των Ισραηλιτών και των Παλαιστινίων, διδάσκονται και οι δύο ιστορίες, όλα διπλά: και η μία πλευρά και η άλλη. Το σχολείο μας ονομάζεται ΟΑΣΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ή αλλιώς Neve Shalom στα εβραϊκά και Wahat al-Salam στα αραβικά.
Στην Όαση της Ειρήνης δεν απασχολούνται μόνο μαθητές, μαθήτριες, δάσκαλοι και δασκάλες, αλλά και αρκετοί άνθρωποι που προσφέρουν εθελοντική εργασία και προέρχονται από πολλά μέρη του κόσμου.

Στο σχολείο, το οποίο ιδρύθηκε το 1980, γράφονται περισσότερα από 300 παιδιά κάθε χρόνο, με ηλικίες που κυμαίνονται από 3 μηνών (!) μέχρι 12 ετών. Παράλληλα με τα μαθήματα, οι μαθητές και οι μαθήτριές του μπορούν ν' ασχοληθούν με τη μουσική, το θέατρο, τη ζωγραφική και τη διήγηση παραμυθιών.
Όλα αυτά γίνονται αφορμή για επικοινωνία μεταξύ παιδιών από διαφορετικές εθνικές ομάδες. Πράγμα όχι και τόσο απλό, αν σκεφτεί κανείς την κατάσταση που επικρατεί μεταξύ Ισραηλιτών και Παλαιστινίων.
Παράλληλα, από το 1979 οργανώνονται σεμινάρια για έφηβους και έφηβες, καθώς και για ενήλικες που θέλουν να μάθουν να συνυπάρχουν ειρηνικά.

MATHITIS-C'TEYXOS.QXD 8-01-04 02:25 Page 81

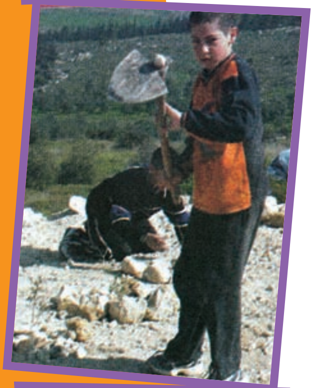

Ένα εργαστήρι για τον πόλεμο και την ειρήνη

Το εργαστήρι που ακολουθεί δουλεύτηκε σε μια τάξη της Όασης της Ειρήνης. Για να το δουλέψεις, θα χρειαστείς κυρίως μολύβι, ψαλίδι και χαρτί. Σχεδίασε πάνω σε μια κόλλα χαρτί πολλά διαφορετικά ανθρωπάκια σε απλά σχήματα. Αφού τα σχεδιάσεις, πάρε ένα ψαλίδι και κόψε γύρω γύρω το περίγραμμά τους. Τοποθέτησε όλα τα ανθρωπάκια μπροστά σου. Ας υποθέσουμε ότι κάνεις πόλεμο μαζί τους. Κάποια θα τα τσαλακώσεις, άλλα θα τα κόψεις σε κομμάτια, άλλα θα τα βουτήξεις σ' ένα νιπτήρα με νερό. Τελείωσες; Τώρα ήρθε καιρός να κάνετε ειρήνη. Προσπάθησε να ξαναφτιάξεις τα ανθρωπάκια σου όπως ήταν πριν από τον πόλεμο. Τι παρατηρείς; Προσπάθησε να ισιώσεις το χαρτί τους, να το ενώσεις εκεί που έχει κοπεί, να το στεγνώσεις. Τι παρατηρείς; Πόσο δύσκολο είναι να κάνεις ειρήνη μετά τον πόλεμο;

Μερικές σκέψεις

Όσο πιο «πετυχημένος» είναι ο πόλεμος τόσο πιο δύσκολη είναι η ειρήνη. Ο πόλεμος αφήνει τα σημάδια του παντού. Στους ανθρώπους, στα ζώα, στο περιβάλλον, στα κτίρια. Τι συμπέρασμα βγάζουμε απ' αυτό; Ίσως χρειάζεται να μάθουμε πώς να κάνουμε ειρήνη. Πώς να φιλιώνουμε με τους άλλους ανθρώπους. Μια μικρή αρχή θα μπορούσε να γίνει στο σπίτι, στην τάξη, στο δρόμο που περπατάμε. Ειρήνη δε σημαίνει να κρύβουμε το θυμό μας ή τον πόνο μας. Το αντίθετο: ειρήνη σημαίνει να μπορούμε να δείχνουμε τα συναισθήματά μας και παράλληλα να δεχόμαστε τα συναισθήματα των άλλων. Δύσκολο; Μπορεί, αλλά με τον χρόνο μαθαίνουμε πολλά.

περιοδικό «Ερευνητές», *Η Καθημερινή*, τεύχος 138, 16/9/01

1. Διαβάσατε προσεκτικά το άρθρο της εφημερίδας; Μπορείτε τώρα να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Πού βρίσκεται το σχολείο;

β. Τι το ξεχωριστό έχει αυτό το σχολείο;

γ. Γιατί σε αυτό το σχολείο «όλα διδάσκονται διπλά»;

δ. «Όσο πιο πετυχημένος είναι ένας πόλεμος, τόσο πιο δύσκολη είναι η ειρήνη». Πώς καταλαβαίνετε αυτή τη φράση;

ε. Πόσο δύσκολο νομίζετε ότι είναι να γίνει ειρήνη μετά τον πόλεμο;

2. Γνωρίζετε την κατάσταση που επικρατεί μεταξύ Ισραηλιτών και Παλαιστινίων; Φτιάξτε ομάδες και βρείτε πληροφορίες για το θέμα αυτό από εφημερίδες και εγκυκλοπαίδειες. Μπορείτε, επίσης, να ρωτήσετε κάποιον μεγαλύτερο να σας πει. Κάντε μια **περίληψη** των πληροφοριών που βρήκατε με 150 ως 200 λέξεις και δώστε τίτλο στο κείμενό σας. Παρουσιάστε την εργασία σας και στα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου. Μην ξεχάσετε να αναφέρετε την «Όαση Ειρήνης».

3. Ένας συμμαθητής σας, θέλοντας να γράψει την περίληψη του άρθρου, έγραψε τις παρακάτω προτάσεις. Μπορείτε να τις κάνετε ακόμα πιο σύντομες, μετατρέποντας τις επαυξημένες προτάσεις σε απλές. Ποιες διαφορές παρατηρείτε στο νόημα των δύο κειμένων;

- Παρ' όλο το σκληρό και μακροχρόνιο πόλεμο που έχει ξεσπάσει εδώ και πολλά χρόνια στη Μέση Ανατολή, υπάρχει ένα φιλειρηνικό σχολείο στο οποίο φοιτούν παιδιά Ισραηλιτών και Παλαιστινίων μαζί.

....

....

- Στο σχολείο διδάσκονται δύο γλώσσες και δύο ιστορίες, των Ισραηλιτών και των Παλαιστινίων.

....

....

- Αρκετοί άνθρωποι από όλο τον κόσμο προσφέρουν με μεγάλη ευχαρίστηση εθελοντική εργασία.

....

....

4. Μπορείτε τώρα να κάνετε το αντίστροφο; Μετατρέψτε αυτές τις απλές προτάσεις σε επαυξημένες και συμπληρώστε το νόημά τους για να μπορεί να καταλάβει κάποιος όσο το δυνατόν καλύτερα το άρθρο.

• Το σχολείο οργανώνει σεμινάρια.

....

....

• Ο πόλεμος αφήνει σημάδια.

....

....

• Οι κάτοικοι αγαπούν την ειρήνη.

....

....

5. Μετατρέποντας τις παρακάτω ονοματικές φράσεις σε ρηματικές, να γράψετε ένα μικρό κείμενο με κάποιους από τους «κανόνες» που υπάρχουν στο σχολείο της ειρήνης για την εφημερίδα του σχολείου σας.

➡ Ισότιμη συμμετοχή Ισραηλινών, Εβραίων και Αράβων παλαιστινιακής καταγωγής στην εκπαίδευση

➡ Καθημερινή επικοινωνία μεταξύ των παιδιών και των δύο λαών

6. α. Στο άρθρο υπάρχει η φράση: *«Το σχολείο που σας ανέφερα»*. Σε ποιο χρόνο είναι το ρήμα της πρότασης; Είναι σύνθετο ή απλό; Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα όπως στο παράδειγμα:

Ενεστώτας οριστικής	Αόριστος οριστικής
αναφέρω	ανέφερα
επιλέγω	
επιβάλλω	
απορρίπτω	
προβλέπω	
περιγράφω	

Παρατηρήστε τα παραπάνω ρήματα που είναι σύνθετα με προθέσεις. Τι παθαίνουν αυτές οι προθέσεις όταν μεταφέρεται το ρήμα στον αόριστο; Αν κλίνετε το ρήμα, συμβαίνει το ίδιο και στον πληθυντικό;

β. Συμπληρώστε το παρακάτω κείμενο του δημοσιογράφου που επισκέφτηκε το σχολείο με τα ρήματα που ταιριάζουν από τον παραπάνω πίνακα σε χρόνο αόριστο:

- *Πριν από το ταξίδι μου στο Ισραήλ .... ότι αυτή θα ήταν μια αξέχαστη εμπειρία, και πραγματικά είχα δίκιο.*
- *Στο σχολείο που σας .... κανείς δεν .... κανέναν επειδή ανήκε σε άλλη φυλή.*
- *Οι άνθρωποι εκεί .... έναν ειρηνικό τρόπο συμβίωσης με αλληλοκατανόηση και εμπιστοσύνη.*
- *Οι δάσκαλοι μου .... με κάθε λεπτομέρεια πώς περνούν τα παιδιά μια μέρα σ' αυτό το σχολείο και το πείραμα μου φάνηκε πολύ ενδιαφέρον.*

7. Ένας φίλος ή μία φίλη σας πιστεύει ότι η «Όαση Ειρήνης» δεν μπορεί να βοηθήσει για πραγματική ειρήνη στην περιοχή, με το επιχείρημα ότι «ένας κούκος δε φέρνει την άνοιξη».

Ποια είναι η δική σας γνώμη; Γράψτε ένα κείμενο όπου θα προσπαθήσετε να στηρίξετε και να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας.

Μην ξεχάσετε:

- να αναφέρετε επιχειρήματα
- να χρησιμοποιήσετε φράσεις που να δείχνουν τα συναισθήματά σας
- να χρησιμοποιήσετε λέξεις που δηλώνουν άποψη
- να χρησιμοποιήσετε αιτιολογικές, τελικές και αποτελεσματικές προτάσεις
- να χρησιμοποιήσετε απρόσωπα ρήματα

Συμμαχία
ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ
ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ
ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΜΕΡΑ ΑΝΤΙΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ
ΑΝΤΙΠΟΛΕΜΙΚΟ
ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟ
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
15
ΦΛΕΒΑΡΗ
12μ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

1. Παρατηρήσατε την αφίσα της προηγούμενης σελίδας; Μπορείτε τώρα ν' απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Για ποιο γεγονός μάς ενημερώνει η αφίσα;

β. Ποιες βασικές πληροφορίες μάς δίνει γι' αυτό;

γ. Το συλλαλητήριο έχει μόνο πανελλαδικό χαρακτήρα;

δ. Ποιο είναι το κυρίαρχο χρώμα της αφίσας; Γιατί νομίζετε ότι συμβαίνει αυτό;

ε. Ποιες είναι οι πληροφορίες που βρίσκονται σε έντονο χρώμα; Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό;

2. Περπατώντας σε κάποιον κεντρικό δρόμο διαβάζετε αυτή την αφίσα. Θα θέλατε να πάρετε μέρος σ' αυτό το συλλαλητήριο; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

3. Στο σχολείο σας διοργανώνετε μια αντιπολεμική εκδήλωση με θέμα «Δώστε μια ευκαιρία στην ειρήνη». Θα υπάρχει έκθεση ζωγραφικής των παιδιών του σχολείου σας και θα ακολουθήσει συζήτηση.

Φτιάξτε μια αφίσα που θα περιλαμβάνει τις βασικές πληροφορίες:

- Για ποιο γεγονός πρόκειται, πότε (ημέρα και ώρα), σε ποιο χώρο, ποιος παρουσιάζει ή διοργανώνει το γεγονός, ποιοι παίρνουν μέρος.
- Θυμηθείτε ότι πρέπει τα χρώματα της αφίσας να είναι έντονα για να τραβάει την προσοχή!

Μπορείτε να διαβάσετε από το Ανθολόγιο:

- Γιάννης Ρίτσος, *Ειρήνη* (σελ. 243)
- Φερεϋντούν Φαριάντ, *Όνειρα με χαρταετούς και περιστέρια* (σελ. 244)

Διαβάστε – Δείτε – Ακούστε – Επισκεφτείτε

- Δημόπουλος Ντίνος, *Αν όλα τα παιδιά του κόσμου*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1986
- Καλιότσος Παντελής, *Τα ξύλινα σπαθιά*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1985
- Σακελλαρίου Χάρης, *Ομήρου Βατραχομυομαχία*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1990
- *Τα δικαιώματα των παιδιών*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1994
- Τρουαγιά Ανρί, *Ανάμεσα σε δυο πατρίδες*, μετάφρ. Μ. Καρακώστα, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2002

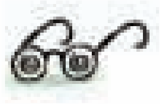

- *Γκάντι,* Ρίτσαρντ Ατέμπορο, 1982
- *Η ζωή είναι ωραία,* Ρομπέρτο Μπενίνι, 1997
- *Η Κιβωτός του Σερβαντάκ,* Κάρεν Ζέμαν, 1971

- *Ερηνούλα μου*, στίχοι Κ. Τριπολίτης, μουσική Δ. Μούτσης
- *Όταν τελειώσει ο πόλεμος*, στίχοι Ι. Καμπανέλλης, μουσική Μ. Θεοδωράκης

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- www.amnesty.gr
- www.human-rights.cy.net
- www.unicef.gr

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

ΒΙΒΛΙΟΣΗΜΟ

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.